

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
2017-YL-028**

XIX. YÜZYILIN İLK YARISINDA ATÇA VE SULTANHİSAR'IN DEMOGRAFİK YAPISI

**HAZIRLAYAN
Yusuf GÜVEN**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Aysun SARIBEY HAYKIRAN**

AYDIN-2017

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
AYDIN

Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yusuf GÜVEN tarafından hazırlanan “XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Atça ve Sultanhisar’ın Demografik Yapısı” başlıklı tez, .../...../2017 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan :			
Üye :			
Üye :			

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu yüksek lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun Sayılı kararıyla/...../2017 tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ahmet Can BAKKALCI
Enstitü Müdür V.

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2017

Yusuf GÜVEN

ÖZET

XIX. YÜZYILIN İLK YARISINDA ATÇA VE SULTANHİSAR’IN DEMOGRAFİK YAPISI

Yusuf GÜVEN

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Aysun SARİBEY HAYKIRAN

2017, 169 sayfa

Osmanlı Devleti kuruluş devrinden XVI. yüzyılın sonuna kadar olan zaman diliminde belirli aralıklarla nüfus ve arazi tahrirleri yapmıştır. Tımar sisteminin bozulmaya başlamasıyla birlikte tahrir sayımları da bundan etkilenmiştir. Tahrir kayıtlarında sadece vergi vermekle mükellef olan erkek nüfusu yazıldığından tam anlamıyla bir nüfus bilgisine ulaşılamamaktadır. Modern anlamda ise ilk nüfus sayımı II. Mahmud döneminde yapılmıştır. Bu nüfus sayımı 1826 yılında Vaka-i Hayriye olayının sonrasında ortadan kaldırılan, Yeniçeri Ocağı’nın yerine kurulan ordunun (Asakir-i Mansure-i Muhammediye). asker ihtiyacını karşılamak ve devletin alabileceği vergi miktarı hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla yapılmıştır. Bu sayım günümüzdeki sayımlar gibi kısa bir sürede tamamlanamamış, savaş, hastalık, göç, vb. gibi çeşitli nedenlerden dolayı kesintiye uğramış; daha sonra yapılan yoklama sayımlarıyla birlikte 1847 yılında tamamlanmıştır.

Bu çalışmada, Başbakanlık Osmanlı Arşivi nüfus defterleri içerisinde bulunan defterlerden Batı Anadolu’nun önemli yerleşim birimlerinden Aydın Sancağı’na bağlı Atça ve Sultanhisar kazalarının nüfus defterleri transkrip edilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır. XIX. yüzyılın ilk yarısına ilişkin adı geçen kazalara ait Nfs.d. kodlu 2980, 2981, 2982, 2983, 3051, 3052, 3053, 3074 ve 3078 numaralı defterler bulunmasına rağmen içerik ve kapsam açısından daha geniş bilgiler veren Nfs.d. 2981 numaralı defter çalışmanın ana kaynağını oluşturmaktadır. Bahsi geçen defterlerden yola çıkılarak son dönemde giderek artan sancak veya kaza bazlı demografi çalışmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Böylece, Atça ve Sultanhisar’ın XIX. yüzyılın ilk yarısına ilişkin nüfusunun yaş, meslek ve lakaplar bakımından belirlenmesi ileride Batı Anadolu üzerine yapılacak daha kapsamlı çalışmalara kaynaklık teşkil edecektir.

ANAHTAR KELİMELER: XIX. yüzyıl, Nüfus Sayımı, Nüfus Defteri, Aydın Sancağı, Atça ve Sultanhisar.

ABSTRACT

DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF ATÇA AND SULTANHISAR DURING THE FIRST HALF OF THE XIXTH CENTURY

Yusuf GÜVEN

M. A. Dissertation, History Department

Dissertation Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Aysun SARIBEY HAYKIRAN

Ottoman Empire regularly conducted population and land registers from beginning to the XVIth century. With the deterioration of timar system, tahrir registers were also affected. Since the tahrir only register taxed male population, it is not possible to reach a precise population data. First modern census was conducted during the reign of Mahmud II. This census was aiming to provide manpower sources for the newly raised army (Asakir-i Mansure-i Muhammediye). in place of the abolished Janissary Corps in 1826 following the incident which was called as Vaka-i Hayriye. It also meant to determine the amount of tax that would be collected by the state. This census could not be completed in a short period of time like the modern ones and ceased because of the reasons like wars, diseases, migrations; and concluded in 1847 with later survey registers.

In this study, population registers of Atça and Sultanhisar, counties of an important Western Anatolia, the Sanjak of Aydın, will be transcribed and evaluated. These registers were obtained from the population registers of the Prime Ministry Ottoman Archives. Although there are several registers that are belong to mentioned counties for the XIXth century with the code of Nfs.d. and numbers of 2980, 2981, 2982, 2983, 3051, 3052, 3053, 3074 and 3078 Nfs.d. 2981, which gives more detailed information with regard to context and content, constitutes the main source of the work. Proceeding from the mentioned registers, it has been intended to contribute to the recent trend of sanjak and county based demography studies. By this way, determination of the age, profession and patronymics of the population of Atça and Sultanhisar in the XIXth century, will provide bibliographical source to the more extensive studies on western Anatolia.

KEY WORDS: XIXth century, Census, Population Register, Sanjak of Aydın, Atça and Sultanhisar.

ÖNSÖZ

Türk ve Dünya Tarihi içerisinde önemli bir yere sahip olan Osmanlı Devleti, kendinden önce ve çağdaşı olan devletlerin teşkilat yapısından hiç kuşkusuz etkilenmiştir. Osmanlı Devleti teşkilatçı yapısı nedeniyle farklı dini inançlara mensup milletlerle uzun yıllar beraber yaşamıştır. Osmanlı sınırları içerisinde vergi ödeyen kişileri tespit etmek amacıyla kuruluşundan XVIII. yüzyıla kadar bir takım sayımlar yapılmıştır. Bu sayımlar sonucunda ilk nüfus verileri elde edilmiştir.

XIX. yüzyılda Atça ve Sultanhisar kazalarına ait nüfus defterlerinden elde edilen verilere dayanan bu çalışmada, Atça ve Sultanhisar kazalarında yaşayan insanların nüfus sayıları, fiziki özellikleri, engel durumları, sahip oldukları meslekler ve potansiyel asker miktarı belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak bu defterlerde Müslüman nüfusun kaydedildiği belirlenmiş olup yapılan araştırmalar sonucunda Gayrı Müslüm nüfus hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Gerek çalışmanın hazırlanması sırasında, gerekse lisans öğrenciliğimden bu yana bana her konuda destek olan, bilgi ve desteğini biran olsun benden esirgemeyen danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Aysun SARIBEY HAYKIRAN'a teşekkür ederim.

Defterlerin okunması sürecinde ve bölge hakkında sorduğum soruları cevapsız bırakmayan bana destek olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet BAŞARAN'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Günver GÜNEŞ'e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Kemal Ramazan HAYKIRAN'a minnetlerimi bildirmek isterim.

Adnan Menderes Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve Atça İlçe Halk Kütüphanesi çalışanlarına ve eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme ve arkadaşım Kevser KEMANECİ'ye şükranlarını sunarım.

Yusuf GÜVEN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
SİMGELER DİZİNİ.....	xxi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xxi
TABLolar DİZİNİ	xxiii
RESİMLER DİZİNİ.....	xxvii
EKLER DİZİNİ.....	xxix
GİRİŞ	1
1. 1840-1841 NÜFUS SAYIMLARINDA ATÇA.....	29
1.1. Atça'ya Bağlı Mahalleler	29
1.1.1. Atça Mahallelerinde Bulunan Haneler	30
1.1.2. Atça Mahallelerindeki Akrabalık İlişkileri.....	31
1.1.3. Atça Mahallelerinde Kullanılan İsimler	34
1.1.4. Atça Mahallelerinde Bulunan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	37
1.1.5. Sıfat ve Lakaplar	40
1.1.5.1. Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar.....	41
1.1.5.2. Sosyal durumu ve meslekten dolayı verilen sıfatlar.....	41
1.1.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar	43
1.1.5.4. Menşe' bildiren lakaplar.....	44
1.1.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar	44
1.1.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar	45
1.1.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar	46

1.1.5.8. Çift lakaplar	47
1.1.5.9. Muhtelif lakaplar	48
1.1.6. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Fiziksel Özellikleri	49
1.1.6.1. Boy	49
1.1.6.2. Sakal-Bıyık	50
1.1.6.3. Engel durumu	54
1.1.7. Atça Mahallelerindeki Nüfus Hareketi	55
1.1.7.1. Yer değişikliği	56
1.1.7.2. Askerler	56
1.1.8. Atça Mahallerindeki Meslekler	57
1.1.8.1. Görevliler	58
1.1.8.2. Hizmetliler	60
1.1.8.3. Nakliyeciler	61
1.1.8.4. Giyim eşyaları üretenler	61
1.1.8.5. Diğer meslekler	62
1.2. Atça'ya Bağlı Köyler	64
1.2.1. Atça Köylerinde Bulunan Haneler	64
1.2.2. Atça Köylerindeki Akrabalık İlişkileri	64
1.2.3. Atça Köylerinde Kullanılan İsimler	66
1.2.4. Atça Köylerinde Yaşayan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	70
1.2.5. Sıfat ve Lakaplar	73
1.2.5.1. Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar	73
1.2.5.2. Sosyal durumu belirleyen sıfatlar	74
1.2.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar	75
1.2.5.4. Menşe' bildiren lakaplar	75
1.2.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar	76

1.2.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar	77
1.2.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar	77
1.2.5.8. Çift lakaplar.....	78
1.2.5.9. Muhtelif lakaplar	79
1.2.6. Atça Köylerindeki Nüfusun Fiziksel Özellikleri.....	79
1.2.6.1. Boy	79
1.2.6.2. Sakal-Bıyık.....	80
1.2.6.3. Engel durumu	84
1.2.7. Atça Köylerindeki Nüfus Hareketi.....	84
1.2.7.1. Yer değişikliği.....	84
1.2.7.2. Askerler.....	85
1.2.8. Atça Köylerindeki Meslekler	85
1.2.8.1. Görevliler	85
1.2.8.2. Hizmetliler.....	87
1.2.8.3. Nakliyeciler	87
1.2.8.4. Giyim eşyaları üretenler	87
1.2.8.5. Diğer meslekler	87
2. 1840-1841 NÜFUS SAYIMINDA SULTANHİSAR.....	89
2.1. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Mahalleler	89
2.1.1. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Haneler	89
2.1.2. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Akrabalık İlişkileri.....	89
2.1.3. Sultanhisar Merkez Kazasında Kullanılan İsimler	90
2.1.4. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	91
2.1.5. Sıfat ve Lakaplar	94
2.1.5.1. Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar.....	94
2.1.5.2. Sosyal durum belirleyen sıfatlar.....	95

2.1.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar	95
2.1.5.4. Menşe' bildiren lakaplar	95
2.1.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar.....	96
2.1.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar.....	96
2.1.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar	96
2.1.5.8. Çift lakaplar	97
2.1.5.9. Muhtelif lakaplar	97
2.1.6. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Nüfusun Fiziksel Özellikleri.....	97
2.1.6.1. Boy	98
2.1.6.2. Sakal-Bıyık	98
2.1.6.3. Engel durumu	100
2.1.7. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Nüfus Hareketi.....	100
2.1.7.1. Yer değişikliği	100
2.1.7.2. Askerler	100
2.1.8. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Meslekler	101
2.1.8.1. Görevliler.....	101
2.1.8.2. Hizmetliler	102
2.1.8.3. Nakliyeciler	102
2.1.8.4. Giyim eşyaları üretenler	103
2.1.8.5. Diğer Meslekler	103
2.2. Sultanhisar'a Bağlı Köyler	103
2.2.1. Sultanhisar Köylerinde Bulunan Haneler	104
2.2.2. Sultanhisar Köylerindeki Akrabalık İlişkileri.....	105
2.2.3. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan İsimler	108
2.2.4. Sultanhisar Köylerinde Yaşayan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	113
2.2.5. Sıfat ve Lakaplar.....	116

2.2.5.1. Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar.....	116
2.2.5.2. Sosyal durum ve meslekten dolayı verilen sıfatlar.....	117
2.2.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar	119
2.2.5.4. Menşe' bildiren lakaplar.....	120
2.2.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar	122
2.2.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar	123
2.2.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar	124
2.2.5.8. Çift lakaplar.....	127
2.2.5.9. Muhtelif lakaplar	128
2.2.6. Sultanhisar Köylerindeki Nüfusun Fiziksel Özellikleri	129
2.2.6.1. Boy	129
2.2.6.2. Sakal-Bıyık.....	131
2.2.6.3. Engel durumu	135
2.2.7. Sultanhisar Mahallelerindeki Nüfus Hareketi	135
2.2.7.1. Yer değişikliği.....	135
2.2.7.2. Askerler	135
2.2.8. Sultanhisar Köylerindeki Meslekler	136
2.2.8.1. Görevliler	136
2.2.8.2. Hizmetliler.....	138
2.2.8.3. Nakliyeciler	139
2.2.8.4. Giyim eşyaları üretenler	139
2.2.8.5. Diğer meslekler	140
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	142
KAYNAKLAR	147
EKLER.....	157
ÖZGEÇMİŞ	169

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz.	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
DİA	: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
DTCF	: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
Ed.	: Editör
H.	: Hicri
İA	: İslam Ansiklopedisi
M.	: Miladi
MÖ	: Milattan Önce
Nfs. d.	: Nüfus Defteri
OTAM	:Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarih Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi
S.	: Sayı
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TALİD	: Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
ZFWT	: Zeitschrift Für Die Welt Der Türkmén

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Atça Mahallelerinde Yaşayan Müslüman Nüfusun Oranı	30
Şekil 1.2. 95 Defadan Fazla Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı	35
Şekil 1.3. 40 Defadan Az Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı	36
Şekil 1.4. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Oranı	38
Şekil 1.5. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı	39
Şekil 1.6. Atça Mahallerindeki Görevlilerin Dağılımı	60
Şekil 1.7. 30 Defadan Fazla Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı	67
Şekil 1.8. 20 Defadan Az Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı	68
Şekil 1.9. Atça Köylerinde Kullanılan Çift İsimler	69
Şekil 1.10. Atça Köylerinde Yaşayan Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Oranı ..	70
Şekil 1.11. Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı	71
Şekil 1.12. Atça Köylerinde Diğer Mesleklerle Uğraşan Kişilerin Dağılımı	88
Şekil 2.1. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Akrabalık İlişkilerinin Dağılımı	90
Şekil 2.2. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Oranı	92
Şekil 2.3. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı	94
Şekil 2.4. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Boy Oranı	98
Şekil 2.5. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Sakal Oranı	99
Şekil 2.6. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Bıyık Oranı	99
Şekil 2.7. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Meslek Dağılımı ...	101
Şekil 2.8. Sultanhisar Merkez Kazasında Diğer Mesleklerle Uğraşan Kişilerin Dağılımı	103
Şekil 2.9. Sultanhisar Kazasına Bağlı Köylerin Nüfus Oranı	104
Şekil 2.10. Sultanhisar Köylerindeki Akrabaların Köylere Dağılımı	106

Şekil 2.11. Sultanhisar Köylerindeki Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı	114
Şekil 2.12. Sultanhisar Köylerinde Fiziki Özelliklerden Dolayı Verilen Sıfatların Dağılımı	116
Şekil 2.13. Sultanhisar Köylerinde Sosyal Durum Belirleyen Sıfatların Dağılımı	118
Şekil 2.14. Sultanhisar Köylerinde Diğer Mesleklerle Uğraşan Kişilerin Dağılımı.	140

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Aydın İli Mufassal Defterine Göre Sultanhisar Nahiyesi'nde Bulunan Yerleşim Yerleri (Erdoğan ve Bıyık, 2015: 54).	6
Tablo 2. 1453-1650 Yılları Arasında Sultanhisar'ındaki Cemaatler (Halaçoğlu, 2009: 182-357).....	7
Tablo 3. 1844 Sayımında İstanbul ve Çevresindeki Nüfus (Ubucını, 1856: 24). ..	22
Tablo 1.1. Atça Kaza Merkezinde Hane Sayısı ve Nüfusu	31
Tablo 1.2. Atça Mahallelerindeki Akrabalık İlişkileri	32
Tablo 1.3. Atça Mahallelerindeki Oğul Sayılarının Hanelere Dağılışı	32
Tablo 1.4. Atça Mahallesiinde Kullanılan Tek İsimler	34
Tablo 1.5. Atça Mahallesiinde Kullanılan Çift İsimler	36
Tablo 1.6. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Dağılımı....	38
Tablo 1.7. Mesleğe Göre Verilen Lakaplar.....	43
Tablo 1.8. Menş'e Bildiren Lakaplar	44
Tablo 1.9. Fiziksel Özelliklere Göre Verilen Lakaplar	45
Tablo 1.10. Sosyal Durum Bildiren Lakaplar	46
Tablo 1.11. Kişi İsminden Gelen Lakaplar	47
Tablo 1.12. Çift Lakaplar	48
Tablo 1.13. Muhtelif Lakaplar	49
Tablo 1.14. Atça Mahallelerinde Bulunan Kişilerin Boy Dağılımı	49
Tablo 1.15. Atça Mahallelerinde Bulunan Kişilerin Sakal Dağılımı	51
Tablo 1.16. Atça Mahallelerinde Bulunan Kişilerin Bıyık Dağılımı	52
Tablo 1.17. Atça Mahallelerinde Şabb Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı	52
Tablo 1.18. Atça Mahallelerinde Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı	53
Tablo 1.19. Atça Mahallelerinde Yaşayan Engellilerin Dağılımı	55

Tablo 1.20. Atça Mahallelerindeki Askerlerin Dağılımı	57
Tablo 1.21. Atça Mahallelerindeki Muhtarların İsimleri	59
Tablo 1.22. Atça Mahallelerindeki İmamların İsimleri	59
Tablo 1.23. Atça Mahallelerindeki Nakliyecilerin Dağılımı	61
Tablo 1.24. Atça Mahallelerindeki Giyim Eşyaları Üretenlerin Dağılımı	62
Tablo 1.25. Atça Mahallelerinde Yaşayan Diğer Meslek Sahiplerinin Dağılımı ..	63
Tablo 1.26. Atça Kazası Köylerinde Hane Sayısı ve Nüfusu.....	64
Tablo 1.27. Atça Köylerindeki Akrabalık İlişkileri.....	65
Tablo 1.28. Atça Köylerindeki Oğul Sayılarının Hanelere Dağılımı	65
Tablo 1.29. Atça Köylerinde Kullanılan Tek İsimler	66
Tablo 1.30. Atça Köylerinde Kullanılan Çift İsimler	69
Tablo 1.31. Atça Köylerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Dağılımı	71
Tablo 1.32. Atça Köylerinde Fiziki Özelliklerden Dolayı Verilen Sıfatlar.....	73
Tablo 1.33. Atça Köylerinde Sosyal Durum Belirleyen Sıfatlar	74
Tablo 1.34. Mesleğe Göre Verilen Lakaplar	75
Tablo 1.35. Menşe' Bildiren Lakaplar.....	76
Tablo 1.36. Fiziksel Özelliklere Göre Verilen Lakaplar	77
Tablo 1.37. Sosyal Durum Bildiren Lakaplar.....	77
Tablo 1.38. Kişi İsminden Gelen Lakaplar	78
Tablo 1.39. Çift Lakaplar	79
Tablo 1.40. Muhtelif Lakaplar.....	79
Tablo 1.41. Atça Köylerinde Bulunan Kişilerin Boy Dağılımı	80
Tablo 1.42. Atça Köylerinde Bulunan Kişilerin Sakal Dağılımı	81
Tablo 1.43. Atça Köylerinde Bulunan Kişilerin Bıyık Dağılımı	82
Tablo 1.44. Atça Köylerinde Şabb Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı....	83
Tablo 1.45. Atça Köylerinde Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı	83

Tablo 1.46. Atça Köylerindeki Askerlerin Dağılımı	85
Tablo 1.47. Atça Köylerindeki Muhtarların İsimleri	86
Tablo 1.48. Atça Köylerindeki İmamların İsimleri	86
Tablo 2.1. Sultanhisar Merkez Kazasında Kullanılan Tek İsimler	91
Tablo 2.2. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Muhtarların İsimleri	102
Tablo 2.3. Sultanhisar Merkez Kazasındaki İmamların İsimleri	102
Tablo 2.4. Sultanhisar Köylerindeki Hane Sayısı ve Nüfusu	105
Tablo 2.5. Sultanhisar Köylerindeki Oğul Sayılarının Hanelere Dağılımı	106
Tablo 2.6. Sultanhisar Köylerindeki Kardeş Sayılarının Hanelere Dağılımı	107
Tablo 2.7. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Tek İsimler	109
Tablo 2.8. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı	109
Tablo 2.9. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Çift İsimler	111
Tablo 2.10. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Çift İsimlerin Dağılımı	112
Tablo 2.11. Sultanhisar Köylerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Dağılımı	113
Tablo 2.12. Mesleğe Göre Verilen Lakaplar	119
Tablo 2.13. Menşe' Bildiren Lakaplar	121
Tablo 2.14. Fiziksel Özelliklere Göre Verilen Lakaplar	122
Tablo 2.15. Sosyal Durum Bildiren Lakaplar	124
Tablo 2.16. Kişi İsminden Gelen Lakaplar	125
Tablo 2.17. Çift Lakaplar	127
Tablo 2.18. Muhtelif Lakaplar	128
Tablo 2.19. Sultanhisar Köylerinde Bulunan Kişilerin Boy Dağılımı	130
Tablo 2.20. Sultanhisar Köylerinde Bulunan Kişilerin Sakal Dağılımı	131
Tablo 2.21. Sultanhisar'ın Köylerinde Bulunan Kişilerin Bıyık Dağılımı	132
Tablo 2.22. Sultanhisar Köylerinde Şabb Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı	133

Tablo 2.23. Sultanhisar Köylerinde Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı	134
Tablo 2.24. Sultanhisar Köylerindeki Muhtarların İsimleri	137
Tablo 2.25. Sultanhisar Köylerindeki İmamların İsimleri.....	138

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. H. 1246/M. 1830-1831 Tarihli Atça Kazası Nüfus Kayıt Örneği....	24
Resim 2. H. 1246/M. 1831-1831 Tarihli Sultanhisar Kazasına Ait Nüfus Kayıt Örneği.....	26
Resim 3. H. 1251/M. 1835-1836 Tarihli Sultanhisar ve Atça Defterinden Nüfus Kayıt Örneği.....	27
Resim 4. H. 1256/M. 1840-1841 Tarihli Atça ve Sultanhisar Defterinden Nüfus Kayıt Örneği.....	28

EKLER DİZİNİ

Ek-1. H. 1256/M. 1840-1841 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defteri Kapağı.....	157
E.K-2. H. 1256/M. 1840-1841 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defterinin İç Kapağı	158
E.K-3. H. 1256/M. 1840-1841 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defterinin Son Sayfası	159
Ek-4. H. 1251/M. 1835-1836 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defteri Kapağı.....	160
Ek-5. H. 1251/M. 1835-1836 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defterinin İlk Sayfası.....	161
Ek-6. H. 1251/M. 1835-1836 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defterinin Son Sayfası	162
Ek-7. H. 1260/M. 1844-1845 Yılı Atça Kazasına Gelen Müslüman Bekaran Nüfus Defterinin İlk Sayfası.....	163
Ek-8. H. 1260/M. 1844-1845 Yılı Atça Kazasına Gelen Müslüman Bekaran Nüfus Defterinin Son Sayfası	164
Ek-9. H. 1260/M. 1844-1845 Yılı Atça Kazasına Gelen Yabancı Bekaran Nüfus Defterinin İlk Sayfası.....	165
Ek-10. H. 1260/M. 1844-1845 Yılı Atça Kazasına Gelen Yabancı Bekaran Nüfus Defterinin Son Sayfası	166
Ek-11. Aydın Sancağı Haritasında Atça ve Sultanhisar'ın Coğrafi Konumu	167

GİRİŞ

Atça ve Sultanhisar Tarihi: Sultanhisar İlçesi ve ona bağlı Atça Mahallesi, Büyük Menderes Vadisi'nin kuzeyinde Aydın-Denizli karayolu üzerinde kurulmuştur. Sultanhisar'ın, doğusunda Nazilli, batısında Köşk, güneyinde Yenipazar ve kuzeyinde İzmir'in Ödemiş İlçesi bulunmaktadır. Denizden yüksekliği 82 m olan kentin ilkçağlardaki ismi Nysa'dır.¹ Büyük Menderes kıvrımlar çizerek Sultanhisar ve Atça'nın kıyısından doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Menderes'in taşımış olduğu verimli topraklar birikerek Çomaklı Ovası'nı oluşturmaktadır. Sultanhisar'ın kuzey yamaçlarından inen Malgaç ve Yağdere çayları da Büyük Menderes ile birleşmektedir.

Dağların denize dik uzanması, Akdeniz ikliminin iç kesimlere kadar kolayca sokulmasını sağlamakta ve İç Anadolu Bölgesi ile olan ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Bu coğrafi özelliklerden dolayı tarihsel süreç içerisinde iç bölgeler ile ulaşımın daha rahat sağlanması bu yol güzergahı üzerinde olan Sultanhisar ve Atça'nın ekonomisinin gelişmesinde etkili olmaktadır (Uğur, 2012: 2). Bölgede transit yol güzergahının ovanın kuzey kesiminden geçmesi nedeniyle yerleşim yerlerinin çoğu Büyük Menderes Nehri'nin kuzey kısmında yoğunlaşmıştır. Büyük Menderes Ovası'nın Akdeniz iklimi ile buluşması sayesinde bölgede üzüm, narenciye, çilek, kestane gibi çok çeşitli tarım ürünlerinde yetişmesine olanak sağlamıştır. Sultanhisar ve Atça'da üretilen çilekler, ülke içine ve ülke dışına gönderilmektedir.² Atça'da her yıl Mayıs ayında *Atça Tarım, Çilek, Kültür ve Sanat Festivali* adıyla uluslararası bir festival düzenlenmektedir. Ayrıca kazada çok sayıda zeytinyağı, çırçır ve incir fabrikalarının kurulması da bunun en büyük göstergelerinden biridir. XIX. yüzyılda Aydın ve çevresinde dokuma ürünlerinin yaygın olarak üretildiği ve bu ürünlerin işlenmesi amacıyla bölgede el tezgâhları ve fabrikaların kurulduğu bilinmektedir. Bu fabrikaların su ve buhar gücüyle çalıştığı bilinmekte olup, fabrikalar pamuk, zeytinyağı, un, meyankökü ve meyanbalı işletmeleridir.

¹1894 yılında Nazilli Kazası'na bağlı olan Sultanhisar ve Atça nahiyelerinin konumları H. 1311/M. 1893-1994 Aydın Vilayet Salnamesi'nde şu şekilde verilmektedir. Sultanhisar Merkez Nahiyesi: (37). derece (56). dakika arz-ı şimali ve (25). derece (52). dakika tûlu şarkide vâki' Sultanhisar Karyesidir. Atça Merkez Nahiyesi ise: (37). derece (54). dakika arzı şimali ve (25). derece (58). dakika tûlu şarkide vâki' Peyaloğlu Kasabasıdır. Bkz: (Aydın Vilayet Salnamesi, H. 1311: 319).

²<http://www.sultanhisar.bel.tr/ekonomi.html> (erişim tarihi 12 Şubat 2017).

Nazilli'nin nahiyesi durumunda olan Atça'da ise İstavraki Lazopula adında birinin buharla çalışan pamuk fabrikası bulunmaktaydı (Yurt, 1982:996).

Nysa Antik Kenti, Sultanhisar İlçesine 3 km uzaklıkta bulunmaktadır. Günümüzde Aydın-Denizli karayolu üzerinde bulunan kent, Aydın Dağları'nın güneye bakan yamacında kurulmuştur. Nysa Antik Kenti ismini Seleukos Kralı I. Antiochos Soter'in eşinden almaktadır (George, 1987: 252-253). Helenistik dönemde kurulan Athymbra Antik Kenti zaman zaman Antiocheia olarak da isimlendirilmiştir. Kentin MÖ 2. yüzyılın başlarında Nysa ismini aldığı bilinmektedir (İdil, 1999: 29).

H. 1308/M. 1890-1891 Aydın Vilayet Salnamesi'nde Nysa Antik Kenti'nin, kuruluşundan şu şekilde söz edilmektedir:³ *“Athymbrados, Athymbrados ve Hydrelus adında üç kardeş tarafından kendi adlarını taşıyan üç kent kurmuşlardır. Fakat buralara yerleşen nüfus sayısında azalmalar meydana geldiğinden bütün nüfus bir yere yerleşmiş ve bu yerleşim yerinin ismine Nysa denilmiştir.”* (Aydın Vilayet Salnamesi, H. 1308: 852).

Nysa'da eğitim almış olan ünlü coğrafyacı Strabon kenti şu şekilde tanımlamaktadır: *“Nysa, Mesogis Dağı'nın yanındadır, büyük bir kısmıyla dağın meyillerine yayılmıştır ve çifte kenttir. Sel akıntısından meydana gelmiş bir boğazla ikiye ayrılmıştır ve bir yerdeki köprü iki kenti birleştirir. Kentin bir tarafında, sel sularının akması için yer altından gizli bir kanalı olan, bir amfiteyatroyla süslenmiştir. Tiyatronun yanında iki tepe vardır. Birinin eteğinde Gençler Gymnasion'u, diğerinde ise pazar yeri ve daha büyükler için bir gymnasion bulunur.”* (Strabon, 2009:213).

Salavatlı Mahallesi'nin kuzey doğusunda, Nysa'nın 2,5 km batısında Akharaka Antik Kenti bulunmaktadır. Strabon burayı Nysa'lılara ait bir köy olarak belirtmekte ve kentin hastalar için bir şifa merkezi görevini üstlendiğinden söz etmektedir. Strabon kentin özelliğini şu şekilde anlatmaktadır: *“Hasta olanlar ve buradaki tanrılar tarafından tedavisi emredilenler oraya başvurur... Rahipler, mağarada hastaların uyudukları sırada gördükleri rüyalara göre tedavi şekilleri*

³(Atimbus-Athymbus)., (Atimbrados-Athymbrados). ve (Hidrelus-Hydrelus). namlarında Lakedmonyalı üç birader temekkün için bu civara gelerek kendi namlarına nisbeten üç şehir tesis ittiler. Fakat bu şehrin sakinin gitgide tenâkus ittiğinden hepsi bir yere ictimâ' iderek Nysa şehrini karargah ittihaz eylediler.

saptarlar. Bu rahipler aynı zamanda tanrılardan niyaz eden kudretli kimselerdir. Onlar sık sık hastayı mağaraya götürerek, birkaç gün yiyecek vermeden yalnız başlarına sükûnette bırakırlar. Bazı zamanlar hasta kendi rüyalarını da dikkate alır: fakat genellikle hastaları ayinlere sokan ve onlara öğütler veren rahiplerdir.” (Strabon, 2009:214).

Nysa Antik Kenti, tarih boyunca birçok kez istila ve depremlere maruz kalmış, fakat kent bölgedeki coğrafi konumu nedeniyle bu olumsuzlukları kısa sürede atlatmayı başarmıştır. Şehir, Lidyalılar’ın, Persler’in ve Büyük İskender’in hâkimiyet dönemlerini yaşamış, daha sonra ise Nysa Kral III. Antiokhos tarafından ele geçirilmiş ve MÖ 133-111 yılları arasında Romalılar’ın yönetimi altında sikke bastırmıştır (Üreten, 2012b: 95).

Selçuklular’ın 1071 yılı Malazgirt başarısı ile Türkler Anadolu’yu yurt edinmeye başlamışlardır. Kutalmışoğlu Süleyman’ın 1075 yılında Bizans’ın iç karışıklıklarından yararlanarak İznik’i başkent yapması ile Anadolu Selçuklu Devleti kurulmuştur. Süleyman Şah zamanında Kilikya’dan Marmara’ya kadar bütün Anadolu’ya hâkim olması Türklerin bu bölgeleri yurt edinmesinde hiç kuşkusuz önemli bir yere sahiptir (Ostrogorsky, 2011: 323).

İzmir ve çevresinde Türk fetihlerinin başlaması I. Haçlı Seferi öncesine denk gelmektedir. Çaka Bey’in İzmir ve Ege Adaları civarında 1081-1097 yılları arasında kısa süreli de olsa bir beylik kurması bunun en güçlü kanıtıdır (Kurat, 1996: 62). Haçlı seferlerinin başlamasıyla Türklerin bu ilerleyişi uzun süreli olmamış ve bunun sonucunda Batı Anadolu çevresi iki yüzyıl süren Bizans-Türk mücadelesine ev sahipliği yapmıştır. II. Haçlı Seferi sırasında Fransa Kralı VII. Louis komutasındaki Fransız Haçlı Ordusu, Büyük Menderes Nehri’ni takip ederek doğuya doğru ilerlemiş ve Denizli’nin Honaz İlçesi’nde I. Mesut tarafından yenilgiye uğratılmıştır. II. Kılıç Arslan ile I. Manuel arasında meydana gelen Miryokefalon Savaş’ı Türklerin galibiyeti ile sonuçlanmıştır. Bu olaydan sonra Sultan II. Kılıç Arslan emiri Atabek hâkimiyetindeki Selçuklu Ordusu’nu, Büyük Menderes ve Aydın’a kadar bölgenin fethi için görevlendirmiştir (Sevim, 2014: 130-131). Anadolu Selçuklu emiri bölgedeki kaleleri ele geçirmeyi başarmışsa da I. Manuel bu yerleri geri almıştır (Gökbel ve Şölen, 1936: 78). I. Gıyaseddin Keyhüsrev XII. yüzyılın sonlarına doğru Bizans sınırını geçerek Menderes Irmağı’na kadar olan bölgeyi fethetmiş ancak kardeşler arasında meydana gelen saltanat mücadelesi sonucunda buralarda kalıcı bir hâkimiyet sağlayamamıştır.

Latinler, 1204 yılında İstanbul'u istila etmiş ve İmparatorluk ikiye ayrılmıştır. I. Keyhüsrev'e sığınan III. Aleksios, İznik İmparatorluğu'nun başına geçmek amacıyla Sultan'dan yardım istemiştir. Bunun üzerine Theodoros Laskaris ile 1210 yılında Menderes Nehri kenarında bulunan Antiokheia⁴ kenti yakınlarında İznik İmparatoru ile savaşı I. Keyhüsrev savaş meydanında şehit olmuştur. İznik İmparatorluğu 1261 yılında İstanbul'un Latinlerden kurtarılmasına kadar varlığına devam etmiştir (Ostrogorsky, 2011: 397).

Moğolların batıya doğru ilerlemesi ve 1243 yılında meydana gelen Köse Dağ Savaşı ile Anadolu Selçuklu Devleti, Moğol egemenliği altına girmiştir. Moğolların Anadolu'ya hâkim olması ve yaşanan kargaşa neticesinde uç bölgelerde Türk nüfusunda önemli artış görülmektedir. Batı Anadolu'da Bizans İmparatorluğu'nun elinde bulunan topraklara Türkler tarafından akınlar yapılmıştır.

Germiyanogulları komutanlarından Mehmet Bey, Menderes Vadisi'ne fetih hareketi düzenlemeden önce 1280-1282 yılları arasında Menteşe Bey bu bölgeye bir fetih yapmış ve Nysa, Tralleis gibi önemli kentleri ele geçirmiştir (Varlık, 1974: 39; Gökbel ve Şölen, 1936: 84). Fakat galibiyet uzun sürmemiş ki, Germiyanoglu Beyliği ve ona bağlı bir komutan olarak görülen Mehmet Bey, askerleriyle beraber 1305 yılında, Bizans'ın elinden Tripolis şehrini alarak Türklerin ilerleyişine devam etmesini sağlamışlardır. Bundan sonra Gediz Vadisi boyunca Saruhanoglu ilerlerken, Mehmet Bey'de Menderes Vadisi'ni takip ederek batıya doğru ilerlemiştir. Ancak bu topraklar daha önceden Menteşe Bey tarafından fethedilmiştir (Baykara, 2013:34).

Menteşe Bey'in ölümünden sonra damadı Sasa Bey, 1308 yılında Tire, Birgi ve Efes'i Mehmet Bey ise Ayasuluğ civarını ele geçirmiştir. Bir kaç sene sonra Mehmet Bey'in Efes'i ele geçirmesi Sasa Bey ile olan dostluk ilişkilerini bozmuş ve yapmış oldukları savaşta Sasa Bey yenilmiştir. Sasa Bey, Mehmet Bey'e karşı Hristiyanlarla işbirliği yapmış, ancak daha sonra onlarla olan ilişkileri de bozulmuş ve yapmış olduğu savaşta ölmüştür (Witte, 1999: 39; Varlık: 1974: 39).

Sasa Bey'in ölümü üzerine Aydınoglu Mehmet Bey 1308 yılında bölgenin idaresini ele almış ve beyliğin merkezini Birgi yapmıştır. Mehmet Bey daha sonra

⁴Aydın İli Karacasu-Tavas yolu üzerindeki Başaran Köyü yakınlarında bulunmaktadır. Bkz: (Üreten, 2012a:88-89).

Ayasuluğ, Tire, Sultanhisar, Ödemiş ve 1317 yılında İzmir'in yukarı kalesini (Kadifekale). ele geçirmiştir (Akın, 1986: 31). Mehmet Bey, beylik topraklarını oğulları arasında paylaştırmış ve büyük oğlu Hızır Bey'e Ayasuluğ ve Sultanhisar'ı vermiştir (Akın, 1986: 31; Emecen, 2012: 225).

Sultanhisar'ın ismi, Mehmet Bey'in kız kardeşi Nilüfer Sultan için yaptırttığı hisardan gelmektedir. Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde Nilüfer Sultanın, Orhan Gazi ile evlendiğini ve Osmanlı Beyliği'ne çeyiz olarak Sultanhisar'daki kaleyi ve yedi şehir verildiğini söylemektedir (Kahraman-Dağlı & Dankoff, 2005: 90; Kahraman, 2011: 202).

Atça ismi konusunda ise birden çok rivayet vardır. Bunlardan birincisi, Atça'nın kurulmadan önceki isminin "At çayırılığı" olduğu ve ismini buradan geldiğini düşünenler olduğu gibi burada yaşayan halkın binek hayvanlarına olan ilgisi sebebiyle isminin "Atçı" daha sonra "Atça" olduğunu söyleyenler de vardır. İkinci olarak ise Türklerin Atça'ya ilk Anadolu Selçuklu Devleti zamanında geldiği ve 1277 yılında yapılan seferde burada iki askerin şehit düştüğü ve onlar için iki ayrı türbe yaptırılmıştır. Bu bölgeye yapılan türbelerden dolayı bu mevkiye "Türbe Kırısı" denildiği ve zamanla bu ismin Atça'ya dönüştüğü belirtilmektedir (Kıvrak, 2001: 2).

Aydınoğlu Beyliği ilk olarak Yıldırım Bayezit zamanında Osmanlı sınırlarına dâhil edilmişse de 1402 Ankara Savaşı'nda Timur'un Beyazıt'i yenmesi ile Osmanlı yönetimi altında bulunan beylikler tekrar kurulmuştur. Aydın ve çevresi II. Murat zamanında Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmıştır. Osmanlı Beyliği topraklarına katılan Aydın İli, Anadolu Eyaleti'ne bağlı bir sancak olarak yönetilmiştir. 1444 yılında Haçlı Ordusu ile II. Murat arasında yapılan savaşa Aydın sipahilerinin'de katıldığı bilinmektedir (Erdoğan ve Bıyık, 2015: V).

Ahilik Teşkilatı, (Köprülü, 1976). ilk olarak X. yüzyılda Karahanlılar'da başladığı ve XIII. yüzyılda Anadolu'da görülmeye başlamıştır (Kazıcı, 1978:252-254). Ahilik adı altında mesleki tasavvufi, bekâr erkeklerden oluşan bu teşkilat, Osmanlı Devleti'nin ilk zamanlarında sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel alanda faaliyetleri ile devletin sınırlarının genişlemesinde önemli rol oynamıştır. İbn-ı Batûta, Seyahatnamesi'nde Anadolu topraklarında Ahilik teşkilatının yaygın olduğunu belirtmektedir (İbn-ı Battûta Tancî, 1997/2000:XXVII). Batı Anadolu

Bölgesi'nde 1462 yılından sonra çok sayıda ahi bulunmaktadır. Bu ahilerden bazıları Sultanhisar'a bağlı Çomaklı Köyü'nde Ahi Şaban v. Ahi Mehmed, Kulağuz v. Ahi Tumrul Dereköy'de ise Ahi Hızıroğlu Ahmed, Ahi Hacı Mehmed ve Ahi Yunus ismi ile karşımıza çıkmaktadır (Erdoğan ve Bıyık, 2015: 8).

Aydın Sancağı hakkında, 1461-1470 tarihleri arasında düzenlenmiş olduğu kabul edilen⁵ ve Fatih Sultan Mehmet zamanında hazırlanmış olan “*Aydın İli Mufassal Defterinde*”, Sultanhisar'ın nüfus ve yerleşim yerleri göstermektedir (Erdoğan ve Bıyık, 2015: 54).

Tablo 1. Aydın İli Mufassal Defterine Göre Sultanhisar Nahiyesi'nde Bulunan Yerleşim Yerleri (Erdoğan ve Bıyık, 2015: 54).

Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Çift	Çiftlü Kara	Caba Kara
Hasırcılı Köyü	47	4	4	36
İmadlı Köyü	41	17	-	24
Çomaklı Köyü	77	19	10	54
İsa Beğlü Köyü (Nısfı).	59	7	4	47
Malkoçlu Köyü	26	4	-	20
Yaycılı Köyü	32	-	-	32
Yakutlu Köyü	11	6		7
Birkime Köyü	105	13	22	66
İsa Beğlü Köyü (Nısfı).	33	3	5	25
Cemaati Tekeli	7	-	-	-
Özbek Köyü	23	8	5	7
Kulağuzlu Köyü (Nısfı).	35	7	1	25
Kulağuzlu Köyü (Nısfı).	36	9	2	24
Danışmendli Köyü	10	4	-	6
Toplam	542	101	53	373

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere Aydın Sancağı'na bağlı Sultanhisar Nahiyesi'nde 11 köy bulunmaktadır. Sultanhisar'ın toplam hane sayısı 542'dir. Sultanhisar'da en fazla hane sayısına sahip yerleşim yeri 105 hane ile Birkime Köyü olup onu sırası ile Çomaklı, İsa Beğlü, Hasırcılı, İmadlı, Kulağuzlu, İsa Beğlü, Yaycılı, Malkoçoğlu, Özbek, Yakutlu, Danışmendli köyleri takip etmektedir. Bu deftere göre Sultanhisar'da sadece cemaat olarak Tekeli

⁵Bu defter hakkında Akın, 1451, İncalcık, 1455, Emecen, 1451 tarihlerini vermektedir. Bkz: (Akın, 1946: 126-130; İncalcık, 2007: 73; Emecen, 1992:235).

Cemaati gözükmektedir. Osmanlı Devleti halktan çift, nim çift, çiftli kara ve caba kara adı altında vergi almaktadır.⁶

Halaçoğlu, 1453 ve 1650 yılları arasına ait Osmanlı tahrir defterlerini ana kaynak olarak kullanmış olduğu çalışmada Aydın Sancağı'na bağlı Sultanhisar Nahiyesi'nde 31 tane cemaatin varlığını ve bunların hane sayılarını tespit etmiştir (Halaçoğlu, 2009: 182-357).

Tablo 2. 1453-1650 Yılları Arasında Sultanhisar'ındaki Cemaatler (Halaçoğlu, 2009: 182-357).

Cemaat Adı	Hane	Cemaat Adı	Hane
Aflaklar Cemaati	36	Germiyancık Bayramlı Karaca koyunlu Cemaati	5
Ak koyunlu Cemaati	45	Karaca Koyunlu Cemaati	7
Aksaklar Cemaati	36	Karaca koyunlu Yoncalar Cemaati	49
Alacalar Cemaati	10	Karakuyu Menteşelüsü Cemaati	154
Avşar Bayramlar Cemaati	4	Kınıklar Cemaati	145
Batnos Cemaati	230	Kızıldepe Cemaati	10
Bayramlı Cemaati ⁷	17	Küçük Ali Cemaati	70
Beğ gözü Cemaati	22	Penbegân Cemaati	30
Bölücek Kara koyunlu Cemaati	185	Saruhanlı Cemaati	30
Canbazanı Urban Cemaati	10	Şiraz Cemaati	2
Çamurlu ma'a Kara Turgud Cemaati	6	Tekelü Cemaati	11
Çaylaklar Cemaati	94	Topar Cemaati	39
Çiftlik ve Kızılca keçili Cemaati	148	Ulu serlü Cemaati	17
Çullıyân Cemaati	14	Yenişehir Yörükleri Cemaati	2
Deliler Cemaati ⁸	7	Yıkıdere Cemaati	161
Dimyâd Cemaati ⁹	9		

⁶“1455 tarihli Aydın tahrir defterinde, nîm çiftten sonra çiftli kara ve caba kara gurupları zikredilir. Çiftli kara 12 ve caba kara 5 akçe resim öder, bennakden bahis yoktur. Burada çiftli kara şüphesiz bennak yerindedir: nîm çiftten aşağı arazisi olanlar veya topraksızlar umumi olarak kara sayılmıştır. Fakat daha sonraki 1528 tarihli Aydın defterinde biz de kâdir mücerredî kara kayd olunup” altı akçe resme, bennakler ise 12 akçe resme tâbi tutulmuşlardır.” Bkz: (İnalçık, 1959:587).

⁷Halaçoğlu, Bayramlı Cemaatini Sultanhisar Nahiyesi'ne bağlı Delüler ve Güzelhisar Şeyhlü kazalarında bulunduğunu belirtmektedir.

⁸Halaçoğlu, Deliler Cemaatinin Sultanhisar Nahiyesi'ne bağlı Dirken, Sağırçalı ve Karaağaç kazalarında yaşadıklarını belirtmektedir.

⁹Halaçoğlu, Dimyâd Cemaatinin Sultanhisar Nahiyesi'ne bağlı Bâyezid, Dirken, Hasırculu, Karaağaç, Çukallı, Kula Beğli kazalarında ve Sultanhisar içinde yaşadığını görülmektedir.

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere Sultanhisar Nahiyesi ve ona bağlı kazalarda cemaatlerin yaşadığı görülmektedir. Sultanhisar'ında en fazla hane sayısına sahip olan cemaat, 230 hane ile Batnos Cemaati'dir. Batnos Cemaatini sırası ile 185 hane ile Bölücek Karakoyunlu, 161 hane ile Yılıkidere, 154 hane ile Karakuyu Menteşelüsü, 148 hane ile Çiftlik ve Kızılcakeçilü, 145 hane ile Kınıklar, 94 hane ile Çaylaklar, 70 hane ile Küçük Ali, 49 hane ile Karacakoyunlu Yoncalar, 45 hane ile Akkoyunlu, 39 hane ile Topar, 36 hane ile Aflak ve Aksaklar, 30 hane ile Penbegân ve Saruhanlu, 22 hane ile Beğ gözü, 17 hane ile Ulu serlü ve Bayramlı, 14 hane ile Çulhyân, 11 hane ile Teke, 10 hane ile Canbazanı urban, Alacalar ve Kızıildepe, 9 hane ile Dimyad, 7 hane ile Karaca koyunlu ve Deliler, 6 hane ile Çamurlu ma'a Kara Turgud, 5 hane ile Germiyancık Bayramlı Karacakoyunlu, 4 hane ile Avşar Bayramlar, 2 hane ile Şiraz ve Yenişehir Yörükleri Cemaati takip etmektedir.

Kanuni Sultan Süleyman, devletin genel durumunu öğrenmek amacıyla ülke genelinde H. 937/M. 1530-1531'de bir sayım yaptırmıştır. Bu sayım sonucunda Aydın Sancağı'na bağlı Sultanhisar Kazası'nda 14 karye bulunmaktadır. Bunlar: Acıca, Çomaklu, Dirgeme, Emiri Ahur, Hasırcılu, İmadbükü, İsa beglü, Kulağuzlu, Köseli, Malkoç, Özbek, Salavatlu, Saruhanlu ve Yakubüblü karyeleridir (BOA, 1995: 133-143).

Celali İsyanı, Kanuni Sultan Süleyman döneminden itibaren başlamış ve III. Murat döneminde yapılan uzun süreli savaşlar nedeniyle de artarak devam etmiştir. Bu isyanların çıkmasında en büyük etken, tımarlı sipahilerin bozulmaya başlaması ve devletin bunu çözüm olarak paralı asker sayısını arttırması olmuştur. Devlet, uzun süren savaş masraflarını haktan tedarik etmesi, ümera'nın haktan kanunsuz vergi alması, paranın değer kaybetmesi ve iş bulamayan medrese öğrencilerinin ayaklanması celali isyanının doğmasına neden olmuştur (Akdağ, 1958:54-58).

XVI. yüzyılın son çeyreğinden itibaren celaliler, Anadolu'yu adeta bir mahşer yerine çevirmiş ve Aydın Sancağı'nda bundan etkilenmiştir. Yusuf Paşa, Aydın muhassıllığından azledildikten sonra, Aydın ve çevresinde bulunan yerleşim yerlerinde eşkıyalık faaliyetlerinde bulunmuş ve Kuyucu Murat Paşa tarafından öldürülmüştür. XVII. yüzyılda ise Aydın Sancağı'nda Cennetoğlu isyanı ve Sivri Bölükbaşı ayaklanmaları görülmektedir. 1658 yılında yakalanan Sivri Bölükbaşı'nın yanında bulunan Kara Mehmet, Abdurrahmanoğlu, Arap

Bölükbaşı, Baba Kerim, Donanmacıoğlu Mehmed ve Çalık Mehmet gibi ünlü bölükbaşları Köşk, Arpaz, Balyanbolu, Keles ve Sultanhisar kazalarında eşkıyalık faaliyetlerine devam etmişlerdir. Sultanhisar kadısı ve şehrin ileri gelenlerinin almış olduğu karar ile halk Güzelhisar Kalesi'ne sığınmışlardır. 1663 yılında Serdar Ali Paşa, bölükbaşların üzerine gönderilerek bölgede bulunan tüm eşkıyaları öldürmüştür (Uluçay, 1944: 79-84).

1672 yılında Aydın Sancağı'nda yine bölükbaşı ayaklanması görülmektedir. Bunlar: Güzelhisar'dan Murat Bölükbaşı, Gölcük'ten Seyyit Alioğlu Bölükbaşı, Sultanhisar'dan Yahyaoğlu Bölükbaşı, Abdullah Bölükbaşı, Hacı Ebubekir, Karatepe'den Mehmet, Köşk Kazası'ndan Kurtbalıoğlu Ahmet, Arap Bölükbaşı, Nazilli'den Kolcaklı Bölükbaşı, Demircioğlu Elhac, Kıtmir Bölükbaşı, Ömer Bölükbaşı, Kadioğlu Bölükbaşı, Bozdoğan Kazası'ndan Kavaklıoğlu Bölükbaşı, Kazoğlu Hamza Bölükbaşı, Keles Kazası'ndan Beş Kardeş, Köleoğulları, Sultanhisar'da toplanarak ayaklanmışlardır (Uluçay, 1944: 84-85). Karayazıcı, Kalenderoğlu ve Said Arap korkusu nedeniyle halk padişahın izin alarak Aydın ve Nazilli kentlerinin etrafını surlarla çevirmiştir (Kahraman vd, 2005: 72,91; Kahraman, 2011: 204).

Evliya Çelebi, 1671 yılında Sultanhisar'a geldiğinde, şehirde 300 ev, 1 cami, 1 mescit, 1 han ve az sayıda dükkân bulunduğunu ve etrafının bağ ve bahçelerle çevrili olduğunu kethüda yeri, dizdarı ve neferinin bulunmadığını ancak serdarının olduğunu ifade etmektedir. Evliya Çelebi şehir halkının geçimini bağcılık yaparak sağladığını belirterek Nazilli zenginlerinin buradan toprak aldıklarını ve bağcılıkla uğraştıklarını belirtmiştir (Kahraman vd, 2005: 90-91; Kahraman, 2011: 202).

1732-1739 yılları arasında eşkıyalık faaliyetinde bulunan Sarıbeyoğlu Mustafa, Kütahya Sancağı'na bağlı, Saray Köyündendir. Batı Anadolu'da merkezi otoriteye karşı isyan etmiş olan Sarıbeyoğlu Mustafa'nın asıl faaliyet alanı Denizli ve Honaz'dır (Ertaş, 2007:411). Kendisi gibi devlete karşı isyan edenlerden oluşturduğu eşkıyalarla Nazilli, Sultanhisar, Atça ve Karacasu'da halkın mal ve canına kastetmiş olduğu gibi, İzmir'e gitmekte olan ticaret kervanlarına saldırmıştır. Devlet bu isyanı bastırmak amacıyla üstüne asker göndermesine karşı, bu askerleri bertaraf etmeyi başaran Sarıbeyoğlu'nun gücü giderek artmaktadır. Devlet, Sarıbeyoğlu'nun 1736 yılında Avusturya ile yapılan savaşa katılması şartı ile affedileceğini bildirmesine karşın Sarıbeyoğlu bunun kendisine karşı

düzenlenmiş bir oyun olduğunu düşünerek bu teklifi reddetmiştir. Sarıbeyoğlu, 1736 yılında İzmir'i yağma etmekle tehdit etmiş ve İzmir'de bulunan tüccarlar, konsoloslar ve halk kendi arasında yaklaşık 150.000 kuruş (30 kese). ile şehrin kara tarafında bir duvar örülmesine başlanmıştır (Ülker, 1994: 35-36). Devlet bu eşkıyayı cezalandırmak amacıyla Rakka valisi Ahmet Paşa'yı görevlendirmiş ve 29 Mayıs 1739 yılında Sarıbeyoğlu yakalanarak öldürülmüştür (Ertaş, 2007:411).

Karaosmanoğulları, XVIII. yüzyılda Batı Anadolu Bölgesi'nin yönetiminde etkili olmuştur. Osman Ağa'nın babası Mehmet Bey, Manisa'da görevli bir devlet memuru iken 1687 yılında Aydın'da deftere yazılmamış Hristiyan halkın kaydedilmesi sırasında yapmış olduğu illegal işlerden dolayı zengin olmuş ve ismi Manisa ayânları arasında anılmaya başlanmıştır (Nagata, 2001:468). 1724 yılında İran ile yapılan savaşta kullanılmak üzere kendisinde istenen develerin toplanmasında başarılı olan Mustafa Ağa, bölgedeki eşkıyaların (Sarıbeyoğlu, Sıracalı Himmet). ortadan kaldırmasında göstermiş olduğu başarıları da eklenince 1748 yılında Saruhan Sancağı mütesellimliği verilmiştir. Mustafa Ağa, bölgedeki ayânlarla çekişmesi, halkın şikayetleri ve Yeğen Ali Paşa ile olan anlaşmazlıkları nedeniyle idam edilmiştir (Nagata, 2001:468).

Merkezi otorite tarafından bir süre idari görev verilmeyen Karaosmanoğlu ailesi eski gücüne 1768 yılından sonra kavuşmuştur. Merkezi otorite'nin savaş, iç güvenliği sağlamak gibi olaylarda bölgedeki yerel güçleri kullanma isteği ayân ailelerin güçlenmesine neden olmuştur. Karaosmanoğulları'nın en parlak zamanı Hacı Hüseyin Ağa'nın Manisa mütesellimliği ve Aydın muhassıllığı dönemidir. Yabancı devletlerin konsolosluklarıyla kurmuş olduğu ilişkiler nedeniyle diğer ayânlardan bir adım önde olan Hacı Hüseyin Ağa, 1806-1812 Osmanlı-Rus savaşına yaşlılığını ileri sürerek katılmayınca yerine aileden Küçük Mehmet Ağa vekâlet etmiştir. Hacı Hüseyin Ağa'nın 1816 yılında ölmesiyle birlikte Karaosmanoğulları'na bir müddet mütesellimlik verilmemiştir (Nagata, 2001:469). Ancak 1829 yılında Atçalı Kel Mehmet isyanının başlaması ile II. Mahmut bölgedeki yerel güçlerden destek almak amacıyla tekrar Karaosmanoğulları'nı görevlendirmiş bu aile XIX. yüzyılın başına kadar bölgede varlığını sürdürmüştür (Nagata, 1997: 52-53).

Aydın tarihi açısından önemli bir yere sahip olan Atçalı Kel Mehmet olayı 1829-1830 yılları arasında merkezi otorite'ye karşı bir başkaldırı niteliğindedir. Atçalı Kel Mehmet'in ne zaman ayaklandığı konusunda iki ayrı görüş

belirtilmektedir. Bunlardan birincisi, Atçalı Kel Mehmet'in kayınpederi Şerif Hüseyin'in ifadesine göre 1820 yılında, (Avcı, 2004: 41-42). İkincisi ise, yerel ifadelerle göre ise 1819 yılında ayaklandığı düşünülmektedir (Özkaynak, 1946: 55). Fakir bir aileden gelen Atçalı Kel Mehmet, küçük yaşta babasını kaybetmiş, annesi ile Arpaz beyinin yanında ırgatlık yaparken, Arpaz beyinin hanımına laf attığı gerekçesiyle Arpaz'dan kovulur ve Atça'ya yerleşir. Atça'ya yerleşen Atçalı Kel Mehmet, burada kır bekçiliği yaparken Atça muhtarı Şerif Hüseyin'in kızı Fatma'ya¹⁰ aşık olmuş fakat bunu duyan Kahya Mahmut Ağa ve yanaşmaları, Atçalı Kel Mehmet'in yolunu keserler ve çıkan tartışmada Atçalı Kel Mehmet, Mahmut Ağa'yı yaraladıktan sonra dağlara çıkmıştır. Atçalı Kel Mehmet kısa sürede çetesini kurar ve Uzun Hasan ve Kara Efe ile yapmış olduğu savaşlardan galip olarak ayrılması halkın gözünde onu namılı bir efe yapmıştır (Saribey, 2006:63).

1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ve Anadolu Eyaleti sınırlarında yapılan değişiklikler Aydın'ı da yakından etkilemiştir. Aydın, Sığla, Menteşe, Saruhan sancakları birleştirilerek yönetimine İzmir muhafızı Hasan Paşa getirilmiştir. Hasan Paşa idaresi altında olan yerleri mültezimler ve voyvodalar aracılığıyla yönetmiştir. Halk bu yöneticilerin baskısı karşısında ses çıkaramamakta ve günden güne maddi ve manevi olarak zayıflamaktadır. Hasan Paşa, merkezi otorite tarafından savaşta görevlendirilmesi nedeniyle askerlerle beraber görev yerine gitmiş ve şehir güçsüz duruma düşmüştür (Saribey, 2006:64-65).

Atçalı Kel Mehmet halkın desteğini ve güvenini sağladıktan sonra Aydın-Güzelhisarı, Kuyucak, Nazilli, Bayındır, Tire, Turgutlu (Saruhan Sancağı), Sultanhisar, Karapınar, Arpaz, Atça, Balyanbolu (Beydağ), Birgi, Bozdoğan, Köşkderesi, Alaşehir (Manisa), Koçarlı, Buldan (Denizli), Ödemiş, Salihli, Yenipazar, Sard, Yenişehir, Kula (Kütahya), Eşme (Kütahya). (Avcı, 2004: 82-83). gibi bölgede bulunan birçok yerleşim yerini ele geçirmiştir. Merkezi yönetim, bu isyanın bastırılması için İbrahim Paşa'yı bölgeye gönderdiği gibi bölgede bulunan güçlü ailelerinin desteği ile Atçalı Kel Mehmet, Tepecik Köyü yakınlarında öldürülmüş ve Atçalı'nın ele geçirmiş olduğu yerleşim yerleri kontrol altına alınmıştır. Sonuç olarak Atçalı Kel Mehmet ayaklanması olarak bilinen olay halk arasında Aydın ihtilali olarak adlandırmıştır. Bu olay basit bir isyandan çok

¹⁰Bu isim yerel söylencelerde Emir olarak da geçmektedir.

devlet memurlarının keyfi uygulamalarını sonucu halkın tepkisi olarak da yorumlanabilir.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Atçalı Kel Mehmet Olayı ile belirli bir dönem merkez- taşra arasındaki iktidar mücadelesine şahitlik eden Atça ve Sultanhisar yüzyılın ikinci yarısında çok daha farklı gelişmelere tanıklık edecektir. Bu döneme ait Aydın Vilayet salnamelerinde de Osmanlı'nın pek çok yerleşim biriminde olduğu gibi Atça ve Sultanhisar'ın XIX. yüzyıldaki sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgiler yer almaktadır. İlki H. 1296/M. 1878-1879 tarihli olan Aydın Vilayet Salnamesi'nden sonra belirli aralıklarla çıkan toplamda 25 adet Aydın Vilayet salnamelerinin sonuncusu H. 1326/M. 1908 tarihlidir. (Duman, 2000: 80-82). Adı geçen salnamelerde Atça ve Sultanhisar kazaları ile ilgili idari, iktisadi, memur, askeri, tarihi ve nüfus¹¹ bilgileri bulunmaktadır. Ancak tezin sınırlarını aştığından bu çalışmada Aydın Vilayet salnamelerindeki veriler kapsam dışında bırakılmıştır.

Devlet ve Nüfus: Klasik Dönemden XIX. Yüzyıl'a Osmanlı'da Nüfus Sayımı: Arapça nefis kelimesinin çoğulu olan nüfus nefis, ruh, can, hayat anlamına gelmekte olup, bir coğrafi bölge üzerinde yaşayan insanları ifade etmektedir. Bir yerde oturan, ikamet eden manasındaki sakinin çoğulu olan sükkân/sekene de nüfus karşılığında kullanılmaktadır (Bozkurt, 2007: 293). Günümüzde doğum, ölüm, evlenme, boşanma, yaş, göç hareketleri gibi konular nüfus bilimi (demografi). denilen ilim dalı tarafından incelenmekte ve nüfusla ilgili meseleler beşeri coğrafyanın konuları arasında yer almaktadır (Bozkurt, 2007:293).

Nüfus, insanların var olmaya başlamasından bu yana devletler için en önemli faktörlerden biri olmuştur. Tarihi anlamda nüfus potansiyeli, devletler için hem ekonomik hem de askeri bir güç kaynağıdır. Ateşli silahlar ve teknolojik gelişmelerin var olmadığı zamanlarda, istisnalar olmakla beraber, nüfus sayısı bakımdan üstün olan devletlerin savaş alanında düşmanlarını bozguna uğrattıkları bir gerçektir. Modern dünyada ise nüfusun niceliğinden çok niteliği önem kazanmaktadır (Bilgi, 1999-2000:117).

XX. yüzyıla kadar yapılan nüfus sayımları asker sayısı ve vergi yükümlülerini belirlemek, görevlilere verilen gelir kaynaklarını tespit etmek ve değişmelerini sağlamak amacıyla yapılırken, günümüzde ise devletlerin kanun ve

¹¹Bkz: (Aydın Vilayet Salnamesi, H. 1300, H.1306, H. 1308, H. 1311).

yasalarla belirlenmiş olduğu belirli zaman aralıklarında, görevli memurlar tarafından bireyin esas alındığı ve bireyin yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim durumu, meslek grubu, ülke içinde meydana gelen nüfus hareketliliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır (Köse, 2010:7).

Eski ve orta çağlarda nüfus sayımının iki nedeni vardır. Bunlardan birincisi, orduya alınacak erkek sayısını tespit edilmesi, ikincisi ise vergi kaynaklarını belirlenmesidir. Dünya tarihinde ilk nüfus sayımı olarak İsrailoğulları'nın¹² Sina Çölü'nde yapmış olduğu sayım verilmektedir (Dündar, 2000: 13). Arkeolojik kazılarda elde edilen bilgilere göre ise en eski sayımın Mısırlılara ait olduğu ve bu sayımda nüfus hareketlerinin bilinçli bir şekilde takip edildiği görülmektedir. Mısır'ın Roma hâkimiyetine girmesi ile de bu sayımlar 14 yıl arayla baş vergisi verecek kişilerin tespiti amacıyla yapılmıştır. İki sayım arasında değişen nüfus hareketlerini öğrenmek amacıyla ilk kez nüfus dairesi kurulmuştur (Dündar, 2000: 14)..

Roma İmparatorluğu'nda ilk nüfus sayımının Servius Tullius zamanında MÖ 578-534 yılları arasında yapıldığı sanılmaktadır. Ünlü tarihçi Livius, MÖ 193, MÖ 188 ve MÖ 173 yıllarında Roma'da nüfus sayımı yapıldığından söz etmektedir.¹³ Bu nüfus sayımlarının yapılma nedenleri askere alınacak kişilerin tespiti, vergi mükelleflerinin belirlenmesi, cinsiyetin ayrımı ve kişilerin mallarının belirlenmesi amaçlanmıştır (Köse, 2010:4). Nüfus sayımları Orta Çağ boyunca devam etmiş, ancak bundan önceki sayımlar gibi, düzensiz, aralıklarla ve büyük bölümü tahminlere dayalı olarak yapılmıştır.

Dünya'da modern anlamda ilk nüfus sayımı XVII. yüzyılda Fransa'nın sömürgesi durumunda olan Kanada'da yapılmıştır. Bu sayımı daha sonra 1742 yılında Almanya, 1748 yılında İsveç, 1769 yılında Dominik, 1787 yılında İspanya, 1790 yılında ABD, 1801 yılında İngiltere'de yapılan sayımlar izlemiştir.

Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımlarının kuruluşan itibaren yapıldığı tahmin edilmektedir. Bu sayımlar hanenin reisi ve bekâr oğullarının kaydedildiği, doğrudan toprakla olan ilişkilerini tespit etmek amacıyla yapılmış ve bu sayımlara tahrir ismi verilmiştir. Tahrirlerin otuz yılda bir yapılması kararlaştırılmışsa da

¹²Bkz: (Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit (Tevrat ve İncil), 1969: 131).

¹³<http://www.nuveforum.net/1730genelkultur/68159nufussayimiosmanlilarilknufussayimlari/> (Erişim tarihi 19.02.2017).

buna çoğunlukla uyulmadığı gözlenmektedir. 1831 yılında ise Rumeli ve Anadolu'da erkek nüfusu baz alınarak bir nüfus sayımı yapılmıştır. Bu nüfus sayımının yapılmasındaki amaç, asker ve vergi gelirlerini tespit etmektir. Bu sayımı daha sonra 1844, 1866, 1881-1882, 1905-1906 ve 1914 yıllarında yapılan nüfus sayımları izlemiştir.

Tahrirler: Tahrir kelimesi yazma, kaydetme, deftere geçirme (Sami, 2007: 383). anlamına gelmekle birlikte terim olarak, Osmanlı maliye teşkilatında vergileri ve bu vergileri ödeyenlerin ismen tespiti için değişik zamanlarda, farklı şehirlerde yapılan sayımlardır. Bu sayım sonuçları hakaniye defterlerine kaydedilmektedir (Öz, 2010:425).

Akdeniz etrafında kurulmuş birçok devlet ve imparatorluklarda vergi nüfusunu belirlemek amacıyla çeşitli arazi ve nüfus sayımları yapılmıştır. Örneğin: İngiltere'de "Domesday Book", Sicilya'da Cera'id, "Divan" veyahut "Defatir", Mısır'da "Revk (Rok).", İlhaniler'de "Kanun veya Yasamış", olarak isimlendirilen bu defterler, Osmanlı'da ise "Tahrir" adıyla anılmaktadır (Çiçek, 1995:52). Osmanlı tahrir kayıtlarının diğer ülkelerde yapılandan tahrirler ile ortak ve farklı özellikleri bulunmaktadır. Ortak özelliklerinden birincisi, güçlü ve merkezi bir yapıya sahip olmaları nedeniyle bu sayımları yapmaktadırlar, ikinci özelliği ise bu sayımların yapıldığı dönemlerde, mali, askeri, sosyal ve ekonomik yönlerden sıkıntılı bir dönem geçiriyor olmaları nedeniyle kriz dönemini kısa sürede atlatmak amacıyla bu sayımlar yapılmaktadır. Devlet veya imparatorluklar, yayılma siyaseti izledikleri durumlarda bu siyaseti finansa edebilmek amacıyla, ülke sınırları içerisinde geniş çaplı arazi tahrirleri yaptırdıkları bilinmektedir (Çiçek, 1995:80). Osmanlı'daki tahrirlerin, diğer ülkelerdeki tahrirlerden farkı ise geniş çaplı sayımları içermesi ve kendine has bir düzene sahip olmasıdır (Öz, 2010:426)..

Osmanlı'da sosyal, iktisadi ve demografik tarihinin yazılmasında önemli bir yere sahip olan tahrir sayımlarının ne zaman yapılmaya başlandığı konusunda kesin bir tarih vermek zor olmakla birlikte kuruluştan itibaren bu sayımların yapıldığı düşünülmektedir (Barkan, 1940a:33; Uzunçarşılı, 1988: 101). Transkrip edilmiş en eski tahrir defteri, H. 835 tarihli Umur bin Saruca¹⁴ Paşa'nın tahrir ettirmiş olduğu "*Arnavid Sancağı Tahrir Defteri*"dir. İnalcık, transkrip ettiği

¹⁴Tahriri yürüten kişinin ismi İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın eserinde Karaca Paşa olarak geçmektedir. Bkz: (Uzunçarşılı, 1988: 102).

Arnavuk Sancağı Tahrir Defteri'nin ilk olmadığını belirterek ilk tahririn 1415 yılından sonra yapılmış olduğunu ifade etmektedir (İnalcık, 1954: XV)..

Osmanlı Devleti, fethetmiş olduğu bölgede ilk iş olarak çeşitli sebeplerden dolayı tahrir yapmıştır. Bunun sebebi ise ele geçirilen bölgenin vergi kaynaklarını tespit etmek istemesinden kaynaklanmaktadır. Kaynaklarda tahrir sayımlarının genel olarak otuz yılda bir yapılması gerektiği söylene de ihtiyaç duyulması halinde bu kurala uyulmadığı gözükmeaktadır (İnalcık, 2008a: 287). Bunun en büyük nedeninin, tahta çıkan padişahın, ülke genelinde tahrir yaptırmasından kaynaklanmaktadır. Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, II. Bayezid, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde genel tahrir sayımlarının yapıldığı bilinmektedir (Barkan ve Meriçli, 1988: 12). XVI. yüzyıla kadar tahrir sayımları düzenli bir şekilde yapılmaktayken, tımar sisteminde meydana gelen bozulmalardan dolayı tahrir sisteminde değişiklikler meydana gelmiş ve avâriz¹⁵ sayımları yapılmaya başlanmış (İpşirli, 2002:1552). olmasına rağmen genel tahrir sayımları eskisi kadar olmasada XVIII. yüzyıla kadar sürdüğü görülmektedir (Arıkan, 1988: 4)..

Barkan, tahrir yapılan bölgedeki hane sayısını ortalama 5 kişi kabul etmişse de bazı tarihçiler bu sayının bölgeler arasında farklılık göstereceğini ileri sürerek bu sayının bazı yerlerde 3, 3.5, 4.5 ve 5 üzerinden hesaplanmasının doğru olacağını belirtmektedirler (Göyünç, 1979: 331-333). Hane oranı her ne olursa olsun tahrir yapılan bölgenin nüfusu hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır.

Tahrir doğrudan tımar sistemiyle alakalı olup çoğunlukla salyanesiz eyaletler ve sancaklarda yapılmaktadır. Salyaneli eyaletler, hükümet, sancak veya yerel beylerin yönetiminde bulunan yerlerde tahrir yapılmamıştır. Yeni yapılan tahrir neticesinde hazırlanan deftere “defteri cedîd,” bir önceki deftere “defteri atîk,” daha önce yazılan deftere ise “defteri köhne” olarak isimlendirilmiştir (Öz, 2010:426).

Osmanlı merkezi yönetimi, bir yerin tahririne karar verdikten sonra, o bölgeye tahrir emini ve kayıtları düzenlemek, alınan kararları ve tahrir verilerini kaydetmek amacıyla bir kâtip tayin etmektedir. Tahrir eminiği hem zor hem de

¹⁵Olağanüstü durumlarda alınan vergi anlamında kullanılmaktadır. Bkz: (Barkan, 1979:1319; Sahillioğlu, 1991:108-109).

sorumluluğu yüksek bir iş olduğundan ilk zamanlarda Umur Bey, Halil Bey, Mevlana Vildan, Mevlana Kirmasti, Ömer Bey, İbni Kemal gibi bu görev ve kanunları iyi bilen kazaskerlik, sancakbeyliği, kadılık, müderrislik veya defterdarlık görevlerini yürüten kişiler getirilmiştir (Barkan, 1940b:221; Kütükoğlu, 2010: 2). Kâtipler ise konuyu iyi bilen defterhane kalemlerinde çalışmış olan kişiler arasından seçilirdi. Bu görevliler masraflarını karşılamak amacıyla, tahrir yaptıkları yerlerde hane başına iki akçe¹⁶ toplamaktadır. Eğer tahrir başarı ile sonuçlanırsa padişahın bu kişilere her türlü ihsanda bulunduğu da bilinmektedir.

Tahrir heyeti, tahrir yapılan bölgede öncelikle tımar sahipleri ile göşürek berâtlar,¹⁷ sûreti defter,¹⁸ temessük¹⁹ ve mahsulât²⁰ defterleri gibi yasal belgeleri göstermelerini ister, bunları inceledikten sonra da köyleri dolaşarak yeni vergileri, önceki kayıtlarla karşılaştırmaktadır (İnalcık, 2008b:68). Tahrir emini, bölgede incelemeler yaparken bölge kadısı ve tımar sahipleri, heyete yardımcı olmak zorundadır. İki tahrir arasında geçen sürede vefat eden kişiler defterden silinir, ergenlik çağına erişen, medeni hallerinde, fiziki yapılarında değişme meydana gelen kişiler ve vergiden muaf olan kişiler defterlere kayıt edilmiştir. Tahrir heyetinin işini kolaylaştırmak ve ismini deftere yazdırmayanlara önlem almak amacıyla her tımar sahibi, tımarında bulunan kişileri, deftere kaydedilmesi için tahrir eminine getirmekle yükümlü kılınmıştır (İnalcık, 2008b:68). Mahsul ürünleri için, son üç yılın ortalaması alır, bu ürünlerin kıymetleri yerinden gönderilecek narh²¹(Kütükoğlu, 1983). fiyatları öğrenildikten sonra, payı tahtta belirlenmektedir (Barkan, 1940b:220; Kütükoğlu, 2010: 3).

Devlet, tahrir yapılan bölgedeki gelirlerin eksiksiz bir şekilde belirlenmesini amaçladığından, tahrir heyetinin görevini yerine getirmesi için ceza ve mükâfat sistemini getirmiştir. Buna göre, Tahrir heyetinin tahrir işleminin sonuna kadar hazır bulunmasını, kimseden hediye veya para almamalarını, akrabalık veya dostluk ilişkileri nedeniyle görevlerini kötüye kullanmamaları, eğer bu gibi şikâyetler geldiği takdir de bölgede tekrar tahrir yapılacağı ve şikâyetin

¹⁶İnalcık bu miktarın hane başına birer akçe olduğunu yazmaktadır. Bkz: (İnalcık, 2008b:67).

¹⁷Tımarların ya da vergi muafiyetlerinin türünün gösteren fermanlardır.

¹⁸Tımarların önceki bir tahrirde kaydedilmiş resmî nüshalarıdır.

¹⁹Yöneticiler tarafından verilen, tımar ya da vergi muafiyetlerini gösteren vesikalardır.

²⁰Belirli vergilerin miktarını gösteren vesikalardır.

²¹Çarşıda, pazarda satılan şeyler için resmî makamlarca gösterilen fiyat.

doğruluğu kanıtlanırsa tahrir heyetinin görevden alınacağı ve ağır cezalar verileceği bildirilmiştir (Barkan, 1940b:221).

Tahrir sayımları esnasında, kurulla halk ve dirlik sahipleri arasında tartışmaların meydana geldiği bilinmektedir. Örneğin: II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde çıkan isyanlarda tahrir sonuçlarının etkili olduğu bilinmektedir. Tahrir süreleri, tahrir yapılan bölgenin genişliği, tahrir yapan heyetin halkın isteği ile değiştirilmesi, tahrir emininin sayım sırasında ölümü ve yerine başka birinin atanması, güvenlik durumu gibi nedenlerden dolayı değişmektedir (Öz, 2010:427). Tahrir sonucunda elde edilen bilgiler iki nüsha olarak hazırlanır ve bunlardan biri defterhanede saklanırken, diğeri tahrir yapılan bölgenin beylerbeyine gönderilmektedir (Öz, 2010:427). Tahrir sonucunda mufassal ve icmal defterleri düzenlenmektedir.

Mufassal defterleri, bölgede bulunan her kaza ve nahiyenin isimlerinin, vergi veren erkek nüfusun baba adlarıyla birlikte yazıldığı, o bölgede yetişen mahsulün ve bu mahsulden alınacak öşür miktarının yanı sıra bölgede bulunan, koyun, kovan, dalyan vergilerinin, hukuki durumlarının, mükellefiyetlerinin²² yazılı olduğu defterlerdir (Kütükoğlu, 2010: 5; İnbaşı, 2009: X). İlk mufassal defterinin Fatih Sultan Mehmet döneminde yazıldığı düşünülmektedir.

İcmâl defterleri ise Mufassal defterlerin müsveddelerine dayanılarak her kaza ve nahiyenin isimleriyle beraber ödeyecekleri toplam vergi miktarlarının yazıldığı defterlerdir. İcmal defterleri yazıldığı bölgede bulunan padişah, şehzade, beylerbeyi, sancakbeyi ve diğer görevlilere ait haslardan bahsetmektedir (İnbaşı, 2009: X).

Türkiye’de tahrir defterlerinin önemi Ömer Lütfi Barkan’ın yapmış olduğu çalışmalar neticesinde başlamış ve daha sonraki yıllarda birçok araştırmada kullanılmıştır. Halil İnalcık’ın, H. 835/M. 1431/1432 tarihli “*Sûreti Defteri Sancaki Arvanid*” isimli çalışması, defterlerin sistemini kavrama açısından, tahrir defterleriyle ilgili çalışacak olan kişilere kolaylık sağlamıştır. Tahrir defterlerine dayanarak Nejat Göyünç (Göyünç, 1969). ve İsmet Miroğlu’nun (Miroğlu, 1975). yapmış olduğu çalışmalar şehir tarihi araştırmalarında yeni bir çıkır açmıştır. Daha sonra Özer Ergenç, (Ergenç, 1995). Bahaeddin Yediyıldız, (Yediyıldız, 1985).

²²Yüküm, mecburiyet, yapmaktan kaçınılmayan iş veya bir işi yapmaktan kaçınılamama hali. Bkz: (Devellioğlu, 2003: 717).

Heath Lowry, (Lowry, 2010). Mehmet Ali Ünal (Ünal, 1989). ve Feridun Emecen'in (Emecen, 1989). yapmış olduğu çalışmalar, tahrirlerle ilgili belirli bir metodolojinin oluşmasını sağlamıştır (Afyoncu, 2003:267).

Günümüzde tahrir defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadime Arşivi'nde bulunmaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan tahrir defterleri 1086 numaraya kadar olup 1431-1882 yılları arasında 1.100 adettir. Tapu Kadastro Arşivi'nde ise 54 adet tahrir defterleri bulunmaktadır (BOA Rehberi, 2010: 99-101).

Osmanlı Devletinde Nüfus Sayımı: Osmanlı İmparatorluğu'na 23 yaşında padişah olan II. Mahmut, 31 yıl süren saltanat döneminde birçok ıslahat hareketinde bulunmuştur. II. Mahmut'un 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla birlikte ıslahat hareketinin önünde bulunan büyük engelde böylece ortadan kalkmış bulunmaktaydı. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra ilk iş olarak yeni bir ordu kurulması için çalışmalar yapılmaya başlanmış ve bu girişimler sonucunda Asakir-i Mansure-i Muhammediye adında bir ordu kurulmuştur. II. Mahmut'un yapmış olduğu ıslahat hareketlerinde batı örnek alınmıştır. Bu ıslahatlardan bazıları şunlardır: Mekteb-i Şahane-i Tıbbiye, Mızıka-ı Hümayun, Mekteb-i Maarif-i Edebiye, Mekteb-i Ulum-ı Harbiye, Mekteb-i Maarif-i Adliye adında okullar açılmış, İstanbul'da ilköğretimi zorunlu hale getirmiş, *Takvimi Vekayi* adında ilk gazeteyi çıkartılmış, modern anlamda nüfus sayımı yaptırmış, nazırlıklar kurulmuş, memurlara kıyafet zorunluluğu getirilmiş, ilk posta ve karantina teşkilatı kurulmuştur.

Osmanlı Devleti XIX. yüzyıla kadar yapmış olduğu sayımlarda vergi hanesi ve arazi sayımlarını ön planda tuttuğundan ilk nüfus sayımı II. Mahmut döneminde, İstanbul'da karne ile ekmek dağıtımını kolaylaştırmak amacıyla H. 1244/M. 1828-1829 yılının başında yapılmıştır (Bingöl, 2004: II: Çavdar, 1999: 551). Bu sayımın bütün kazalarda yapılamama nedeni ise H. 1244/M. 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşının meydana gelmesidir (Karpas, 2010: 62).. Edirne Antlaşması ve Yunanlılara verilen bağımsızlıktan sonra devlet, geniş ölçüde yapılan hazırlıklardan sonra Rumeli ve Anadolu sancaklarıyla kasabalarında başarılı bir sayım gerçekleştirmiştir (Karas, 1997: 8: Bingöl, 2004: VIII)..

Genel anlamda 1830 yılında yapılan ilk nüfus sayımı bütün Osmanlı topraklarında aynı zamanda başlayıp bitirilmiş değildir. Nüfus sayımına Karaman

Eyaleti’nde 12 Temmuz 1830, Bursa Sancağı’nda ise 19 Mayıs 1831 yılında başlandığı bilinmektedir. İlk nüfus sayımının 1830 yılında başlaması ve 1831 yılında sonlanması nedeniyle bazı tarihçiler sayımın başlama tarihini, bazı tarihçiler ise bitiş tarihini ilk nüfus sayımı olarak ele almaktadır. Örnek verilecek olursa Karal, ilk nüfus sayımın 1831 senesi olarak gösterirken Çadircı, 1830 senesini vermektedir. Aydın ise ilk nüfus sayımının 1830-1831 yılları arasında yapıldığını belirterek tek tarih kullanmanın mantıklı olacağını uygun gördüğünden bu sayıma 1246 Nüfus Tahriri demiştir (Aydın, 1990:93).

1831 nüfus sayımının neden yapıldığı konusunda “Mucip Sebepler Lahiyası” adında bir lahiya yayınlanmıştır. Bu lahiya’da genel anlamıyla Müslim ve Gayrı Müslim halkın nüfusu, vergi konusu, asayiş konuları gibi olaylar anlatılmıştır (Karal, 1997: 11-12).. 1831 nüfus sayımı Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması ve yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adıyla kurulan ordunun asker ihtiyacını karşılamak ve Müslim, Gayrı Müslim, zengin fakir arasındaki vergi adaletsizliğine engel olmak amacıyla yapılmıştır (Sungur, 1999:559; Aydın, 1990:83-84).

Sayımda görevlendirilen memurlar görev yerlerine hareket etmeden önce Bab-ı Âliye gelerek, nüfus sayımının nasıl yapılacağı, yol masraflarını²³ve gizli olduğunu gösteren belgeyi aldıktan sonra görev yerlerine gitmişlerdir. Memurların görevlerinin başına hareket ettikten sonra, gönderdikleri defterleri düzenlemek ve genel neticeleri kestirmek amacıyla Meclis-i Şura’da yapılan görüşmeler sonucunda İstanbul’da Ceride Nezareti²⁴ kurulmuş ve bütün defterler buraya geldikten sonra, hülasa edilerek bir defterde toplanmıştır (Karal, 1997: 12; Sungur, 1990:560). Ceride Nezareti başkanlığına 7500 kuruş maaş ile Mehmet Sait Efendi, başkatib olarak Ahmet Kemal Efendi, kisedar olarak da Emin Efendi atanmıştır (Ahmed Lûtfî Efendi, 1999: 642). Nüfus kayıt düzeninin 1829 yılında kurulmasından, Kırım Savaşı’nın başlamasına kadar geçen süre içerisinde sistemli bir şekilde işlemiştir. Kazalarda görevli olarak bulunan görevliler, bütün doğum, ölüm, göçler olaylarını kaydetmişler ve bu kayıtları İstanbul’da bulunan Ceride Nezareti’ne bildirilmiştir (Karpaz, 2010: 66).. Zaman içinde önemini kaybeden

²³Rumeli’de sayım için görevlendirilmiş olan 45 memurun yol masraflarını karşılaması amacıyla 3.000.000 ve menzil ücretleri için 503.706 kuruş olduğunu, Anadolu’da ise Karaman Eyaleti sayımında görevli Nazif Bey’e yol masraflarını karşılamak amacıyla 30.000 kuruş ve 7.500 kuruş maaş verilmiştir. Bkz: (Aydın, 1990:85).

²⁴Ceride Nezareti için ayrıntılı olarak Bkz: (Küçük, 1993:409-410).

Ceride Nezareti'nin görev ve sorumlulukları ilk önce Tahrir-i Emlak İdaresine daha sonra da Ahz-ı Asker'e bırakılmıştır.

Sayımlar, kadı ve ulamadan görevli kişilerin gözetiminde genel olarak din farkı ön planda tutulmuştur. Devletin bütün sancak, kaza, nahiye ve çiftliklerde halk Müslim ve Gayrı Müslim olarak iki ana gruba ayrılmıştır (Karal, 1997:17). Görevliler tarafından Müslüman nüfus genel olarak matluba muvafık²⁵ ve matluba gayrı muvafık²⁶ şeklinde kaydedilmiştir (Karal, 1997: 18; Karpas, 2010: 68). Matluba muvafık olanlara “mim” işareti koyulmuş, matluba gayrı muvafık olanlar ise sabî,²⁷ sakat, amelmande²⁸ olarak ayrılmıştır (Karal, 1997: 18; Aydın, 1990: 83). Merkez'de görevlilere sayım konusunda ayrıntılı bilgi verilmemesi nedeniyle birçok bölgede farklı sayım yöntemi uygulanmıştır (Karal, 1997: 18). Bazı yerlerde Müslüman nüfusun sayımında yaş ön planda tutulmuş ve 1-12 ya da 1-14, 12-40 ya da 14-40 ve 40 yaş üstü şeklinde sınıflandırırken, bazı bölgelerde ise bu sayım tuvana,²⁹ sibyan ve amelmande olarak defterlere yazılmıştır (Karpas, 2010: 68). Görevliler bazı kaza ve kasabalarda bıyık ve sakalı ön planada tutularak bıyıklı, terbiyıklı, kara ve sarı sakallı ak ve kır sakallı olarak defterlere yazılmıştır (Karal, 1997: 18).

Osmanlı Devleti'ne bağlı yaşayan Gayrı Müslim nüfus, 1831 sayımında cizyeye müstahak olanlar³⁰ ve cizyeye müstahak olmayanlar³¹ olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Cizyeye müstahak olan kişiler kendi arasında âla, evsat ve edna olarak üç bölüme ayrılmıştır. Cizyeye müstahak olmayanlar ise amelmande ve ihtiyar olarak kaydedilmiştir (Karal, 1997: 19). Karpas, 1831 yılında kaydedilen vergi oranlarını âla'yı 48, evsat'ı 24, edna'yı ise 12 kuruş olarak söylemekte ve bu miktarın ek gelir sağlamak amacıyla % 20 oranında arttığını belirtmektedir (Karpas, 2010: 68).

1831 nüfus sayımında aşiret ve yörüklerin de sayıldığı bilinmektedir. Gayrı Müslimlerden sonra deftere geçirilen aşiret ve yörük kelimelerinde

²⁵ Askerlik yapmak için uygun anlamındadır.

²⁶ Askerlik yapmak için uygun değil anlamındadır.

²⁷ Henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk, üç yaşını tamamlamayan erkek çocuk. Bkz: (Devellioğlu, 2013: 1057).

²⁸ İş yapmaktan kalmış, iş göremez durumda olan. Bkz: (Devellioğlu, 2013: 34).

²⁹ Güçlü, kuvvetli. Bkz: (Devellioğlu, 2013: 1299).

³⁰ Cizye vergisi ödemekle yükümlü olan kişiler anlamındadır.

³¹ Cizye vergisi ödemekle yükümlü olmayan kişiler anlamındadır.

karışıklık yapıldığı görülmektedir. Bölgeler arasında yapılan nüfus sayımlarında aşiret ve yörüklerin deftere kaydedilmesi konusunda farklılık bulunmaktadır. Karaman Sancağı'nda aşiret, cemaat ve yörüklerin ayrı ayrı yazıldıkları görülürken, bazı sancaklarda ise toplam nüfus sayısı yazılmıştır (Kara, 1997: 20).

1831 nüfus sayımının sadece erkeklere yönelik olması, bazı bölgelerde sayımın yapılmaması ve vergi düzenlemesini amaçlaması nedeniyle sayıma katılmayan kişilerin olduğu bilinmektedir. Bu sebeplerden dolayı Osmanlı sınırları içinde yaşayan kişi sayısı hakkında kesin bir bilgi vermekten yoksundur. Araştırmacılara göre 1831 nüfus sayımı sonucunda elde edilen rakamlarda farklılıklar görülmektedir.

Nüfus sayımının 1831 yılında tamamlanması üzerine nüfus hareketlerini kontrol etmek amacıyla bütün sancak merkezlerinde defter nazırlıkları kurulmaya başlanmıştır. Defter nazırlarının başlıca görevi, kontrolü altında bulunan kasaba ve köylerde doğan, ölen, göç eden ve başka kasaba ve köyden gelip yerleşen kişilerin kayıtlarını tutmaktır (Çadircı, Armağan, Bingöl & Koç, 2000: 15). Nüfus hareketlerini denetlemek amacıyla sayımların üç ayda bir yapılması planlanmışsa da sürenin kısalığı göz önüne alınarak altı ayda bir yoklama nüfus sayımı şeklinde yapılması kararlaştırılmıştır. Bu sayımlarda Müslim ve Gayri Müslim nüfus için başka, yabancılar için başka, kıptiler için başka yoklama defterleri tutulmuştur (Aydın, 1990:81)..

1831 sayımı 56 sancakta yapılmış olup bu sancakların 38'i Anadolu'da, 16'sı Rumeli'de 2'si ise Akdeniz'de bulunmaktadır. Behar, 1831 nüfus sayımını liva ve sancak bazında ayrıntılı olarak ele almakta ve Anadolu, Rumeli ve Adalar'daki toplam nüfusunu 3.615.330 kişi olarak göstermektedir. Bu nüfusun 2.170.847'si Anadolu'da, 1.334.691'i Rumeli'de, 110.152'si ise Adalar'da yaşamaktadır (Behar, 1996:23-24)..

1831 nüfus sayımından sonra Osmanlı'da yeni bir sayımın yapılmasına ihtiyaç duyulmuş ve ilk nüfus sayımından 15 yıl sonra 1844 yılında tekrar bir sayım yapılması kararlaştırılmıştır. Harbiye Nazırı Rıza Paşa'nın başkanlığında tüm ülke sınırları içerisinde yapılması kararlaştırılan bu sayım nüfus kayıt sisteminin düzene sokulmasının ardından yapılmıştır (Gül ve Gökçen, 2010: 50; Ubicini, 1856: 24)..

1844 nüfus sayımında halk kendisine yeni vergiler yükleneceği endişesine kapılmasından dolayı bu sayıma ilgi göstermemiştir. Gayrı Müslim nüfusun sayımından sorumlu olan dini görevlilerde bu sayımda üstüne düşen görevi tam olarak yapmamıştır. Osmanlı Devleti, yapılan bu olayların farkına vardığından bu sayım sonuçlarını yayınlamamıştır (Karpaz, 2010: 76; Eldem, 1994: 11). Bu sayım sonucu hakkında bilgi almak isteyen Fransız diplomat Ubucını dönemin vakanüvisi Ahmet Vefik Efendi tarafından ulaştırılmıştır (Akyol, 1940:549)..

1844 nüfus sayımını 1831 sayımından ayıran yönleri bulunmaktadır. 1831 sayımında sadece erkek nüfus sayılırken bu sayımda kadın erkek ayrımı yapılmadan tüm halk sayılmıştır. Bu sayım İstanbul ve çevresi içinde uygulanmış olup sayım sonuçlarını Ubucını eserinde paylaşmıştır (Ubucını, 1856: 24).

Tablo 3. 1844 Sayımında İstanbul ve Çevresindeki Nüfus (Ubucını, 1856: 24).

İstanbul'da Yaşayan Milletler	Askerler ve Denizciler	İkamet Eden Aileler		Toplam Nüfus
		Erkek	Kadın	
Müslümanlar	68.000	194.000 ³²	213.000 ³³	457.000
Ermeniler	16.000	93.900	95.600	205.000
Birleşim Ermeniler	-	8.420	8.580	17.000
Yunanlılar	32.000	48.000	52.000	132.000
Yahudiler	-	18.000	19.000	37.000
Yabancı Uyruklular	-	-	-	25.000
Toplam	116.000	361.820	388.180	891.000

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere İstanbul'da toplam Müslümanların sayısı 475.000'dir. Bunun 194.000'ini erkekler, 213.000'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Müslüman nüfusunu, 205.000 Ermeniler, 132.000 Yunanlılar, 37.000 Yahudiler, 25.000 Yabancı Uyruklular, 17.000 Birleşmiş Ermeniler, takip etmektedir.

Osmanlı Devleti sınırları içerisinde 1844 yılında temettuat tahriri de yapılmıştır. Bu tahrir sırasında tutulan defterlerde hane sahibinin ismi, unvanı, mesleği, taşınabilir ve taşınamaz mallarından elde edilen gelirlerden alınan vergilerin yazılmaktadır. Bu defterlerde sadece hane reisinin ismi yazıldığından nüfus konusunda yetersiz kalmaktadır (Güran, 2000:75-78).

³²5000 Erkek köle de bu sayıya dâhildir.

³³42.000 Kadın köle de bu sayıya dâhildir.

Avrupalı devletlerin, Gayrı Müslimlerin nüfusunu bahane ederek Osmanlı içişlerine müdahale etmeye başlaması ve birçok Avrupalı yazarın Osmanlı sınırları içerisinde (özellikle Balkanlarda). Gayrı Müslim nüfusunu fazla gösterme çabaları, Osmanlı Devleti'nde yeni bir nüfus sayımı yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. H. 1299/M. 1881-1882 yılında başlayan nüfus sayımının ne zaman tamamlandığı kesin olarak bilinmese de 17 Ağustos 1893 yılında Sadrazam Cevat Paşa, sayım sonuçlarını II. Abdülhamit'e sunmuştur. 1881-1882 yılında başlanan nüfus sayımında, İşkodra, Doğu Anadolu'daki göçebe aşiretler, (Karpas, 2010: 107). Cebelü Lübnan, Hicaz, Yemen, Trablusgarp ve Bingazi nüfusu sayılmamış, Musul, Basra ve Bağdat'ta ise sadece erkek nüfus sayılmıştır (Eldem, 1994: 11)..

Shaw, ise H. 1299/M. 1881-1882 yılında başlanan nüfus sayımında Erzurum, İşkodra, Tiflis, Bağdat, Basra, Halep, Zor, Kosova, Mamuretülaziz, Suriye ve Van'ın dağlık ve çöl alanları hariç olmak üzere devletin merkez illeri tamamen sayılmış olduğunu söylemektedir (Shaw, 1978:332).

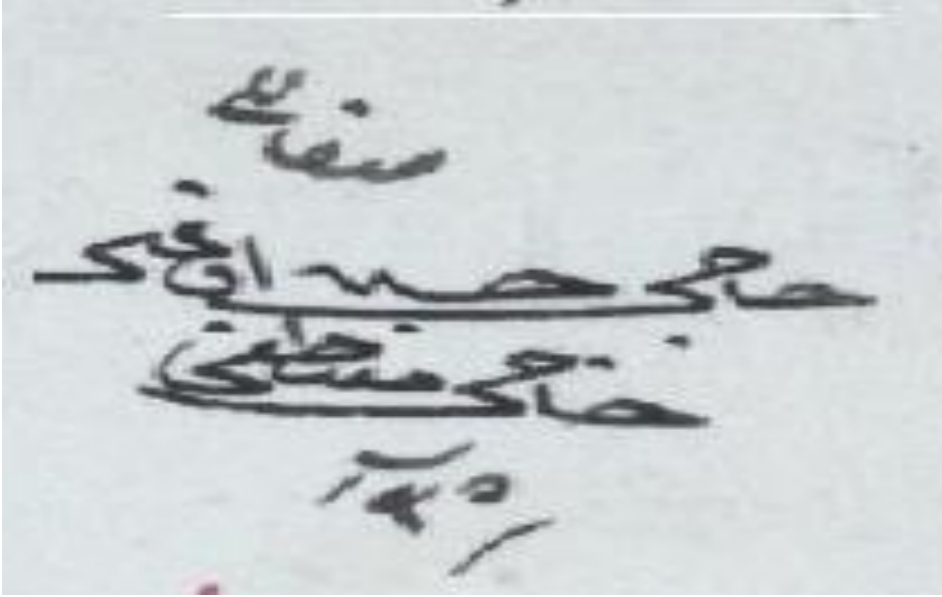
Osmanlı Devleti'nde son nüfus sayımı H. 1323/M. 1905-1906 yılında yapılmıştır. Bu sayımın yapılma nedeni, H. 1299/M. 1881-1882 yılında yapılan sayımda ülkenin tamamının sayılmamış olması nedeniyle devletin hazinesinde meydana gelen zararı engellemek amacıyla 1903 yılında yeni bir sayım yapılması planlanmıştır. Bu sayım H. 1323/M. 1905-1906 yılında tamamlanmış ve sayıma katılan kişilere "Tezakiri Osmaniyye" adında kimlik kartı verilmiştir (Karpas, 2010: 110; Gül ve Gökçen, 2010: 66)..

I. Dünya Savaşı'nın başlamasından kısa süre önce 14 Mart 1914 yılında yayınlanan Osmanlı nüfus sayımı, yeni bir sayıya dayanmamakla birlikte, 1906'da gönderilen bilgilere dayanmaktadır.

Atça ve Sultanhisar Kazalarına Ait Nüfus Defterleri: Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Atça ve Sultanhisar'a ait Nfs.d. kodu ile kayıtlı 2980, 2981, 2982, 2983, 3051, 3052, 3053, 3074 ve 3078 defterler bulunmaktadır. XIX. yüzyılın ilk yarısında tarihlendirilen bu defterler toplamda 9 adettir.

Atça nüfusuna ait ilk defter Nfs.d. 2980 numaralı H. 1246/M. 1830-1831 tarihine aittir. Bu defter 19 x 55 ebadında olup varak usulüne göre düzenlenmiş ve 15 varaktan oluşmaktadır. Defter, ciltsiz ve ebrusuzdur. Defter, Aydın Sancağı sınırları içerisinde bulunan Atça Kazası'nın nüfusu hakkında bilgi vermektedir. Bu

defterin başında “Kaza-yı Atça” ifadesi bulunmaktadır. Defterde Atça Kazası, Dere, Kulağuzlu, Uzunlar karyeleri ve voyvoda ağanın dairesi sayım sonucu hakkında bilgi vermektedir. Defterde hane ve sıra numarası verilmemiştir. Kişilerin: baba adları, kişi adı lakabı, sakal-bıyık rengi belirtilmiştir. Kırmızı mürekkeple varsa engellik durum, askerlik hizmetine elverişliyse “Mim” (م). işaretiyle belirtilmiştir. Yaş yazımında kırmızı ve silah mürekkep kullanılmıştır. Defterde ölenlerin üstü kırmızı mürekkeple çizilmiş ki bu da bize defterin daha sonraki yapılan sayımlarda kullanıldığını göstermektedir. Defterde her satıra genellikle 5 ile 7 arasında değişen kişiler kaydedilmiştir. Kaza’nın sayımını bittiği yerde toplam nüfus sayısı verilmiştir. Defterin en sonunda da defterin toplam nüfus verilmiştir.

Resim 1. H. 1246/M. 1830-1831 Tarihli Atça Kazası Nüfus Kayıt Örneği

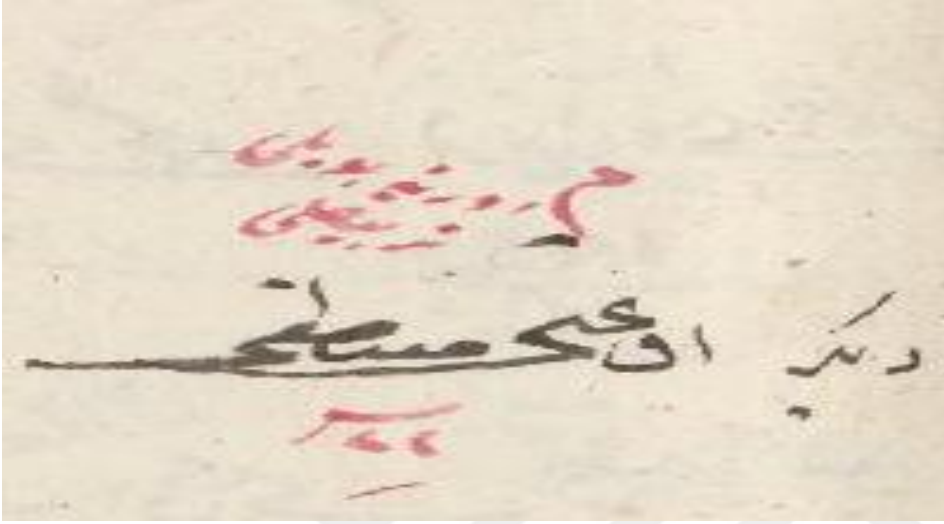
Yukarıda verilen örnekte olduğu gibi defterin en üstünde sakal ve bıyık, sonra baba adı ve kişi adı varsa lakap en sonra yaşı yazılmıştır. Askerlik yapmaya uygun kişiler için matluba muvafık anlamına gelen “Mim” (م). işareti üst kısma konulmuştur. Yine yeni doğanlar için üst kısma “Sağır ” yazılmıştır.

Atça Kazası’na ait olan ikinci defter Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde Nfs.d. 2982 kodlu H. 29. Z. 1260/M. 29 Ocak 1845 tarihlidir. Defter, 19.5 x 52.5 ebadında, ciltli ve ebrulu olan defter, safya usulüne göre düzenlenmiş olup sayfa

sayısı 15'dir. Defterde Atça Kazası'na ticaret amacıyla gelen Müslüman nüfusu ve geldikleri yer hakkında bilgi verilmektedir. Defterin başlangıcında "Aydın Sancağı Dahilinde Kâin Atça Kazası'na Ticaret Târikiyle Sâkin Olan Bekaran Ehli İslâmın Mikdârına Mübeyîn Tahrîr-i Cedîd Defteridir." ifadesi bulunmaktadır. Bu açıklamadan sonra kırmızı mürekkeple "Sene 1260" tarihi atılmış ve altına yan başlık olarak "Kaza-yı Nefs-i Atça Tâbi Der Liva: Aydın" yazılmıştır. Bu defter ilk defterden 15 sene sonra yazılmıştır. Defterde ticaret amacıyla Atça'ya gelen 42 Müslüman tüccarın, kırmızı mürekkeple ticaret amacıyla geldikleri yer ve hane sayısı, siyah mürekkeple de boy, sakal- bıyık rengi, baba, kişi adı ve yaşı yazılmıştır.

Atça Kazası'na ait olan Nfs.d. 2983 kodlu defter H. 1260/M. 1844-1845 senesine aittir. Defter 20.5 x 53.5 ebadında ciltsiz ve ebrusuz olup sayfa usulüne göre düzenlenmiş, sayfa sayısı 8'dir. 8 sayfalık defterin 1-3 ve 8'inci sayfaları boştur. Defterin başında "Aydın Sancağı Dâhilinde Kâin Atça Kazası'na Ticaret Târikiyle Sâkin Olan Bekran-ı Reâya-yı Rumiyan Mikdârına Mübeyîn Tahrîr-i Cedîd Defteridir." ifadesi bulunmaktadır. Defterde ticaret amacıyla Atça Kazası'na gelen 62 Gayrı Müslim tüccar hakkında bilgi verilmektedir. Bu tüccarlar genellikle komşu adalardan gelmektedir. Defterde her satırda 3 kişi kayıt edilmiş ve defter sonunda toplam nüfus verilmiştir.

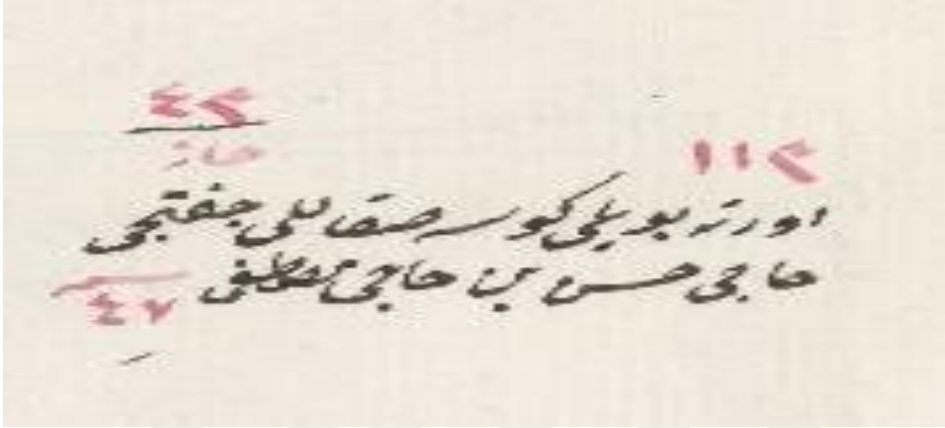
Sultanhisar Kazası'na ait Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Nfs.d. 3051 kodlu defter H. 1246/M. 1830-1831 tarihine aittir. 19 x 54 ebadında ciltli ve ebrulu olarak kaydedilmiş olan defter sayfa usulüne göre düzenlenmiş olup toplam 20 sayfadan oluşmaktadır. Defterin 1. ve 20. sayfaları boştur. H. 1246/M. 1830-1831 yılına ait Sultanhisar Kazası ve köylerinde bulunan nüfusun kaydedildiği defterdir. Defterin daha sonraki sayımlarda kullanıldığı, sonradan yapılan eklemeler ile görülmektedir. Her satırda 5 ile 8 kişi kaydedilmiştir. Hane ve numara sırası verilmemiş olup kırmızı mürekkeple askere elverişli olanlar için "Mim" (م). işareti, yeni doğan kişiler için sağır, ölenlerin üstü çizilerek ölüm tarihi ve "Fevt" yazılmıştır. Siyah mürekkeple, baba adı, kişi adı, sakal-bıyık rengi, lakap ve meslekleri yazılmıştır.

Resim 2. H. 1246/M. 1831-1831 Tarihli Sultanhisar Kazasına Ait Nüfus Kayıt Örneği

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi kırmızı mürekkeple “Orta Boylu Ter Bıyıklı” Siyah mürekkeple “Diğer Oğlu Mustafa” yazılmıştır. Matluba muvafık anlamına gelen “Mim” (م) işaretini ve Sin (Yaş). 22 kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde Nfs.d. 3052 kodlu H. 1251/M. 1835-1836 tarihine ait, Sultanhisar ve Atça kazalarında yaşayan kişilerin nüfus kayıt örneğidir. Defter 28 x 77 ebadında olup ciltli ve ebrulu olarak kaydedilmiştir. Sayfa usulüne göre düzenlenmiş olan defter toplam 176 sayfadan oluşmakta ve bu sayfalardan 1, 18-20, 74-81, 105-109, 132-136, 152-153, 164-166, 171-174, 176’ıncı sayfaları boştur. Defter Sultanhisar Kasabası nüfusu ile başlayıp, Eskihisar, Kabaca, Kavaklı, Malkoç Hacı Emir, Malkoç Hacı Mustafa, Çığalanı, Timurhanlı, Çobanlar, İsabeyli, Gündekler, Hasırcı, Salavatlı karyelerinde yaşayan kişilerin deftere kaydedilmesi ile Sultanhisar Kazası 73. sayfada son bulmaktadır. “Kasaba-yı Atça Tabii Sultanhisarı” başlığı ile Atça nüfus kaydı verilmeye başlanmıştır. İlk olarak Atça’nın iki mahallesinden biri olan Çelebioğlu Mahallesi’nin nüfusu kaydedilmiştir. Daha sonra Aydınoglu Mahallesi, Dere, Kulağuz ve Uzunlar nüfusu verilmiştir. Defterin en sonunda bir firhist verilmiş ve burada defterin içinde yapılan nüfus ve hane sayıları verilmiştir. Defterde her satırda 4 kişi kaydedilmiştir. Örnek olarak “Hane 43, Numro 113, Orta Boylu, Köse Sakallı, Çiftçi, Hacı Hüseyin Bin Hacı Mustafa, Sin (Yaş). 47” verilebilir.

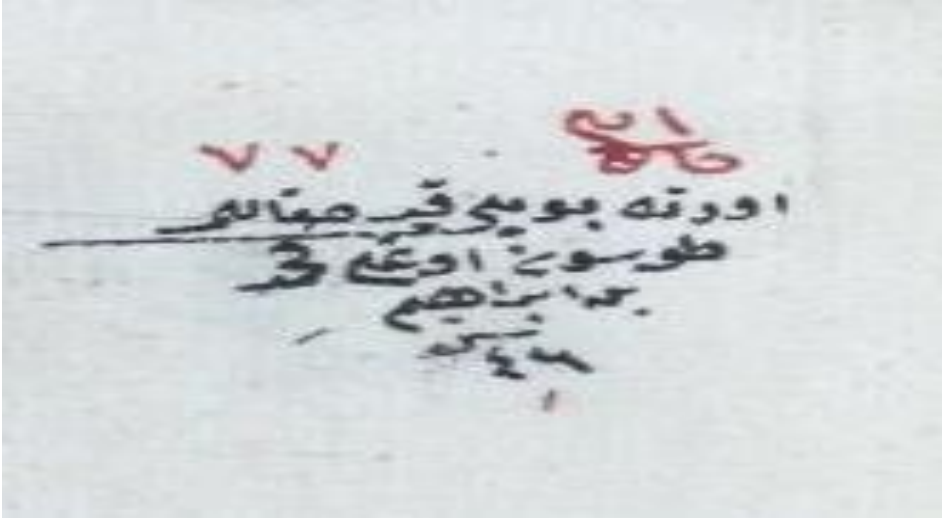
Resim 3. 1251/M. 1835-1836 Tarihli Sultanhisar ve Atça Defterinden Nüfus Kayıt Örneği

Yukarıdaki örnekte de olduğu gibi defterde kırmızı mürekkeple hane ve numro sayısı, siyah mürekkeple boy, sakal-bıyık rengi, lakap, meslek, baba adı, kişi adı ve en alt kısma yine kırmızı mürekkeple yaş yazılmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Nfs.d. kodu 3053 sıra numarasıyla kaydedilmiş olan H. 29. Z. 1260/M. 29 Ocak 1845 tarihli Sultanhisar'a ticaret amacıyla gelen Gayrı Müslim nüfusu hakkında bilgi vermektedir. 24 x 53.5 ebadında olan defter sayfa usulüne göre düzenlenmiş olup toplam 12 sayfadan oluşan defter ciltli ve ebruludur. 9 Ocak 1845 yılına ait olan defterin başlangıcında “Aydın Sancağı Dahilinde Kâin Sultanhisar Kazası'na Ticaret Târikiyle Sâkin Olan Bekaran-ı Taife-i Reâya-yı Rumıyan Mikdârına Mübeyîn Tahrîr-i Cedîd Defteridir.” ifadesi yer almaktadır. Defterde Malkoç Hacı Emir, Kavaklı, Eskihisar, Salavatlı, İsabeyli karyelerine ticaret amacıyla gelen tüccarların, geldikleri yer, isimleri, boy, sakal-bıyık rengi, lakabı, mesleği ve en altına da yaşları yazılmıştır.

Tezimizin ana kaynağını oluşturan Nfs.d. 2981 kodlu defter de H. 1256/M. 1840-1841 tarihli Atça ve Sultanhisar kazalarına ait nüfus kayıtları bulunmaktadır. 26 x 75 ebadında, ciltli ve ebrulu olan defter sayfa usulüne göre düzenlenmiş ve toplam sayfa sayısı 132'dir. Defterin 21-25, 42-44, 57-60, 64-65, 69-72 ve 132'nci sayfaları boştur. Defterin kapağının alt kısmı iyi muhafaza edilmemesi sonucunda kopmuş ve defterde “Kaza-yı Defter-i Nüfus-u Sultanhisarı Maa' Atça Der Livâ-yı Aydın” yazmaktadır. Defter Aydın Sancağı'na bağlı Atça ve Sultanhisar

kazalarına bağlı mahalle ve karyelerinde yaşayan Müslüman nüfus, hane ve numara sayılarıyla birlikte kaydedilmiştir. Defter, Atça Kazası'na bağlı, elebioğlu ve Aydınoğlu mahallelerinde yaşayan Müslüman nüfusun hane ve numara sırası ile kaydedilmesiyle başlayıp, Yağlıdere, Uzunlar, Kulağuz, karyelerinde bulunan nüfusun kayıt edilmesi ile Atça Kazası 69'uncu sayfada bitmiştir. Aynı defterin 73'nc sayfasında Sultanhisar Kazası, "Kaza-yı Nefs-i Sultanhisar" başlığı ile Müslüman nüfusu hane ve numara sayısı ile kaydedilmeye başlanmıştır. Daha sonra Sultanhisar Kazası'na bağlı, Salavatlı, Kabaca, Eskihisar, Malkoç, Diğer Malkoç, Kavaklı, Timurhanlı, ığalanı, Gündekler, İsabeyli, obanlar, Hasırcı karyelerinde yaşayan Müslüman nüfus kayıt edilmiştir. Her satırda en az 5, en fazla 6 kişi yazılmıştır. Defterde önce kırmızı mürekkeple hane ve numara sayıları verilmiş, sonra siyah mürekkeple kişilerin fiziki zellikleri (Boy, Bıyık-Sakal). sonra meslek, lakap, kişi adı, baba adı ve son olarak yaşı yazılmıştır.

Resim 4. H.1256/M. 1840-1841 Tarihli Atça ve Sultanhisar Defterinden Nüfus Kayıt rneği

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi tüm defterde kırmızı mürekkeple "Hane 31, Numro 77", yazılmış sonra siyah mürekkeple, "Orta Boylu, Kır Sakallı, Tosunoğlu Mehmet Bin İbrahim Sin(Yaş). 46" yazıl kuralı uygulanmıştır.

1. 1840-1841 NÜFUS SAYIMLARINDA ATÇA

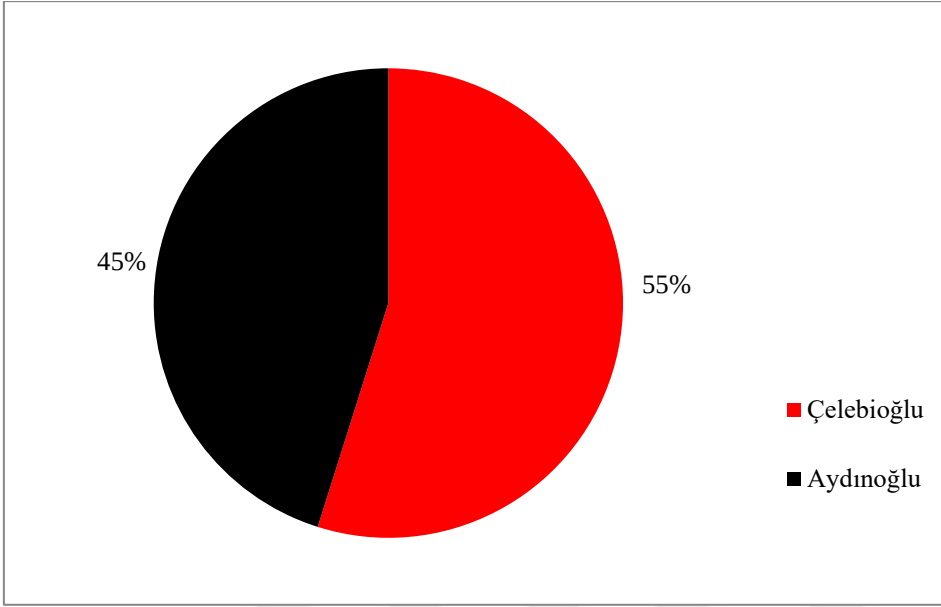
1.1. Atça'ya Bağlı Mahalleler

Mahalle kelimesinin bir yere inmek, yerleşmek anlamına gelen “hall” kökünden türemiş ve ilk zamanlarda kalıcı ya da geçici olarak konaklamak amacıyla kurulan yerleri ifade etmek için kullanılmıştır (Yel ve Küçükaşcı, 2003:323). Osmanlı şehirlerinin oluşumunda önemli rolü bulunan mahalleler, insanların birbirlerini tanıdıkları ve beraber yaşamlarını sürdürdükleri, bir nevi birbirlerinden sorumlu oldukları yerlerdir. Yapılan araştırmalarda mahallelerde yaşayan insanlar aynı dini-etnik kökene mensup, oldukları ve ibadet yerlerinin etrafına yerleştikleri görülmektedir. Ergenç, bu durumu “aynı mescitte ibadet eden cemaatin aileleriyle birlikte yerleştikleri” yer olarak anlatırken (Ergenç, 1984: 69). Kazıcı, ise Osmanlı şehirlerini “suya düşen taşın (cami). etrafında yaydığı halkalar (mahalleler).” a benzetmektedir (Kazıcı, 2003: 90).

Ortaylı, köy ve mahalle arasında hukuki bir bağ kurarak, buralarda yaşayan insanların ortak hareket etmesi sonucunda devlete karşı olan temel yükümlülüklerini yerine getiren sorumlu bir birim olarak ifade etmektedir (Ortaylı, 2002: 2-3)..

Mahalle isimleri genellikle, başarılı bir dini lider, bir kurucu, meslek veya saygı duyulan bir kişinin isminden gelmektedir (Ergenç, 1984: 70). Atça mahallelerinin isimleri ise, Diğme Beyi Aydın Bey ve Hasırcı Beyi Çelebi Bey'den geldiği düşünülmektedir (Kıvrak, 2001: 3)..

Atça Kazası'na ait 1840-1841 Müslüman defterinde kazanın iki mahallesi ve bu mahallelerde toplam 1.531 erkek nüfus yaşamaktadır. Bunlardan ilki 840 kişilik erkek nüfusu ile Çelebioğlu Mahallesi olup Atça Kazası'nın en kalabalık yerleşim yerini oluşturmaktadır. Çelebioğlu Mahallesi kaza bazında nüfusun % 36'sını, mahalle kategorisinde ise nüfusun % 55'ini barındırmaktadır. İkinci mahalle ise, 691 kişilik erkek nüfusun yaşadığı Aydınoğlu Mahallesi'dir. Bu yerleşim yeri, mahalle bazında incelendiğinde nüfusun % 45'ini, kaza sınırları içerisinde ise nüfusun % 30'u barındırmaktadır. Çelebioğlu Mahallesi'nden sonra kazada nüfusun en fazla olduğu yerleşim yeri ise Aydınoğlu Mahallesi'dir.

Şekil 1.1. Atça Mahallelerinde Yaşayan Müslüman Nüfusun Oranı

1.1.1. Atça Mahallesinde Bulunan Haneler

Osmanlı Devleti'nde hane, bir çatı altında evli ve belirli miktarda gelir kaynağı olan evli çifti ifade etmek için kullanılmıştır. Yani, hanede yaşayan herkes bu tanım kapsamında değildir. Evli ve baba evinde oturan gelir kaynağına sahip erkek evlat, başka bir hane olarak kabul edilmektedir (İnalcık, 2004: 61). Osmanlı Devleti'nde nüfus sayısı hane üzerinden verildiği için bir hanede kaç kişinin yaşadığı konusunda araştırmacılar farklı rakamlar vermektedir. Barkan bir hanede 5 kişi, Rusell 3.5, Cokk 4.5, Gowen ise yapmış olduğu araştırmalar sonucunda hane sayısının yerleşim yerlerine göre 3.57 ile 6 arasında değiştiğini belirtmektedir (Göyünç, 1979: 332-333).

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus sayımı sonucuna göre Atça Kaza Merkezi'nde toplam 744 hane bulunmaktadır. Hane sayısının en fazla olduğu mahalle 392 ile Çelebioğlu Mahallesi'dir. Bu sayı, hanelerin % 53'ünün Çelebioğlu Mahallesi'nde olduğunu göstermektedir. Geri kalan 352 hanenin ise Aydınöğlu Mahallesi'nde olduğu tespit edilmiş olup hanelerin % 47'sini barındırmaktadır. Çelebioğlu Mahallesi'nde, hane başına düşen nüfus sayısı ortalama % 2,14 olarak belirlenmiştir. Aydınöğlu Mahallesi'nde hane başına düşen nüfus sayısı ise ortalama % 1,96'dır. Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşayan 46

yaşındaki Hüseyinoğlu Semerci İsmail,³⁴ yedi oğlu birde kendisi olmak üzere toplam 8 kişiyle aynı hanede yaşayarak, mahallenin en kalabalık hanesini oluşturmaktadır. Aydınoğlu Mahallesi'nde ise en kalabalık haneyi 6 kişi ile 5 hane oluşturmaktadır.

Tablo 1.1. Atça Kaza Merkezinde Hane Sayısı ve Nüfusu

Mahalle	Hane Sayısı	Nüfus	Hane Başına Düşen Ortalama Nüfus
Çelebioğlu	392	840	2,14
Aydınoğlu	352	691	1,96

1.1.2. Atça Mahallelerindeki Akrabalık İlişkileri

İnsanoğlu, doğası gereği bazı temel ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Sosyal yönü bulunan ve tek başına yaşamını sürdürmesi zor olan insanoğlu, belirli bir süreden sonra kadın ve erkek, aile adı altında beraber yaşamaktadırlar. İlk aileyi Hz. Adem ve Hz. Havva'nın kurduğu bilinmektedir. İnsanoğlu içinde bulunduğu ekonomik, dini ve iklim özelliklerine göre farklı aile yapılarını oluşturmuşlardır. Bu aile yapıları içerisinde bulunan kişilere dayı, hala, teyze, enişte, kardeş vb. ayırt edici isimler konulmuştur (Kazıcı, 2003: 177).

Osmanlı Devleti, maliye konusunda bir çift öküzle ekilebilen toprağın vergilendirmesinden sorumlu tuttuğu çekirdek aileyi kabul ederken, toplum yapısı günlük yaşam ve üretim için geniş aileye daha uygundur. Geniş aile yapısı iş bölümünün daha kolay yapılması ve kültürel mirasın sonraki kuşaklara aktarılması için daha uygundur (Ortaylı, 2002: 5).. Nüfusun hızlı bir şekilde artması ve yaşam standartlarının iyileşmesiyle özellikle şehirlerde geniş aile yapıları yerini, çekirdek ailelere bırakmıştır.

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus sayımı verilerine göre Atça mahallelerinde hane nüfusu karışık yapıdadır. Bazı hanelerde anne-baba ve çocukların yaşadığı görülmekteyken, bazı hanelerde, damat, torun, kardeş, yeğen, kayın ve üveyevlatların aynı hanede yaşadığı belirlenmiştir. Atça mahallelerinde yaşayan nüfusun akrabalık ilişkileri incelendiğinde 635 kişiyle oğul nüfusunun üstünlüğü görülmektedir. Bunu 92 kişiyle kardeş, 49 kişiyle yetim, 28 kişiyle torun, 12 kişiyle üveyoğul, 3 kişiyle kayın, 1'er kişiyle damat ve yeğen takip

³⁴Çelebioğlu Mahallesi, 179. hane, 422. numarada kaydedilmiştir.

etmektedir. Baba'nın evlenmiş olan oğlu eşiyle ayrı bir eve çıkması durumunda o ayrı bir hane olarak yazılmaktadır.

Tablo 1.2. Atça Mahallelerindeki Akrabalık İlişkileri

Mahalle	Oğul	Kardeş	Yetim	Torun	Üveyoğul	Kayın	Damat	Yeğen
Çelebioğlu	368	43	16	22	7	3	1	1
Aydınoğlu	267	49	33	6	5	-	-	-

Atça Kazası'nda bulunan Çelebioğlu ve Aydınoğlu mahallelerinin akrabalık ilişkileri yukarıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre her iki mahallede oğul sayısının fazla olduğu görülmektedir. Çelebioğlu Mahallesi'nde kayın, damat ve yeğen görülürken Aydınoğlu Mahallesi'nde aynı hanede yaşayan bu gibi kişilere rastlanmamıştır. Her iki mahallede de dede ile torunun aynı hanede yaşadığı belirlenmiştir. Sayısal verilere göre aynı hanede yaşayan kardeş sayıları oğul sayılarından sonra gelmektedir. Aydınoğlu Mahallesi'nde babası vefat eden kişi sayısı daha fazladır. Yetim kalan kişilerin en büyüğü 23, en küçüğü 2 yaşındadır.

Tablo 1.3. Atça Mahallelerindeki Oğul Sayılarının Hanelere Dağılışı

Çocuk Sayısı	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınoğlu Mahallesi
1	98	73
2	63	51
3	31	18
4	8	7
5	1	2
6	1	-
7	1	-

Yukarıdaki tabloda hanede babası ile yaşayan oğul sayıları verilmiştir. Bu hanelerde yaşayan yetim, üveyoğul, yeğen ve torun bu sayım içerisinde yer almamaktadır. Her iki mahallede de tek çocuklu hane sayısı iki ve üç çocuklu hane sayısından daha fazladır. Burada belirtilen oğul sayısı, ailenin gerçek çocuk sayısını yansıtmaz, çünkü evlenip ayrı hane kuranlar bu sayımın dışında yer almaktadır. Çocuk sayısının artmasına karşın buna sahip olan aile sayısında azalma görülmektedir. Çelebioğlu Mahallesi nüfusuna kayıtlı 46 yaşındaki

“Hüseyinoğlu Semerci İsmail”, yedi oğluyla birlikte aynı hanede yaşamaktadır.³⁵ En büyük oğlu Hüseyin 23 yaşında ve mansurede, en küçük oğlu Hüseyin 3 yaşındadır. Yine aynı mahallede 61 yaşındaki “Mehmetoğlu İbrahim”, altı oğluyla beraber yaşamaktadır.³⁶ İbrahim’in oğullarının en büyüğü 22 yaşında, en küçüğü ise 5 yaşındadır. Aydınolu Mahallesi’nde en fazla çocuğa sahip iki aile tespit edilmiştir. Bunlardan ilki 49 yaşındaki İbrahim Efendioğlu Ahmet’tir.³⁷ Ahmet’in en büyük oğlu 18 yaşında Mehmet Emin, en küçük oğlu ise 3 yaşındaki Ahmet’tir. İkinci hane ise, 56 yaşındaki Ahmetoğlu Hasan’ın hane reisliğini yapmış olduğu ailedir.³⁸ Hasan’ın en büyük oğlu 26, en küçük oğlunun yaşı 14’tür.

Aynı hanede yaşayan kardeşlerin sayısı, oğulların sayısına göre oldukça azdır. Buna göre Çelebioğlu Mahallesi’nde aynı hanede yaşayan 43 kardeş bulunmaktadır. Aynı hanede yaşayan kardeşler arasında en fazla 5 kişinin bir hanede yaşadığı görölmektedir. Bu hane 22 yaşındaki Hasanoğlu İbrahim’in³⁹ abiliği altında olup kardeşlerinin en büyüğü 20, en küçüğü 18 yaşındadır. Aydınolu Mahallesi’nde ise aynı çatı altında yaşayan 49 kardeş yaşamaktadır. İki farklı hanede bir abinin hane reisliği altında en fazla 3 kardeşin yaşadığı tespit edilmiştir. Bunlardan ilki 16 yaşında Hüseyinoğlu Mehmet’in⁴⁰ hane reisliği altında Osman, Hüseyin ve Ali kardeşlerdir. Bu kardeşlerin en büyüğü 13, diğeri ikisi ise 1 yaşındadır. İkinci hane ise 31 yaşındaki Ahmetoğlu Ahmet’in⁴¹ hane reisliği yaptığı ve kardeşleri 21 yaşındaki Mehmet, 14 yaşındaki Osman ve 9 yaşındaki Ali ile aynı hanede yaşadığı belirlenmiştir.

Atça Kazası’na bağlı mahallelerde, oğul ve kardeşlerden başka evlenmiş eşi ve çocuğu ile beraber babasıyla aynı hanede yaşayan oğul, kayın veya kayınpederi ile aynı evde yaşayan damat, üveyoğul ile aynı hanede yaşayan hane reisleri görölmektedir. Atça mahallelerinde bir torunun yaşadığı 8, iki torunun yaşadığı 5, üç torunun yaşadığı 2, dört torunun yaşadığı 1 hane bulunmaktadır. Bir torunun yaşadığı hanelerden 7’si Çelebioğlu, 1’i ise Aydınolu Mahallesi’nde, iki torunun yaşadığı hanelerin 4’ü Çelebioğlu, 1’i Aydınolu Mahallesi’nde, üç torunlu haneler her iki mahallede, dört torunlu hane ise Çelebioğlu Mahallesi’nde

³⁵ Çelebioğlu Mahallesi, 179. hane, 422. numarada kaydedilmiştir.

³⁶ Çelebioğlu Mahallesi, 324. hane, 727. numarada kaydedilmiştir.

³⁷ Aydınolu Mahallesi, 30 hane, 62. numarada kaydedilmiştir.

³⁸ Aydınolu Mahallesi, 160 hane, 310. numarada kaydedilmiştir.

³⁹ Çelebioğlu Mahallesi, 14. hane, 36. numarada kaydedilmiştir.

⁴⁰ Aydınolu Mahallesi, 134. hane, 252. numarada kaydedilmiştir.

⁴¹ Aydınolu Mahallesi 235. hane, 483. numarada kaydedilmiştir.

bulunmaktadır. Üç kayın ile aynı evde yaşayan damat Çelebioğlu Mahallesi'nde oturan 22 yaşında Canidelisi lakaplı, Ahmetoğlu Mustafa'dır.⁴² Kayınları, 10 yaşında Hüseyin, 8 yaşında Ali ve 4 yaşındaki Mehmet'tir.

Kayıtlarda damadı ile kayınpederin aynı hanede yaşadığı bir kez görülmüş olup bu kişi Çelebioğlu Mahallesi'ne kayıtlı 20 yaşındaki Alioğlu Osman, kayınpederi ise Hasanoğlu Mustafa⁴³ olarak belirlenmiştir.

Atça mahallelerinde tek üveyoğlu ile aynı hanede yaşayan 9, üç üveyoğlu ile aynı hanede yaşayan 1 kişi bulunmaktadır. Bu tek üveyoğlun yaşadığı hanelerden 5'i Aydınolu Mahallesi'nde gerisi ise Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşamaktadır.

Çelebioğlu Mahallesi'nde bulunan 2 hanede gulam olarak kaydedilen 2 kişi tespit edilmiştir. Bunlardan ilki gulam-ı beyaz olarak kaydedilen 19 yaşındaki Abdullahoğlu Mehmet Ali'dir.⁴⁴ İkincisi ise gulam-ı zenci olarak kaydedilen 15 yaşındaki Abdullahoğlu Mehmet'tir.⁴⁵

1.1.3. Atça Mahallelerinde Kullanılan İsimler

1840-1841 yılına ait defterde 35 farklı tek isim tespit edilmiş olup kişi ve baba isimleri beraber sayılmıştır. Türkler, Müslüman olmadan önce Türkçe isimler kullanırken, Müslümanlığı benimsedikten sonra, Arapça kökenli isimler kullanmaya başlamıştır. Aşağıdaki tabloda da Arapça kökenli isimler daha fazladır.

Tablo 1.4. Atça Mahallesinde Kullanılan Tek İsimler

Abdulkadir	Feyzullah	İsa	Nasuh
Abdullah	Habil	İsmail	Osman
Abdurrahman	Halil	Lütfullah	Ömer
Ahmet	Hamdi	Mahmud	Süleyman
Ali	Hasan	Mehmet	Veli
Arif	Himmet	Mercan	Veliyüddin
Cafer	Hüseyin	Mestan	Yakub
Ebubekir	İbrahim	Musa	Yusuf
Emin	İlyas	Mustafa	

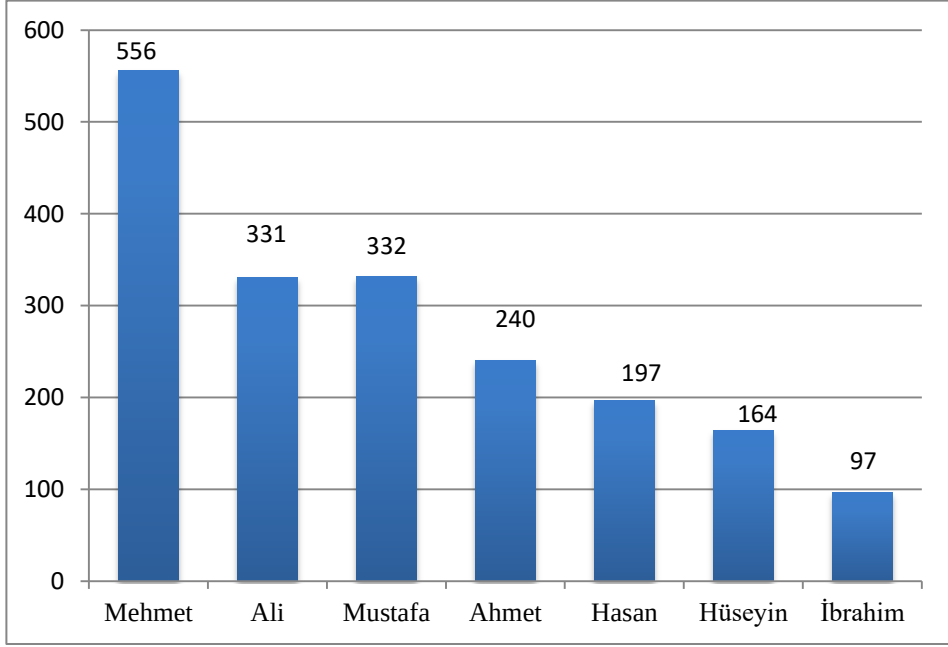
⁴²Çelebioğlu Mahallesi, 318. hane, 718. numarada kaydedilmiştir.

⁴³Çelebioğlu Mahallesi, 70. hane, 148. numarada kaydedilmiştir.

⁴⁴Çelebioğlu Mahallesi, 234. hane, 482. numarada kaydedilmiştir.

⁴⁵Çelebioğlu Mahallesi, 271. hane, 555. numrada kaydedilmiştir.

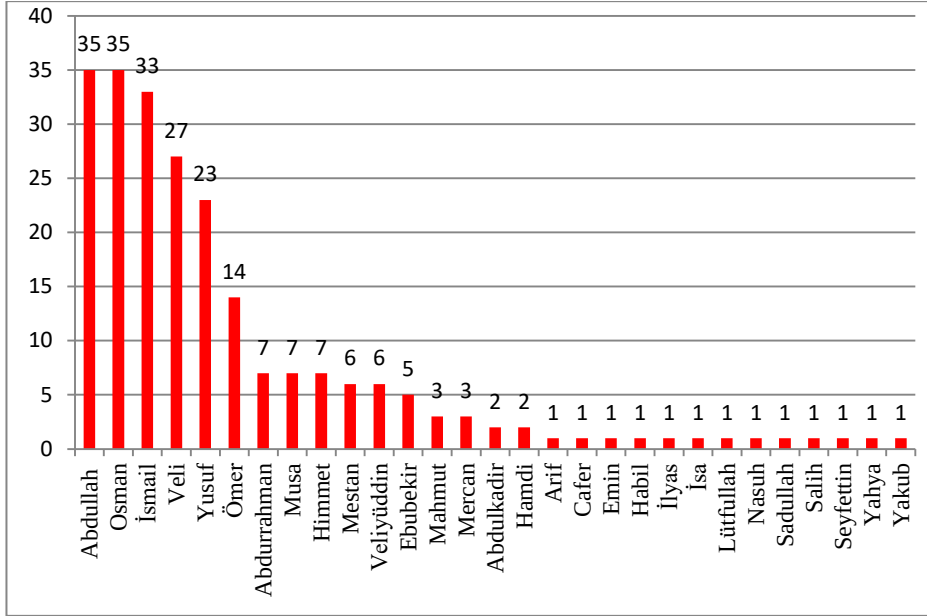
Bu isimlerden en fazla 556 ile Mehmet isminin kullandığı görülmektedir. Mehmet ismini, 331 kişiyle Ali, 322 kişiyle Mustafa, 240 kişiyle Ahmet, 197 kişiyle Hasan, 164 kişiyle Hüseyin, 97 kişiyle İbrahim isimleri takip etmektedir. Atça mahallelerinde, Arif, Cafer, Emin, Habil, İlyas, İsa, Nasuh, Salih, Seyfettin, Yahya ve Yakup isimleri ise bir defa kullanılmıştır.

Şekil 1.2. 95 Defadan Fazla Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı

Tek isimlerin mahalleler arasındaki dağılıma bakıldığında Çelebioğlu Mahallesi'nde en fazla 302 kez Mehmet ismini kullanan kişiler görülmektedir. Aynı mahallede Ali ismini 178 kişi, Mustafa ismini 165 kişi, Ahmet ismini 123 kişi, Hasan ismini 130 kişi, Hüseyin ismini 87 kişi, İbrahim ismini 50 kişinin kullandığı belirlenmiştir.

Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşayan 254 kişinin ismi Mehmet'tir. Aydınoğlu Mahallesi'nde, Mustafa ismi Mehmet isminden sonra 157 kez kullanılarak ikinci sırayı almıştır. Mustafa ismini 153 kişi ile Ali, 117 kişi ile Ahmet, 77 kişi ile Hüseyin, 67 kişi ile Hasan, 47 kişi ile İbrahim isimleri takip etmektedir.

Şekil 1.3. 40 Defadan Az Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı

Yukarıdaki şekilde Atça mahallelerinde 40 defada az kullanılan tek isimler verilmiştir. Buna göre Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşayan kişilerin isimlerinin dağılımı şu şekildedir: 13 kişinin Abdullah, 21 kişinin Osman, 23 kişinin İsmail, 16 kişinin Veli, 13 kişinin Yusuf, 5 kişinin Ömer, 4'er kişinin Abdurrahman, Mestan, Veliyüddin ve Musa, 2'şer kişinin Himmet, Mahmut, Hamdi ve Ebubekir, 1'er kişinin ise Abdulkadir, Hâbil, İsa, Seyfettin ve Yakub isimlerini kullandığı belirlenmiştir. Aydınoglu Mahallesi'nde ise 22 kişide Abdullah, 14 kişide Osman, 11 kişide Veli, 10'ar kişide İsmail ve Yusuf, 9 kişide Ömer 3'er kişide Abdurrahman, Ebubekir, Mercan ve Musa, 5 kişide Himmet, 2'şer işide Veliyüddin ve Mestan, 1'er kişide Mahmut, Abdulkadir, Arif, Cafer, Emin, İlyas, Lütfullah, Nasuh, Sadullah, Salih ve Yahya isimleri görülmektedir.

Tablo 1.5. Atça Mahallesinde Kullanılan Çift İsimler

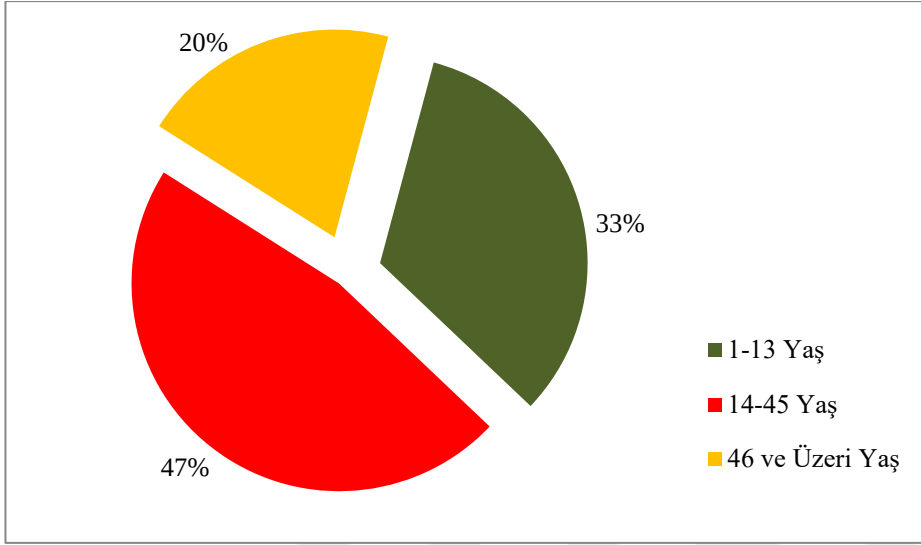
Ali Mehmet	Halil Hüseyin	Mehmet Emin	Mustafa Salih
Ali Nuri	Halil İbrahim	Mehmet Kamil	Mustafa Şemsettin
Bayram Ali	Hasan Ali	Mehmet Salih	Remzi Mustafa
Durmuş Ali	Mehmet Ali	Mehmet Sayit	Şerif Ali
Emir Ali	Mehmet Arif	Mehmet Tevfik	Şerif Mustafa

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Atça Kazası'na bağlı mahallelerinde 20 farklı çift isimin kullanıldığı anlaşılmaktadır. En fazla kullanılan çift isim 27 defa ile Mehmet Ali'dir. Mehmet Ali ismini, 5 kez Hasan Ali, 3 kez Halil İbrahim isimleri izlemektedir. Bayram Ali ve Mehmet Emin isimleri 2'şer kez kullanılmıştır. Bir kez kullanılan isim sayısı ise 14'tür. Mehmet Ali ismine sahip 16 kişi Çelebioğlu, 11 kişi ise Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşamaktadır. Atça mahallelerinde 5 kişinin kullandığı Hasan Ali ismine sahip 1 kişi Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşarken, geri kalan 4 kişi Çelebioğlu Mahallesi'nde ikamet etmektedir. Halil İbrahim ismine sahip 2 kişi Çelebioğlu Mahallesi'nde 1 kişi ise Aydınoğlu Mahallesi'nde oturmaktadır. Atça mahallelerinde Bayram Ali isimli 2 kişi kişinin 2'si de Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşadığı görülürken, Mehmet Emin isimli kişiler her iki mahallede de görülmektedir. Bir kez kullanılan, Mehmet Kamil, Mehmet Salih, Mustafa Şemsettin, Remzi Mustafa, Emir Ali, Durmuş Ali, Ali Nuri ve Ali Mehmet isimlerini kullanan kişiler Çelebioğlu Mahallesi'nde kaydedilmiştir. Halil Hüseyin, Mehmet Arif, Mehmet Seyit, Mehmet Tevfik, Remzi Mustafa, Şerif Ali ve Şerif Mustafa isimli şahıslar Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşadığı tespit edilmiştir.

1.1.4. Atça Mahallelerinde Bulunan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Osmanlı Devleti'nde özellikle XIX. yüzyılda yapılan nüfus sayımlarının amacı asker ve vergi mükelleflerinin belirlenmesine yöneliktir. Bundan dolayı bu sayımlarda sadece erkek nüfusun sayımına öncelik verilmiş ve kişilerin varsa engel durumu, fiziksel özellikleri ve yaşları belirtilmiştir.

H. 1256/M. 1840-1841 Atça Kazası'na bağlı mahallelerde yaşayan kişilerin yaşları 1-13, 14-45, 46 ve üzeri yaş aralığında olmak üzere üç kategoride incelenmiştir. Atça Mahalleleri bazında 1-13 yaş grubu kategorisinde 504 kişinin bulunduğu ve nüfusun % 33'ünü oluşturmaktadır. 14-45 yaş grubu içerisinde 718 kişi bulunmakta ve bu rakam nüfusun % 47'sini teşkil etmektedir. 46 ve üzeri yaş üzeri yaş grubunda 309 kişinin bulunduğu tespit edilmiş olup toplam nüfusun % 20'ini barındırmaktadır.

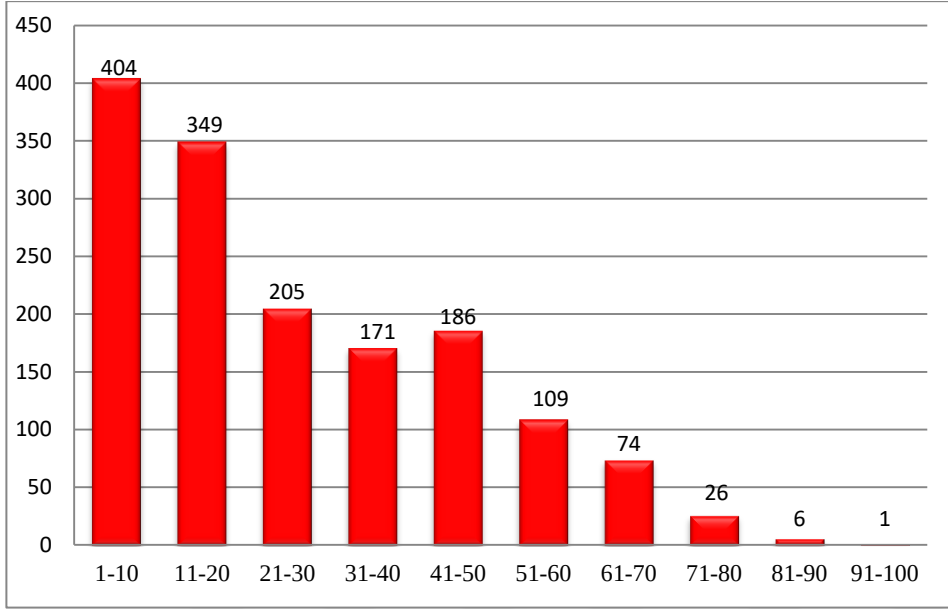
Şekil 1.4. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Oranı

Tablo 1.6. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Dağılımı

Mahalleler	1-13 Yaş Grubu		14-45 Yaş Grubu		46 ve Üzeri Yaş Grubu		Toplam Nüfus
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Çelebioğlu	280	33	377	45	183	22	840
Aydınoğlu	224	30	341	46	126	24	691

Yukarıdaki tabloda üç ayrı yaş grubunun mahalleler arasındaki dağılımı verilmiştir. Buna göre, Çelebioğlu Mahallesi'nde toplam nüfusun Aydınoğlu Mahallesi'ne göre daha fazla olmasına rağmen 14-45 yaş arasındaki nüfus oranı % 1 oranında daha azdır. Çelebioğlu Mahallesi'nde 1-13 yaş grubuna ait kişi sayısı Aydınoğlu Mahallesi'ne göre % 3 oranında daha fazladır. Aydınoğlu Mahallesi'nin nüfusu, Çelebioğlu Mahallesi nüfusuna göre yaş farkı bakımından daha büyüktür.

Atça mahallelerinde yaşayan kişilerin hangi yaş grupları arasında olduğunu daha iyi tespit edebilmek amacıyla nüfusu onarlı gruplar halinde incelenmesi daha iyi olacaktır. Atça mahallelerinde yaşayan kişilerin 1-10 yaş grubundan başlayarak, 90-100 yaş grubuna kadar olan yaş dağılımı aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 1.5. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı

1-10 yaş grubunda 404 kişi bulunmakta ve mahalle bazında nüfusun % 26'lık bir bölümünü oluşturur ki diğer yaş gruplarından hiçbirisi bu rakama ulaşamamıştır. Mahalle bazında bakıldığı zaman 1-10 yaş grubunun en fazla olduğu mahalle 220 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi oluştururken onu 184 kişi ile Aydınöğlu Mahallesi takip etmektedir.

11-20 yaş grubuna bakıldığında bu yaş grubunda 349 kişi bulunmakta ve mahalle nüfusunun % 23'ünü barındırmaktadır. 11-20 yaş arasındaki nüfusun en fazla olduğu yer 196 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi'dir.

21-30 yaş grubunda 205 kişi bulunmakta ve mahalle nüfusunun % 13'ü görülmektedir. Bu yaş grubunun en fazla olduğu mahalle 103 kişiyle Aydınöğlu Mahallesi'dir. Çelebioğlu Mahallesi'nde de bu yaş grubuna ait 102 kişi bulunmaktadır.

31-40 yaş grubunda 171 kişi yer almaktadır. Mahalle bazında nüfusun % 11'ini teşkil etmektedir. Bu yaş grubunun en fazla görüldüğü mahalle 91 kişiyle Aydınöğlu Mahallesi'dir. Atça mahallelerinde 37 yaşında kimseye rastlanmamıştır.

41-50 yaş grubundakilerin sayısı 186 kişi olup, mahallelerin toplam nüfusunun % 12'sini oluşturmaktadır. Bu yaş grubuna ait en fazla nüfus 112 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi'ne aittir. Aydınöğlu Mahallesi'nde bu yaş grubuna ait 74 kişi tespit edilmiştir.

51-60 yaş gruba mensup 109 kişi bulunmaktadır. Bu yaş grubu mahalle bazında bakıldığında nüfusun % 7'si görölmektedir. Bu gruba ait en fazla nüfus 72 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi'ndedir. Aydınöğlu Mahallesi'nde de bu gruba ait 37 kişi bulunmaktadır.

61-70 arası yaş grubuna ait 74 kişi bulunmaktadır ve mahalle nüfusu içindeki payı % 5'tir. Bu yaş grubuna ait en fazla yaş 42 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi'dir. Aydınöğlu Mahallesi'nde ise bu yaş grubuna ait 32 kişi belirlenmiştir.

71-80 yaş grubunda 26 kişi bulunmakta ve mahalle bazında bakıldığında nüfusun % 2'sini oluşturmaktadır. Her iki mahallede de bu yaş grubuna ait kişi sayısı eşittir. Bu yaş grubu içinde 72, 73, 74, 75, 78 ve 80 yaşlarına mensup kimse bulunmamaktadır.

81-90 yaş grubuna ait 6 kişi bulunmakta ve nüfusun 4'ü Aydınöğlu, 2'si ise Çelebioğlu mahallelerinde yaşamaktadır. Bu yaş grubu içinde 1 kişi 81 yaşında ve Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşamaktadır. Yine bu yaş grubuna ait 5 kişi de 86 yaşında ve 4'ü Aydınöğlu Mahallesi'nde, 1'i ise Çelebioğlu Mahallesi'nde ikamet etmektedir.

91-100 yaş grubuna ait 1 kişi bulunmaktadır. Bu kişi Çelebioğlu Mahallesi'nde Hane 53. numarada ikamet eden, 96 yaşında Ali öğlu Demirci Hüseyin'dir.

1.1.5. Sıfat ve Lakaplar

Osmanlı Devleti topraklarında yaşayan vatandaşlar çoğunlukla aynı ismi taşıdıkları için bu kişileri birbirlerinden ayırt etmek amacıyla, kişilere fiziksel özellikleri, sosyal durumları ve yapmış oldukları meslekten dolayı bir takım sıfat ve lakaplar vermişlerdir. Bu sıfat ve lakaplar bazen kişi sıfatı ve lakabından çıkıp tüm aile üyelerini ifade etmek amacıyla da kullanıldığı görölmektedir.

1.1.5.1. Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar

H. 1256/M. 1840-1841 Atça mahallelerinde kişinin fiziksel özelliklerinden dolayı bir takım sıfatlar verilmiştir. Bu sıfatlar içerisinde, kara, arap, sarı, koca, küçük, kel, köse, ince ve solak gibi özelliklerden dolayı sıfatlar görülmektedir. Mahallelerde 30 defa ile en çok kullanılan sıfat kara sıfatıdır. Onu 29 defa kullanılan koca sıfatı takip etmektedir. Sarı sıfatı ise 9 defa kullanılarak kişinin ten, sakal-bıyık renginden dolayı verildiği düşünülmektedir. Arap sıfatı mahallelerde 8 defa kullanılmış olup bu sıfatının ten rengini belirtmek amacıyla kullanıldığından emin olsak bile bunu kara sıfatı için söylememiz doğru olmaz.

Kara sıfatının en çok tespit edilen mahalle 18 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi'dir. Aydınolu Mahallesi'nde ise 12 kişi kara sıfatını kullanmaktadır. Arap sıfatının tamamı Aydınolu Mahallesi'nde kullanıldığı görülmektedir. Sarı sıfatı Çelebioğlu Mahallesi'nde 7 kişide, Aydınolu Mahallesi'nde ise 2 kişide görülmektedir. Küçük sıfatı ise mahallelerde 4 kişide görülmekte olup kişinin boy veya kardeşler arasında en küçüğü olduğunu belirtmek amacıyla kullanılmış olabilir. Çelebioğlu Mahallesi'nde 3 kişide, Aydınolu Mahallesi'nde ise 1 kişide küçük sıfatına rastlanmıştır. Fiziki özelliklerden dolayı verilmiş olan kel, köse ince ve solak sıfatları içerisinde 3'er kişide kel ve solak sıfatları, 2'şer kişide ise ince ve köse sıfatları görülmektedir. Solak ve köse sıfatlarının tamamı Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşamaktayken, ince sıfatı her iki mahallede de bulunmaktadır.

1.1.5.2. Sosyal durumu ve meslekten dolayı verilen sıfatlar

Kişinin sosyal durumu nedeniyle verilen sıfatlar arasında ağa, bey, efendi, hacı, molla, hafız ve şeyh sıfatları ön planda bulunmaktadır. Atça mahallelerinde bu sıfatlar içerisinde 155 kişi hacı sıfatını kullanılmıştır. Hacı, İslam'ın şartlarından bir olan hac ibadetini yılın belirli aylarında belirli kurallar çerçevesinde yerine getiren kişiye verilen bir unvandır. Bu ibadeti yapan kişilerin ekonomik durumu genellikle belirli bir seviyenin üstündedir. Hacı sıfatının en fazla görüldüğü mahalle 83 kişiyle Aydınolu Mahallesi'dir. Onu 72 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi izlemektedir.

Hacı sıfatından sonra mahallelerde en fazla molla sıfatı görülmektedir. Molla, İslam toplumlarında tanınmış alimler veya belirli seviyede eğitim görmüş kişiler verilen unvandır (Algar, 2005: 238). Atça mahallelerinde toplam 54 kişiye

molla sıfatı verilmiş olup bunun 28'i Çelebioğlu Mahallesi'nde, 26'sı ise Aydınolu Mahallesi'nde yaşadığı tespit edilmiştir.

Hafız kelimesi Arapça bir kelime olan hıfz sözcüğünden türemiş olup koruyan, ezberleyen anlamlarına gelmektedir. Kuran-ı Kerimi tamamen ezberleyen kişilere de hafız denilmektedir (Bozkurt, 1997: 74). Hafız sıfatı ise mahallelerde toplam 48 kişide görülmekte olup bunun 38'i Çelebioğlu, 10'u ise Aydınolu Mahallesi'nde yaşamaktadır.

Yine en çok rastlanan sıfatlardan biri de efendi sıfatıdır. Efendi kelimesi, Bizans'taki karşılığı sahip, mâlik kelimeleri olup Türkçe'ye buradan geçmiştir. Arapça seyyid ve mevla kelimelerinin karşılığı olan efendi kelimesi XIII. yüzyıldan bu yana kullanılmaktadır (Köprülü, 1994: 456). Efendi sıfatı eğitim görmüş, saygıdeğer ve itibar sahibi kimselere verilen bir sıfat olarak kullanılmaya başlanmış ve daha sonra ilmiye ricali çevresi için kullanılan bir sıfat haline gelmiştir. Mahalleler'de bu sıfatı taşıyan 26 kişi belirlenmiştir. Ancak imamların bazılarında bu sıfat konulmadan yazılmıştır. Çelebioğlu Mahallesi'nde 8 kişinin efendi sıfatını kullandığı tespit edilmişken, Aydınolu Mahallesi'nde ise bu sayı 18'dir.

Sosyal durum bildiren sıfatlardan biride ağa sıfatıdır. Ağa sıfatı Anadolu'da ilk olarak Moğollar tarafından kullanılmakta olup daha sonra Türkmen beyleri tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde ise ağa unvanı askeri teşkilatta meydana gelen gelişmeler neticesinde geniş çaplı olarak orduda kullanılmıştır (Sümer, 1988: 452). Devlet'in zayıflamaya başlamasıyla beraber ayân (Özkaya, 1994). olarak devlet hizmetinde bulunana kuvvetli aileler, bulundukları bölgeyi yönetmekte ve bu kişilere ağa sıfatı verilmektedir. Atça mahallelerinde ağa sıfatını kullanan 8 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin 6'si Aydınolu Mahallesi'nde, 2'si ise Çelebioğlu Mahallesi'nde oturmaktadır.

Şeyh sıfatı bir tarikat büyüğü veya kurucusuna verilen bir sıfattır. Ancak defterde 4 ve 9 yaşında bulunan iki kişiye de bu sıfat verilmiştir. Atça mahallelerinde 4 kez kullanılmış olup bunların mahallelere dağılımı eşittir.

Bey sözcüğü eski Türklerde beg, bî ve bîy şeklinde kullanılmakta olup Türkler'in İslamiyet'i benimsemesinden sonrada kullanılmaya devam etmiştir

(Köprülü, 1992: 12). Osmanlılar'da bey şeklini almış olan sözcük zamanla unvan olarak kullanılmıştır. Atça mahallelerinde yaşayan 2 kişide de bey unvanı tespit edilmiş olup bu kişiler her iki mahallede de yaşamaktadır. Burada kişilerin yapmış oldukları işlerden dolayı almış oldukları sıfatlar incelenmiştir. Buna göre Atça mahallelerinde 1'er kişide beşe ve kethüda sıfatları görülmektedir.

1.1.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar

Kişilerin, aile büyüklerinden birinin yapmış olduğu mesleği kendinden sonra gelen bireyler lakap olarak kullanmıştır. Defterde, Atça mahallelerinde yaşayan 95 kişinin 49 farklı meslek bildiren lakap kullandığı belirlenmiştir. Kullanılan bu lakaplar en fazla Çelebioğlu Mahallesi'nde görülmekte ve bu lakapları kullanan kişi sayısı 53 olarak tespit edilmiştir. Bu lakaplar içerisinde 7 kişinin Değirmencioğlu, 5 kişinin Sekbanoğlu, 4 kişinin Berberoğlu, 3'er kişinin Çulhaoğlu ve Pehlivanoğlu, 2'ser kişinin Etmekçioğlu ve Aşcıoğlu lakabını kullandığı görülmektedir. Çelebioğlu Mahallesi'nde 27 kişi ise 1 defaya mahsus bir mesleğe mensup lakap kullanmıştır.

Aydınoğlu Mahallesi'nde ise 42 kişinin meslek bildiren lakap kullandığı defterde kayıtlıdır. Buna göre Aydınoğlu Mahallesi'nde en fazla meslek bildiren lakap 4'er kişiyle Urgancıoğlu ve Müezzinoğlu lakaplarıdır. Bu lakapları 3 kişiyle Sarbanoğlu, 2'ser kişiyle İmamoğlu, Etmekçioğlu, Şerbetçioğlu, Kiremitçioğlu, Sığırtmaçoğlu, Debbaçoğlu, Nalbantoğlu ve Sabancıoğlu lakapları izlemektedir. Aydınoğlu Mahallesi'nde 1 defa kullanılan lakap sayısı ise 15 olarak belirlenmiştir.

Tablo 1.7. Mesleğe Göre Verilen Lakaplar

Abacıoğlu	Cebecioğlu	Etmekçioğlu	Kiremitçioğlu	Sabancıoğlu
Aşcıoğlu	Çamurcuoğlu	Hamamcıoğlu	Kirişcıoğlu	Sabuncuoğlu
Balıkçioğlu	Çıracıoğlu	Hatiboğlu	Muhzıroğlu	Sarbanoğlu
Bardakçioğlu	Çilingiroğlu	İmamoğlu	Müezzinoğlu	Sekbanoğlu
Bazarcıoğlu	Çulhaoğlu	Kalaycıoğlu	Nalbantoğlu	Sığırtmaçoğlu
Berberoğlu	Debbaçoğlu	Kasapoğlu	Nalçacıoğlu	Şerbetçioğlu
Beşeoğlu	Değirmencioğlu	Katırcıoğlu	Odabaşoğlu	Tavukçuoğlu
Boyacıoğlu	Demircioğlu	Kavalcıoğlu	Ormancıoğlu	Terzioğlu
Bölükbaş	Devecioğlu	Keresteoğlu	Pabuccuoğlu	Urgancıoğlu
Camuscu/-oğlu	Eskicioğlu	Kıymacıoğlu	Pehlivanoğlu	

1.1.5.4. Menşe' bildiren lakaplar

Menşe' bildiren lakaplar arasında kişinin memleketi, aşireti, cemaat ve etnik özelliklerini belirtmek için verilmiştir. Defterde memleket bildiren lakaplar diğerlerine oranla daha fazla olup çoğunlukla yakın çevredeki yerleşim yerlerinden daha önceki yıllarda gelen kişileri belirtmek amacıyla kullanılmıştır. Defterde kişinin hangi aşiret ve cemaate mensup olduğunu bildiren lakaplara da rastlanmaktadır. Buna göre defterde 1'er kişinin Avşar, Çavdar ve Türkmenlere mensup olduğu tespit edilmiştir.

Atça mahalleleri arasında en fazla menşe' bildiren lakabı kullanan 56 kişi Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşamaktadır. Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşayan kişilerin 11'i Sökeliöğlu, 6'sı Dalıcalı, 5'i Aydınoğlu, 3'er kişinin Bozdoğanlı, İsabeylioğlu, Şehirlioğlu ve Kırılı, 2'si Dalıcalıoğlu lakaplarını kullanmıştır. 19 kişinin ise 1 defaya mahsus lakap kullanıldığı görülmektedir.

Çelebioğlu Mahallesi'nde ise 47 kişinin menşe' bildiren lakap kullanıldığı belirlenmiştir. Bu lakaplar içinde en fazla kullanılanı 4 kişiyle Araboğlu lakabıdır. Bunu 3 kişiyle Dalıcalı, 2'şer kişiyle Tataroğlu, Aydınoğlu, Kırılı, Dünderanlıoğlu, Yazırlılı, Hasırcılı ve Şehirli lakapları takip etmektedir. Çelebioğlu Mahallesinde 1 defaya mahsus kullanılan lakap sayısı ise 26'dır.

Tablo 1.8. Menşe' Bildiren Lakaplar

Ahmetler	Çavdaroğlu	Gireli/-oğlu	Serikli	Umurlulu
Alaiyeli	Dağlı	Hasırcılı	Sirozluoğlu	Uzunlarlı
Alangüllü	Dalamanioğlu	İsabeyli/-oğlu	Sökeliöğlu	Üzümovalıoğlu
Amasyahioğlu	Dalıcalı/-oğlu	Karasulu	Şehirli/-oğlu	Yavillioğlu
Arapoğlu	Dalyancalı	Kılavuzlu/-oğlu	Taşlıcaoğlu	Yazırlılı
Atçalıoğlu	Dazkırılı	Kırılı/-oğlu	Tatar/-oğlu	Yeniköylüoğlu
Avşaroğlu	Derelioğlu	Kuyucaklı/-oğlu	Tavaslı/-oğlu	Yörükoğlu
Aydınoğlu	Direciklioğlu	Küldağındanoğlu	Tireli/-oğlu	
Borlulu	Donduranlı	Pazarlı	Türkmenoğlu	
Bozdoğanlı	Dünderanlıoğlu	Piribeylioğlu	Uluborlu	

1.1.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar

Burada kişinin veya aile büyüklerinin fiziki özellikleri (saç, sakal, bıyık, göz rengi). organ yetmezliği ve engel durumunun belirtmek amacıyla verilen lakaplar incelenmektedir. Atça mahallelerinde 35 farklı lakap toplamda 67 kez kullanılmıştır. Bu lakaplar içerisinde uzunoğlu, keloğlu, bıyıksızoğlu, çakıroğlu,

keleşoğlu, gökgözoğlu vb. gibi kişilerin fiziksel özelliklerini belirten lakaplar daha fazladır.

Atça mahallelerinde fiziksel ve engel durumuna göre verilen lakaplar en fazla Çelebioğlu Mahallesi'nde tespit edilmiştir. Çelebioğlu Mahallesi'nde en fazla 3'er kişiyle Kocabıykoğlu, Bozoğlanoğlu ve İnceoğlanoğlu lakaplar olurken 18 lakap da 1'er kez kullanılmıştır.

Aydınoğlu Mahallesi'nde ise 21 kişi de fiziksel ve engel durumunu bildiren lakap görülmektedir. Bu lakapların dağılımına bakıldığında 6 kişinin İnceoğlu, 5 kişinin Çakıroğlu, 4 kişinin Sağıroğlu, 3 kişinin Köseoğlu, 6 kişinin Sarıoğlu, Çirkinoğlu ve Gökgözoğlu lakaplarını kullanmıştır. Aydınoğlu Mahallesi'nde 14 kişinin ise 1 defaya mahsus fiziksel özelliklerden kaynaklı lakap kullandığı tespit edilmiştir.

Tablo 1.9. Fiziksel Özelliklere Göre Verilen Lakaplar

Akıllınoğlu	Çiloğlanoğlu	Kaba	Kocairioğlu	Sarıdaioğlu
Bacaksızoğlu	Çirkinoğlu	Karagözlüoğlu	Kocakulakoğlu	Sarı/-oğlu
Bıyıksoğlu	Gebeşoğlu	Karaoğlu	Kocaoğlu	Seyrekoğlu
Bozoğlanoğlu	Gökgözoğlu	Keleşoğlu	Köseoğlu	Tembeloğlu
Cansızoğlu	İncebacakoğlu	Keloğlu	Kulaksız	Topaloğlu
Çakır/-oğlu	İnceoğlanoğlu	Kocabaş	Sağıroğlu	Uzunoğlu
Çakıroğlanoğlu	İnceoğlu	Kocabıykoğlu	Sakallıoğlu	Yanıkoğlu

1.1.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar

Sosyal durum bildiren lakaplar aile büyüklerinin kullanmış olduğu ağa, Bby, efendi, hacı, hafız, molla vb. gibi sıfatların kendinden sonraki nesillerde lakap olarak kullanmasıyla oluşmuştur.

Atça mahallelerinde sosyal durum bildiren lakaplar en çok Çelebioğlu Mahallesi'nde görülmektedir. Çelebioğlu Mahallesi'nde 32 kişinin 22 defa sosyal durum belirten lakaplardan birini kullandığı tespit edilmiştir. Çelebioğlu Mahallesi'nde 4'er kişinin Hafızoğlu ve Hacıoğlu lakaplarını kullandığı belirlenmiştir. Bu lakapları 3 kişiyle Emiroğlu, 2'ser kişiyle Çapkınoğlu ve Delioğlu lakapları takip etmektedir.

Aydınoğlu Mahallesi'nde ise sosyal durum bildiren 15 farklı lakap belirlenmiş olup bu lakapları kullanan 23 kişiye rastlanmıştır. Bu lakapların 5'i

Hacıoğlu, 3'ü Delioğlu, 2'si Kaplanoğlu ve Pulluoğlu lakaplarıdır. Aydınoğlu Mahallesi'nde 1 defa kullanılan lakap sayısı ise 11'dir.

Tablo 1.10. Sosyal Durum Bildiren Lakaplar

Adıgüzel	Büyükoğlu	Efendioğlu	Kahramanoğlu	Küçüköğlu
Aşıkoğlu	Çapkinoğlu	Emiroğlu	Kaplanoğlu	Mollaoğlu
Avcıoğlu	Çatalbaş	Haberoğlu	Kapuzusoğlu	Pulluoğlu
Battaloğlu	Çelebioğlu	Hacıoğlu	Kocabaşoğlu	Sefiloğlu
Beğlioğlu	Delioğlu	Hafizoğlu	Kozakoğlu	Şeyhoğlu
Beyoğlu	Dervişoğlu	Hocaoğlu	Sofuoğlu	Tiryakioğlu

1.1.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar

Kişi isminden gelen lakaplar, kişinin aile büyüklerinin isimlerinden gelmektedir. Atça Mahallelerinde kişi isminden gelen 35 farklı lakap tespit edilmiş olup bunlar toplamda 135 kez kullanılmıştır.

Bu lakapların en fazla kullanıldığı mahalle ise 93 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi'dir. Çelebioğlu Mahallesi'nde 15 kişinin Ahmetoğlu, 8 kişinin Hasanoğlu, 12 kişinin İbrahimioğlu, 7'ser kişinin Haliloğlu, Mehmetoğlu ve Osmanoğlu, 6 kişinin Ömeroğlu, 5 kişinin Alioğlu, 3'er kişinin Yusufioğlu ve Veciroğlu, 2'ser kişinin Habiloğlu, Hızıroğlu, Velioğlu, İlhanioğlu, Musluhittinoğlu ve Hüseyinoğlu, 1'er kişinin ise Bekiroğlu, Musaoğlu, Yakuboğlu, Kenanoğlu, Hasan Alioğlu, Baranoğlu, Hasancaoğlu ve Mestanoğlu lakaplarını kullandığı görülmektedir.

Aydınoğlu Mahallesi'nde 42 kişi aile büyüklerinin ismini lakap olarak kullanmıştır. Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşayan 5'er kişinin Alioğlu ve Himmetoğlu, 3'er kişinin Osmanoğlu ve Ahmetoğlu, 2'ser kişinin Bektaşoğlu, Ömeroğlu, Hasanoğlu, Ademoğlu, Musaoğlu, Velioğlu, Caferoğlu ve Gülşanoğlu, 1 defaya mahsus Bekiroğlu, Mestanoğlu, Abdurrahmanoğlu, Süleymanoğlu, İbrahimioğlu, Alişoğlu, Mustafaoğlu, Yusufioğlu, Latifoğlu ve Lutfullahoğlu lakaplarını kullanılmışlardır.

Tablo 1.11. Kişi İsminden Gelen Lakaplar

Abdurrahmanoğlu	Bektaşoğlu	Hasanoğlu	Latifoğlu	Osmanoğlu
Ademoğlu	Caferoğlu	Hızıroğlu	Lutfullahoğlu	Ömeroğlu
Ahmetoğlu	Gülşanoğlu	Himmetoğlu	Mehmetoğlu	Süleymanoğlu
Alioğlu	Habiloğlu	Hüseyin/-oğlu	Mestanoğlu	Veciroğlu
Alişoğlu	Haliloğlu	İbrahimioğlu	Musaoğlu	Velioğlu
Baranoğlu	Hasan Alioğlu	İlhanoğlu	Musluhittinoğlu	Yakuboğlu
Bekiroğlu	Hasancaoğlu	Kenanoğlu	Mustafaoğlu	Yusufoğlu

1.1.5.8. Çift lakaplar

Birden fazla lakabın birleşimi sonucunda oluşan bu lakaplar meslek-sosyal durum, menşe'-mesleki durum, kişi-mesleki durum, fiziki-sosyal durum ve fiziki-menşe' durum bildiren lakapların beraber yazılması neticesinde oluşmaktadır. Atça mahallelerinde 34 farklı çift lakap tespit edilmiş olup toplam 51 kez kullanılmıştır. Bu lakaplardan 34'ü Çelebioğlu, 17'si ise Aydınoğlu Mahallesi'nde görülmektedir.

Çelebioğlu Mahallesi'nde çift lakapların dağılımına bakıldığında 3'er kişinin Veli Beşeoğlu, Kırılı Pehlivanoğlu, Kabadostoğlu, Emir Alioğlu ve İbrahim Beşeoğlu, 2 kişinin ise Hacı Çakıroğlu lakabını kullandığı belirlenmiştir. Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşayan 17 kişi ise 1 defaya mahsus Kara Kuşoğlu, Deli Mehmetoğlu, Kara Yusufoğlu, Hasan Beşeoğlu, Kaymak Hafızoğlu, Mustafa Beşeoğlu, İnce Ahmetoğlu, Yiğen Ağaoğlu, Molla Velioğlu, Kırılı Mollaoğlu, Muhzır Alioğlu, Kız Alioğlu, Hacı Akkulak, İsmail Efendioğlu, Mestan Haliloğlu, Hüseyin Hocioğlu ve Hacı Molla Alioğlu lakaplarını kullanmışlardır.

Aydınoğlu Mahallesi'nde ikamet eden 17 kişi 14 farklı çift lakap kullandığı tespit edilmektedir. Defterde bu kişilerden 4'ünü Hacı Hafızoğlu, 13 kişinin ise Adem Daioğlu, Ali Beyoğlu, Deli Ağazade, Hacı Beşeoğlu, Hacı Hafızoğlu, Hasan Beşeoğlu, Hüseyin Beşeoğlu, Kaba Alioğlu, Kırılı Pehlivanoğlu, Mahmut Köleoğlu, Ramazan Efendioğlu, Taşlıcalı Alioğlu ve Taşlıcalı İsaioğlu lakaplarını kullandıkları kaydedilmiştir.

Tablo 1.12. Çift Lakaplar

Adem Daioglu	Hacı Molla Alioglu	Kara Kuşoglu	Muhzır Alioglu
Ali Beyoglu	Hasan Beşeoğlu	Kara Yusufoglu	Mustafa Beşeoğlu
Deli Ağazade	Hüseyin Beşeoğlu	Kaymak Hafızoglu	Ramazan Efendioğlu
Deli Mehmetoglu	Hüseyin Hocaoglu	Kırlı Mollaoğlu	Taşlıcalı Alioglu
Emir Alioglu	İbrahim Beşeoğlu	Kırlı Pehlivanoğlu	Taşlıcalı İsaoglu
Hacı Akkulak	İnce Ahmetoglu	Kız Alioglu	Veli Beşeoğlu
Hacı Beşeoğlu	İsmail Efendioğlu	Mahmut Köleoğlu	Yiğen Ağaoğlu
Hacı Çakıroğlu	Kaba Alioglu	Mestan Haliloglu	
Hacı Hafızoglu	Kabadostoglu	Molla Velioğlu	

1.1.5.9. Muhtelif lakaplar

Defterde bulunan lakaplar 7 başlık altında incelenmiş ve bu başlıklardan biri olan muhtelif lakaplar kategorisinde ise herhangi bir gruba ait olmayan lakaplar ele alınmıştır. Defterde 41 farklı lakap toplam 53 defa kullanılmış olup bu lakapların 36'sı Çelebioğlu, 17'si ise Aydınoğlu mahallelerinde görülmektedir.

Çelebioğlu Mahallesi'nde kullanılan muhtelif lakapların dağılımına bakıldığında 3'er kişinin Çanakçıoğlu, Ayasoğlu ve Tanburoğlu, 2'ser kişinin Nebadizoğlu, Suluoğlu, Bededaloğlu, Topuzoğlu ve İbişoğlu, 1'er kişinin ise Akıncıoğlu, Tizoğlu, Bayraktaroğlu, Birikoğlu, Tutmaçoğlu, Uzmanoğlu, Matrahoğlu, Fakayakoğlu, Zabunoğlu, Sıroğlu, Taneoğlu, Temenlioğlu, Selamvermezoğlu, Mataraoğlu, Kayışoğlu, Delikdonoğlu ve Çengellioğlu lakaplarının kullanıldığı belirlenmiştir.

Aydınoğlu Mahallesi'nde ise en fazla Canidelisioğlu ve Turtaoğlu lakaplarının kullanıldığı tespit edilmiştir. Aynı mahallede 13 kişinin ise Habbeoğlu, Tevellitoğlu, Topuzoğlu, Deynekçioğlu, Kalemoglu, Tonbak, Parçaoğlu, Zopaoğlu, Turahioğlu, Gedikoğlu, Kımızoğlu, Buğurcuoğlu ve Hışıroğlu lakaplarını kullanmıştır.

Tablo 1.13. Muhtelif Lakaplar

Akıncıoğlu	Çengellioğlu	Kalemoğlu	Siroğlu	Turalıoğlu
Ayvazoğlu	Delikdonoğlu	Kayısoğlu	Suluoğlu	Tutmaçoğlu
Badedaloğlu	Deynekçioğlu	Kımızoğlu	Tanburoğlu	Uzmanoğlu
Bayraktaroğlu	Fakayak/-oğlu	Kurtoğlu	Taneoğlu	Zabunoğlu
Bedeloğlu	Gedikoğlu	Mataraoğlu	Temenlioğlu	Zopaoğlu
Birikoğlu	Habbeoğlu	Matrahoğlu	Tevellütoğlu	
Buğurcuoğlu	Haracıoğlu	Nebadizoğlu	Tizoğlu	
Canidelisioğlu	Hışıroğlu	Parçaoğlu	Tonbak	
Çanaklıoğlu	İbişoğlu	Selanvermezoğlu	Topuzoğlu	

1.1.6. Atça Mahallelerindeki Nüfusun Fiziksel Özellikleri

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus sayımı sonuçlarının kaydedildiği defterde Atça mahallelerinde yaşayan kişilerin fiziki özelliklerine dair açıklamalarda görülmektedir. Defterde kişilerin boy, sakal-bıyık rengi varsa engellilik durumu gibi fiziki özellikleri belirtilerek kişiler tarif edilmeye çalışılmıştır. Bu fiziki özellikler kaydedilirken uzun boylu, kara sakallı, orta boylu, kumral bıyıklı, kısa boylu aksakallı şeklinde yazılmıştır. Engellilik durumu bulunan kişiler ise yekçeşm, topal, meczub vs. gibi hangi engellilik durumu varsa kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Defterde gulam-ı zenci ve gulam-ı beyaz ifadeleri kullanılarak ten rengiyle ilgili bilgilerde verilmiştir.

1.1.6.1. Boy

Bir kişiyi tarif ederken ilk önce belirtilen özelliklerden birisi boyu hakkında verilen bilgidir. H. 1256/M. 1840-1841 yılı Atça Kazası'nın kaydedildiği nüfus defteri kayıtlarında, mahallelerde oturan 911 kişinin boy tasnifi hakkında bilgi verilmiştir. Bu kişilerin, 480'i orta 360'ı uzun, 58'i kısa, 13'ü ise uzunca boylu olduğu tespit edilmiştir. Mahalle genelinde bakıldığında nüfusun % 53'ü orta boylu, % 40'ı uzun boylu, % 6'sı kısa boylu ve % 1'i uzunca boylu olduğu görülmektedir.

Tablo 1.14. Atça Mahallelerinde Bulunan Kişilerin Boy Dağılımı

Boy Özelliği	Çelebioğlu Mahallesi		Aydınoğlu Mahallesi	
	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran
Orta Boylu	279	56	201	49
Uzun Boylu	193	39	168	41
Kısa Boylu	17	3	41	10
Uzunca Boylu	12	2	-	-

Orta boyluların en fazla bulunduğu mahalle 279 kişiyle Çelebioğlu Mahallesi olup onu 201 kişiyle Aydınöğlü Mahallesi takip etmektedir. Uzun boyluların en fazla olduğu mahalle % 53 ile Çelebioğlu Mahallesi'dir. Uzun boyluların Aydınöğlü Mahallesi içindeki oranı % 41' iken mahalleler arasında oranı ise % 47'dir. Kısa boylu nüfusunun en fazla olduğu 41 kişiyle Aydınöğlü Mahallesi'dir. Kısa boylular, Aydınöğlü Mahallesi'nde yaşayan nüfusun % 10'unu oluşturmaktadır. Uzunca boyluların tamamı Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşamakta ve nüfusun % 2'sini barındırmaktadır.

1.1.6.2. Sakal-Bıyık

Fiziki özellikler arasında boy eşkalinden sonra en fazla sakal-bıyık rengi ve özelliğı belirtilmiştir. Defterde sakal-bıyık eşkali verilirken ak, kara, kır, köse, kumral, sarı vs. gibi renk ve özellikleri verilmiştir. Defter katibi genel bir yazım şekli takip etmemesinden kaynaklı olarak defterin bir çok yerinde şabb-ı emred veya şabb kelimesini kullanmıştır. Kişinin sakal ve bıyığının yeni yeni çıkmaya başladığını belirtmek amacıyla ter bıyıklı veya müzellef sakallı kelimelerini kullanmıştır.

Atça Mahalleleri'ne ait kayıtlar incelendiğinde sakal renginin en çok kara sakallı olduğu ve 197 kişinin bu şekilde kaydedildiğı belirlenmiştir. Bu sakal rengini 164 kişiyle kır sakallı kişiler takip etmektedir. Mahallelerde ak sakallıların sayısı 55, kumral sakallıların sayısı 116, köse kara sakallıların sayısı 14, köse kumral sakallıların sayısı 16, köse sakallıların sayısı 11, köse kır, köse kara, kırca sakallı ve müzellef sakallıların sayısı ise 4 olarak görölmektedir. Mahallelerde en az sakal rengi ise kır köse, köse ak, müzellef kumral sakallar oluşturmaktadır. Yukarıda da söz edildiğı gibi yazarın belirli bir yazım şekli takip etmemesinden dolayı mahallelerde 171 kişi şabb, 7 kişi şabb-ı emred şeklinde kaydedilmiştir.

Tablo 1.15. Atça Mahallelerinde Bulunan Kişilerin Sakal Dağılımı

Sakal Özelliği	Çelebioğlu Mahallesi		Sakal Özelliği	Aydınoğlu Mahallesi	
	Kişi Sayısı	Oran		Kişi Sayısı	Oran
Ak Sakal	35	10	Ak Sakal	20	8
Kara Sakal	102	29	Kara Sakal	95	36
Kır Köse Sakallı	-	-	Kır Köse Sakallı	1	0
Kır Sakal	86	25	Kır Sakal	78	29
Kırca Sakal	1	0	Kırca Sakal	3	1
Köse Ak Sakal	1	0	Köse Ak Sakal	-	-
Köse Kara Sakal	13	4	Köse Kara Sakal	1	0
Köse Kır Sakal	3	1	Köse Kır Sakal	1	0
Köse Kumral Sakal	13	4	Köse Kumral Sakal	3	1
Köse Sakal	3	1	Köse Sakal	8	3
Köse Sarı Sakal	1	0	Köse Sarı Sakal	3	1
Kumral Sakal	75	22	Kumral Sakallı	41	16
Müzellef Kumral Sakallı	1	0	Müzellef Kumral Sakallı	-	-
Müzellef Sakallı	2	1	Müzellef Sakallı	2	1
Sarı Sakallı	10	3	Sarı Sakallı	14	4

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere mahallelerde yaşayan kişilerin en çok kara, en az ise kır köse, köse ak ve müzellef kumral sakallı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Atça mahallelerinde bir kişide görülen kır köse sakalın sahibi Aydınoğlu Mahallesi'nde ikamet eden 24 yaşındaki Hüseyin isimli kişidir.⁴⁶ Köse ak sakal ve müzellef kumral sakallı kişiler ise defterde Çelebioğlu Mahallesi'nde kaydedilmiştir. Bunlardan köse ak sakallı kişi 66 yaşındaki Mustafaoglu Koca Solak Mehmet'tir.⁴⁷ Diğeri ise 24 yaşındaki Molla Hasanoğlu Hafız İbrahim'dir.⁴⁸

Atça mahallelerinde bulunan kişilerin fiziki özellikleri arasında sayabileceğimiz bir eşkalde bıyık rengidir. Mahallelerde toplam 75 kişinin bıyık rengi defterde verilmiştir. Bıyık renklerinin dağılımına bakıldığında 49 kişi kara bıyıklı, 20 kişi sarı bıyıklı ve 6 kişi kumral bıyıklı olduğu görülmektedir.

⁴⁶Aydınoğlu Mahallesi, 237. hane, 488. numarada kaydedilmiştir.

⁴⁷Çelebioğlu Mahallesi, 710. hane, 3196. numarada kaydedilmiştir.

⁴⁸Çelebioğlu Mahallesi, 29. hane, 73. numarada kaydedilmiştir.

Tablo 1.16. Atça Mahallelerinde Bulunan Kişilerin Bıyık Dağılımı

Bıyık Özelliği	Çelebioğlu Mahallesi		Aydınoğlu Maallesi	
	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran
Kara Bıyık	28	65	21	68
Kumral Bıyık	2	5	3	10
Sarı Bıyık	13	30	7	22

Yukarıdaki tablo da anlaşılacağı üzere Atça mahallerinde kara bıyıklı kişiler sayısı her iki mahallede de sayısal üstünlüğü bulunmaktadır. Sarı bıyık kişilerin sayısı ise kara bıyıklı kişilerin sayısından sonra gelmektedir. Çelebioğlu Mahallesi'nde 13 kişi, Aydınoğlu Mahallesi'nde ise 7 kişinin sarı bıyıklı olduğu tespit edilmiştir. Her iki mahallede de en az kumral bıyık kişi sayısı bulunmaktadır.

Defterde sakal-bıyık rengi ve özellikleri hakkında bilgi verildiği gibi, sakal-bıyığı çıkmamış olanlar için şabb, bıyığı yeni çıkmış olanlar içinde ter bıyıklı ifadeleri kullanılarak bu kişiler hakkında da bilgiler verilmiştir. Atça mahallelerinde toplam 177 kişi şabb olarak kaydedilmiş olup bu çalışmada şabb ve şabb-ı emred yazımları şabb ifadesi altında toplanmıştır.

Tablo 1.17. Atça Mahallelerinde Şabb Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı

Yaş	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınoğlu Mahallesi
	Şabb Olarak Kaydedilen Kişi Sayısı	Şabb Olarak Kaydedilen Kişi Sayısı
6	-	1
10	-	1
12	1	1
13	4	4
14	16	17
15	24	12
16	12	27
17	11	1
18	5	8
19	2	9
20	4	4
21	2	4
22	1	4
23	-	1
24	-	1

Atça mahallelerinde yaşayan 21 yaşındaki 6 kişiden 1'i, 10 yaşında bulunan 37 kişiden 1'i, 23 yaşında bulunan 10 kişiden 1'i ve 24 yaşında bulunan

26 kişiden 1'i de Aydınöğlu Mahallesi'nde şabb olarak kaydedilmiştir. 12 yaşında şabb olarak kaydedilen 2 kişi bulunmakta ve her iki mahallede de görölmektedir. Mahallelerde 13 yaşında bulunan 28 kişiden 8'i şabb olarak yazılmış ve bunların mahalleler arsında eşit dağılmıştır. 14 yaşında bulunan 39 kişiden 33'ü, 15 yaşında bulunan 40 kişiden 36'si ve 16 yaşında bulunan 48 kişiden 39'u şabb olarak kaydedilmiştir. 17 yaşında bulunan nüfusun % 60'ı şabb olarak yazılmıştır. 18 yaşında bulunan 27 kişiden 13'ü, 19 yaşındaki 30 kişiden 11'i, 20 yaşındaki 45 kişiden 8'i, 21 yaşındaki 35 kişiden 6'si ve 22 yaşındaki 33 kişiden 5'i şabb olarak kaydedilmiştir.

Atça mahallelerinde 146 kişinin ter bıyıklı olduğu tespit edilmiş olup bu kişilerin 83'ü Çelebioğlu, 63'ü ise Aydınöğlu Mahallesi'nde ikamet etmektedir. Ter bıyıklı ifadesi genellikle ergenlik dönemini tamamlamış yetişkinlik dönemine girmiş olan kişiler için kullanılsa da H. 1256/M. 1840-1841 Atça mahallelerinin kaydedilmiş olduğu defter incelemelerinde Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşayan 32 yaşındaki Mehmetöğlu Mehmet'in de ter bıyıklı olarak kaydedildiği görölmektedir.

Tablo 1.18. Atça Mahallelerinde Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı

Yaş	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınöğlu Mahallesi
	Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişi Sayısı	Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişi Sayısı
15	1	-
16	4	3
17	2	4
18	9	3
19	10	6
20	23	9
21	12	8
22	7	8
23	4	8
24	5	5
25	2	3
26	2	2
28	1	-
29	-	1
30	-	1
31	-	2
32	1	-

Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi Atça mahallerinde yaşayan ter bıyıklı kişilerin dağılımı verilmiştir. Çelebioğlu Mahallesi'nde oturan, ter bıyıklıların nüfusu Aydınoğlu Mahallesi'nde oturanlardan daha fazladır. En genç ve en yaşlı ter bıyıklı, Çelebioğlu Mahallesi'nde oturmaktadır. 16 yaşındaki 48 kişiden 7'si, 17 yaşındaki 20 kişiden 6'sı, 18 yaşındaki 27 kişiden 12'si, 19 yaşındaki 30 kişiden 16'si, 20 yaşındaki 45 kişiden 32'si, 21 yaşındaki 35 kişiden 20'si, 22 yaşındaki 33 kişiden 15'i, 23 yaşındaki 24 kişiden 12'si, 24 yaşındaki 26 kişiden 10'u 25 yaşındaki 16 kişiden 5'i ve 26 yaşındaki 23 kişiden 4'ü ter bıyıklı olarak kaydedilmiştir. 28, 29 ve 30 yaşında bulunan 1'er kişi, 31 yaşında bulunan 2 kişi ter bıyıklı olduğu görülmektedir.

Çelebioğlu Mahallesi'ne kayıtlı 2 gulamdan birinin ten rengi beyaz iken diğerinin ten renginin zenci (kara). olduğu tespit edilmiştir.

1.1.6.3. Engel durumu

H. 1256/M. 1840-1841 Atça mahallelerin yaşayan kişilerin fiziksel özellikleri arasında engellilerde bulunmaktadır. Defterde Atça mahallelerinde yaşayan ve herhangi bir engel durumu bulunan kişilerin genellikle, âmâ⁴⁹ topal, meczub⁵⁰, yekçeşm⁵¹ ve alil oldukları belirlenmiştir.

Atça mahallelerinde engel durumlarına bakıldığında çoğunluğun âmâ olduğu tespit edilmiştir. Âmâ olarak yazılan kişi sayısı toplamda 5 kişi olduğu görülmekte olup, bunu 3'er kişiyle yekçeşm ve meczup olan kişiler takip etmektedir. Atça mahallelerinde bunlardan başka 2 kişinin toplam 1 kişinin ise alil⁵² olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

⁴⁹Gözü görmeyen anlamındadır.

⁵⁰Akıl ve sinir hastalığı olan kişiler için kullanılmıştır.

⁵¹Tek gözü görmeyen anlamındadır.

⁵²Kör, Sakat ve Hasta anlamlarında kullanılan bu kelime, defterde büyük ihtimal sakat anlamında kullanılmıştır.

Tablo 1.19. Atça Mahallelerinde Yaşayan Engellilerin Dağılımı

Engel Durumu	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınolu Mahallesi
	Kişi Sayısı	Kişi Sayısı
Âmâ	3	2
Yekçeşm	2	1
Meczip	1	2
Topal	-	2
Alil	1	-

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Çelebioğlu Mahallesi'ndeki engelli durumu Aydınolu Mahallesi'ne göre, daha fazladır. Çelebioğlu Mahallesi'nde 3 kişide görülen âmâ engel durumu tespit edilmiş ve bunlardan 2'si 17, 1'i ise 45 yaşındadır. Aydınolu Mahallesi'nde oturan 2 âmâ kişiden 1'i 45, diğeri 60 yaşındadır. Yekçeşm olarak kaydedilen kişilerin 2'si Çelebioğlu, 1'i Aydınolu Mahallesi'nde yaşamaktadır. Çelebioğlu Mahallesi'nde oturan yekçeşmlerden birinin yaşı 46 diğerrinin yaşı ise 51'dir. Aydınolu Mahallesi'nde kaydedilen yekçeşm'in yaşı ise 15'dir. Meczip olarak kaydedilen kişi sayısı 3 olup bunlardan 2'si Aydınolu, 1'i ise Çelebioğlu mahallelerinde yaşamaktadır. Aydınolu Mahallesi'nde yaşayan ve meczip olarak kaydedilen kişilerden ilki 15, ikincisi 22 yaşındayken, Çelebioğlu Mahallesi'nde ikamet eden kişi ise 70 yaşındadır. Çelebioğlu Mahallesi'nde alil olarak kaydedilen kişi 51 yaşındaki Ahmetolu Halil'dir.⁵³

1.1.7. Atça Mahallelerindeki Nüfus Hareketi

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus sayım sonuçlarında Atça mahallelerinde doğum ve ölüm gibi herhangi bir bilgi bulunmazken, daha önce Atça mahallelerine gelerek yerleşen kişi ve ailelerin geldikleri yerlerin belirtildiği görülmektedir. Çelebioğlu Mahallesi'nde ikamet eden 40 yaşındaki Hacı İbrahimolu Çulha Ömer'e "Asakir-i Mansurede Mahreç Atmış Sene Akdem Pazarına Gelüp Temekkün Etmiştir." diye not düşülmüştür.⁵⁴ H. 29 Z. 1260/ M. 29 Ocak 1845 tarihinde ticaret amacıyla Atça Kazası'na gelen Müslüman ve Gayrı Müslim nüfusa mensup toplam 104 kişi kaydedilmiştir.

⁵³Çelebioğlu Mahallesi, 29. hane, 73. numarada kaydedilmiştir.

⁵⁴Çelebioğlu Mahallesi, 385. hane, 830. numarada kaydedilmiştir.

1.1.7.1. Yer değişikliği

Çeşitli sebeplerden dolayı Atça mahallelerine önceden gelen aile veya kişinin geldikleri yere göre isimlendirildikleri görülmektedir. “Boyasınlı Ahmet bin Süleyman” örneğinde olduğu gibi Ahmet Boyasın’dan gelmiş olmalı ki kayıtlara böyle geçilmiştir. Atça mahallelerine çoğunlukla Dallica, Emirli, Yenipazar, Yazırlı ve Hasırcı’dan göç edildiği görülmekle beraber Arpaz, Boyasın, Çanak, Direci, Girit, Hunderan, İsabeyli, Korga, Niğde, Ortas, Söke, Uzunpınar, Alangüllü, İslambol, Karasu, Serik, Gire, Tire, Pazar, Donduran, Kuyucak, Borlu, Dazkır, Alaiye, Tavas, Uluborlu ve Alaşehir’den göç edenlerde tespit edilmiştir.

H. 29 Z. 1260/ M. 29 Ocak 1845 tarihli nüfus defterinde Atça Kazası’na ticaret amacıyla Seydişehir, Uluborlu, Akşehir, Haleb, Çanakkale, Yenipazar (Direcik). ve Kastamonu (Taşköprü). kazalarından toplam 42 kişi gelmiştir. Gelen bu 42 kişiden 6’sı H. 1261/M. 1845 yılında Atça Kazası’ndan reft⁵⁵ etmiştir.

H. 1260/M. 1844-1845 tarihli nüfus defterinde ticaret amacıyla Yanya, Ustruumca, Rodos, Midilli, Midilli (Molava)., Kıbrıs, Yenişehir, İstanköy, Sisam, Afyon (Karahisar)., İzmir ve Yenipazar yerleşim yerlerinden toplam 62 kişi Atça Kazası’na gelmiştir. Bu kişilerden 10’u H. 1261/M. 1845, 1’i ise H. 1260/M. 1844-1845 yılında Atça Kazası’ndan gitmiştir.

1.1.7.2. Askerler

Osmanlı Devleti’nde nüfus sayımının yapılmasının temel nedenleri arasında askere alınacak Müslüman nüfusun tespit edilmesi idi. II. Mahmut 1826 tarihinde Yeniçeri Ocağı’nı kaldırmış ve yerine yeni bir ordu kurulmuştur. Bu ordunun asker gereksinimini sağlamak amacıyla ülke genelinde sayımlar yapılmıştır. H. 1246/M. 1830-1831 nüfus sayımı sonucuna göre “Nefs-i Kasaba-yı Atça” da askere elverişli olarak 203 kişi tespit edilmiştir.⁵⁶ Asakir-i Mansure-i Muhammediye’ye asker olarak alınacak kişiler 15 ile 30 yaş aralığında olması kararlaştırılmıştır. Ancak devlet üst yaş sınırlamasında esneklik yaparak gücü kuvveti yerinde olması şartıyla 40 yaşına kadar kişilerinde yazılabileceğini

⁵⁵Gitme, gidiş.

⁵⁶BOA, Nfs.d. 2980 kodlu defter.

belirtmiştir (Özcan, 1991: 457). İncelemiş olduğumuz H. 1246/M. 1830-1831 nüfus defterinde askerlik için uygunluk yaşı 12-40 yaş arası değişmektedir.

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri verilerine göre Atça mahallelerinde yaşayan 45 kişinin askerde olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 21'i mansure, 22'i redif, 2'si sekban, olarak kaydedilmiştir. Askerde olanların 27'si Çelebioğlu Mahallesi'nde, 18'i ise Aydınolu Mahallesi'nde oturmaktadır.

Tablo 1.20. Atça Mahallelerindeki Askerlerin Dağılımı

Askeri Sınıflar	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınolu Mahallesi
	Kişi Sayısı	Kişi Sayısı
Mansure	13	8
Redif	14	8
Sekban	-	2

Çelebioğlu Mahallesi'nde mansure askeri olarak görev yapan 14 kişinin yaşlarına bakıldığında en küçüğünün 15, en büyüğünün 27 yaşında olduğu belirlenmiştir. 23 yaşında 3 kişi, 17 ve 19 yaşında 2'şer kişi, 15, 20, 21, 24, 25 ve 27 yaşında 1'er kişinin mansure askeri olduğu tespit edilmiştir.

Çelebioğlu Mahallesi'ne kayıtlı redif askerlerini en küçüğü 20, en büyüğü 31 yaşındadır. Redif askerini yaş dağılımına bakıldığında ise, 3 kişinin 20, 3 kişinin 22, 1 kişinin 23, 1 kişinin 24, 1 kişinin 25, 1 kişinin 26, 2 kişinin 30 ve 2 kişinin 31 yaşında olduğu görülmektedir. Aydınolu Mahallesi'nde ise redif askerlerinin en küçüğü 18, en büyüğü 38 yaşındadır. Bu kişilerin 18, 19, 20, 21, 23, 28 ve 38 yaşlarındadır. Sekban askeri olarak 16 ve 14 yaşlarında 2 kişinin bulunduğu ve bunların Aydınolu Mahallesi'nde oturdukları bilgisine ulaşılmıştır.

1.1.8. Atça Mahallerindeki Meslekler

Meslek, kuraları toplum tarafından belirlenmiş ve bu kurallar çerçevesine insanların yaşamlarını devam ettirebilmek amacıyla bilgi ve el becerisine dayanarak yapmış oldukları işe verilen isimdir. H. 1256/M. 1840-1841 Atça mahallelerinde bakıldığında birçok meslek dalı ve bu meslek dalında çalışan baba ve oğulların olduğu görülmektedir. Atça mahallelerinde toplam erkek nüfusu 1.531 olup bunun 143 kişinin herhangi bir işle uğraştığı ve toplam nüfusun % 9'unu oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu meslek grupları içerisinde terzi, berber, demirci, deveci, eskici, kahveci, kasap, nalbant, gibi meslekleri icra edenlerin sayısı; attar, bakkal, çilingir, değirmenci, dülger, hasırcı, zurnacı, tüccar oduncu,

sarbancı, soğancı gibi meslekleri icra edenlere göre daha fazladır. Meslekler, görevliler, hizmetliler, nakliyeciler, giyim eşyaları üretenler ve diğer meslek grupları olarak ele alınmıştır.

1.1.8.1. Görevliler

Görevliler deyince aklımıza ilk olarak muhtarlar gelmektedir. Muhtar, sözcük anlamı olarak seçilmiş anlamına gelmekte olup, muhtarlık teşkilatı kurulmadan önce mahalle, köy ve kasabalarda maddi durumu iyi olan ve güvenilir kişileri belirtmek amacıyla kullanılmaktadır (Atam, 2013: 292). Muhtarlık teşkilatı, II. Mahmut döneminde merkezi otoriteyi güçlendirmek amacıyla ilk olarak 1829 yılında İstanbul'da (Eyüp, Üsküdar). kurulmuş ve başarılı sonuçlar elde edilmesi üzerine 1833 yılından itibaren Kastamonu, Ankara, Bursa, Sivas ve Aydın gibi Anadolu şehirlerinde de uygulanmaya başlanmıştır (Çadıcı, 2007: 18).

Muhtar, mahallede güvenilir, becerikli ve bölgenin ileri gelenleri arasından seçilmiş olup Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sâni unvanıyla belirtilmiştir. Muhtar, seçilen kişi kadı tarafından şerriye siciline kaydedilmekte ve bu sicil daha sonra Defter Nazırına oradan da Ceride Nezaretine gönderilir. Buradan da Padişah'ın onayına sunulur. Eğer kabul edilirse Darphanede muhtarların ismine mühürler hazırlanır ve muhtarlara gönderilir (Çadıcı, 2007: 18). Muhtar'ın görevleri arasında: muhtar oldukları yerin güvenliğini sağlamak, vergilerin toplanmasında yardımcı olmak, mahalleye gelen kişilerin mürur tezkiresini kontrol etmek, gidenler için mürur tezkiresi hazırlamak, eğer mahalleye yerleşecek olan kişiler varsa onlara yer göstermek ve bu kişilerin isimlerini nüfus defterine kaydetme gibi görevleri bulunmaktadır (Çadıcı, 2007: 19-21).

H. 1251/M. 1835-1836 yılı nüfus defteri kayıtlarına bakıldığında Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sâni unvanıyla Atça mahallelerinde 4 kişinin bulunduğu tespit edilmiştir.⁵⁷ H. 1256/M. 1840-1841 nüfus sayımı defterinde ise Atça mahallelerinde Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sâni adıyla 3 kişi kaydedilmiştir. Çelebioğlu Mahallesi'nde Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sani adıyla görevliler bulunurken, Aydınoğlu Mahallesi'nde Muhtar-ı Evvel unvanıyla kayıtlı kişi bulunmamaktadır.

⁵⁷BOA, Nfs.d. 3052 kodlu defter.

Tablo 1.21. Atça Mahallelerindeki Muhtarların İsimleri

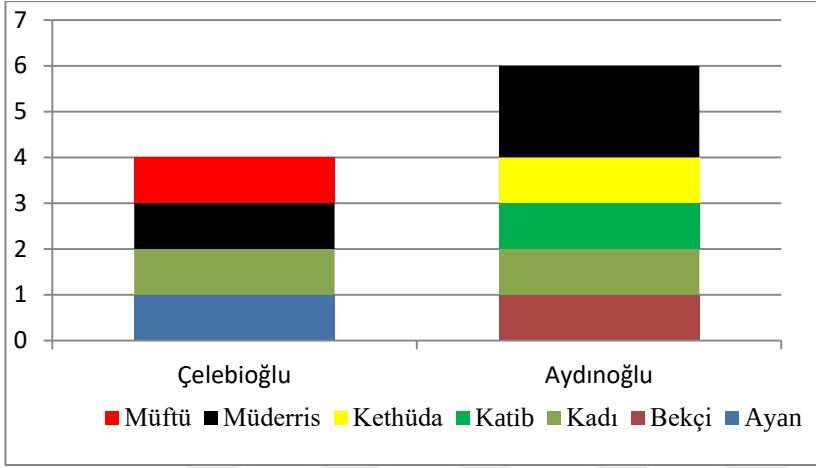
Mahalleler	1835-1836		1840-1841	
	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni
Çelebioğlu	Berberoğlu Emir Mehmet bin Hasan	Tavaslı Hasan bin Mehmet	Alioğlu Ali bin Ali	Tavaslı Hasan bin Mehmet
Aydınoğlu	Urgancıoğlu Hacı Mehmet – bin Mehmet	Kadızade Ali Bey bin El- haç Mustafa	-	Hacı Süleymanoğlu Molla Ali bin Mustafa

H. 1251/M. 1835-1836 yılı nüfus defteri kayıtlarında Atça mahallelerinde İmam-ı Mahalle unvanını kullanan 2 kişi belirlenmiştir. Çelebioğlu Mahallesi imamının 38, Aydınoğlu Mahallesi imamının ise 45 yaşında olduğu görülmektedir. H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defterinde ise kırmızı mürekkeple yazılan 2 kişi hariç, 4 kişide siyah mürekkeple kaydedilmiştir. Bu kişilerin 3'ü Çelebioğlu, 1'i ise Aydınoğlu Mahalleleri'nde görevlerini yapmışlardır.

Tablo 1.22. Atça Mahallelerindeki İmamların İsimleri

Mahalleler	1835-1836	1840-1841
	İmam-ı Mahalle	İmam-ı Mahalle
Çelebioğlu	Ahmet Efendi bin Mustafa	Ahmet bin Mustafa
Aydınoğlu	Ahmet Efendi bin Ahmet	Ahmet bin Ahmet

Atça mahallelerinde, müftü, müderris, ayan, katip, kethüda ve kadı gibi taşra ile merkezi otorite arasında ilişkileri sağlayan görevliler de bulunmaktadır. H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defterinde mahallelerde yaşayan 1 müftü, 3 müderris, 1 ayan, 1 katip, 1 kethüda, 1 bekçi ve 1 kadı bulunmaktadır. Bu görevlilerin mahallelere dağılımı ise aşağıda verilmektedir.

Şekil 1.6. Atça Mahallelerindeki Görevlilerin Dağılımı

Yukarıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere mahallede yaşayan görevli sayısı en fazla 5 kişiyle Aydınöğlu Mahallesi'ndedir. Atça Kaza Merkezi'nde görevli olarak kaydedilen müftü, ayan ve kadı, Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşamaktayken, bekçi, katip ve kethüda ise Aydınöğlu Mahallesi'nde ikamet etmektedir. Her iki mahallede de müderris görevini yapan kişilere rastlanmıştır.

1.1.8.2. Hizmetliler

Başka kişilerin veya cami ve medrese gibi kurumların hizmetinden sorumlu olan kişilerin ele alındığı hizmetli grubudur. Atça mahallelerinde hizmetli, hademe ve hademesi adı altında 4 kişinin bulunduğu ve yaşları 56 ile 76 arasında değişen kişilerin hizmetlerini gördükleri belirlenmiştir. Bu kişilerin mahallelere dağılımı ise eşittir. Aydınöğlu Mahallesi'nde hizmetli olarak görülen 2 kişinin yaşları 20 ve 23 iken, Çelebioğlu Mahallesi'ndeki hizmetlilerin yaşları ise 12 ve 19'dur.

Kayyum olarak isimlendirilen cami veya medrese gibi yapıların hizmetinden sorumlu olan kişilerin sayıları müderris ve imam sayılarından azdır. Bu yapıların hepsinde kayyum olması gerektiği düşünülürse, Atça mahallelerindeki kayyum sayının eksik olduğu gözlemlenmektedir. Atça mahallelerinde toplam 5 tane kayyum tespit edilmiş olup bunların 2'sinin Çelebioğlu, 3'ünün ise Aydınöğlu mahallelerinde yaşadığı kaydedilmiştir.

1.1.8.3. Nakliyeciler

Nakliye kaba bir tabirle bir malın belirli vasıtalar aracılığıyla bir yerden başka bir yere taşınmasıdır. Atça ve Sultanhisar yerleşim yerlerinin coğrafi konumu bakımından önemli yol güzergahı üzerinde bulunması nedeniyle bu kazalarda yaşayan insanların geçimini nakliyat işlerinden sağlaması kadar doğal bir şey yoktur. Yük taşımacılığı, uzun yollarda develerle, kısa yollarda ise katırlarla yapılmaktadır. Bu tamamen hayvanların fiziksel yapılarıyla ilgilidir (Ortaylı, 1974: 186).. H. 1256/M. 1840-1841 Atça mahallelerinde nakliye işleriyle uğraşan deveci, katırcı, arabacı, kayıkçı ve sarban bulunmaktadır. Deve ile taşıma yapan 13 kişi bulunmaktadır. Deveci kelimesi bir yerde farsça karşılığı sarban olarak kullanılmıştır. Katırcı, kayıkçı, sarban ve arabacı meslekleriyle uğraşan kişilerin toplam sayısı ise 4'tür.

Tablo 1.23. Atça Mahallelerindeki Nakliyecilerin Dağılımı

Meslek	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınoğlu Mahallesi
Arabacı	1	-
Deveci	5	8
Katırcı	-	1
Kayıkçı	1	-
Sarban	-	1

Yukarıdaki tabloda Atça mahallelerinde nakliye işleriyle uğraşan kişilerin mahallelere dağılımı verilmiştir. Buna göre en fazla nakliye işiyle uğraşanlar Aydınoğlu Mahallesi'nde yaşamaktadır. Aydınoğlu Mahallesi'nde, deveci, katırcı ve sarban mesleklerine uğraşan kişilerin yaşadığı belirlenirken, arabacı ve kayıkçı meslekleriyle uğraşan kişilerin burada yaşamadığı görülmektedir.

1.1.8.4. Giyim eşyaları üretenler

Giyim eşyası insanların hayatında önemli bir yer tutmakta ve dini inançları örf adet ve geleneklerinin bir nevi yansıması olarak görülmektedir. Bu kıyafetler el tezgahlarında zanaatkarlar tarafından hazırlanmaktadır. Bu grup içerisinde insanların ihtiyaçlarından biri olan giyim eşyalarını üreten ve satan kişiler ele alınmıştır. Atça mahallelerinde terzi, pabuççu, çulha,⁵⁸ bezzaz⁵⁹ ve muy-tâb⁶⁰

⁵⁸El tezgâhında bez dokuyan kişi.

⁵⁹Bezci, kumaş satan manifaturacı.

⁶⁰Mutaf, kıl dokuyan, kıldan eşya yapan.

mesleklerini yapan 37 kişi bulunmaktadır. Bu meslekler arasında Atça mahallelerinde 23 kişiyle en fazla terzi mesleği bulunmaktadır. Terzileri, 5 kişiyle çulha takip etmektedir. Mahalleler de en az giyim mesleğine mensup olan meslek kolu ise 1 kişiyle pabuççudur.

Tablo 1.24. Atça Mahallelerindeki Giyim Eşyaları Üretenlerin Dağılımı

Meslek	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınolu Mahallesi
Bezzaz	1	2
Çulha	3	2
Muy-tâb	1	3
Pabuççu	1	-
Terzi	17	7

Yukarıdaki tabloda giyim eşyası yapan kişilerin mahallelere dağılımı verilmiştir. Buna göre giyim eşyası üreten kişiler en çok görüldüğü yerleşim yeri Çelebioğlu Mahallesi'dir. Pabuççu mesleğini icra eden kişinin 66 yaşındaki Alioğlu İbrahim'dir.⁶¹ Bezzaz mesleğiyle uğraşanların % 75'i Aydınolu Mahallesi'nde yaşamaktadır.

1.1.8.5. Diğer meslekler

H. 1256/M. 1840-1841 yılında Atça mahallelerinde diğer meslek gruplarına ait 24 meslek tespit edilmiştir. Bu mesleklerin 1'iyle uğraşan kişi sayısı 13'iken, en fazla meslek grubunu ise 12 kişiyle berberler oluşturmaktadır. Mahalle genelinde yalnızca bir kişinin yapmış olduğu meslekler; attar, bakkal, çilingir, değirmenci, dülger, hasırcı, oduncu, salatacı, zurnacı, tüccar, soğancı ve tahtacıdır. Mahalleler de, kahveci mesleğini yapan 5 kişi bulunmaktadır. Bu meslek 16. yüzyılın ortalarında başta İstanbul olmak üzere Anadolu'da erkeklerin kahve içmek bahanesiyle sosyal toplumsal olayları ve mahalle sorunlarının belirli bir nezaket çerçevesinde konuştukları yerler olarak görülmektedir (Işın, 2006: 232-235). Defterde demir, demürci, demürcü gibi farklı yazım şekilleriyle yazılan demirci mesleği tek meslek olarak kabul edilmiş ve mahallelerde bu meslekle uğraşan 8 kişi tespit edilmiştir. Mahallede yaşayan kişilerin yapmış olduğu meslekler arasında balıkçı, eskici, kalaycı, kasap, mısırcı, nalbant, semerci, sığırtmaç ve kundakçı meslekleri görülmektedir.

⁶¹Çelebioğlu Mahallesi, 94. hane, 216. numarada kaydedilmiştir.

Tablo 1.25. Atça Mahallelerinde Yaşayan Diğer Meslek Sahiplerinin Dağılımı

Meslekler	Çelebioğlu Mahallesi	Aydınoğlu Mahallesi
Attar	1	-
Bakkal	1	-
Balıkçı	2	-
Berber	10	2
Çilingir	1	-
Değirmenci	1	-
Demirci	8	-
Dülger	1	-
Eskici	1	5
Hasırcı	-	1
Kahveci	4	1
Kalaycı	2	-
Kasap	3	-
Kundakçı	-	2
Mısırcı	1	1
Nalbant	2	1
Oduncu	-	1
Salatacı	1	-
Semerci	2	-
Sığırtmaç	2	1
Soğancı	-	1
Tahtacı	-	1
Tüccar	1	-
Zurnacı	1	-

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere Atça mahallelerinde yaşayan diğer meslek sahiplerinin Aydınoğlu Mahallesi'ne kıyasla Çelebioğlu Mahallesi'nde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çelebioğlu Mahallesi'nde 45 kişinin çeşitli mesleklerle uğraştığı ve en fazla meslek sahibinin 10 kişiyle berberler oluşturmaktadır.

H. 29 Z. 1260/ M. 29 Ocak 1845 tarihli Müslüman nüfus defterinde, Uluborlu Kazası'ndan çizme ve pabuç dikiciliği için 13, eskicilik ticareti için 2, Akşehir Kazası'ndan helva ve kundakçılık ticareti için 15, Haleb canibinden attar ticareti için 1, Çanakale ve Yenipazar (Direcik). canibinden ise ırgatlık ticaret için 2 kişinin Atça Kazası'na geldiği kaydedilmiştir.⁶²

⁶²BOA. Nfs.d. 2982 kodlu defter.

1.2. Atça'ya Bağlı Köyler

1.2.1. Atça Köylerinde Bulunan Haneler

H. 1256/M. 1840-1841 nüfus sayımına göre Atça Kazası'na bağlı 3 köyün olduğu tespit edilmiş olup bu köylerde bulunan toplam hane sayısı 353 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu köyler arasında hane sayısının en fazla olduğu yerleşim yeri Yağlıdere Köyü olup toplam hane sayısı 241'dir. Bu sayı Atça köylerinde bulunan hanelerin % 68'ini oluşturmaktadır. Yağlıdere Köyü'nü, 59 hane ile Kılağuz, 53 hane ile Uzunlar köyleri izlemektedir. Atça Kazası'na bağlı köylerde nüfusu en çok olan yerleşim yeri 522 kişiyle Yağlıdere Köyü olurken, Kılağuz ve Uzunlar köylerinde erkek nüfusun eşit dağıldığı görülmektedir. Hane başına düşen nüfus sayısı % 2,16 ortalama ile Yağlıdere Köyü'nde en fazla iken, %1,91 ortalama ile Kılağuz Köyü'nde en azdır. Defterde bir hanede yaşayan kişi sayılarına bakıldığında Yağlıdere ve Uzunlar köylerinde bulunan 2 hanenin hane reisi ve 5 oğlu ile aynı çatı altında yaşadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 1.26. Atça Kazası Köylerinde Hane Sayısı ve Nüfusu

Köyler	Hane Sayısı	Nüfus	Hane Başına Düşen Ortalama Nüfus
Kılağuz	59	113	1,91
Uzunlar	53	113	2,13
Yağlıdere	241	522	2,16

1.2.2. Atça Köylerindeki Akrabalık İlişkileri

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus kayıtlarında Atça Kazası'na bağlı köylerdeki hane yapıları geniş aile şeklindedir. Hane reisinin oğul, kardeş, torun, kayın, yiğen, üveyoğul, üveykardeş ve üveybabalar ile aynı hanede çeşitli akrabalarıyla yaşadığı tespit edilmiştir. Atça Kazası'na bağlı köylerde yaşayan şahısların akrabalık ilişkileri incelendiğinde köylerde toplam 325 kişiyle oğul sayısını diğer akrabalara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bunu sırayla 49 kişiyle kardeş, 19 kişiyle yetim, 8 kişiyle torun, 7 kişiyle üveyoğul, 3 kişiyle üveykardeş, 2 kişiyle yiğen ve 1'er kişiyle kayın ve üveybaba izlemektedir.

Tablo 1.27. Atça Köylerindeki Akrabalık İlişkileri

Köyler	Oğul	Kardeş	Yetim	Torun	Kayın	Yiğen	Ü.oğul	Ü.kardeş	Ü.baba
Uzunlar	54	3	2	3	-	-	1	-	-
Kılağuz	45	6	10	1	1	2	-	-	-
Yağlıdere	226	40	7	4	-	-	6	3	1

Yukarıdaki tabloda anlaşılabacağı üzere köy nüfusuna paralel olarak en fazla oğul 226 kişiyle Yağlıdere Köyü'nde tespit edilirken aynı nüfusa sahip olan iki köyden en az oğul sayısı ise Kılağuz Köyü'ndedir. Köy genelinde en fazla kardeş sayısı 40 kişiyle Yağlıdere Köyü'nde, en az ise 3 kişiyle Uzunlar Köyü'nde bulunmaktadır. Torunlarıyla aynı haneyi paylaşan 8 hane reisi kaydedilmiş olup en fazla torun sayısı 4 kişiyle Yağlıdere Köyü'nde, en az ise 1 kişiyle Kılağuz Köyü'nde olduğu belirlenmiştir. Yiğenleri ile aynı hanede yaşayan 56 yaşındaki Mustafaoğlu Mustafa Kılağuz Köyü'nde ikamet etmektedir.⁶³

Üvey akrabalar ile aynı hanede yaşayan 11 kişi belirlenmiş olup, sayı bakımından 7 kişiyle üveyoğullar ilk sırada bulunmaktadır. Üveyoğulların 6'sı Yağlıdere Köyü'nde yaşamaktayken 1'inin Uzunlar Köyü'nde yaşadığı görülmektedir. Üveyoğulları 3 kişiyle üveykardeşler, 1 kişiyle üveybaba izlemektedir. Bu kişilerin de Yağlıdere Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 1.28. Atça Köylerindeki Oğul Sayılarının Hanelere Dağılımı

Çocuk Sayısı	Uzunlar	Kılağuz	Yağlıdere
1	12	22	53
2	6	8	41
3	5	2	22
4	2	-	5
5	1	-	1

Yukarıdaki tabloda hane reisi ile aynı hanede yaşayan oğulların sayıları verilmiştir. Hanelerde oğullarla beraber, üveyoğul, yeğen, torun, kayın gibi akrabalar bu sayım içerisinde yer almamıştır. H. 1256/M. 1840-1841 nüfus defteri sonucuna göre Atça Kazası'na bağlı köylerde hane reisi ile beraber yaşayan tek çocuklu hane sayısı, iki ve daha çok çocuklu hane sayısından fazladır. Burada hane reisinin toplam çocuk sayıları tespit edilememiş olup sadece hanede

⁶³Kılağuz Köyü, 56. hane, 106. numarada kaydedilmiştir.

babasıyla beraber yaşayan çocukların sayısı tespit edilmiştir. Buna göre tek çocuklu hane sayısının en fazla görüldüğü köy Yağıldere Köyü, en az görüldüğü yerleşim yeri ise Uzunlar Köyüdür. Yağıldere Köyü'nde yaşayan 40 yaşındaki Ahmetoğlu Mustafa, en büyüğü 15, en küçüğü 1 yaşında olan 5 oğluyla aynı hanede yaşamaktadır.⁶⁴ 5 çocuğa sahip olan 41 yaşındaki Mehmetoğlu Mehmet'te⁶⁵ Uzunlar Köyü'nün en kalabalık hanesini oluşturmaktadır. Mehmet'in oğullarının en büyüğü 10, en küçüğü 1 yaşındadır.

Atça Kazası'na bağlı köylerde akrabalık ilişkileri bakımından oğullardan sonra kardeş sayısı gelmektedir. Aynı haneyi paylaşan kardeş sayısını en fazla olduğu köy nüfusuna paralel olarak Yağıldere Köyüdür. Yağıldere Köyü'nde 1 kardeşiyle aynı hanede oturan 29 kişi kaydedilmiştir. Yağıldere Köyü'nde aynı hanede yaşayan en fazla 4 kardeş tespit edilmiş olup bunların en büyüğü 21, en küçüğünün 7 yaşında olduğu görülmektedir. Kılağuz ve Uzunlar köylerinde yaşayan kardeşler ise 1 kardeşiyle aynı hanede yaşamıştır.

1.2.3. Atça Köylerinde Kullanılan İsimler

Atça Kazası'na bağlı köylerde 36 farklı isim tespit edilmiş olup bunların 26'sı tek, 10'u ise çift isimdir. Bu isimlerin büyük çoğunluğu Arapça kökenli olduğu görülmektedir.

Tablo 1.29. Atça Köylerinde Kullanılan Tek İsimler

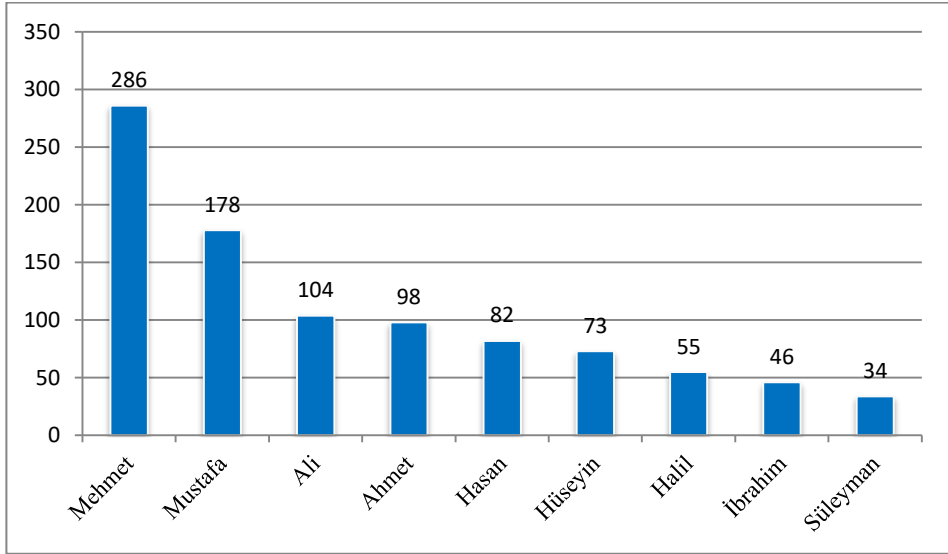
Abdulkadir	Halil	Mehmet	Serhat
Abdullah	Hasan	Mercan	Süleyman
Abdurrahman	Himmet	Musa	Veli
Ahmet	Hüseyin	Mustafa	Veliyüddin
Ali	İbrahim	Osman	Yusuf
Beşir	İlyas	Ömer	
Ebubekir	İsmail	Salih	

Yukarıdaki tabloda Atça köylerinde kullanılan tek isimler verilmiştir. Bu isimlerden en fazla kullanılanı 286 kez Mehmet ismidir. Mehmet isminden sonra en çok Mustafa ismi kullanılmış olup bu ismi kullanan 178 kişi bulunmaktadır. Onu, 104 kişiyle Ali, 98 kişiyle Ahmet, 82 kişiyle Hasan, 73 kişiyle Hüseyin, 55 kişiyle Halil, 46 kişiyle İbrahim, 34 kişiyle Süleyman isimleri kullananlar takip

⁶⁴Yağıldere Köyü, 61. hane, 140. numarada kaydedilmiştir.

⁶⁵Uzunlar Köyü, 47. hane, 97. numarada kaydedilmiştir.

etmiştir. Tek isimler arasında yer alan Abdulkadir Beşir, Mercan, Serhat ve Himmet isimleri Atça köylerinde bir defa kullanılmıştır.

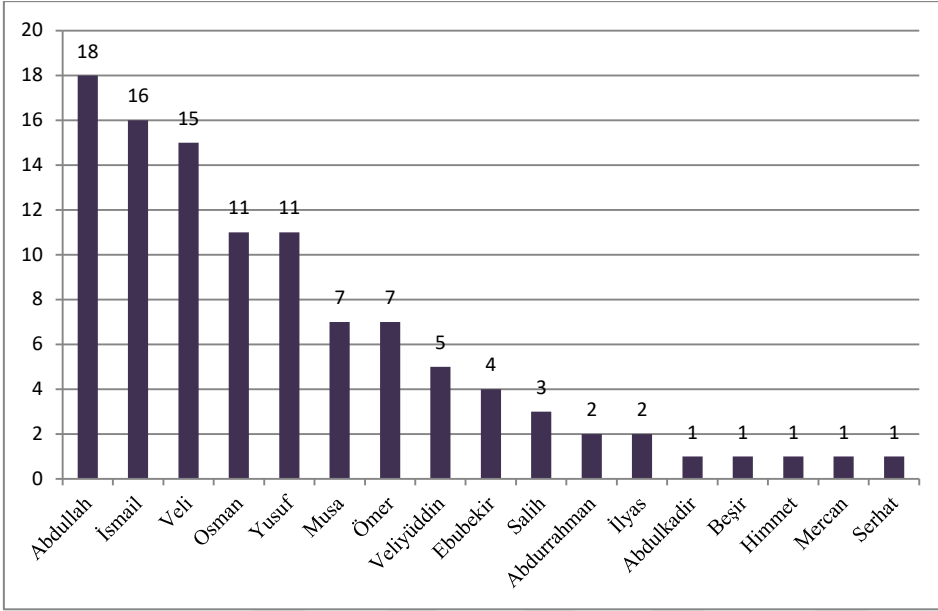

Şekil 1.7. 30 Defadan Fazla Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı

Atça köylerinde tek isimlerin dağılımına bakıldığında Mehmet ismini kullanan 203 kişi Yağıldere Köyü'nde bulunmaktadır. Yağıldere Köyü'nde Mehmet isminden sonra, 128 kişinin Mustafa, 75 kişinin Ali, 71 kişinin Ahmet, 50 kişinin Hasan, 48 kişinin Hüseyin, 37 kişinin Halil, 33 kişinin İbrahim, 28 kişinin Süleyman ve 16 kişinin Abdullah isimleri kullandıkları görülmektedir.

Kılağuz Köyü'nde Mehmet ismini kullanan 55, Mustafa ismini kullanan 25, Hasan ismini kullanan 18, Ali ismini kullanan 16, Hüseyin ismini kullanan 15, Ahmet ismini kullanan 12, Halil ismini kullanan 7, İsmail ismini kullanan 7 ve Süleyman ismini kullanan 5 kişi bulunmaktadır.

Uzunlar Köyü'nde ise 41 kişi Mehmet ismi kullanılmıştır. Bu ismi sırasıyla Mustafa, Ahmet, Hasan, Ali, Halil, Hüseyin, İbrahim, Yusuf ve Veli isimleri takip etmektedir.

Şekil 1.8. 20 Defadan Az Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Atça Kazas'ına bağlı köylerde yaşayan kişilerin 20 defadan az kullandıkları isimler verilmiştir. Buna göre 18 kişinin Abdullah ismini kullandığı belirlenmiş olup bu isimler kullanan kişilerin 16'sı Yağlıdere, 2'si ise Uzunlar Köyü'nde yaşadığı görülmektedir.

Yağlıdere Köyü'nde yaşayan kişilerin 12'si Veli, 9'u İsmail, 8'i Osman, 6'sı Yusuf, 5'er kişi Ömer ve Veliyüddin, 4'ü Ebubekir, 2'ser kişi İlyas, Musa, ve Abdurrahman, 1'er kişinin ise Beşir, Mercan ve Serhat isimlerini kullandıkları incelemeler sonucunda ortaya çıkmıştır.

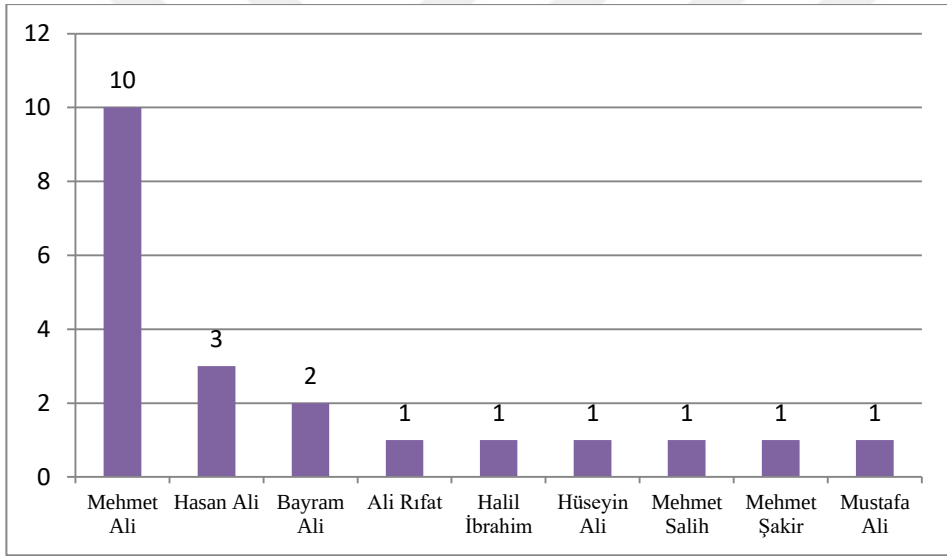
20 defadan az kullanılan isimlerin dağılımına bakıldığında Uzunlar Köyü'nde yaşayan 4'er kişi Musa ve Yusuf, 3 kişinin Veli, 1'er kişinin ise Abdulkadir, Osman ve Salih isimlerini kullanmışlardır. Uzunlar Köyü'nde Abdurrahman, Beşir, Ebubekir, Himmet, İsmail, İlyas, Mercan, Ömer ve Serhat isimlerini kullanan kişilere rastlanmamıştır.

Kılağuz Köyü'nde İsmail ve Ömer isimli 7 kişi bulunmaktadır. Bu isimleri 2 kişiyle Osman, 1'er kişiyle de Musa ve Yusuf isimleri izlemektedir.

Tablo 1.30. Atça Köylerinde Kullanılan Çift İsimler

Ali Rıfat	Hasan Ali	Mehmet Emin	Mustafa Ali
Bayram Ali	Hüseyin Ali	Mehmet Salih	
Halil İbrahim	Mehmet Ali	Mehmet Şakir	

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Atça köylerinde 10 farklı çift isim kullanılmış olup en fazla kullanılan isim 10 defa ile Mehmet Ali olurken, en az kullanılanlar ise Ali Rıfat, Halil İbrahim, Mehmet Salih, Mehmet Şakir ve Mustafa Ali isimleridir.

Şekil 1.9. Atça Köylerinde Kullanılan Çift İsimler

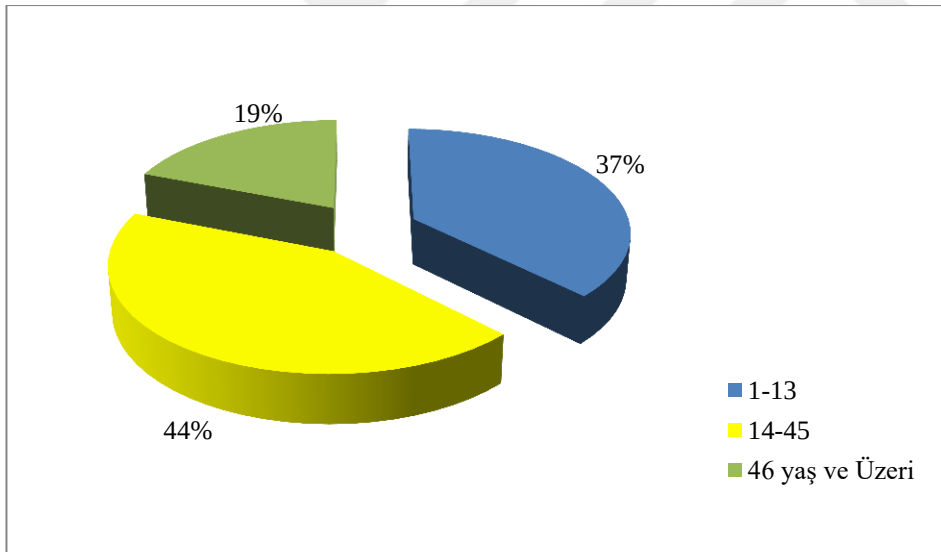
Atça Kazası'na bağlı köylerde yaşayan çift isimli kişilerin dağılımına bakıldığında en fazla çift isimli kişi sayısı 12 kişiyle Yağlıdere Köyü'nde bulunmaktadır. Bu isimlerden en çok kullanılanı 6 defa ile Mehmet Ali ismi olmuştur. Mehmet Ali ismini, 2 defa ile Mehmet Emin ismi takip ederken, Ali Rıfat, Bayram Ali, Mehmet Ali ve Mehmet Salih isimleri birer kez kullanılmıştır.

Uzunlar Köyü'nde 5 kişinin çift isim kullandığı tespit edilmiş olup bu isimlerden en çok kullanılanı 2 defa ile Hasan Ali ve Mehmet Ali isimleri olurken, Bayram Ali, Hüseyin Ali, Mustafa Ali isimleri ise birer kez kullanıldığı görülmektedir.

Çift ismin en az kullanıldığı köy ise Kılağuz Köyü olup Halil İbrahim, Hasan Ali, Mehmet Ali, Mehmet Şakir isimleri bir defa kullanıldığı tespit edilmiştir.

1.2.4. Atça Köylerinde Yaşayan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Atça Kazası'na bağlı köylerde yaşayan kişilerin yaşları 1-13, 14-45 ve 46 ve üzeri yaş aralığında olmak üzere üç grupta incelenmiştir. 1-13 yaş aralığında 280 kişinin bulunduğu ve toplam nüfusun % 37'sini oluşturduğu görülmektedir. 14-45 yaş aralığında bulunan 325 kişi tespit edilmiş olup toplam nüfusun % 44'ünü oluşturmaktadır. 46 yaş ve üzeri yaş grubunda 143 kişi belirlenmiş olup % 19'luk oran ile toplam nüfusun en az kısmını teşkil etmektedir.

Şekil 1.10. Atça Köylerinde Yaşayan Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Oranı

Yukarıdaki şekilde Atça köylerinde yaşayan toplam nüfusun üç ayrı yaş oranındaki dağılımı verilmiştir. 1-13 yaş grubunda bulunan kişi sayılarına bakıldığında en fazla nüfus Yağlıdere Köyü'nde bulunup toplam nüfusun % 67'sini oluşturmaktadır. 1-13 yaş kategorisinde bulunan % 33'lük ortalama ise Uzunlar ve Kılağuz köylerinde bulunmaktadır.

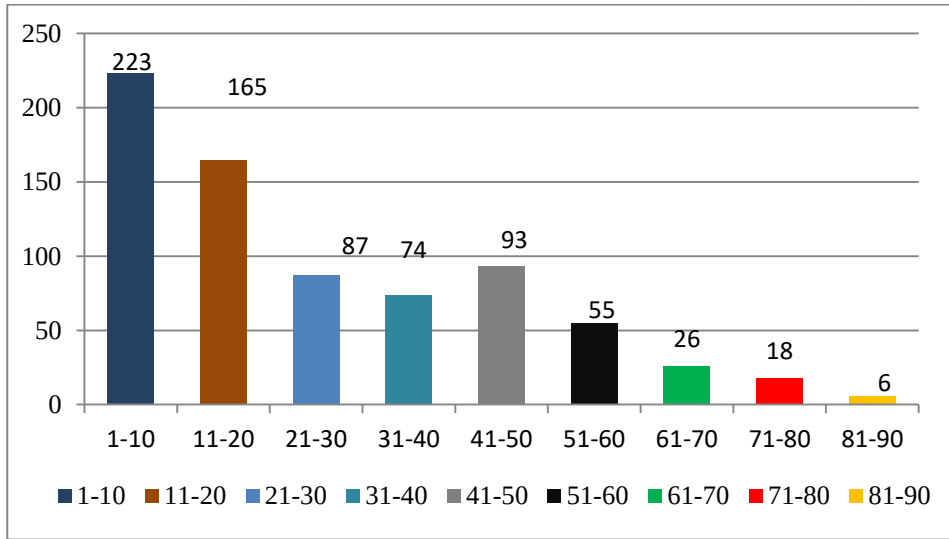
14-45 yaş aralığında bulunan kişi sayısının en fazla olduğu köy % 71 oranla Yağlıdere Köyüdür. Yağlıdere Köyü'nü % 15 ortalama ile Uzunlar Köyü takip etmektedir.

46 yaş ve üzeri yaş kategorisinde bulunan en fazla kişi sayısı Yağlıdere Köyü'nde olup nüfusun % 73'ünü oluşturmaktadır. Bunu % 14 ile Kılağuz Köyü takip etmektedir. 46 yaş ve üzeri kategorisinde nüfusun en az olduğu yerleşim yeri ise % 13 ortalama ile Uzunlar Köyü olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1.31. Atça Köylerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Dağılımı

Köyler	1-13 Yaş Grubu		14-45 Yaş Grubu		46 ve Üzeri Yaş Grubu		Toplam Nüfus
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Uzunlar	46	16	48	15	19	13	113
Kılağuz	48	17	45	14	20	14	113
Yağlıdere	186	67	232	71	104	73	522

Atça Kazası'na bağlı köylerde yaşayan kişilerin hangi yaş grubunda olduğunu daha iyi anlamak amacıyla nüfus onarlı gruplar halinde incelenmiştir. Nüfus 1-10 yaş grubundan başlayarak 81-90 yaş grubuna kadar olan dağılışı verilmiştir.

Şekil 1.11. Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı

1-10 yaş grubunda bulunan kişi sayısı 223 olup bu kişilerin en fazla görüldüğü köy 143 kişiyle Yağlıdere Köyüdür. İkinci sırada 42 kişiyle Kılağuz Köyü, üçüncü sırada ise 38 kişiyle Uzunlar Köyü yer almaktadır.

11-20 yaş grubunda 165 kişi tespit edilmiş ve bu kişilerin 130'u Yağlıdere Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir. Bunu 18 kişiyle Kılağuz, 8 kişiyle de Uzunlar Köyü izlemektedir.

21-30 yaş grubunda bulunan 87 kişi toplam nüfus içerisindeki oranı % 12'dir. Bu yaş grubunun en fazla bulunduğu yerleşim yeri 60 kişiyle Yağlıdere Köyü olup bunu 13'er kişiyle Kılağuz ve Uzunlar köyleri takip etmektedir.

31-40 yaş grubunda 74 kişi bulunmaktadır. Köy genelinde % 10'luk bir paya sahip olan 31-40 yaş grubunun en fazla görüldüğü yerleşim yeri ise 50 kişiyle Yağlıdere Köyüdür. Uzunlar Köyü'nde 13, Kılağuz Köyü'nde ise 11 kişinin bu yaş grubu içerisinde olduğu belirlenmiştir.

41-50 yaş grubunda bulunan kişi sayısı 93'tür. Bu yaş grubu köy genelinde % 12'lik orana sahip olup, Yağlıdere Köyü'nde 64 kişinin bu yaş grubunda bulunduğu kayıtlarda görülmektedir. Uzunlar Köyü'nde bu gruba ait 19 kişi, Kılağuz Köyü'nde ise 10 kişinin yaşadığı sonucuna varılmıştır.

51-60 yaş grubunda bulunan toplam kişi sayısı 56 olup bu gruba mensup en fazla kişi Yağlıdere Köyü'nde yaşamaktadır. Bu gruba ait en az kişi sayısı ise 4 kişiyle Uzunlar Köyüdür.

61-70 yaş grubunda 26 kişi bulunmaktadır. Bu yaş grubunun köyler arasındaki dağılımı ise 17 kişiyle Yağlıdere, 7 kişiyle Uzunlar, 5 kişiyle ise Kılağuz Köyü'nde bulunmaktadır.

71-80 yaş grubunun köyler içerisindeki oranı % 2'dir. Bu nüfusun en fazla bulunduğu köy 17 kişiyle Yağlıdere Köyü olurken, en az kişi sayısı ise 1 kişiyle Kılağuz Köyü olarak tespit edilmiştir. Uzunlar Köyü'nde bu gruba ait kişi bulunmamaktadır.

81-90 yaş grubunda 6 kişi tespit edilmiş olup bu kişiler Yağlıdere ve Uzunlar köylerinde eşit olarak görülmektedir. Kılağuz Köyü'nde ise bu yaş grubuna ait kimse görülmemiştir.

1.2.5. Sıfat ve Lakaplar

Atça köylerinde yaşayan kişilerin sıfat ve lakap kullandıkları tespit edilmiştir. Bu kişilerin, fiziki özellikleri ve sosyal durumlarına göre sıfat, menşe', fiziksel özellikler, sosyal durumlar, çift isimler ve kişi isimlerinden gelen lakaplar kullandıkları belirlenmiştir.

1.2.5.1. Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar

Kişinin kendisi ve aile büyüklerinin fiziki özelliklerinden dolayı verilen sıfatlar arasında kara, arap, sarı, koca, kel, küçük, köse, topal, uzun ve kaba sıfatları bulunmaktadır. Bu sıfatların en çok görüldüğü yerleşim yeri Yağlıdere Köyü, en çok görülen sıfat ise 17 defa ile kara sıfatıdır. Kara sıfatını 9 defa koca, 6 defa sarı, 4 defa uzun, 3 defa küçük, 2'şer defa gebeş ve topal sıfatı izlemektedir.

Tablo 1.32. Atça Köylerinde Fiziki Özelliklerden Dolayı Verilen Sıfatlar

Sıfatlar	Uzunlar	Kılaguz	Yağlıdere
Arap	-	-	1
Gebeş	-	1	1
Kaba	-	1	-
Kara	2	-	15
Kel	-	-	1
Koca	-	1	8
Köse	-	-	1
Küçük	-	-	3
Sarı	1	1	4
Topal	-	-	2
Uzun	1	1	2

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere fiziki özelliklerinden dolayı en çok sıfat kullanan kişi sayısı Yağlıdere, en az ise Uzunlar Köyü'nde görülmektedir. Yağlıdere Köyü'nde toplam 38 kişinin fiziki özelliklerden dolayı sıfat kullandığı belirlenmiş olup bu sıfatlar arasında kaba sıfatlarının kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Yağlıdere Köyü'nden sonra köy genelinde en çok sıfat kullanan kişi sayısı Kılaguz Köyündedir. Defterde köy genelinde kaba ve gebeş sıfatlarını kullanan 1'er kişi kaydedilmiş olup bu kişilerden kaba sıfatını kullanan kişinin 45 yaşındaki

Hasanoğlu Halil⁶⁶, gebeş sıfatını kullanan ise 36 yaşındaki İsmailoğlu Mustafa⁶⁷ olduğu görülmektedir.

Uzunlar Köyü'nde yaşayan kişilerden 4'ünün fiziksel özelliklerden dolayı sıfat kullandığı belirlenmiştir. Bu sıfatların dağılımına bakıldığında 2 kişinin kara, 1'er kişinin ise sarı ve uzun sıfatlarını kullandığı sonucuna varılmıştır.

1.2.5.2. Sosyal durumu belirleyen sıfatlar

Atça köylerinde 6 farklı sosyal durum bildiren sıfat tespit edilmiştir. Bu sıfatlar ağa, efendi, hacı, molla, hafız ve şeyh sıfatları olup bunlardan en çok 89 defa hacı sıfatı kullanılmıştır. Hacı sıfatından sonra 39 kişi molla, 14 kişi hafız, 10 kişi efendi, 2 kişi şeyh ve 1 kişi de ağa sıfatını kullanılmıştır.

Tablo 1.33. Atça Köylerinde Sosyal Durum Belirleyen Sıfatlar

Sıfatlar	Uzunlar	Kılağuz	Yağlıdere
Ağa	-	-	1
Efendi	1	3	6
Hacı	12	30	47
Hafız	-	1	13
Molla	4	4	31
Şeyh	-	-	2

Yukarıdaki tabloda da anlaşılabacağı üzere Yağlıdere Köyü'nde sosyal durum belirleyen sıfatların diğer köylere oranla daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Yağlıdere Köyü'nde oturan kişilerin en çok hacı, en az ise ağa sıfatını kullandıkları kayıtlara geçmiştir. Köy genelinde şeyh ve ağa sıfatlarını kullanan kişilerin tamamı Yağlıdere Köyü'nde yaşadığı tespit edilmiş olup 10 kişinin kullanmış olduğu efendi sıfatı her üç köyde de görülmekle birlikte en fazla Yağlıdere Köyü'nde kullanılmıştır.

Kılağuz Köyü'nde oturan 113 kişiden 38'inin hacı, molla, efendi ve hafız sıfatlarını kullandığı belirlenmiştir.

Uzunlar Köyü'nde yaşayan 113 kişiden 17'sinin sosyal durum ifade eden sıfatlar kullandığı görülmektedir. Bu köyde 12 kişide hacı, 1 kişi ise efendi sıfatını kullanmıştır.

⁶⁶Kılağuz Köyü, 10. hane, 28. numarada kaydedilmiştir.

⁶⁷Kılağuz Köyü, 28. hane, 61. numarada kaydedilmiştir.

1.2.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar

Atça köylerinde yaşayan kişilerin aile büyüklerinden birinin yapmış olduğu meslekten dolayı zaman içerisinde bu meslek isminden gelen lakapları kullandıkları görülmüştür. Atça köylerinde 27 farklı lakap kullanılmış olup bu lakapları kullanan 64 kişi belirlenmiştir. Bu lakapların en fazla görüldüğü yerleşim yeri 43 kişiyle Yağlıdere Köyüdür. Onu 14 kişiyle Kılağuz, 7 kişiyle de Uzunlar köyleri takip etmektedir. Bu lakaplar içerisinde en çok 12 kişinin İmamoğlu lakabı kullandığı kaydedilmiştir. Çulhaoğlu lakabını 6, Demircioğlu lakabını 5, Katırcioğlu lakabını 5, Nalbantoğlu lakabını 4, Terzioğlu lakabını 4, Müezzinoğlu lakabını 3, Çavuşoğlu lakabı 3, Hatiboğlu lakabı 2, Çıracıoğlu lakabı 2, Yağcıoğlu lakabını 2 kişinin kullandığı not edilmiştir. Köylerde 1 defa kullanılan lakap sayısı ise 16 olarak görülmektedir. Bu lakaplar arasında Kadıoğlu, Topcuoğlu, Eskicioğlu, Sodacioğlu, Boyacioğlu, Samurcuoğlu, Çalgıcıoğlu, Muy-tâboğlu, Pabuccuoğlu, Sarbanoğlu, Ayanoğlu, Müftüoğlu, Kethüdaoğlu, Kılıcıoğlu, Besicioğlu ve Beşeoğlu lakaplarının da bulunduğunu görülmektedir.

Meslek bildiren lakapların köylere dağılımına bakıldığında ise Uzunlar Köyü'nde yaşayan 113 kişiden 3'ü İmamoğlu, 2'si Çavuşoğlu, diğer 2'si ise Hatiboğlu ve Beşeoğlu lakaplarını kullanmışlardır.

Kılağuz Köyü'nde ise en çok İmamoğlu lakabı kullanılmış olup, bunu 5 kişiyle Katırcioğlu, 1'er kişiyle ise Çavuşoğlu, Kılıcıoğlu ve Besicioğlu lakapları izlemektedir. Diğer lakapların hepsi ise Yağlıdere Köyü'nde yaşayan kişiler tarafından kullanılmıştır.

Tablo 1.34. Mesleğe Göre Verilen Lakaplar

Ayanoğlu	Çulhaoğlu	Kethüdaoğlu	Samurcuoğlu
Besicioğlu	Demircioğlu	Kılıcıoğlu	Sarbanoğlu
Beşeoğlu	Eskicioğlu	Muy-tâb	Sodacioğlu
Boyacioğlu	Hatiboğlu	Müezzinoğlu	Terzioğlu
Çalgıcıoğlu	İmamoğlu	Müftüoğlu	Topcuoğlu
Çavuşoğlu	Kadıoğlu	Nalbantoğlu	Yağcıoğlu
Çıracıoğlu	Katırcioğlu	Pabuccuoğlu	

1.2.5.4. Menşe' bildiren lakaplar

Atça köylerinde menşe' bildiren lakaplar arasında etnik, aşiret ve cemaat özellikleri, aile büyüklerinin daha önce gelmiş oldukları yerleşim yerini belirtmek

amacıyla verildiği görülmektedir. Bu lakaplar en çok Yağlıdere en az ise Uzunlar köylerinde görülmektedir. Bu lakaplar içerisinde 5 kişinin Arapoğlu, 3'er kişisi ise Tavaslıoğlu, Maciroğlu ve Kırlioğlu lakaplarını kullandığı belirlenmiştir. Köyler de 1 defaya mahsus kullanılan lakap sayısı ise 11'dir.

Yağlıdere Köyü'nde yaşayan kişilerin 3'er kişi Maciroğlu ve Kırlioğlu, 2'si Tavaslıoğlu, 1'er kişi de Maraşlıoğlu, Manisalıoğlu, Hunderanlıoğlu, Derelioğlu, Dağlıoğlu, Yabancıoğlu, İsabeylioğlu, Tataroğlu, Yenipazarlıoğlu, Karataylıoğlu ve Kadıköylüoğlu lakaplarını kullanmışlardır.

Uzunlar Köyü'nde yaşayan 6 kişi Arapoğlu, 1 kişi ise Tavaslıoğlu lakabını kullanmıştır. Kılağuz Köyü'nde ise Menşe' bildiren lakaba rastlanmamıştır.

Tablo 1.35. Menşe' Bildiren Lakaplar

Arapoğlu	İsabeylioğlu	Maciroğlu	Tavaslıoğlu
Dağlıoğlu	Kadıköylüoğlu	Manisalıoğlu	Yabancıoğlu
Derelioğlu	Karataylıoğlu	Maraşlıoğlu	Yenipazarlıoğlu
Hunderanlıoğlu	Kırlioğlu	Tatar/-oğlu	

1.2.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar

Atça köylerinde baba, dede veya kişinin fiziksel özellikleri ve engel durumlarını belirtmek amacıyla verilen lakaplar görülmektedir. Bu lakapların köy genelinde 15 farklı türü tespit edilmiş olup toplamda 29 kez kullanılmıştır. Bu lakaplardan en çok kullanılanı 6'şar kez, Köseoğlu ve Sarioğlu lakapları olurken, en az kullanılanları ise 1'er defa ile Uzuncaoğlu, Sarioğlanoğlu, Kabalıoğlu, Karacaoğlu, Keloğlu, Çirkinoğlu, Çolakoğlu, Sakallıoğlu ve Hımhımoğlu lakaplarıdır. Atça köylerinde fiziksel ve engel durumlarına göre verilen lakapların en çok görüldüğü yerleşim yeri Yağlıdere Köyüdür. Onu sırayla Kılağuz ve Uzunlar köyleri takip etmektedir.

Yağlıdere Köyü'nde 23 kişide 11 farklı lakap tespit edilmiş olup bu lakaplar içerisinde en fazla 6 kişide Sarioğlu lakabı görülürken onu 5 defa Köseoğlu, 3 defa Akıllıoğlu, 2 defa Çakıroğlu, 1'er defa Kabalıoğlu, Karacaoğlu, Keloğlu, Kocasuoğlu, Sağıroğlu ve Çirkinoğlu lakapları izlemiştir.

Kılağuz Köyü'nde ise 4 farklı lakap toplamda 5 kez kullanılmıştır. Bu lakaplar içerisinde 2 kez Gebeşoğlu, 1'er kez de Hımhımoğlu, Sakallıoğlu ve Sarioğlanoğlu lakaplarının kullanıldığı belirlenmiştir.

Uzunlar Köyü'nde ise 1'er kişi, Çokaloğlu, Kocaoğlanoğlu ve Köseoğlu lakaplarını kullanılmıştır.

Tablo 1.36. Fiziksel Özelliklere Göre Verilen Lakaplar

Akıllıoğlu	Gebeşoğlu	Keloğlu	Sarioğlanoğlu
Çakıroğlu	Hımhımoğlu	Köseoğlu	Sarioğlu
Çirkinoğlu	Kabaloğlu	Sağıroğlu	Uzuncaoğlu
Çolakoğlu	Karacaoğlu	Sakallıoğlu	

1.2.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar

Atça köylerinde sosyal durum bildiren 8 farklı lakap görülüp bu lâkapları kullanan 15 kişi bulunmaktadır. Bu lakapları kullanan kişilerden 1'i hariç, diğerleri Yağlıdere Köyü'nde yaşadığı tespit edilmiştir.

Kılağuz Köyü'nde sadece bir kişinin lakap kullandığı belirlenmiş olup bu lakap Emiroğlu lakabı iken, Uzunlar Köyü'nde sosyal durumu bildiren lakaba rastlanmamıştır.

Yağlıdere Köyü'nde 14 kişinin 8 farklı lakap kullandığı tespit edilmiştir. Bu lakaplardan en çok kullanılanı 4 defa ile Emiroğlu olurken, onu 2'ser kez Mollaoğlu, Delioğlu ve Hacıoğlu lakapları 1'er kez de Hafızoğlu, Şeyhoğlu, Çapkinoğlu ve Kuloğlu lakapları takip etmektedir.

Tablo 1.37. Sosyal Durum Bildiren Lakaplar

Çapkinoğlu	Emiroğlu	Hafızoğlu	Mollaoğlu
Delioğlu	Hacıoğlu	Kuloğlu	Şeyhoğlu

1.2.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar

Atça köylerinde aile büyüklerinin isimlerinin lakap olarak kullanan kişiler tespit edilmiştir. Köylerin toplamında 72 kişi 36 farklı lakap kullanmıştır. Bu lakapları en fazla görüldüğü yerleşim yeri 50 kişiyle Yağlıdere Köyüdür. Onu 16 kişiyle Uzunlar, 6 kişiyle de Kılağuz Köyü izlemektedir.

Yağlıdere Köyü'nde bu lakaplar içerisinde en çok kullanılanı 6 kişiyle Beşiroğlu lakabı olup onu, 4 kişiyle Alioğlu, 3'er kişiyle Haliloğlu, Kemaloğlu, Hasanoğlu, 2'ser kişiyle Mehmetoğlu, Ahmetoğlu, Hüseyinoğlu ve Bekiroğlu lakapları izlemektedir. Yağlıdere Köyü'nde bir defaya mahsus görülen lakap sayısı

ise 20'dir. Bu lakaplar Ahmet Velioğlu, Sinanoğlu, İlyasoğlu, Abdullahoğlu, Hüsnüoğlu, Musaoğlu, Ömeroğlu, İshakoğlu, Osmancıkoğlu, İsmailoğlu, Abdalbakioğlu, Ebubekiroğlu, Mustafacıkoğlu, Memişoğlu, Hasancaoğlu, Osmanoğlu, Receboğlu, Mustafaoğlu, Abdurrahmanoğlu, Süleymanoğlu ve Suphioğlu lakaplarıdır.

Uzunlar Köyü'nde yaşayan 4 kişinin Burhanoğlu, 2'şer kişinin Memişoğlu ve Mahmutoğlu, 1'er kişinin ise Hasanoğlu, Velioğlu, Haliloğlu, Mehmetoğlu, Haliloğlanoğlu, Mustafaoğlu ve Şabanoğlu lakaplarını kullandığı belirlenmiştir. Kılağuz Köyü'nde ise 2'şer kişi Hüseyinoğlu ve Hasanoğlu, 1'er kişi ise Ahmetoğlu ve İsmailoğlu lakaplarını kullanmıştır.

Tablo 1.38. Kişi İsminden Gelen Lakaplar

Abdalbakioğlu	Ebubekiroğlu	İsmailoğlu	Osmanoğlu
Abdullahoğlu	Haliloğlanoğlu	Kemaloğlu	Ömeroğlu
Abdurrahmanoğlu	Haliloğlu	Mahmutoğlu	Receboğlu
Ahmet Velioğlu	Hasancaoğlu	Mehmetoğlu	Sinanoğlu
Ahmetoğlu	Hasanoğlu	Memişoğlu	Suphioğlu
Alioğlu	Hüseyinoğlu	Musaoğlu	Süleymanoğlu
Bekiroğlu	Hüsnüoğlu	Mustafacıkoğlu	Şabanoğlu
Beşiroğlu	İlyasoğlu	Mustafaoğlu	Velioğlu
Burhanoğlu	İshakoğlu	Osmancıkoğlu	Yusufoğlu

1.2.5.8. Çift lakaplar

Atça köylerinde birden fazla lakabın birleşmesiyle meydana gelen çift lâkaplara rastlanmıştır. Bu lakaplar, kişi-sosyal durum, kişi-mesleki durum ve fiziki-kişi isimlerinin bir araya gelmesi sonucu oluşmaktadır. Çift lakapların en çok kullanıldığı yerleşim yeri Yağlıdere Köyü olup onu 3 kişiyle Uzunlar, 1 kişiyle de Kılağuz köyleri takip etmektedir.

Yağlıdere Köyü'nde en fazla 3 kişiyle Mustafa Beşeoğlu lakabı görülmektedir. Onu 2 kişiyle Hasan Ağaoğlu, 1'er kişiyle de Ahmet Efendioğlu, Mehmet Efendioğlu, Sarı Ahmetoğlu, Ali Beyoğlu, Yusuf Beşeoğlu, Ahmet Beşeoğlu ve Ali Beşeoğlu lakapları izlemektedir.

Uzunlar Köyü'nde 1'er defa Ahmet Beşeoğlu, Hasan Beşeoğlu ve İlhan Beşeoğlu lakapları, Kılağuz Köyü'nde ise 1 defa Ali Hacıoğlu lakabı görülmektedir.

Tablo 1.39. Çift Lakaplar

Ahmet Beşeoğlu	Ali Beyoğlu	Hasan Beşeoğlu	Mustafa Beşeoğlu
Ahmet Efendioğlu	Ali Hacıoğlu	İlhan Beşeoğlu	Sarı Ahmetoğlu
Ali Beşeoğlu	Hasan Ağaoğlu	Mehmet Efendioğlu	

1.2.5.9. Muhtelif lakaplar

Atça köylerinde herhangi bir lakap kategorisine yer almayan lakaplar burada toplanmıştır. Atça köylerinde 20 farklı muhtelif lakap belirlenmiş olup bu lakapları kullanan 21 kişi belirlenmiştir. Bu lakapların 10'u Yağlıdere, 7'si Kılağuz, ve 4'ü Uzunlar Köyü'nde ikamet etmektedir.

Yağlıdere Köyü'nde 2 defa Kumcuoğlu 1'er defa da Tenekecioğlu, Ayazoğlu, Kantaroğlu, Kantarcıoğlu, Konaroğlu, Yağmacıoğlu, Cankuduzoğlu ve Kayalioğlu lakaplarını kullanan kişiler görülmektedir. Kılağuz Köyü'nde en çok görülen muhtelif lakap ise 2 defa ile Kanlıoğlu lakabı olup bunu 1'er defa kullanılan Üçoğlanoğlu, Abakoğlu, Uzmanoğlu, Kuşollukoğlu ve Masrancıoğlu lakapları izlemektedir. Uzunlar Köyü'nde yaşayan kişiler ise Ballıoğlu, Haberlioğlu, Hışıroğlu ve Boloğlu lakaplarını kullanmıştır.

Tablo 1.40. Muhtelif Lakaplar

Abakoğlu	Haberlioğlu	Kayalioğlu	Masrancıoğlu
Ayazoğlu	Hışıroğlu	Kocasuoğlu	Tenekecioğlu
Ballıoğlu	Kanlıoğlu	Konaroğlu	Uzmanoğlu
Boloğlu	Kantarcıoğlu	Kumcuoğlu	Üçoğlanoğlu
Cankuduzoğlu	Kantaroğlu	Kuşollukoğlu	Yağmacıoğlu

1.2.6. Atça Köylerindeki Nüfusun Fiziksel Özellikleri

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus sayımı sonuçlarının kaydedilmiş olduğu defterde fiziksel özelliklere ait bir takım açıklamalar bulunmaktadır. Bu açıklamalarda kişinin boy, engellilik durumu, sakal-bıyık rengi ve özellikleri verilerek kişi tarif edilmeye çalışılmıştır. Defterde Atça köylerinde yaşayan kişilerin ten renkleriyle ilgili bir bilgi bulunmazken kişi tanıtımı boy, sakal-bıyık rengi ve özelliği üzerinden yapılmıştır.

1.2.6.1. Boy

Defterde Atça kazasına bağlı köylerde yaşayan 438 kişinin öncelikle boyu hakkında bilgi bulunmaktadır. Boy tasnifine göre 266 kişi orta, 149 kişi uzun, 18

kişi kısa ve 5 kişi de uzunca boylu olarak kaydedilmiştir. Köy geneline bakıldığında nüfusun % 61'i orta, % 34'ü uzun, % 4 'ü kısa ve % 1'i ise uzunca boylu olduğu görülmektedir.

Tablo 1.41. Atça Köylerinde Bulunan Kişilerin Boy Dağılımı

Boy Özelliği	Uzunlar		Kılağuz		Yağlıdere	
	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran
Orta Boylu	36	56	42	70	188	60
Uzun Boylu	24	37	13	22	112	36
Kısa Boylu	3	5	5	8	10	3
Uzunca Boylu	1	2	-	-	4	1

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere orta boyluların en fazla bulunduğu köy 188 kişiyle Yağlıdere Köyü olup orta boylu kişilerin % 71'ini oluşturmaktadır. Yağlıdere Köyü'nü % 16 ile Kılağuz % 13 ile de Uzunlar Köyü izlemektedir. Uzun boylu kişilerin en fazla görüldüğü yerleşim yeri % 75 ile Yağlıdere Köyü olurken, en az ise % 9 oranıyla Kılağuz Köyü olmuştur. Uzunlar Köyü'nde 24 kişi uzun boylu olduğu belirlenmiş olup nüfusun % 16'sini oluşturmaktadır. Kısa boylu kişilerin en fazla görüldüğü yerleşim yeri ise Yağlıdere Köyü olup kısa boylu nüfusunun % 55'ini bulundurmaktadır. Onu % 28 ile Kılağuz, % 17 ile Uzunlar köyleri takip etmektedir. Uzunca boylu kişilerin 4'ü Yağlıdere, 1'i ise Uzunlar Köyü'nde yaşamaktadır. Kılağuz Köyü'nde ise hiç uzunca boylu kişi bulunmamaktadır.

1.2.6.2. Sakal-Bıyık

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri kayıtlarında boy tasnifinden sonra sakal-bıyık eşkali verilmiştir. Defterde Atça köylerinde yaşayan kişilerin ak, kara, kır, kumral ve sarı olmak üzere sakal-bıyık renkleri verilmiş olup köse ve müzellef olarak da sakalın şekli belirtilmiştir. Defterde yeni sakal-bıyığı çıkan kişileri belirtmek amacıyla da ter bıyıklı, müzellef sakallı ifadeleri kullanılmıştır. Atça köylerinde sakal kayıtları incelendiğinde çoğunlukla kır sakallı kişilerin bulunduğu tespit edilmiş olup bunların sayılarının 93 olduğu görülmektedir. Kır sakallıları, kara sakallılar takip etmekte olup sayıları 71'dir. Bunu 70 kişiyle kumral sakallılar, 30 kişiyle ak sakallılar, 16 kişiyle de sarı sakallılar izlemektedir. Bunlar dışında defterde sakalın şeklini belirtmek amacıyla kullanılan müzellef sakallı ifadesinde 6 köse sakallı ifadesiyle de 1 kişi kaydedilmiştir.

Tablo 1.42. Atça Köylerinde Bulunan Kişilerin Sakal Dağılımı

Sakal Özelliği	Uzunlar		Kılağuz		Yağlıdere	
	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran
Ak Sakallı	7	13	2	4	21	11
Kara Sakallı	15	27	9	9	47	24
Kır Sakallı	15	27	14	29	64	32
Köse Kara Sakallı	1	2	1	2	6	3
Köse Kumral Sakallı	1	2	-	-	2	1
Köse Sakallı	-	-	-	-	1	-
Köse Sarı Sakallı	-	-	1	2	-	-
Kumral Müzellef Sakallı	-	-	-	-	1	-
Kumral Sakalı	13	24	16	34	41	21
Müzellef Kara Sakallı	-	-	-	-	1	-
Müzellef Sakallı	-	-	3	6	3	2
Sarı Sakallı	3	5	2	4	11	6

Yukarıdaki tabloda Atça Kazası'na bağlı köylerde yaşayan kişilerin sakal rengi ve özellikleri verilmiştir. Buna göre sakal çeşitlerinden en fazla kır sakallı kişiler görülmektedir. Bu kişilerin en çok bulunduğu yerleşim yeri 64 kişiyle Yağlıdere Köyü olup köy içerisindeki oranı % 32'dir. Bunu 15 kişiyle Uzunlar, 14 kişiyle de Kılağuz köyleri izlemektedir.

İkinci olarak köy genelinde 71 kişi de görülen kara sakallı kişi sayısının en fazla görüldüğü yerleşim yeri ise % 66 ile Yağlıdere Köyüdür. Kara sakallı kişilerin en az tespit edildiği yer ise % 13 ile Kılağuz Köyüdür.

Kumral sakalın en çok görüldüğü köy ise 41 kişiyle Yağlıdere Köyü olup köy içerisinde nüfusun % 21'ini oluşturmaktadır. Bunu 16 kişiyle Kılağuz, 13 kişiyle de Uzunlar Köyü takip etmektedir.

Atça köylerinde ak sakallı 30 kişi tespit edilmiş olup, bunlardan 21'i Yağlıdere, 7'si Uzunlar, 2'si ise Kılağuz Köyü'nde yaşadığı görülmektedir.

Köy genelinde sayı bakımından beşinci sırada bulunan sarı sakallı kişilerin en fazla 11 kişiyle Yağlıdere Köyü'nde görülmekte olup köy içerisindeki oranın %

6'sını oluşturmaktadır. Onu 3 kişiyle Uzunlar, 2 kişiyle de Kılağuz köyleri takip etmektedir.

Müzellef sakallı olarak kaydedilen 6 kişi Yağlıdere ve Kılağuz köyleri arasında eşit dağılmıştır. Defterde 1 kişi olarak kaydedilen köse sakallı kişi 46 yaşındaki Ahmetoğlu İbrahim olup iki oğlu ile beraber aynı hanede yaşamaktadır.⁶⁸

Defterde sakal rengi olarak köse sarı sakallı 1 kişi tespit edilmiş olup bu kişi Kılağuz Köyü'nde yaşayan 31 yaşındaki Alioğlu Ali'dir.⁶⁹

Atça köylerinde 1 kişi kumral müzellef sakallı olarak kaydedilmiş olup bu kişi Yağlıdere Köyü'nde ikamet eden 27 yaşındaki Abdullahoğlu Abdullah'tır.⁷⁰ Müzellef kara sakallı olarak kaydedilen kişi ise 25 yaşındaki Mustafaoğlu Ali'dir.⁷¹

Atça Kazası'na bağlı köylerde yaşayan kişilerin fiziki özellikleri arasında bıyık renkleri de verilmiştir. Defterde bıyıklı olarak kaydedilen kişi sayısı 49 olarak belirlenmiş olup bunlardan 31'i kara, 10'u kumral, 8'i ise sarı bıyıklıdır.

Tablo 1.43. Atça Köylerinde Bulunan Kişilerin Bıyık Dağılımı

Bıyık Özelliği	Uzunlar		Kılağuz		Yağlıdere	
	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran	Kişi Sayısı	Oran
Kara Bıyık	2	40	2	33	27	71
Kumral Bıyık	2	40	4	67	4	11
Sarı Bıyık	1	20	-	-	7	18

Yukarıdaki tabloda da anlaşılaacağı üzere bıyıklı kişilerin en fazla görüldüğü yerleşim yeri Yağlıdere Köyüdür. Bu yerleşim yerinde en çok kara bıyıklı, en az ise sarı bıyıklı kişilerin yaşadığı belirlenmiştir.

Yağlıdere Köyü'nden sonra bıyıklı kişi sayısı Kılağuz Köyü'nde deftere kaydedilmiş olup burada sarı renkli bıyığı olan kimseye rastlanmamıştır. Uzunlar Köyünde ise 3 renge mensup kişilere rastlanmış ancak bu kişilerin sayıları diğer köylerdeki bıyıklı kişilerden az olduğu görülmektedir.

⁶⁸Yağlıdere Köyü, 60. hane, 137. numarada kaydedilmiştir.

⁶⁹Kılağuz Köyü, 12. hane, 24. numarada kaydedilmiştir.

⁷⁰Yağlıdere Köyü, 62. hane, 146. numarada kaydedilmiştir.

⁷¹Yağlıdere Köyü, 207. hane, 450. numarada kaydedilmiştir.

Defterde sakal-bıyık rengi ve özelliklerinin yanı sıra sakal-bıyığı çıkmamış veya yeni çıkan kişiler de belirtilmiştir. Buna göre defterde 56 kişi şabb, 53 kişi ter bıyıklı ve 1 kişi de çâr-ebrû olarak kaydedilmiştir.

Tablo 1.44. Atça Köylerinde Şabb Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı

Yaş	Uzunlar	Kılağuz	Yağlıdere
	Şabb olarak Kaydedilen Kişi Sayısı	Şabb olarak Kaydedilen Kişi Sayısı	Şabb olarak Kaydedilen Kişi Sayısı
14	-	1	14
15	2	2	17
16	1	2	13
17	-	1	2
18	-	-	1

Yukarıdaki tabloda Atça Kazası'na bağlı olan köylerde yaşayan 14-18 yaş aralığında bulunan 82 kişinin 56'sı şabb olarak yazılmıştır. Şabb olarak kaydedilen 49 kişi Yağlıdere Köyü'nde yaşamaktadır. Bunu 6 kişiyle Kılağuz, 3 kişiyle de Uzunlar Köyü takip etmektedir. Atça köylerinde 14 yaşında bulunan 18 kişiden 15'i şabb olarak kaydedilmiştir. 15 yaşında şabb yazılan kişi sayısının en fazla olduğu yerleşim yeri Yağlıdere Köyü olurken, 2'şer kişinin de Kılağuz ve Uzunlar Köyü'nde şabb olarak kaydedildiği görülmektedir. 16 yaşındaki 20 kişiden 16'sı şabb olarak kaydedilmiştir. 17 yaşındaki 14 kişiden 3'ü 18 yaşındaki 10 kişiden ise 1'i şabb olarak kaydedilmiştir.

Tablo 1.45. Atça Köylerinde Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı

Yaş	Uzunlar	Kılağuz	Yağlıdere
	Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişi Sayısı	Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişi Sayısı	Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişi Sayısı
14	-	-	1
16	-	1	2
17	1	2	5
18	1	-	8
19	2	1	4
20	-	-	12
21	-	-	6
22	-	-	2
24	-	-	3
25	-	-	1
26	-	-	1

Yukarıdaki tabloda H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defterinde Atça Kazası'na bağlı köylerde ter bıyıklı olarak 53 kişi tespit edilmiş olup bunlardan 45'i Yağlıdere Köyü'nde 3'er kişi ise Uzunlar ve Kılağuz köylerinde görülmektedir. Ter bıyıklı olarak kaydedilen kişilerin en küçüğü 14 en büyüğü 26 yaşındadır.

Yağlıdere Köyü'nde ikamet eden 20 yaşındaki Mustafaoğlu Yusuf⁷² isimli kişi çâr-ebrû⁷³ olarak kaydedilmiştir.

1.2.6.3. Engel durumu

H. 1256/M. 1840-1841 yılı Atça Kazası'na bağlı köylerde yaşayan kişilerin engel durumları hakkında bilgi bulunmaktadır. Buna göre defterde 2 kişinin engel durumu bulunduğu belirlenmiş olup bu kişiler Yağlıdere Köyü'nde ikamet etmektedir. Bu kişilerden 46 yaşındaki Ahmetoğlu Ali âmâ olarak,⁷⁴ 36 yaşındaki Abdullahoğlu Hasan ise yekçeşm olarak kaydedilmiştir.⁷⁵

1.2.7. Atça Köylerindeki Nüfus Hareketi

Atça köylerine ait H. 1256/M. 1840-1841 nüfus defteri kayıtlarında doğum ve ölüm gibi bir bilgi bulunmazken, Atça mahallelerinde de görüldüğü gibi yakın yerleşim yerlerinden daha önce bu bölgeye göç etmiş kişilerin olduğu görülmektedir.

1.2.7.1. Yer değişikliği

Atça köylerinde yaşayan 14 kişinin 11 farklı yerleşim yerinden köye geldiği görülmektedir. Bu kişilerin en çok geldiği yerleşim yeri 3 kişiyle Hunderan olarak görülmektedir. Onu 1'er kişiyle Umurlu, Kestel, Hasırcı, Bozdoğan, Dereli, Palamutçu, İsabeyli, Boydalı, Gündekler ve Tire'den gelenler izlemektedir.

⁷²Yağlıdere Köyü, 33. hane, 71. numarada kaydedilmiştir.

⁷³Bıyığı terlemiş, genç.

⁷⁴Yağlıdere Köyü'nde, 129. hane, 305. numarada kaydedilmiştir.

⁷⁵Yağlıdere Köyü'nde, 167. hane 378. numarada kaydedilmiştir.

1.2.7.2. Askerler

Atça köylerinde yaşayan 10 kişinin askerde olduğu tespit edilmiş olup bu kişilerin en büyüğü 30 en küçüğü 19 yaşındadır. Bunlardan 6'sı mansurede, 4'ü ise redif olarak görev yapmaktadır. Asker olarak kaydedilenlerin 7'si Yağlıdere, 3'ü ise Uzunlar Köyü'nde kaydedilirken, Kılağuz Köyü'nde askere giden kişi bulunmamaktadır.

Tablo 1.46. Atça Köylerindeki Askerlerin Dağılımı

Askeri Sınıflar	Uzunlar	Kılağuz	Yağlıdere
	Kişi Sayısı	Kişi Sayısı	Kişi Sayısı
Mansure	2	-	4
Redif	1	-	3

1.2.8. Atça Köylerindeki Meslekler

Atça köylerinde yaşayan 748 erkek nüfusundan 37'si herhangi bir meslek dalında çalıştığı tespit edilmiştir. Bu meslek dalları arasında berber, çulha, kasap, deveci, tüccar, nalbant, sabuncu vb. gibi meslekler tespit edilmiştir. Köy genelinde bu meslekleri icra edenler arasında en çok 8 kişiyle kasaplar görülmektedir. Kasapları, 3'er çulha ve berber, 2 nalbant meslekleriyle uğraşan kişiler izlemektedir.

1.2.8.1. Görevliler

Atça köylerinde görevliler kategorisinde muhtarlar, imamlar, müderrisler ve hatipler bulunmaktadır. Atça köylerinde H. 1251/M. 1835-1836 yılı nüfus defterinde Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sâni unvanıyla 6, H. 1256/M. 1840-1841 yıllarında ise Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sâni unvanıyla 4 kişinin görev yaptığı görülmektedir. Buna göre H. 1256/M. 1840-1841 köylerde 3'ü Muhtar-ı Evvel, 2'si Muhtar-ı Sâni olmak üzere 5 muhtar tespit edilmiştir. Kılağuz Köyü'nde Muhtar- Sâni'nin ismi yazılmamıştır.

Tablo 1.47. Atça Köylerindeki Muhtarların İsimleri

Köyler	1835-1836		1840-1841	
	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni
Uzunlar	Alioğlu Çiftçi Hacı Veliyüddin	Mehmetoğlu Çiftçi Mola Mehmet	Hacı Veli bin Ali	Mustafa bin Hasan
Kılağuz	Hacı Mehmet bin Hacı Mehmet	Mehmetoğlu Çiftçi Mehmet Ali	Hacı Mehmet bin Mehmet	-
Yağlıdere (Dereköy).	Emiroğlu Şefir Mustafa bin Mehmet	Seyit Ali bin Halil	Nalbantoğlu Hacı Mehmet bin Mustafa	Müezzinoğlu Molla Mehmet bin Mehmet

Atça köylerinde İmam-ı Karye unvanıyla görev yapan kişiler tespit edilmiştir. H. 1251/M. 1835-1836 yılı nüfus defterinde bu kişilerin kırmızı mürekkeple yazıldığı tespit edilmişken,⁷⁶ H. 1256/M. 1840-1841 defterinde sadece 1 kişinin kırmızı mürekkeple bu görevi belirtilmiş olup geri kalan 3 imamın normal meslek yazımında kullanılan siyah mürekkeple yazıldığı gözlenmiştir. Siyah mürekkeple yazılan imamların 2'si Yağlıdere Köyü'nde, 1'i Uzunlar Köyü'nde olduğu tespit edilmiştir. Kılağuz Köyü'nde görevli imamın bulunmamaktadır.

Tablo 1.48. Atça Köylerindeki İmamların İsimleri

Köyler	1835-1836	1840-1841
	İmam-ı Karye	İmam-ı Karye
Uzunlar	İmam Mehmetoğlu Mustafa Efendi	-
Kılağuz	İmam Mustafa Efendi bin Süleyman	-
Yağlıdere (Dereköy).	Ahmet Velizade Mehmet Efendi	Ahmet Veliolu Mehmet bin Mustafa

Atça köylerinde diğer görevliler ise müderrisler ve hatiplerdir. Buna göre köy genelinde 3 müderris bulunmakta olup bunların tamamı Yağlıdere Köyü'nde görev yaparken, 2 hatipten 1'i Kılağuz, diğer ise Yağlıdere Köyü'nde bulunmaktadır.

⁷⁶BOA, Nfs.d. 3052 kodlu defter.

1.2.8.2. Hizmetliler

Defterde, cami veya medrese gibi kurumların hizmetinden sorumlu olan 1 kişi görülmekte olup bu kişi Yağlıdere Köyü'nde yaşayan 38 yaşındaki Kayyum Mustafaoglu Ahmet'tir.⁷⁷ Atça mahallelerinde oluşu gibi hademe veya hizmetci adı altında başkasının hizmetini yapan kişilere rastlanmamıştır.

1.2.8.3. Nakliyeciler

Atça köylerinde yaşayan 748 erkek nüfusun 4'ünün taşımacılıkla uğraştığı tespit edilmiş olup bu kişiler mesleklerini deve veya sarbanlar vasıtasıyla yaptığı bilinmektedir. Deveci olarak kaydedilen kişi Yağcılar Köyü'nde oturan 53 yaşındaki Mehmetoglu Ahmet'tir.⁷⁸ Sarban olarak kaydedilen kişi ise 86 yaşında Uzunlar Köyü'nde ikamet eden Abdullahoğlu Mustafa'dır.⁷⁹

1.2.8.4. Giyim eşyaları üretenler

H. 1256/M. 1840-1841 defterinde giyim eşyası üreten 2 kişi belirlenmiş olup bu kişilerin Yağcılar Köyü'nde ikamet ettikleri tespit edilmiştir. Bu meslek grubunda 3 kişiyle çulha mesleği en çok yapılan meslek olurken onu 1 kişinin yaptığı terzilik mesleği takip etmektedir. Terzilik mesleğini yapan kişinin 46 yaşındaki Alioglu Mehmet olduğu belirlenmiştir. Çulha mesleğini yapan kişilerin en küçüğü 31, en büyüğü ise 56 yaşındadır.

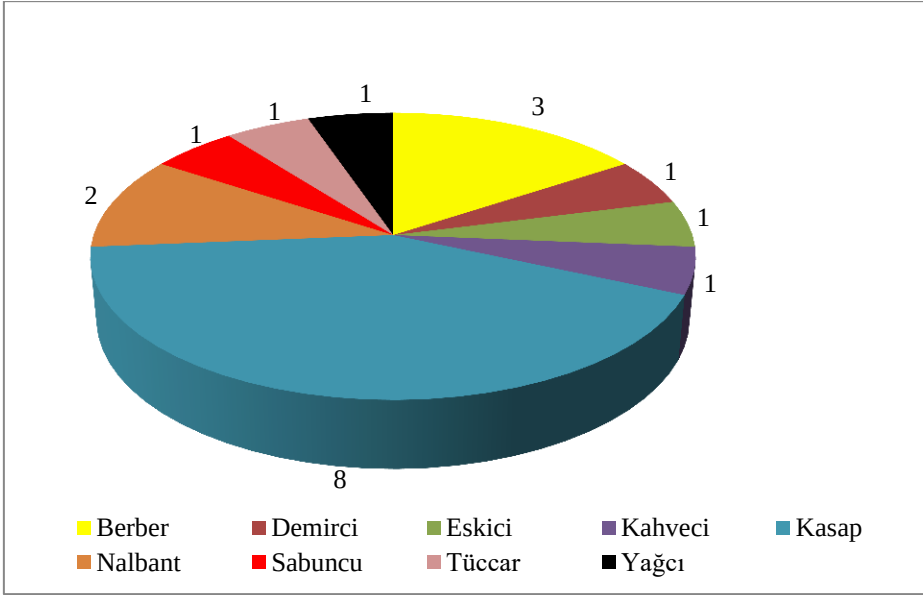
1.2.8.5. Diğer meslekler

Atça köylerinde diğer meslek gruplarına ait 9 meslek tespit edilmiş olup bu mesleklerle uğraşan 19 kişi görülmektedir. Bu meslekleri yapan kişilerden yağcı mesleğini yapan kişilerin tamamı ve kasap meleğini yapan kişileden 2'si Uzunlar Köyü'nde geri kalan kişiler ise Yağlıdere Köyü'nde yaşamaktadır.

⁷⁷Yağlıdere Köyü, 220. hane, 481.numarada kaydedilmiştir.

⁷⁸Yağlıdere Köyü, 15. hane, 34. numarada kaydedilmiştir.

⁷⁹Uzunlar Köyü, 43. hane, 91. numarada kaydedilmiştir.

Şekil 1.12. Atça Köylerinde Diğer Mesleklerle Uğraşan Kişilerin Dağılımı

2. 1840-1841 NÜFUS SAYIMINDA SULTANHİSAR

2.1. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Mahalleler

H. 1256/M. 1840-1841 nüfus sayımı sonucuna göre Sultanhisar Merkez Kazası'nda bir mahalle tespit edilmiş olup burada tahmini 404 kişi yaşamaktadır. Sultanhisar Merkez Kazası, yerleşim yeri bazında bakıldığında ise, Eskihisar ve Kavaklı köylerinden sonra gelmekte ve nüfusun % 10'unu barındırmaktadır.

2.1.1. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Haneler

H. 1256/M. 1840-1841 nüfus sayımı sonucuna bakıldığında Sultanhisar Merkez Kazası'nda toplam 95 hane ve bu hanelerde yaşayan 202 erkek nüfus yaşamaktadır. Sultanhisar Merkez Kazası'nda bir hanede yaşayan en fazla kişi sayısı 5 olarak tespit edilmiş olup bu hanelerden 3 tane olduğu kayıtlara geçmiştir. Bunlardan ilki 41 yaşındaki Musaoğlu Hüseyin'in hane reisliği altında en büyüğü 20, en küçüğü 4 yaşında olan 4 çocuğu ile aynı hanede yaşamaktadır.⁸⁰ İkinci olarak 60 yaşında olan Hasanoğlu Yusuf'un hane sahipliğini yaptığı ve 4 oğlu ile beraber yaşadığı,⁸¹ son olarak da 46 yaşındaki Mehmetoğlu Osman Ağa 4 çocuğuyla birlikte aynı haneyi paylaşmaktadır.⁸² 34 hanede sadece hane reisinin yaşadığı görülmekte ve hane başına düşen nüfus sayısı ortalama % 2.12 olarak tespit edilmiştir.

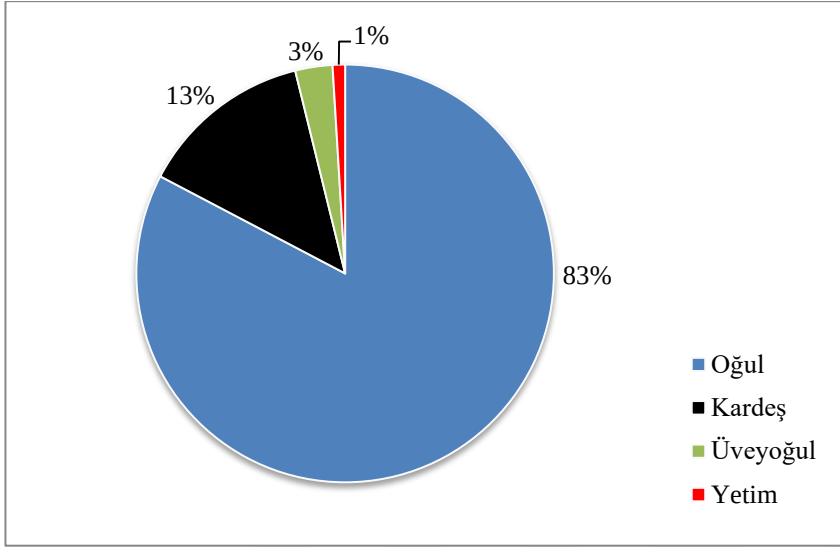
2.1.2. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Akrabalık İlişkileri

Sultanhisar Merkez Kazası hanelerinde yaşayan kişilerin akrabalık durumlarına bakıldığında aynı hanede kardeş, oğul, üveyoğul ve yetimin yaşadığı belirlenmiştir. Akrabalık ilişkilerine bakıldığında en fazla oğul sayısı tespit edilmiş olup bu sayı 86 kişiden oluşmaktadır. Onu 14 kişiyle kardeş, 3 kişiyle üveyoğul ve 1 kişiyle de yetimler izlemektedir.

⁸⁰ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 7. hane, 14. numarada kaydedilmiştir.

⁸¹ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 12. hane, 31. numarada kaydedilmiştir.

⁸² Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 88. hane, 187. numarada kaydedilmiştir.

Şekil 2.1. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Akrabalık İlişkilerinin Dağılımı

Sultanhisar Merkez Kazası’nda oğulların haneler dağılımına bakıldığında tek oğullu hanelerin sayısal bakımından üstünlüğü görülmektedir. Buna göre bu 1 çocuklu hanelerin sayısı 27, 2 çocuklu hanelerin sayısı 17, 3 çocuklu hanelerin sayısı 4, 4 çocuklu hanelerin sayısı ise 3 olarak tespit edilmiştir. Bu hanelerde yaşayan oğul ile kardeş, üveyoğul ve yetim aynı kategoride sayılmamıştır. Beraber aynı hanede yaşayan kardeşlerin dağılımına bakıldığında hane reisi dışında en çok 1 kardeşin aynı haneyi paylaştığı görülmektedir. Buna göre 1 kardeşi ile aynı haneyi paylaşan 7 kişi, 2 kardeşi ile aynı haneyi paylaşan 2, 3 kardeşi ile aynı haneyi paylaşan 1 kişi tespit edilmiştir. Üveyoğulların haneler dağılımına bakıldığında ise 1 üveyoğul 1 hanede, 2 üveyoğulun ise aynı haneyi paylaştığı görülmektedir. Yetim olarak tespit edilen kişi ise 4 yaşındaki “Konyalı Hafız Mehmet Yetimi Mehmet” olarak kaydedilmiştir.⁸³

2.1.3. Sultanhisar Merkez Kazasında Kullanılan İsimler

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri kayıtlarında Sultanhisar Merkez Kazası’nda 27 farklı tek isim tespit edilmiştir. Kullanılan bu tek isimlerde baba isimleri de ele alındığından nüfusun toplamından 89 kişi fazladır. Bu isimler arasında 67 kişinin Mehmet isminin kullanıldığı belirlenmiştir. Mehmet isminden sonra 47 kişi Mustafa, 37 kişi Ali, 24 kişi Hüseyin, 20 kişi Osman, 19 kişi Hasan,

⁸³Sultanhisar Merkez Kazası’nda, 72. hane, 156. numarada kaydedilmiştir.

18 kişi Ahmet, 11 kişi İsmail, 9 kişi İbrahim, 8 kişi Halil ve Süleyman, 4 kişi Abdullah, 3 kişi Ebubekir, 2'şer kişi Musa ve Yusuf, 1'er kişi Abdulkadir, Abdurrahman, Habib, Himmet, İlyas, Mestan, Ömer, Sadullah, Salih, Veli, Veliyüddin ve Yakup isimleri kullanmıştır.

Tablo 2.1. Sultanhisar Merkez Kazasında Kullanılan Tek İsimler

Abdulkadir	Halil	Mehmet	Salih
Abdullah	Hasan	Mestan	Süleyman
Abdurrahman	Himmet	Musa	Veli
Ahmet	Hüseyin	Mustafa	Veliyüddin
Ali	İbrahim	Osman	Yakup
Ebubekir	İlyas	Ömer	Yusuf
Habib	İsmail	Sadullah	

Sultanhisar Merkez Kazası'nda tek isim kullanan kişilerin yanı sıra çift isim kullanan kişiler de tespit edilmiş olup bu kişilerin sayısı tek isimlere oranla daha azdır. Çift isim olarak en fazla 2 kişinin Mehmet Ali ismini kullandığı görülmektedir. Bu ismi 1 defa kullanılan Mehmet Tahir ismi takip etmektedir. Mehmet Tahir ismini kullanan kişi Osman Ağa'nın oğlu olarak belirlenmiştir.⁸⁴ Mehmet Ali ismini kullanan iki kişiden büyüğü 55 yaşındaki Hüseyinoğlu olarak kaydedilmişken,⁸⁵ küçüğü ise 1 yaşındaki Mehmet Alioğlu olarak kaydedilmiştir.⁸⁶ Yani Mehmet Ali olarak kaydedilen kişiler aynı hanede yaşamaktadır.

2.1.4. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

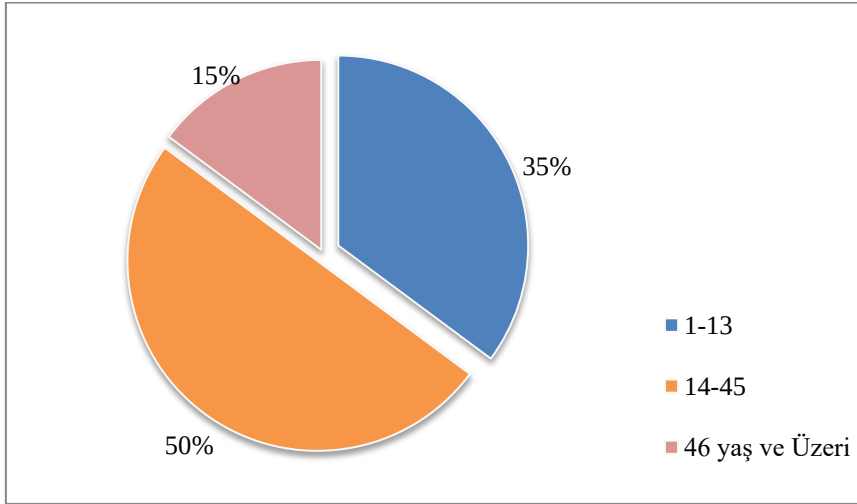
H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus sayımı sonucuna göre Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan 202 erkeğin yaşları 1-13, 14-45 ve 46 ve üzeri yaş aralığında incelenmiştir. 1-13 yaş grubunda bulunan kişiler çocuk olarak değerlendirilmiştir. Kişiler, 14 yaşından itibaren şabb-ı emred olarak yazılmış olduğundan ikinci kategori buradan başlayıp 45 yaşına kadar devam etmektedir. Üçüncü yaş ayrımı ise 46 yaşı üzeri yani kişinin fiziki ve zihinsel özelliklerinde meydana gelen yavaşlama göz önüne alınarak bu yaştan başlatılmıştır. 1-13 yaş grubunda 71 kişi tespit edilmiş olup nüfusun % 35'ini teşkil etmektedir. 14-45 yaş grubu içerisinde 101 kişi belirlenmiş olup bu rakam nüfusun % 50'sini

⁸⁴Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 88. hane, 189. numarada kaydedilmiştir.

⁸⁵Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 46. hane, 100. numarada kaydedilmiştir.

⁸⁶Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 72 hane, 103. numarada kaydedilmiştir.

oluşturmaktadır. 46 yaş ve üzerine sahip 30 kişi bulunmaktadır. Bu kişiler nüfusun % 15'ini oluşturmaktadır.

Şekil 2.2. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Oranı

Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan kişilerin yaş aralığını daha iyi anlayabilmek amacıyla nüfus onarlı yaş gruplarına ayrılarak incelenmiştir.

1-10 yaş grubunda 60 kişi tespit edilmiş olup toplam nüfusun % 30'unu oluşturmaktadır. Bu yaş grubu içerisinde 1 yaşında 14, 2 yaşında 4, 3 yaşında 8, 4 yaşında 4, 5 yaşında 11, 6 yaşında 2, 7 yaşında 1, 8 yaşında 5, 9 yaşında 6, 10 yaşında 5 kişi bulunmaktadır.

11-20 yaş grubuna bakıldığında nüfusun % 20'sini oluşturmakta ve 41 kişinin bu yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu yaş grubunun kendi içerisindeki dağılımına bakıldığında ise, 11 yaşında 5 kişi, 12 yaşında 4 kişi, 13 yaşında 2 kişi, 14 yaşında 4 kişi, 15 yaşında 7 kişi, 16 yaşında 3 kişi, 17 yaşında 2 kişi, 18 yaşında 5 kişi, 19 yaşında 2 kişi ve 20 yaşında 7 kişinin bulunduğu belirlenmiştir.

21-30 yaş grubunda 31 kişi bulunmakta ve nüfusun % 15'ini oluşturmaktadır. Bu yaş grubu içerisinde 8 kişinin 25 yaşında olduğu görülmektedir. Bunu 7 kişiyle 30, 5 kişiyle 21, 4 kişiyle 22, 3 kişiyle 23, 2 kişiyle 26, 1 kişiyle 24, 1 kişiyle 28 yaşındakiler izlemektedir.

31-40 yaş grubuna 31 kişi belirlenmiş olup, nüfusun % 15'ini barındırmaktadır. Bu yaş grubunda 37 ve 38 yaşında kişiler bulunmazken, en çok 40 yaşında bulunan 14 kişi görülmektedir. 40 yaşındaki kişileri, 35 yaşındaki 7 kişi, 31 ve 36 yaşındaki 3'er kişi, 32 yaşındaki 2 kişi, 34 ve 39 yaşındaki 1'er kişi izlemektedir.

41-50 yaş grubunda 20 kişi tespit edilmiş olup, bu yaş grubu içerisinde 7 kişi 46 yaşında, 5 kişi 41 yaşında, 2'şer kişi 42, 45 ve 50 yaşında, 1'er kişi de 47 ve 48 yaşındadır. Defterde 43, 44 ve 49 yaşında kimseye rastlanmamıştır.

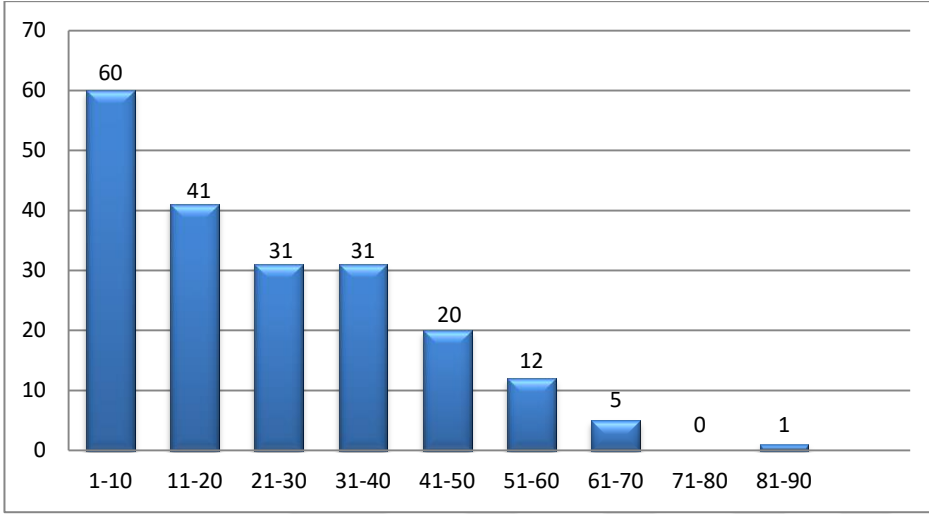
51-60 yaş aralığında 12 kişinin yaşadığı belirlenmiştir. Bu yaş grubu içerisinde 52, 53, 54, 57, 58 ve 59 yaşlarında kimse bulunmamaktadır. 55 yaşında 6 kişi, 60 yaşında 3 kişi, 51 yaşında 2 kişi ve 56 yaşında 1 kişi bulunmaktadır.

61-70 yaş grubunda 5 kişi bulunmaktadır. Bu yaş grubunda bulunan 2 kişi 62, 1'er kişinin ise 61, 65 ve 70 yaşındadır.

71-80 yaş grubunda kimse bulunmamaktadır.

81-90 yaş grubunda 1 kişi tespit edilmiş olup bu kişi Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan 81 yaşındaki Haliloğlu Ahmet'tir.⁸⁷ Ayrıca bu kişi Sultanhisar Merkez Kazası'nda kayıtlı en yaşlı erkeğidir.

⁸⁷Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 22. hane, 56. numarada kaydedilmiştir.

Şekil 2.3. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı

2.1.5. Sıfat ve Lakaplar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan kişileri birbirinden ayırt etmek amacıyla başka kişiler tarafından kişinin sosyal durum ve fiziksel özellikleri nedeniyle bir takım sıfatlar verildiği görülmektedir.

Defterde belirlenen lakaplar ise aile büyüklerinin meslek, fiziki özellikler, sosyal ve isminin ilerleyen zamanlarda kendi ailesine mensup kişiler tarafından kullanılmasıyla oluşmuştur. Menşe' lakabı ise kişinin geçmiş yıllarda göç etmiş olduğu yer, bağlı olduğu cemaat ve aşiretler, etnik özelliklerini belirtmek amacıyla kullanılmıştır. Yukarıda saydığımız özelliklerin birleşimi sonucunda ise çift lakaplar oluşmaktadır.

2.1.5.1 Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan kişilerin fiziki özellikleri arasında kara, kel, köse ve sarı sıfatlarını kullandıkları belirlenmiştir. Bu sıfatlar arasında en çok kara sıfatı kullanılmış olup, bu sıfatı kullanan kişi sayısı 4'tür. Kel, köse ve sarı sıfatlarını kullanan toplam kişi sayısı ise 3'dür. Kel sıfatını kullanan kişi 60 yaşındaki "Hasanoğlu Yusuf"⁸⁸, köse sıfatını kullanan 25 yaşındaki Mehmetoğlu

⁸⁸Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 12. hane, 31. numarada kaydedilmiştir.

Salih⁸⁹, sarı sıfatını kullanan kişi 55 yaşındaki İbrahimioğlu Mehmet⁹⁰ olarak görülmektedir.

2.1.5.2. Sosyal durum belirleyen sıfatlar

Sosyal durum belirleyen sıfatlar arasında hacı, derviş, hafız, molla, ağa ve efendi sıfatları tespit edilmiş olup toplam 33 defa kullanılmıştır. Bu sıfatların dağılımına bakıldığında 18 kişinin hacı, 5 kişinin molla, 5 kişinin hafız, 2 kişinin derviş, 2 kişinin ağa ve 1 kişinin ise efendi sıfatını kullanmıştır.

2.1.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda zamanla kişilerin lakap olarak kullandığı 10 meslek tespit edilmiştir. Bu lakaplar arasında en fazla görüleni Hallaçoğlu lakabı olup bu lakabı kullanan kişi sayısı 3'dür. Onu 1'er kişiyle Berberoğlu, Çobanoğlu, Kadioğlu, Sabuncuoğlu, Terzioğlu, Eskicioğlu ve İmamoğlu lakapları izlemektedir. Hallaçoğlu lakabını kullanan kişilerden en büyüğü 81, en küçüğü ise 36 yaşındadır. Berberoğlu lakabını 30 yaşındaki Mustafaoğlu Ali'nin,⁹¹ Çobanoğlu lakabını 70 yaşındaki Osmanoğlu Mustafa'nın,⁹² Kadioğlu lakabını, 21 yaşındaki Mustafaoğlu Mehmet'in,⁹³ Sabuncuoğlu lakabını, 35 yaşındaki Süleymanoğlu Mehmet'in,⁹⁴ Terzioğlu lakabını 66 yaşındaki Mehmetoğlu Mehmet'in,⁹⁵ Eskicioğlu lakabını 31 yaşındaki Mustafaoğlu Mehmet'in,⁹⁶ İmamoğlu lakabını ise 40 yaşındaki Mehmetoğlu Ali'nin⁹⁷ kullandığı belirlenmiştir.

2.1.5.4. Menşe' bildiren lakaplar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda menşe' bildiren lakaplar arasında 7 kişinin çevre yerleşim yerlerinden geldiklerini belirtmek amacıyla kullanılmıştır. Bu kişiler Tavasoglu, Tavashioğlu, Dağlioğlu, Kırlioğlu ve Yabancıoğlu lakaplarını kullandıkları görülmektedir.

⁸⁹ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 77. hane, 164. numarada kaydedilmiştir.

⁹⁰ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 69. hane, 150. numarada kaydedilmiştir.

⁹¹ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 16. hane, 46. numarada kaydedilmiştir.

⁹² Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 94. hane, 200. numarada kaydedilmiştir.

⁹³ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 79. hane, 167. numarada kaydedilmiştir.

⁹⁴ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 6. hane, 11. numarada kaydedilmiştir.

⁹⁵ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 8. hane, 19. numarada kaydedilmiştir.

⁹⁶ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 33. hane, 77. numarada kaydedilmiştir.

⁹⁷ Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 19. hane, 51. numarada kaydedilmiştir.

2.1.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda fiziki özellik bildiren lakaplar arasında Altıparmakoglu, Sağiroglu ve Çakiroglu lakapları tespit edilmiştir. Altıparmakoglu lakabını kullanan kişi 21 yaşındaki Hüseyinoğlu Hüseyin'dir.⁹⁸ Sağiroglu lakabını kullanan kişi 23 yaşındaki Sağiroglu Hacı Mehmet olarak görülmektedir. Çakiroglu lakabını kullanan iki kişi belirlenmiş olup bunlardan ilki 40 yaşındaki Çakiroglu İsmail bin Mustafa,⁹⁹ ikincisi ise 62 yaşındaki Çakiroglu Mehmet bin Hüseyin¹⁰⁰ olarak kaydedilmiştir.

2.1.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus sayımı kayıtlarında Sultanhisar Merkez Kazası'nda sosyal durum bildiren 5 farklı lakap bulunup bu lakapları kullanan 7 kişi belirlenmiştir. Bu lakaplar içerisinde 2 kişinin Ağaoğlu, 2 kişinin Hacıoğlu, toplam 3 kişi ise Delioğlu, Şeyhoğlu ve Hafızoğlu lakaplarını kullanmıştır. Ağaoğlu lakabını kullanan kişilerden yaşça büyük olanı 46, küçük olanı ise 12 yaşındadır. Şeyhoğlu lakabını kullanan kişi 25 yaşındaki Ali'dir.¹⁰¹

2.1.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda aile büyüklerinin isimleri zaman içerisinde kendinden sonra gelen nesiller tarafından lakap olarak kullanılmıştır. Kişi isminden gelen 20 farklı lakap görülmekte olup bu lakabı kullanan 29 kişi tespit edilmiştir. Bu lakaplardan en fazla kullanılan Alioğlu lakabı olup, bu lakabı kullanan 4 kişidir Alioğlu lakabını, 3 kişiyle Hüseyinoğlu, 2'şer kişiyle Bekiroğlu, Hasanoğlu, İsmailoğlu, Velioğlu, 1'er kişi de Bakioğlu, Ömeroğlu, Abdioğlu, Ahmetoğlu, Fazlıoğlu, Habiboğlu, İbrahimioğlu, İlyasoğlu, Mehmetoğlu, Mehmetcikoğlu, Memişoğlu, Mestanoğlu, Osmanoğlu ve Yusufioğlu lakapları izlemektedir.

⁹⁸Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 86. hane, 184. numarada kaydedilmiştir.

⁹⁹Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 13. hane, 36. numarada kaydedilmiştir.

¹⁰⁰Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 52. hane, 112. numarada kaydedilmiştir.

¹⁰¹Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 95. hane, 202. numarada kaydedilmiştir.

2.1.5.8. Çift lakaplar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda birden fazla lakabın birleşmesi sonucunda çift lakaplar meydana gelmiştir. Defterde belirlenen çift lakapların sosyal durum-kişi ismi, kişi ismi-sosyal durum ve kişi ismi-fiziki durumların birleşmesi sonucunda oluştuğu görülmektedir. 7 farklı çift lakap belirlenmiş olup bu lakapların hepsini bir sefer kullanılmıştır. Bu lakaplar, Emir Hasanoğlu, İbrahim Şabboğlu, Mehmet Efendioğlu, Süleyman Hacıoğlu, Veli Kopuzoğlu, Yusuf Efendioğlu ve Halil Efendioğlu olarak tespit edilmiştir. Emir Hasanoğlu lakabını, 50 yaşındaki Hasanoğlu Mehmet,¹⁰² İbrahim Şabboğlu lakabını, 40 yaşındaki İbrahimioğlu Mustafa,¹⁰³ Mehmet Efendioğlu lakabını 30 yaşındaki Mehmetoğlu Mustafa,¹⁰⁴ Süleyman Hacıoğlu lakabını, 40 yaşındaki Mehmet,¹⁰⁵ Veli Kopuzoğlu lakabını, 32 yaşındaki İbrahimioğlu Mustafa,¹⁰⁶ Yusuf Efendioğlu lakabını, 40 yaşındaki Yusufioğlu Mustafa,¹⁰⁷ Halil Efendioğlu lakabını ise 25 yaşındaki, Halilioğlu Mehmet'in¹⁰⁸ kullandığı kaydedilmiştir.

2.1.5.9. Muhtelif lakaplar

Sultanhisar Merkez Kazası'nda tespit edilen 7 farklı lakap herhangi bir kategoriye yerleştirilememiş olup bu lakaplar muhtelif lakaplar grubunda işlenmiştir. Buna göre muhtelif lakaplar Ayakçioğlu, Kuşoğlu, Kaçaroğlu, Mesnurelioğlu, Mestandallioğlu, Pankohozoğlu ve Yavaşoğlu lakaplarıdır.

2.1.6. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Nüfusun Fiziksel Özellikleri

Defterde, Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan kişilerin boy, sakal-bıyık ve engel durumları hakkında açıklamalar bulunmaktadır. Defterde kişinin boyu hakkında bilgi verilirken genelde kısa, orta, uzun ve uzunca tabiri, sakalın rengi hakkında ak, kara, kır, kumral ve sarı tabiri, kişinin bıyık rengi için ise kara, kumral ve sarı ifadeleri kullanılmıştır.

¹⁰²Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 39. hane, 86. numarada kaydedilmiştir.

¹⁰³Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 27. hane, 65. numarada kaydedilmiştir.

¹⁰⁴Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 3. hane, 4. numarada kaydedilmiştir.

¹⁰⁵Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 75. hane, 160. numarada kaydedilmiştir.

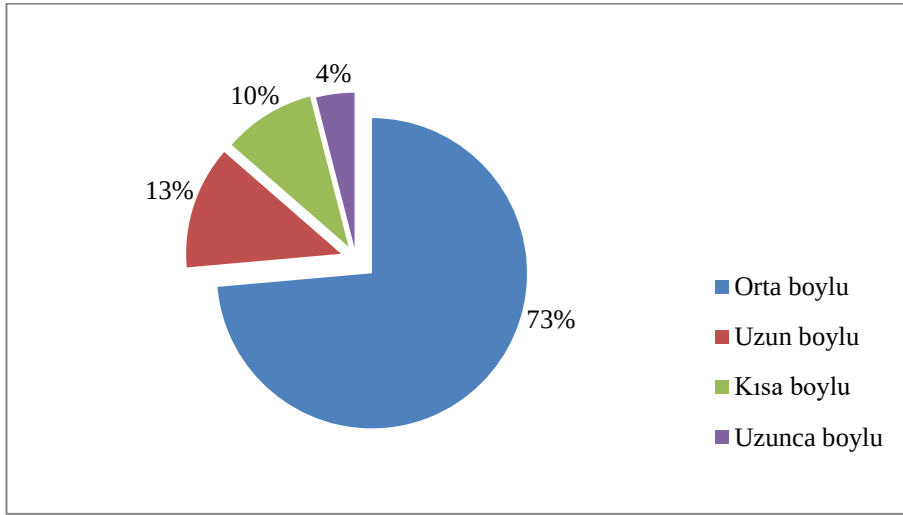
¹⁰⁶Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 11. hane, 29. numarada kaydedilmiştir.

¹⁰⁷Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 55. hane, 121. numarada kaydedilmiştir.

¹⁰⁸Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 34. hane, 80. numarada kaydedilmiştir.

2.1.6.1. Boy

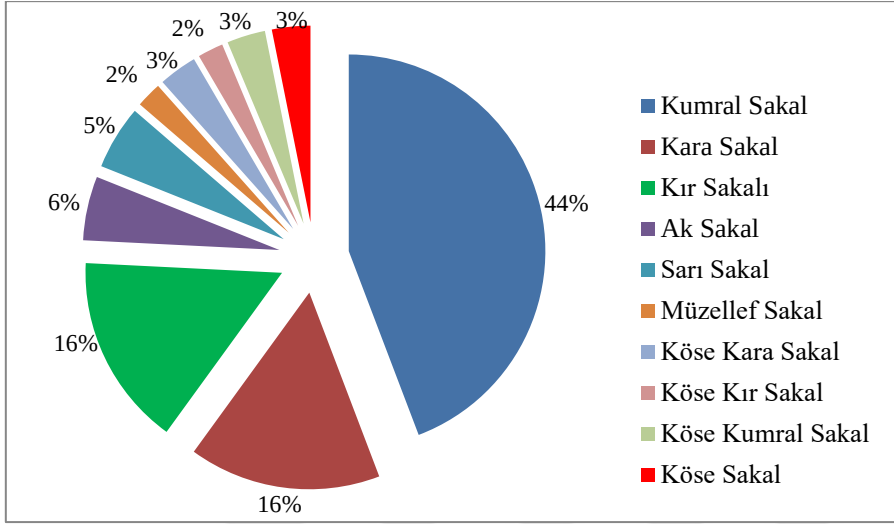
H. 1256/M. 1840-1841 yılı Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan kişilerin ilk olarak boyu hakkında bilgiler verilmiştir. Defterde 125 kişinin boy tasnifi hakkında bilgi verilmiş olup bu kişilerin 92'si orta, 16'sı uzun, 12'si kısa, 5'i uzunca boylu olarak kaydedilmiştir.

Şekil 2.4. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Boy Oranı

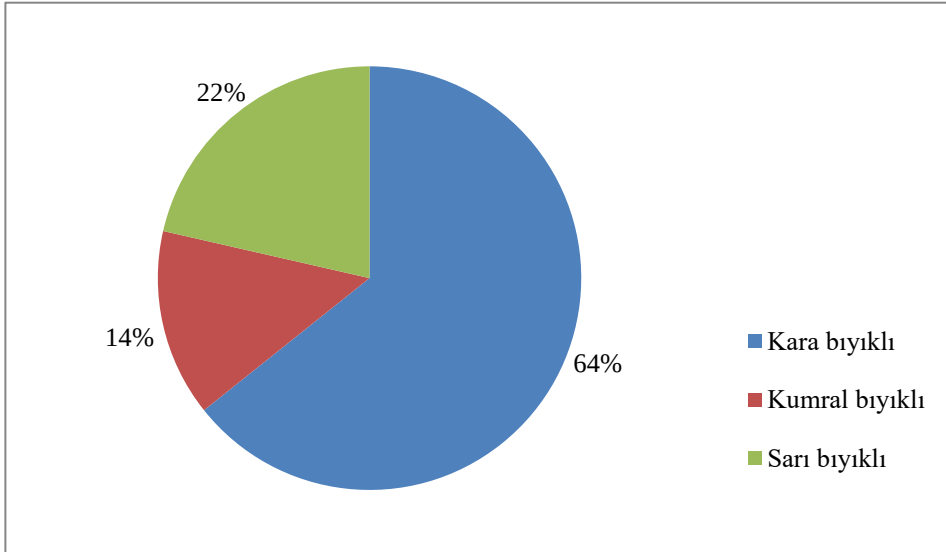
2.1.6.2. Sakal-Bıyık

Defterde kişi tanımı yapılırken sakal-bıyık rengi ve özelliği hakkında da bilgi verilmiştir. Buna göre merkez kaza da 42 kişinin kumral, 15 kişinin kara, 15 kişinin kır 5 kişinin ak, 5 kişinin ise sarı sakal rengine sahip olduğu belirlenmiştir. Defterde sakalın şekline göre ise 13 kişi köse ve müzellef sakallı olarak kaydedilmiştir. Bu sakal şekillerinden 3'er kişi köse, köse kara, köse kumral, 2'şer kişi köse kır ve müzellef sakallıdır.

Şekil 2.5. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Sakal Oranı

Defterde, Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan 202 erkekten 14'ünün bıyık rengi hakkında bilgi verilmiştir. Bıyık renkleri içerisinde 9 kişinin kara bıyıklı, 2 kişinin kumral bıyıklı ve 3 kişinin de sarı bıyıklı olduğu kaydedilmiştir.

Şekil 2.6. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Bıyık Oranı

Sultanhisar Merkez Kazası'nda sakal-bıyığı çıkmamış veya yeni çıkmış kişiler hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Buna göre defterde 22 kişi ter bıyıklı,

16 kişi de şabb olarak kaydedilmiştir. Ter bıyıklı olarak kaydedilen kişilerin yaş dağılımlına bakıldığında en büyüğü 25, en küçüğü ise 15 yaşında olduğu görölmektedir. Bu kişilerden 6'sı 20 yaşında, 4'ü 21 yaşında, 3'er kişi 18, 22, 25 yaşlarında, 1'er kişi 15, 19 ve 23 yaşındadır. şabb olarak kaydedilen kişilerin yaş dağılımlına bakıldığında ise 6 kişinin 15, 3 kişinin 14, 2'şer kişinin 16, 17, 18, 1 kişinin ise 19 yaşında olduğu tespit edilmiştir.

2.1.6.3. Engel durumu

Sultanhisar Merkez Kazası'nda yaşayan 202 kişiden sadece 55 yaşındaki İbrahimoğlu Mehmet bin İbrahim'in¹⁰⁹ engel durumu kırmızı mürekkeple alil olarak belirtilmiştir.

2.1.7. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Nüfus Hareketi

H. 1256/M. 1840-1841 yılına ait nüfus defterinde Sultanhisar Merkez Kazası'nda herhangi bir doğum ve ölüm kayıtlarına rastlanmazken, başka yerleşim yerinden buraya göç etmiş ailelerin geldiği görölmektedir.

2.1.7.1. Yer değişikliği

Sultanhisar Merkez Kazası'na, Konya'dan göç etmiş iki hane bulunmaktadır. Bu hanelerde yaşayan kişilerin yaşlarına bakıldığında bunların daha önce bu bölgeye göç ettikleri düşünölmekte ve bu hanelerin birbirleri ile akrabalık ilişkileri görölmektedir.

2.1.7.2. Askerler

Sultanhisar Merkez Kazası'nda 3 kişinin askerde olduğu tespit edilmiş olup bunlardan 2'si mansure, 1'i ise rediftir. Mansure'de olan kişilerden yaşça büyük olanı 25 yaşındaki Mehmet,¹¹⁰ küçük olanı ise 19 yaşındaki Mustafa'dır.¹¹¹ Redif olarak kaydedilen kişi ise 22 yaşındaki Ahmet'tir.¹¹²

¹⁰⁹Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 29. hane, 151. numarada kaydedilmiştir.

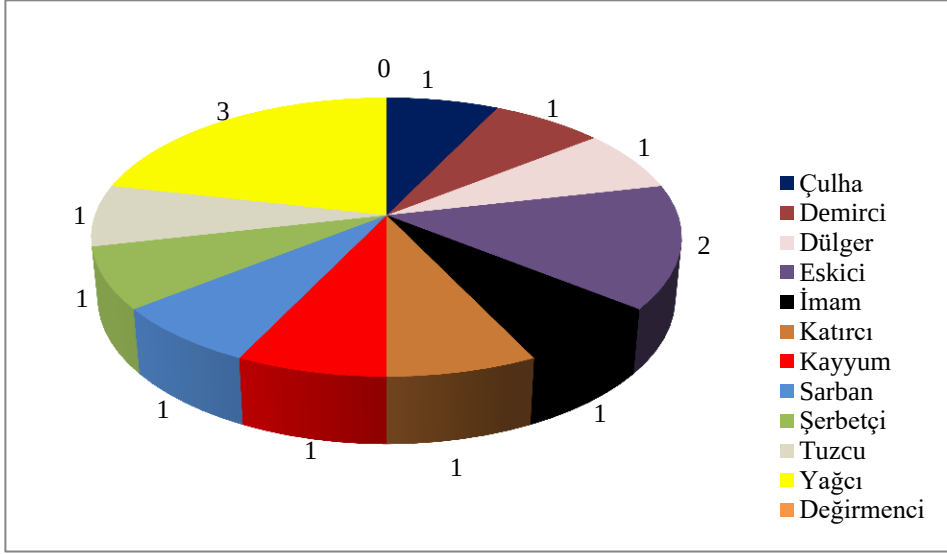
¹¹⁰Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 8 hane, 20. numarada kaydedilmiştir.

¹¹¹Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 23. hane, 58. numarada kaydedilmiştir.

¹¹²Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 33. hane, 79. numarada kaydedilmiştir.

2.1.8. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Meslekler

Defterde Sultanhisar Merkez Kazası'nda toplam erkek nüfusu 202 olup bu kişilerden 32'sinin herhangi bir meslek grubunda çalıştığı görülmektedir. Bu meslekler arasında çulha, demirci, dülger, eskici, katırcı, sarbancı, şerbetçi, tuzcu, yağcı ve değirmenci meslekleri görülmektedir. Yağcı ve eskici meslekleriyle uğraşan kişiler diğer mesleklerle göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 2.7. Sultanhisar Merkez Kazasında Bulunan Kişilerin Meslek Dağılımı

2.1.8.1. Görevliler

Defterlerde Sultanhisar Merkez Kazası'nda görevli grubunda muhtarlar ve imamların bulunduğu belirlenmiştir. Muhtarlık görevlerini yapan kişilerin görevleri kırmızı mürekkeple yazılmış olduğu tespit edilmiş olup H. 1251/1835-1836 ve H. 1256/M. 1840-1841 nüfus defterlerinde görevli kişilerin isimleri tablolarda verilmiştir.

Tablo 2.2. Sultanhisar Merkez Kazasındaki Muhtarların İsimleri

Sultanhisar Merkez Kaza	1835-1836		1840-1841	
	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni
Kaza	İsmailoğlu Çiftçi Mustafa	Mehmet Efendioğlu Çiftçi Mustafa	Mestanoğlu Mustafa bin İbrahim	Mehmet Efendioğlu Mustafa bin Mehmet

H. 1251/M. 1835-1836 yılı nüfus defteri kayıtlarında Sultanhisar Merkez Kazası'nda İmam-ı Kaza unvanıyla kırmızı mürekkeple kaydedilmiş bir imam bulunmaktadır. H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defterinde ise imam olarak belirtilen meslek siyah mürekkeple yazılmıştır.

Tablo 2.3. Sultanhisar Merkez Kazasındaki İmamların İsimleri

Sultanhisar Merkez Kaza	1835-1836	1840-1841
	İmam-ı Kaza	-
Kaza	Yusufzade İmam Mustafa Efendi	Hafız Mustafa bin Mehmet

2.1.8.2. Hizmetliler

Defterde 1 kişinin başkasının hizmetini gördüğü 1 kişinin de cami veya medrese gibi kurumların hizmeti yaptığı görülmektedir. Başkasının hizmetinde görev yapan kişinin 25 yaşındaki Abdullah olup bu kişi defterde gulam-ı zenci olarak kaydedilmiştir.¹¹³ Kayyum olarak medrese veya cami hizmetinde bulunan kişi ise 46 yaşındaki Velioğlu Mehmet'tir.¹¹⁴

2.1.8.3. Nakliyeciler

Defterde nakliyecilikle uğraşan 2 kişi tespit edilmiş olup bu kişilerden biri katırcılık diğeri ise sarbancılık yaparak geçimini sağlamaktadır. Bu kişilerden katırcılık mesleği ile uğraşan kişi 32 yaşındaki Mehmetoğlu Mehmet,¹¹⁵ sarbancılık yapan kişi ise 30 yaşındaki Mustafaoğlu Ali'dir.¹¹⁶

¹¹³Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 81. hane, 177. numarada kaydedilmiştir.

¹¹⁴Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 5. hane, 9. numarada kaydedilmiştir.

¹¹⁵Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 38. hane, 85. numarada kaydedilmiştir.

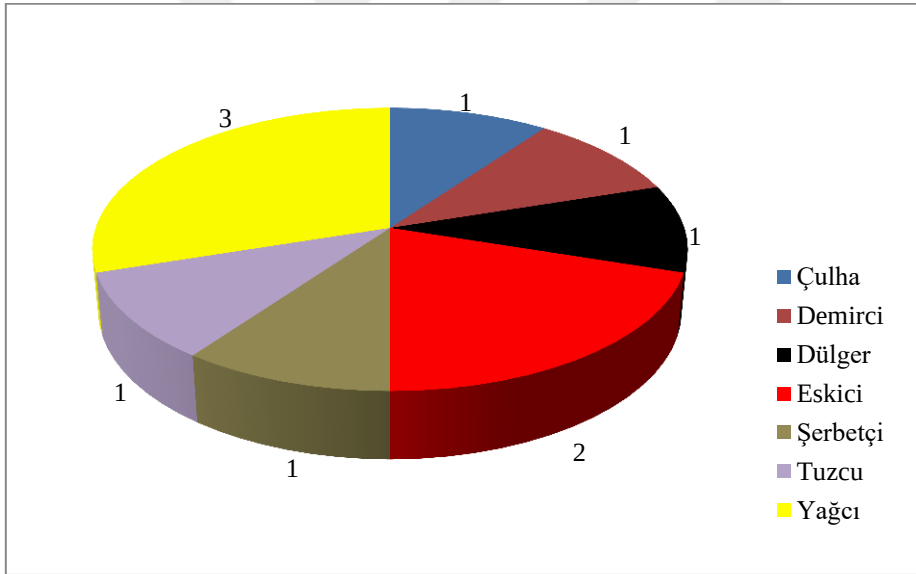
¹¹⁶Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 60. hane, 132. numarada kaydedilmiştir.

2.1.8.4. Giyim eşyaları üretenler

Sultanhisar Merkez Kazası'nda giyim eşyası üreten 1 kişi tespit edilmiş olup bu kişi 40 yaşındaki “Çulha Ömer bin Osman” dır.¹¹⁷

2.1.8.5. Diğer Meslekler

Sultanhisar Merkez Kazası'nda diğer meslek gruplarına ait 7 farklı meslek tespit edilmiş olup bu mesleklerde çalışan 10 kişi bulunmaktadır. Bu mesleklerin 5'iyle uğraşan kişi sayısı 1 kişi iken, yağcı mesleğiyle uğraşan 3, eskici mesleğiyle uğraşan ise 2 kişidir.

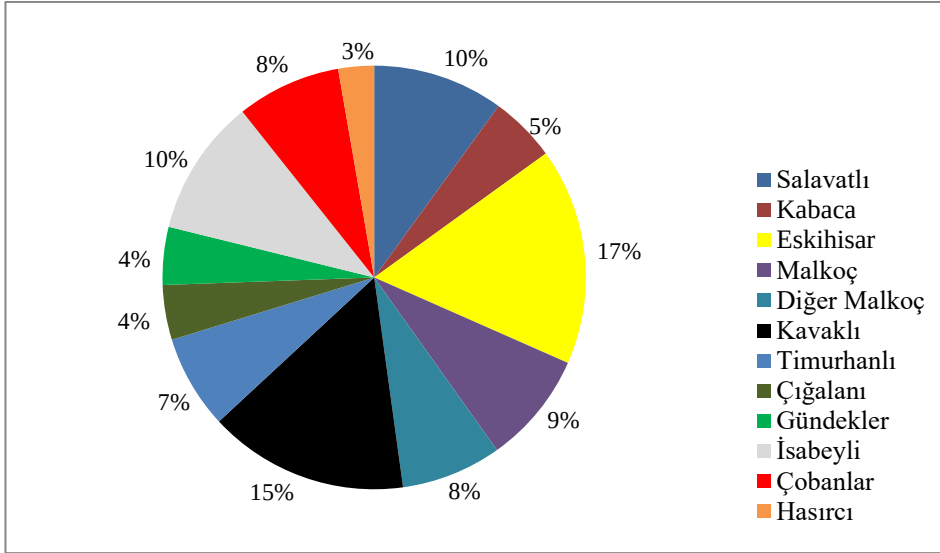
Şekil 2.8. Sultanhisar Merkez Kazasında Diğer Mesleklerle Uğraşan Kişilerin Dağılımı

2.2. Sultanhisar'a Bağlı Köyler

H. 1256/M. 1840-1841 Sultanhisar nüfus defteri kayıtlarına göre kazada toplam 1.923 erkek nüfusun yaşadığı kayıtlara geçmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda nüfusun % 2'si merkez kazada, % 98'i ise köylerde yaşamaktadır. Defterde Sultanhisar Kazası'na bağlı 12 köy belirlenmiş olup en kalabalık yerleşim yeri 285 kişi ile Eskihisar Köyü olarak görülmektedir. Onu, 263 kişiyle

¹¹⁷Sultanhisar Merkez Kazası'nda, 83. hane, 178. numarada kaydedilmiştir.

Kavaklı, 180 kişiyle İsabeyli, 172 kişiyle Salavatlı, 147 kişiyle Malkoç, 137 kişiyle Çobanlar, 132 kişiyle Diğer Malkoç, 123 kişiyle Timurhanlı, 87 kişiyle Kabaca, 76 kişiyle Gündekler, 72 kişiyle Çığalanı, 47 kişiyle ise Hasırcı köyleri takip etmektedir.

Şekil 2.9. Sultanhisar Kazasına Bağlı Köylerin Nüfus Oranı

2.2.1. Sultanhisar Köylerinde Bulunan Haneler

Sultanhisar Kazası'nda toplam 857 hane tespit edilmiş olup bu hanelerin 95'i merkez kazada 762'si ise köylerde bulunmaktadır. Hane sayısının en fazla görüldüğü yerleşim yeri 122 hane ile Eskihisar Köyü'nde olup toplam hane sayısının % 16'sını oluşturmaktadır. Hane sayısının en az olduğu yerleşim yeri ise 18 hane ile Hasırcı Köyü olup toplam hane sayısının % 2'sini barındırmaktadır.

Sultanhisar köylerindeki nüfus yoğunluğu incelendiğinde nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu köy % 2.61 ile Hasırcı Köyüdür. Onu, % 2.58 ile Çobanlar, % 2.44 ile Diğer Malkoç, % 2.41 ile Kabaca, % 2.37 ile Malkoç, % 2.33 ile Eskihisar, % 2.30 ile Gündekler, % 2.22 ile Kavaklı, % 2.14 ile İsabeyli, % 2.12 ile Timurhanlı, % 2.04 ile Salavatlı ve % 1.8 ile Çığalanı köyleri izlemektedir.

Sultanhisar Kazası'na bağlı köyler içerisinde en kalabalık hane Eskihisar Köyü'nde tespit edilmiş olup bu hane 40 yaşındaki “Hacı Bayraktaroğlu Mehmet bin Hacı Mustafa” ismindeki hane reisi en büyüğü 16, en küçüğü 1 yaşında olan 8 oğlu ile aynı hanede yaşamaktadır.¹¹⁸

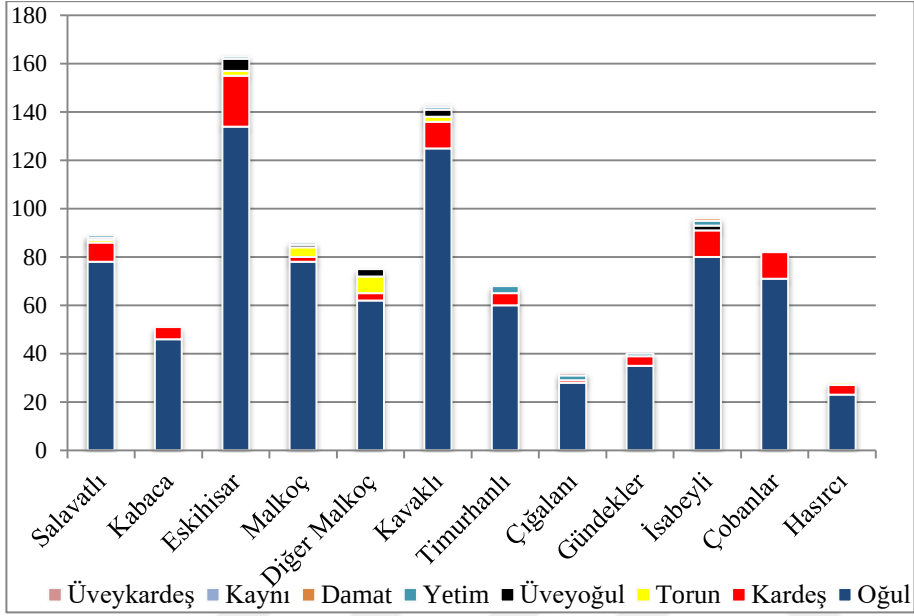
Tablo 2.4. Sultanhisar Köylerindeki Hane Sayısı ve Nüfusu

Köy	Hane Sayısı	Nüfusu	Hane Başına Düşen Ortalama Nüfus
Salavatlı	84	172	2.04
Kabaca	36	87	2.41
Eskihisar	122	285	2.33
Malkoç	62	147	2.37
Diğer Malkoç	54	132	2.44
Kavaklı	118	263	2.22
Timurhanlı	58	123	2.12
Çığalanı	40	72	1.08
Gündekler	33	76	2.30
İsabeyli	84	180	2.14
Çobanlar	53	137	2.58
Hasırcı	18	47	2.61

2.2.2. Sultanhisar Köylerindeki Akrabalık İlişkileri

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri kayıtlarında Sultanhisar Kazası'na bağlı yerleşim yerlerindeki hanelerde yaşayan kişilerin akrabalık ilişkilerine bakıldığında hane reisi dışında, oğul, torun, kardeş, üveyoğul, üveykardeş, yetim, damat ve kayın gibi çeşitli akrabalara rastlanmıştır. Haneler de yaşayan kişilerin akrabalık ilişkileri incelendiğinde en fazla akrabalık ilişkisi 820 kişiyle oğullar oluşturmaktadır. Bu akrabalık ilişkisini, 86 kişiyle kardeş, 17 kişiyle torun, 15 kişiyle üveyoğul, 12 kişiyle yetim, 1'er kişiyle de damat, kayın ve üveykardeş izlemektedir.

¹¹⁸Eskihisar Köyü, 116. hane, 266. numarada kaydedilmiştir.

Şekil 2.10. Sultanhisar Köylerindeki Akrabaların Köylere Dağılımı

Sultanhisar köylerinde bir hanede yaşayan kişilerin akrabalık ilişkileri incelendiğinde en fazla nüfusu oğullar oluşturmaktadır. Oğul sayılarının hane içerisindeki dağılımına bakıldığında ise iki çocuklu hane sayılarının bir ve ikiden daha fazla çocuklu hanelere oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Hanelerde çocuklardan başka hiç bir akraba bu sayımın içerisinde yer almamıştır.

Tablo 2.5. Sultanhisar Köylerindeki Oğul Sayılarının Hanelere Dağılımı

Çocuk Sayısı	Salavatlı	Kabaca	Eskihisar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalam	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
1	25	9	39	16	16	31	11	12	9	21	19	3
2	9	6	16	15	7	16	9	4	5	14	10	1
3	7	6	5	8	9	7	9	-	1	3	3	2
4	2	3	5	2	-	6	1	2	2	3	3	3
5	-	-	4	-	1	2	-	-	1	2	1	-
6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Yukarıdaki tabloda da anlaşılaacağı üzere en fazla oğul sayısının iki çocuklu hanelerde bulunduğu görülmektedir. İki çocuklu hanelerin en fazla olduğu

yerleşim yeri Eskişehir ve Kavaklı köyleri, en az görüldüğü yerleşim yeri ise Hasırcı köyü olarak belirlenmiştir.

3 çocuklu hanelerden sonra çocuk sayısının artmasına paralel olarak hane sayısının azaldığı görülmektedir. Salavatlı ve Çobanlar köylerinde altı çocuklu 1'er haneler tespit edilmiştir. Salavatlı Köyü'nde yaşayan 56 yaşındaki Hüseyinoğlu Mustafa'nın¹¹⁹ hane reisliğini yaptığı en büyüğü 23, en küçüğü 3 yaşındaki altı oğluyla beraber aynı hanede yaşamaktadır. Çobanlar Köyü'nde ise 55 yaşındaki Ahmetoğlu Mustafa¹²⁰ 6'ı oğluyla aynı haneyi paylaşmıştır.

Sultanhisar köylerinde 7 oğlu ile aynı hanede yaşayan bir hane yaşayan 63 yaşındaki Mehmetoğlu Mehmet¹²¹, 8 çocuklu hane reisi ise, 40 yaşındaki Mehmetoğlu Mustafa¹²² olarak deftere kaydedilmiştir.

Akrabalık ilişkileri incelendiğinde Sultanhisar köylerinde oğullardan sonra en çok kardeşlerin bir hanede yaşadığı görülmektedir. Sultanhisar köylerinde defterde kayıtlı 86 kardeş bulunmaktadır.

Tablo 2.6. Sultanhisar Köylerindeki Kardeş Sayılarının Hanelere Dağılımı

Çocuk Sayısı	Salavatlı	Kabaca	Eskişehir	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalanı	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
1	2	1	5	2	3	5	5	1	4	9	5	1
2	3	2	5	-	-	3	-	-	-	1	3	-
3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere, tek kardeşlerin 2 ve daha fazla kardeşlere oranla aynı hanede yaşadığı görülmektedir. Tek kardeşlerin en fazla yaşadığı köy İsabeyli, en az yaşadığı yer ise Kabaca, Çığalanı ve Hasırcı köyleri olarak belirlenmiştir. 2 kardeşli hanelerin en fazla görüldüğü köy ise 5 hane ile Eskişehir Köyü olarak tespit edilmiştir. Köy genelinde 3 hanede ise 3 kardeşin yaşadığı tespit edilmiş olup bu hanelerin 2'si Eskişehir, 1'i ise Hasırcı Köyü'nde olduğu defterde kayıtlıdır.

¹¹⁹Salavatlı Köyü, 37. hane, 87. numarada kaydedilmiştir.

¹²⁰Çobanlar Köyü, 15. hane, 38. numarada kaydedilmiştir.

¹²¹Kavaklı Köyü, 40. hane, 89. numarada kaydedilmiştir.

¹²²Eskişehir Köyü, 116. hane, 266. numarada kaydedilmiştir.

Köylerde akrabalık ilişkileri bakımından kardeşlerden sonra sayısal olarak torunlar gelmektedir. Defterde 17 kişinin torun olarak kaydedildiği tespit edilmiş olup bu kişilerin en fazla görüldüğü yerleşim yeri 7 kişiyle Diğer Malkoç Köyüdür. Diğer Malkoç Köyü'nü, 4 kişiyle Malkoç, 2'şer kişiyle Eskihisar ve Kavaklı, 1'er kişiyle de Salavatlı ve Hasırılı köyleri izlemektedir. Kabaca, Timurhanlı, Çığalanı, Gündekler, İsabeyli ve Çobanlar Köyü'nde torun olarak kaydedilmiş kimse bulunmamaktadır.

Defterde Sultanhisar köylerinde yaşayan 15 kişi üveyoğul olarak kaydedilmiştir. Bu kişilerden 5'i Eskihisar, 3'er kişi Diğer Malkoç ve Kavaklı, 2'si İsabeyli, 1'er kişi ise Salavatlı ve Malkoç köylerinde yaşamaktadır.

Köylerde yaşayan 12 kişinin yetim olduğu belirlenmiş olup bu kişileri en fazla görüldüğü yerleşim yeri 3 kişiyle Timurhanlı Köyüdür. Timurhanlı Köyü'nü 2'şer kişiyle Çığalanı ve İsabeyli köyleri 1'er kişiyle ise Salavatlı, Eskihisar, Gündekler, Kavaklı ve Malkoç köyleri izlemektedir.

Defterde damat, kayın ve üveykardeş olarak 1'er kişi tespit edilmiştir. Bu kişilerden 45 yaşındaki "Boyasınıoğlu İsmail bin Osman, Himmetoğlu Ali"nin damadı olarak aynı hanede kaydedilmiştir.¹²³ Kayın olarak kaydedilen kişi 21 yaşındaki "Hüseyinoğlu Hüseyin" olup, "Mehmetoğlu Hüseyin"ın hane reisliği yaptığı hanede kaydedilmiştir.¹²⁴ Üveykardeş olarak kaydedilen kişi ise yaşındaki "Mehmetoğlu Hüseyin" olarak kaydedilmiştir.¹²⁵

2.2.3. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan İsimler

Sultanhisar köylerinde 64 farklı isime rastlanmış olup bu isimlerden 47'i tek, 17'si ise çift isimdir.

¹²³İsabeyli Köyü, 28. hane, 60. numarada kaydedilmiştir.

¹²⁴Kavaklı Köyü, 3. hane, 7. numarada kaydedilmiştir.

¹²⁵Çığalanı Köyü, 36. hane, 60. numarada kaydedilmiştir.

Tablo 2.7. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Tek İsimler

Abdi	Emin	İbrahim	Nasuh
Abdulkadir	Emir	İlyas	Osman
Abdullah	Eyüp	İsa	Ömer
Abdulahab	Feyzullah	İsmail	Ramazan
Abdurrahman	Habib	Kasım	Salih
Ahmet	Hafız	Mahmut	Seyit
Ali	Halil	Mehmet	Süleyman
Alim	Hamdi	Memiş	Veli
Arif	Hasan	Mercan	Veliyüddin
Bekir	Himmet	Mestan	Yunus
Cafer	Hüsamettin	Musa	Yusuf
Ebubekir	Hüseyin	Mustafa	

Yukarıdaki tabloda Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin kullanmış oldukları tek isimler görülmektedir. Defterde Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin en çok kullandıkları isim 608 defa ile Mehmet ismi olmuştur. Mehmet ismini, 386 kişiyle Mustafa, 249 kişiyle Ali, 231 kişiyle Hüseyin, 159 kişiyle Ahmet, 156 kişiyle Hasan, 133 kişiyle İbrahim, 87 kişiyle Halil, 64 kişiyle Süleyman, 56 kişiyle Osman, 44 kişiyle Yusuf, 41 kişiyle Abdullah, 30 kişiyle İsmail, 12 kişiyle Ebubekir, 11 kişiyle Veli, 10'ar kişiyle Mahmut ve Salih, 8 kişiyle Veliyüddin, 7 kişiyle Ömer, 6'şar kişiyle Alim ve Nasuh, 4'er kişiyle Feyzullah, İsa, Musa ve Yunus, 3'er kişiyle Emin ve Himmet, 2'şer kişiyle Abdurrahman, Arif, Bekir ve Emir, 1'er kişiyle ise Abdi, Abdulvahab, Cafer, Kasım, Eyüp, Habib, Hafız, Hami, Hüsamettin, İlyas, Mestan, Memiş, Mercan, Ramazan, Seyit ve Abdulkadir isimleri izlemiştir.

Tablo 2.8. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı

Tek İsimler	Salavath	Kabaca	Eskihsar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çıgalanı	Gündekler	İsabaylı	Çobanlar	Hasırcı
Abdi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abdulkadir	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abdullah	2	-	12	1	-	10	-	3	1	5	2	5
Abdulahab	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Abdurrahman	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Ahmet	10	4	28	12	16	18	12	9	4	19	18	9
Ali	41	9	41	23	22	32	14	6	11	34	10	6
Alim	-	3	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Arif	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 2.8. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Tek İsimlerin Dağılımı (Devamı).

Tek İsimler	Salavath	Kabaca	Eskihsar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalanı	Gündekler	İsabevli	Çobanlar	Hasırcı
Bekir	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Cafer	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ebubekir	-	1	4	1	-	-	-	-	-	5	-	1
Emin	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-
Emir	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Eyüp	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Feyzullah	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Habib	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Hafız	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Halil	7	9	19	1	6	9	2	6	9	16	-	3
Hamdi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hasan	12	8	24	9	16	29	14	12	6	13	10	3
Himmet	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
Hüsamettin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hüseyin	21	15	44	18	13	43	11	15	17	19	15	-
İbrahim	20	14	25	8	6	18	9	6	3	9	11	4
İlyas	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İsa	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
İsmail	3	3	2	5	4	5	-	-	-	8	-	-
Kasım	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mahmut	3	-	2	-	-	-	-	2	-	2	-	1
Mehmet	68	26	97	62	41	107	44	21	26	52	49	15
Memiş	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mercan	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Mestan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Musa	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Mustafa	31	20	69	35	20	65	37	12	20	31	34	12
Nasuh	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	4	-
Osman	6	3	15	1	6	11	1	3	5	5	-	-
Ömer	1	-	1	1	-	1	-	1	-	2	-	-
Ramazan	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Salih	1	-	2	1	-	4	-	-	-	2	-	-
Seyit	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Süleyman	2	-	6	6	12	7	13	7	1	4	6	-
Veli	2	-	-	-	2	3	2	-	1	1	-	-
Veliyüddin	2	-	-	-	1	1	2	-	1	1	-	-
Yunus	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-
Yusuf	3	-	5	-	6	7	3	-	-	5	14	1

Yukarıdaki tabloda Sultanhisar köylerinde kullanılan isimlerin köyler arasındaki dağılımı verilmiştir. Buna göre köy genelinde en fazla kullanılan Mehmet ismini en fazla Kavaklı, en az ise Hasırcı köylerinde görülmektedir.

Mehmet isminden sonra köyde en fazla kullanılan ikinci isim ise Mustafa ismi olup köy genelinde en fazla kullanıldığı yer Eskihisar, en az kullanıldığı yer ise Çığalanı ve Hasırcı köyleridir.

Salavatlı Köyü'nde Abdi, Abdulkadir ve Memiş, İsabeyle Köyü'nde, Abdolvahab, Eyüp, Hamdi, Hüsamettin, Çobanlar Köyü'nde Abdurrahman, Eskihisar Köyü'nde Cafer, Hasırcı Köyü'nde Habib ve Mestan, Kavaklı Köyü'nde Hafız, Timurhanlı Köyü'nde Kasım, Çığalanı Köyü'nde Mercan ve Seyit, Kabaca Köyü'nde Ramazan isimlerinin köy genelinde birer kez kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2.9. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Çift İsimler

Ahmet Ali	Hasan Hüseyin	Mehmet Kadri	Seyit Ahmet
Bayram Ali	Mehmet Ali	Mehmet Salih	Suphi Ahmet
Emir Ali	Mehmet Alim	Mustafa Hüseyin	
Halil İbrahim	Mehmet Arif	Nazmi Ali	
Hasan Ali	Mehmet Emin	Osman Ahmet	

Yukarıdaki tabloda Sultanhisar köylerinde yaşayan 17 farklı çift isim kullanan kişilerin isimleri verilmiştir. Bu isimler arasında en fazla kullanılan 19 defa ile Mehmet Ali ismidir. Onu 8 kişiyle Hasan Ali, 2'şer kişiyle Mehmet Salih ve Mehmet Emin, 1 kişiyle ise Ahmet Ali, Bayram Ali, Emir Ali, Halil İbrahim, Hasan Hüseyin, Mehmet Alim, Mehmet Arif, Mehmet Kadri, Mustafa Hüseyin, Nazmi Ali, Osman Ahmet, Seyit Ahmet ve Suphi Ahmet isimleri izlemektedir.

Tablo 2.10. Sultanhisar Köylerinde Kullanılan Çift İsimlerin Dağılımı

Çift İsimler	Salavath	Kabaca	Eskihisar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalanı	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
Ahmet Ali	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bayram Ali	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emir Ali	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Halil İbrahim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Hasan Ali	-	-	-	-	2	-	1	2	-	1	2	-
Hasan Hüseyin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mehmet Ali	1	-	1	3	2	1	2	1	1	5	1	1
Mehmet Alim	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mehmet Arif	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mehmet Emin	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mehmet Kadri	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mehmet Salih	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Mustafa Hüseyin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Osman Ahmet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Seyit Ahme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Suphi Ahmet	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nazmi Ali	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

Sultanhisar köylerinde yaşayan çift isimli kişilerin en çok görüldüğü yerleşim yeri 12 kişiyle İsabeyli Köyüdür. 3 köyde 5'er kişinin çift isim kullandığı ve bu köylerin Malkoç, Diğer Malkoç ve Timrhanlı köylerinde yaşadığı belirlenmiştir. Çobanlar Köyü'nde çift isim kullanan 4 kişi tespit edilmiştir. Salavatlı ve Çığalanı köylerinde 3'er kişinin çift isim kullanılmıştır. Kabaca ve Eskihisar köylerinde yaşayan 2'şer kişinin çift isim kullandığı görülmektedir. Kavaklı, Hasırcı ve Gündekler Köyü'nde yaşayan 1'er kişinin ise Mehmet Ali ismini kullanmıştır.

2.2.4. Sultanhisar Köylerinde Yaşayan Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

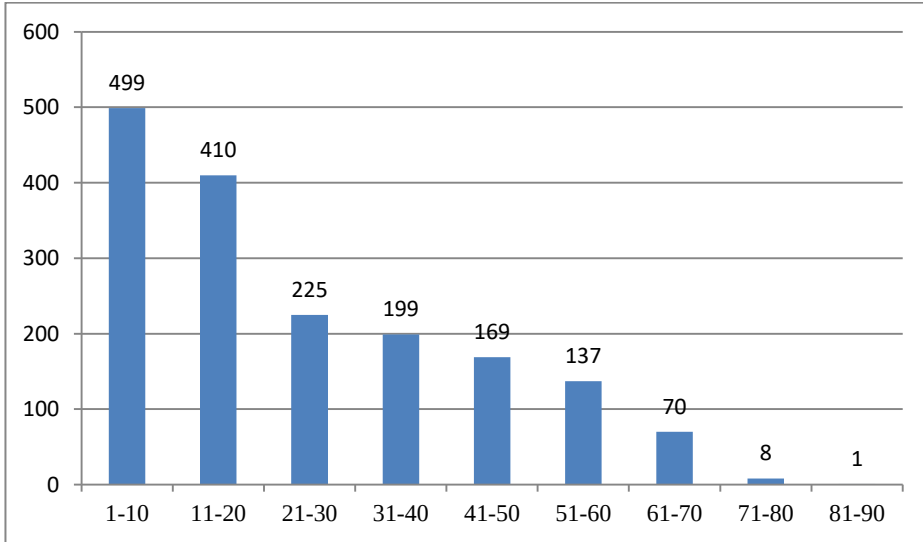
Sultanhisar Kazası'na bağlı köylerde toplam 1.718 kişinin yaşadığı belirlenmiş olup defterde bu kişilerin yaşları belirtilmiştir. Ancak İsabeyli Köyü'nde 1 Çobanlar Köyü'nde ise 2 kişinin yaşlarının yazılmadığı görülmektedir. Köylerde yaşayan kişilerin yaşları 1-13, 14-45 ve 46 ve üzeri olmak üzere üç kategoride incelenmiştir. Köylerde 1-13 yaş grubuna ait 656 kişinin yaşadığı belirlenmiş olup nüfusun % 38'ini oluşturmaktadır. 14-45 yaş grubunda yaşayan 763 kişi kaydedilmiş olup nüfusun % 45'ini, 46 ve üzeri yaş aralığında ise 299 kişinin yaşadığı tespit edilmiş olup toplam nüfusun %17'isini barındırmaktadır.

Tablo 2.11. Sultanhisar Köylerindeki Nüfusun Üç Ayrı Yaş Grubundaki Dağılımı

Köy	1-13 Yaş Grubu		14-45 Yaş Grubu		46 ve Üzeri Yaş Grubu		Toplam Nüfus
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Salavatlı	53	31	85	49	34	20	172
Kabaca	34	39	41	47	12	14	87
Eskihisar	101	36	132	46	52	18	285
Malkoç	61	42	62	42	24	16	147
Diğer Malkoç	51	39	62	47	19	14	132
Kavaklı	103	39	114	43	46	18	263
Timurhanlı	42	34	58	47	23	19	123
Çığalanı	26	36	38	53	8	11	72
Gündekler	32	42	31	41	13	17	76
İsabeyli	72	40	69	39	38	21	179
Çobanlar	64	48	49	36	22	16	135
Hasırcı	17	36	22	47	8	17	47

Yukarıdaki tablodan da anlaşılabacağı üzere Eskihisar Köyü'nde yaşayan nüfusun diğer yerleşim yerlerinden daha fazla olmasına karşın 1-13 yaş grubunda bulunan kişilerin Kavaklı Köyü'nde sayısal olarak üstün olduğu görülmektedir. 1-13 yaş aralığında bulunan kişilerin yerleşim yerleri içerisindeki dağılımına bakıldığında en çok Çobanlar, en az ise Salavatlı köylerindeyken nüfusun kendi içerisindeki dağılımına bakıldığında ise en fazla %16'yla Kavaklı, en az ise % 3 ile Hasırcı köylerinde yaşadığı belirlenmiştir. 46 ve üzeri yaş grubunun kendi içerisinde en fazla % 18'le Eskihisar, en az ise % 3 ile Çığalanı ve Hasırcı köylerinde yaşadığı sonucuna varılmıştır.

Köylerde yaşayan nüfusun hangi yaş kategorisinde olduğunu daha iyi anlamak amacıyla nüfusun onarlı yaş gruplarında incelenmiştir. Köy genelinde bakıldığında nüfusun en fazla 1-10 yaş grubu kategorisinde olduğu görülmüştür. 1-10 yaş grubunu, 11-20 yaş grubundakiler izlemektedir. Yaş grupları içerisinde en az nüfusa sahip yaş grubu ise 81-90 yaş aralığındadır.

Şekil 2.11. Sultanhisar Köylerindeki Nüfusun Onarlı Yaş Grubuna Göre Dağılımı

1-10 yaş grubunda 499 kişinin yaşadığı belirlenmiş olup toplam nüfusun % 29'unu oluşturmaktadır. 1-10 yaş grubunun köyler içerisindeki dağılımına bakıldığında bu nüfusun en çok 86 kişiyle Eskihsar Köyü'nde görülmektedir. Onu, 76 kişiyle Kavaklı, 54 kişiyle İsabeyli, 45 kişiyle Çobanlar, 44 kişiyle Malkoç, 40 kişiyle Diğer Malkoç, 39 kişiyle Salavatlı, 31 kişiyle Timurhanlı, 28'er kişiyle Gündekler ve Kabaca, 17 kişiyle Çığalanı, 11 kişiyle Hasırcı köyleri izlemektedir.

11-20 yaş grubuna bakıldığında bu grup içerisinde 410 kişi bulunmakta ve nüfusun % 24'ünü teşkil etmektedir. Bu gruba ait en çok nüfusun Kavaklı Köyü'nde yaşadığı tespit edilmiştir. Kavaklı Köyü'nü, 59 kişiyle Eskihsar, 40 kişiyle Salavatlı, 39'ar kişiyle Timurhanlı ve İsabeyli, 35 kişiyle Malkoç, 31 kişiyle Diğer Malkoç, 30 kişiyle Çobanlar, 21 kişiyle Çığalanı, 19 kişiyle Kabaca, 17 kişiyle Gündekler, 14 kişiyle Hasırcı köyleri takip etmektedir.

21-30 yaş grubuna mensup 225 kişi tespit edilmiş olup toplam nüfusun % 13'ünü barındırmaktadır. Bu yaş aralığının en fazla görüldüğü yerleşim yeri 36 kişiyle Eskihisar Köyüdür. Eskihisar Köyü'nü 33 kişiyle Kavaklı, 31 kişiyle Salavatlı, 25 kişiyle Çobanlar, 18'er kişiyle İsabeyli ve Malkoç, 17 kişiyle Timurhanlı, 14 kişiyle Diğer Malkoç, 13 kişiyle Kabaca, 11 kişiyle Çığalanı, 9 kişiyle Gündekler, 8 kişiyle Hasırcı köylerinde yaşayanlar izlemektedir.

31-40 yaş grubundakilerin sayısı 199 olup, toplam nüfusun % 12'sini oluşturmaktadır. Bu yaş grubuna ait kişilerin en çok görüldüğü yerleşim yeri 42 kişiyle Eskihisar olarak belirlenmiştir. İkinci olarak 28 kişiyle Kavaklı Köyü gelmektedir. Bu yaş grubuna ait en az nüfus ise 4'er kişiyle Gündekler ve Hasırcı köyleri olarak görülmektedir.

41-50 yaş grubundakiler toplam nüfusun % 10'unu barındırmaktadır. Bu yaş grubuna ait İsabeyli Köyü'nde 26, Eskihisar ve Kavaklı köylerinde 25, Salavatlı Köyü'nde 22, Malkoç Köyü'nde 13, Diğer Malkoç Köyü'nde 12, Çobanlar Köyü'nde 11, Gündekler ve Timurhanlı Köyleri'nde 9, Hasırcı Köyü'nde 7, Kabaca ve Çığalanı Köyü'nde 5, kişi bulunmaktadır.

51- 60 yaş grubundaki kişilerin köylere dağılımına bakıldığında ilk sırayı 21'er kişiyle Eskihisar ve Kavaklı köyleri almıştır. Onu 20 kişiyle İsabeyli, 14 kişiyle Salavatlı ve Malkoç, 9 kişiyle Çobanlar ve Diğer Malkoç, 8 kişiyle Timurhanlı, 7 kişiyle Kabaca 6 kişiyle Gündekler, 5 kişiyle Çığalanı, 3 kişiyle de Hasırcı köyleri takip etmektedir.

61-70 yaş grubunda 70 kişi belirlenmiş olup bu yaş grubuna ait en çok kişi Hasırcılar Köyü'nde görülmektedir. Onu sırasıyla Kavaklı, Eskihisar, İsabeyli, Diğer Malkoç, Salavatlı, Timurhanlı, Çobanlar, Kabaca, Malkoç, Gündekler ve Çığalanı köylerinin izlediği belirlenmiştir.

71-80 yaş grubunda 8 kişi tespit edilmiş olup bu kişilerin 4'ü Timurhanlı, 2'si Eskihisar, 1'er kişi ise Çobanlar ve Hasırcı köylerinde yaşamıştır.

81-90 yaş kategorisinde 1 kişi görülmekte olup bu kişi "Çolakoğlu Abdullah bin Ali"¹²⁶ şeklinde kaydedilmiştir.

¹²⁶Eskihisar Köyü, 20. hane, 46. numarada kaydedilmiştir.

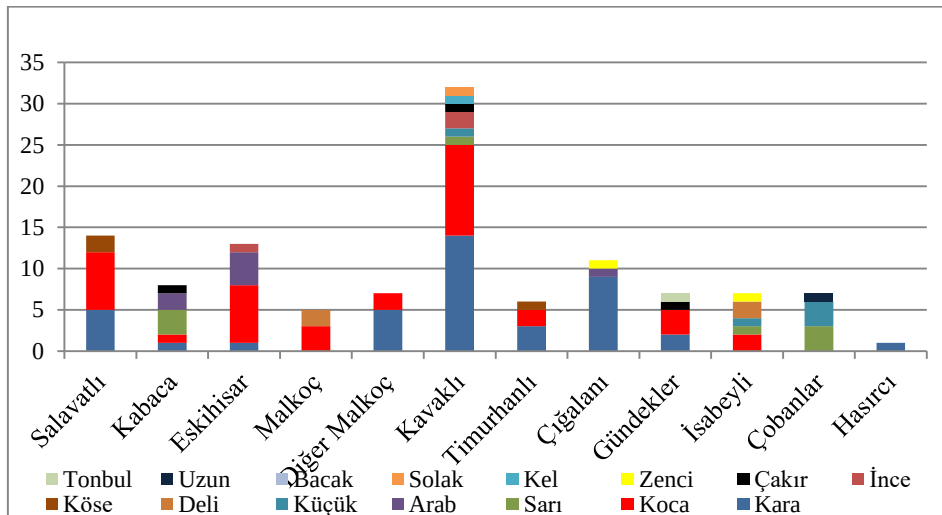
2.2.5. Sıfat ve Lakaplar

Defterde, Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilere fiziki özellikleri, sosyal durumları veya mesleklerinden dolayı sıfatlar verildiği belirlenmiştir. Köy genelinde en çok 146 defa hacı, en az ise 1'er defa kel, solak, uzun, bacak, aşık, evsat, emir, hızır, tonbul, derviş, ağa ve kethüda sıfatlarının kullanıldığı tespit edilmiştir.

Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin kullanmış oldukları lakaplar ise meslek, menşe', fiziki özellik, sosyal durum, aile büyüklerinin ismi ve çift lakapların birleşmesi somucunda kullanılan lakaplar olduğu görülmektedir. Köy genelinde en çok kullanılan lakap 146 kişiyle Hacı lakabıdır. Onu, kara, imamoğlu, Ahmetoğlu, kuloğlu lakaplarını takip etmektedir.

2.2.5.1. Fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar

Sultanhisar köylerinde fiziki özelliklerden dolayı verilen sıfatlar arasında kara, arap, sarı, koca, küçük, kel, köse, ince, solak, çakır, deli, uzun, tombul, bacak ve zenci sıfatları görülmektedir. Bu sıfatlar içerisinde 43 kişi kara, 38 kişi koca, 8 kişi sarı, 7 kişi arap, 5 kişi küçük, 4 kişi deli, 3'er kişi köse, çakır ve ince, 2 kişi zenci, 1'er kişi kel, solak, bacak, uzun ve tombul sıfatlarının kullanıldığı belirlenmiştir.

Şekil 2.12. Sultanhisar Köylerinde Fiziki Özelliklerden Dolayı Verilen Sıfatların Dağılımı

Koca sıfatının köyler içerisindeki dağılımına bakıldığında 11 kişinin Kavaklı, 7'ser kişinin Salavatlı ve Eskihişar, 3'er kişinin Malkoç ve Gündekler, 2'ser kişinin Diğer Malkoç, İsabeyli ve Timurhanlı 1 kişinin ise Kabaca, köylerinde bu sıfatı kullandığı görülmektedir.

Sarı sıfatının 3'er kez Kabaca ve Çobanlar, 1'er kez de Kavaklı ve İsabeyli köylerinde kişilerin fiziksel özelliklerinden dolayı sıfat olarak kullandıkları belirlenmiştir. Ten rengi olarak sarı sıfatından sonra köy genelinde 7 kişinin arap sıfatını kullandığı ve bu kişilerden 4'ünün Eskihişar, 2'sinin Kabaca, 1'inin ise Çığalanı köylerinde yaşadığı kaydedilmiştir.

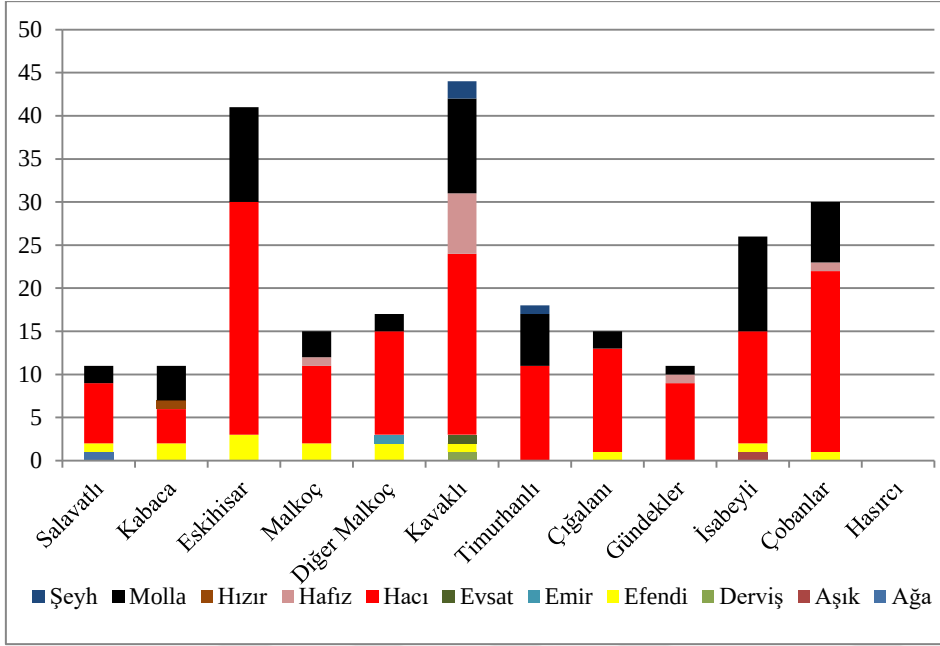
Köylerde 5 kişinin küçük sıfatı kullandığını bu sıfatın boy veya yaşça küçüklüğü belirtmek amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir. Bu sıfatı kullanan kişilerden 3'ü Çobanlar, diğer 2 kişi ise İsabeyli ve Kavaklı köylerinde yaşadığı belirlenmiştir.

Defterde, deli sıfatını kullanan 4 kişi tespit edilmiş olup bu kişilerden 2'si İsabeyli, 2'si ise Malkoç köylerinde yaşamaktadır. Defterde köse, çakır ve ince sıfatını kullanan 3'er kişi tespit edilmiştir. Köse sıfatını kullanan kişilerden 2'si Salavatlı, 1'i ise Timurhanlı köylerinde, çakır sıfatını kullanan kişiler Kabaca, Gündekler ve Kavaklı köylerinde, ince sıfatı kullanan kişilerden 2'sinin Kavaklı, 1'inin ise Eskihişar köylerinde yaşadığı kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Defterde gulam olarak kaydedilen kişiler hariç 2 kişinin de sıfat olarak zenci ifadesini kullandığı belirlenmiş olup bu kişiler İsabeyli ve Çığalanı köylerinde yaşamaktadır. Kel ve solak sıfatlarının Kavaklı, bacak sıfatının Çığalanı, uzun sıfatının Çobanlar, tombul sıfatının ise Gündekler köylerinde birer kez kullanıldığı görülmektedir.

2.2.5.2. Sosyal durum ve meslektan dolayı verilen sıfatlar

Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin 10 farklı sosyal durum bildiren sıfat kullandıkları tespit edilmiştir. 10 farklı sıfat içerisinde en fazla hacı sıfatının kullanıldığı görülmektedir. Hacı sıfatını 60 defa molla, 10 defa hafız, 3 defa şeyh, 1'er defa ağa, hızır, emir, derviş, evsat ve aşık sıfatları takip etmektedir.

Şekil 2.13. Sultanhisar Köylerinde Sosyal Durum Belirleyen Sıfatların Dağılımı

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere köylerde sosyal durum belirleyen sıfatlar içerisinde 146 kişi hacı sıfatını kullanılmıştır. Hacı sıfatının en çok görüldüğü yerleşim yeri 27 kişiyle Eskihisar Köyü olarak belirlenmiştir. Eskihisar Köyü'nü 21'er kişiyle Kavaklı ve Çobanlar köyleri, 13 kişiyle İsabeyli köyü, 12'şer kişiyle Diğer Malkoç ve Çığalanı köyleri, 11 kişiyle Timurhanlı köyü, 9'ar kişiyle Malkoç ve Gündekler köyleri, 7 kişiyle Salavatlı Köyü, 4 kişiyle de Kabaca Köyü izlemektedir.

Köy genelinde 60 kişinin molla sıfatını kullandığı belirlenmiş olup bu sıfatın en çok görüldüğü yerleşim yerleri 11'er kişiyle Eskihisar, Kavaklı ve İsabeyli köyleridir. Bu köyleri 7 kişiyle Çobanlar, 6 kişiyle Timurhanlı, 4 kişiyle Kabaca, 3 kişiyle Malkoç, 2'şer kişiyle Salavatlı, Diğer Malkoç ve Çığalanı, 1 kişiyle Gündekler Köyü takip etmektedir.

Köy genelinde efendi sıfatını kullanan kişilerin dağılımına bakıldığında 3 kişinin Eskihisar, 2'şer kişinin Kabaca, Malkoç ve Diğer Malkoç, 1'er kişinin Salavatlı, Kavaklı, Çığalanı, İsabeyli ve Çobanlar Köyü'nde bulunduğu belirlenmiştir.

Sultanhisar Köyleri'nde 10 kişinin Hafız sıfatının kullanıldığı görülmektedir. Hafız sıfatını kullanan 7 kişinin Kavaklı, diğer 3 kişinin ise Malkoç, Gündekler ve Çobanlar köylerinde yaşadığı tespit edilmiştir.

Şeyh sıfatını kullanan 3 kişiden 2'si Kavaklı, 1'i ise Timurhanlı Köyleri'nde bu sıfatı kullanmaktadır. Ağa sıfatı Salavatlı, aşık sıfatı İsabeyli, derviş sıfatı Kavaklı, emir sıfatı Diğer Malkoç, evsat sıfatı Kavaklı, hızır sıfatı ise Kabaca köylerinde kullanıldığı belirlenmiştir.

Defterde Sultanhisar köylerinde meslek isimlerini sıfat olarak kullanan 5 kişi tespit edilmiştir. Bu mesleklerin beşe ve kethüda olduğu tespit edilmiş olup bu sıfatlardan 2'si Gündekler, 2'si Çobanlar 1'i ise İsabeyli köylerinde yaşamaktadır. İsabeyli Köyü'nde yaşayan 40 yaşındaki Ahmet isimli kişinin kethüda sıfatını kullandığı görülmektedir.¹²⁷

2.2.5.3. Mesleğe göre verilen lakaplar

Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin aile büyüklerinden birinin yapmış olduğu mesleğin lakap olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Sultanhisar köylerinde yaşayan 84 kişinin, 30 farklı lakap kullandığı görülmekte olup bu lakaplar içerisinde en çok İmamoğlu lakabı kullanılmıştır. 5'er kişinin Pehlivanoğlu ve Kasapoğlu, 4'er kişinin Hatiboğlu ve Demircioğlu, 3'er kişinin Odabaşoğlu, Çobanoğlu, Çavuşoğlu, Beşeoğlu ve Berberoğlu, 2 kişinin Kavvasoğlu, 1'er kişinin Çerçioğlu, Yazıcıoğlu, Sekbanbaşoğlu, Kethüdaoğlu, Kabakçioğlu, Çamurluoğlu, Tavukçuoğlu, Ormancıoğlu, Bakkaloğlu, Devecioğlu, Bardakçioğlu, Debbağioğlu, Çanakçioğlu, Çalgıcıoğlu, Etmekçioğlu ve Terzioğlu lakaplarının kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 2.12. Mesleğe Göre Verilen Lakaplar

Bakkaloğlu	Çavuşoğlu	Devecioğlu	Kahvecioğlu	Pamukoğlu
Balcıoğlu	Çerçioğlu	Etmekçioğlu	Kasapoğlu	Pehlivanoğlu
Bardakçioğlu	Çobanoğlu	Hatipoğlu	Kavvasoğlu	Sekbnbaşoğlu
Berberoğlu	Çulhaoğlu	İmamoğlu	Kethüdaoğlu	Tavukçuoğlu
Çamurluoğlu	Debbağioğlu	Kabakçioğlu	Odabaşoğlu	Terzioğlu
Çanakçioğlu	Demircioğlu	Kadıoğlu	Ormancıoğlu	Yazıcıoğlu

¹²⁷İsabeyli Köyü, 32. hane, 78. numarada kaydedilmiştir.

Köylerde 24 defa kullanılan İmamoğlu lakabının köyler içerisindeki dağılımına bakıldığında 4'er kişinin Malkoç ve İsabeyli, 3'er kişinin Kabaca ve Timurhanlı, 2'şer kişinin Eskihisar, Diğer Malkoç, Kavaklı ve Çobanlar, 1'er kişinin ise Salavatlı ve Gündekler köylerinde bu isimleri kullandığı görülmektedir.

5'er kişinin kullanmış olduğu Pehlivanoğlu ve Kasapoğlu lakaplarının köyler arasındaki dağılımına bakıldığında Pehlivanoğlu lakabını kullanan 3 kişinin Kavaklı, 1'er kişinin ise Eskihisar ve İsabeyli, Kasapoğlu lakabını kullanan kişilerin ise 3'ü Kavaklı, 2'si Hasırcı köylerinde yaşadığı belirlenmektedir.

Demircioğlu lakabını kullanan 4 kişinin 3'ü Kavaklı, 1'inin ise Diğer Malkoç, Hatiboğlu lakabını kullanan 4 kişiden, 2'si Malkoç, 1'er kişi ise Diğer Malkoç ve Timurhanlı köylerinde yaşamaktadır.

Sultanhisar köylerinde 3'er defa kullanılan Odabaşı, Çobanoğlu, Çavuşoğlu, Beşeoğlu ve Berberoğlu lakaplarından Odabaşıoğlu lakabını kullanan 2 kişinin Malkoç, 1 kişinin ise Gündekler köylerinde yaşadığı defterde kaydedilmiştir. Çobanoğlu lakabını kullanan 2 kişi Çobanlar, 1 kişi Malkoç, Çavuşoğlu lakabını kullanan kişilerin Diğer Malkoç, Kavaklı ve Gündekler köylerinde, Beşeoğlu lakabını kullanan kişilerden 2'si Diğer Malkoç, 1'i Kavaklı, Berberoğlu lakabını kullanan kişilerin 2'si Kavaklı, 1'i İsabeyli köylerinde yaşadığı tespit edilmiştir.

Kavvasoğlu lakabını kullanan 2 kişinin Salavatlı Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir. 1 defa kullanılan lakapların köyler içerisindeki dağılımına bakıldığında ise Çerçioğlu, Yazıcıoğlu, Sekbanbaşoğlu ve Kethüdaoğlu lakabını kullanan kişilerin Salavatlı Köyü'nde, Kabakçioğlu ve Çamurluoğlu lakabını kullanan kişilerin Eskihisar Köyü'nde, Tavukçuoğlu, Ormancıoğlu ve Bakkaloğlu lakaplarını kullanan kişilerin Malkoç Köyü'nde, Devocioğlu, Bardakçioğlu, Debbağioğlu ve Çanakçioğlu lakaplarını kullanan kişiler Kavaklı Köyü'nde, Balcıoğlu ve Ekmekçioğlu lakabını kullanan kişilerin İsabeyli Köyü'nde ve Pamukoğlu lakabını kullanan kişi ise Gündekler Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir.

2.2.5.4. Menşe' bildiren lakaplar

Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin çevredeki yerleşim yerleri, etnik menşe', aşiret ve cemaat, bildiren lakaplardan herhangi birini kullandıkları belirlenmiştir. Defterde menşe' bildiren 26 farklı lakap tespit edilmiş olup bu

lakapları kullanan 54 kişi bulunmaktadır. 26 farklı lakap içerisinde en çok Kulalıoğlu lakabı kullanılmıştır. Kulalıoğlu lakabını sırasıyla Zeybekoğlu, Köşkdereioğlu, Dereioğlu, Arnavutoğlu, Nazillioğlu, Şamlıoğlu, Tekelioğlu, Kulağuzoğlu, Arapoğlu, Yazırlıoğlu, Sirozluoğlu, Kayaşoğlu, Madranoğlu, Maciroğlu, Tirelioğlu, Mısırlıoğlu, Emirlioğlu, Konyalıoğlu, Yörükoğlu, Kırılıoğlu, Yenipazarlıoğlu, Balyanbolulu, Tataroğlu, Boyasınlıoğlu ve Dürzioğlu lakapları izlemektedir.

Tablo 2.13. Menşe’ Bildiren Lakaplar

Arapoğlu	Emirlioğlu	Kulalıoğlu	Şamlıoğlu	Yörükoğlu
Arnavutoğlu	Kayaşoğlu	Maciroğlu	Tataroğlu	Zeybekoğlu
Balyanbolulu	Kulağuzoğlu	Madranoğlu	Tekelioğlu	
Boyasınlıoğlu	Kırılıoğlu	Mısırlıoğlu	Tirelioğlu	
Dereioğlu	Konyalıoğlu	Nazillioğlu	Yazırlıoğlu	
Dürzioğlu	Köşkdere	Sirozluoğlu	Yenipazarlıoğlu	

Sultanhisar köylerinde 6 defa kullanılan Kulalıoğlu lakabının köyler içerisindeki dağılımına bakıldığında 4 kişinin Malkoç, 2 kişinin Kavaklı köylerinde yaşadığı görülmektedir. Kulalıoğlu lakabını 4’er kişiyle Zeybekoğlu, Köşkdereioğlu ve Dereioğlu lakapları takip etmektedir. Zeybekoğlu lakabını kullanan 3 kişinin Eskihsar, 1 kişinin ise Timurhanlı köylerinde yaşadığı belirlenmiştir. Köşkdereioğlu lakabını kullanan 2 kişinin, Gündekler, diğer 2 kişinin ise Malkoç ve Diğer Malkoç köylerinde yaşadığı kaydedilmiştir. Dereioğlu lakabını kullanan kişilerin 3’ü Kavaklı, 1’i ise Timurhanlı köylerinde yaşamaktadır.

3’er defa kullanıldığı belirlenen Şamlıoğlu, Arnavutoğlu, Kırılıoğlu ve Nazillioğlu lakaplarından Arnavutoğlu lakabının Salavatlı, Şamlıoğlu lakabının Malkoç köylerinde kullanıldığı belirlenmiştir. Kırılıoğlu lakabını kullanan 2 kişinin Salavatlı, 1 kişinin de Çığalanı köylerinde yaşamaktadır. Nazillioğlu lakabını kullanan kişilerden 2’si Eskihsar, 1’i ise Kavaklı köylerinde yaşamıştır.

2’şer defa kullanılan Tekelioğlu, Kulağuzoğlu, Arapoğlu, Yazırlıoğlu, Sirozluoğlu ve Kayaşoğlu lakaplarından, Kulağuzoğlu lakabını kullanan kişiler Kavalı Köyü’nde, Arapoğlu lakabını kullanan kişiler Çığalanı Köyü’nde, Yazırlıoğlu lakabını kullanan kişilerin İsabeyli Köyü’nde, Kayaşoğlu lakabını kullanan kişilerin Çobanlar Köyü’nde yaşadığı belirlenmiştir. Tekelioğlu lakabını

kullanan kişilerin Kabaca ve Eskihisar köylerinde, Sirozluoğlu lakabını kullanan kişilerin ise Çobanlar ve İsabeyli köylerinde yaşadığı görülmektedir.

1'er defaya mahsus kullanılan Madranoğlu lakabı Kabaca, Maciroğlu lakabı Eskihisar, Tirelioğlu, Mısırlıoğlu ve Emirlioğlu lakapları Diğer Malkoç, Yenipazarlıoğlu, Balyanbolulu, Tataroğlu, Boyasınlioğlu ve Dürzüoğlu lakapları İsabeyli, Konyalıoğlu lakabı Timurhanlı, Yörükoğlu lakabı ise Çığalanı köylerinde kullanılmıştır.

2.2.5.5. Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar

Kişinin veya aile büyüklerinin fiziksel özellikleri, organ yetmezliğini ve engel durumları kişilere lakap olarak verildiği tespit edilmiştir. Defterde fiziksel özelliklere göre 27 farklı lakap kullanıldığı belirlenmiş olup bu lakapları kullanan 70 kişi görülmektedir. Sultanhisar köylerinde yaşayan kişiler en fazla Çolakoğlu lakabını kullanmıştır. Kocabaşoğlu lakabını 7, Köseoğlu, Solakoğlu ve Sağıroğlu lakaplarını 15, Kabasakaloğlu lakabını 4, Kocabıyıkıoğlu, Sarioğlu ve Çakıroğlu lakaplarını 9, Uzunoğlanoğlu, Kocaoğlanoğlu, İrioğlu, Uzunoğlu ve Tosunoğlu lakaplarını 10 kişinin kullandığı belirlenmiştir. Bu lakapları 1'er kişinin kullandığı Kıroğlanoğlu, Kabalıoğlu, Akçaoğlu, Karaoğlanoğlu, Bozoğlanoğlu, Kabaoğlu, Koloğlu, Karacaoğlu, Karagözoğlu, Tombuloğlu, Karagözlü, Sarioğlanoğlu ve Gebeşoğlu lakapları izlemektedir.

Tablo 2.14. Fiziksel Özelliklere Göre Verilen Lakaplar

Akçaoğlu	İrioğlu	Karagözoğlu	Koloğlu	Tombuloğlu
Bozoğlanoğlu	Kabaoğlu	Kıroğlanoğlu	Sağıroğlu	Uzunoğlanoğlu
Çakıroğlu	Kabasakaloğlu	Kocabaşoğlu	Sarioğlanoğlu	Uzunoğlu
Çolakoğlu	Karacaoğlu	Kocabıyıkıoğlu	Sarioğlu	
Gebeşoğlu	Karagözlü	Kocaoğlanoğlu	Solakoğlu	
Kabalıoğlu	Karaoğlanoğlu	Köseoğlu	Tosunoğlu	

Çolakoğlu lakaplarını kullanan kişilerin köyler arasındaki dağılımına bakıldığında 7 kişinin Eskihisar, 2'er kişinin Diğer Malkoç ve Kavaklı, 1 kişi ise Timurhanlı köylerinde yaşadığı belirlenmiştir. Kocabaşoğlu lakabını kullanan kişilerin 3'ü Kabaca diğer 4'ü ise Diğer Malkoç ve Timurhanlı köylerinde eşit sayıda dağılmıştır.

5'er kişinin Köseoğlu, Solakoğlu ve Sağıroğlu lakaplarını kullandığı tespit edilmiş olup bu kişilerden Köseoğlu lakabını kullanan 3 kişinin Eskihisar, 1'er kişi ise Salavatlı ve Diğer Malkoç köylerinde yaşadığı kaydedilmiştir.

Solakoğlu ve Sağıroğlu lakaplarını kullananlar Diğer Malkoç, Kabasakaloğlu ve Uzunoğlanoğlu lakaplarını kullananlar ise Eskihisar Köyü'nde yaşadığı görülmektedir.

Çakıroğlu, Sarıoğlu ve Kocabıyıkolu lakaplarını kullanan 3'er kişi belirlenmiş olup, bu lakaplardan Kocabıyıkolu lakabını kullanan kişilerin Salavatlı, Çakıroğlu lakabını kullanan kişilerin Çığalanı köylerinde yaşadığı görülmektedir. Sarıoğlu lakabını kullanan kişiler Kabaca, Eskihisar ve Çığalanı köylerinde yaşadığı kaydedilmiştir.

2'şer kişinin kullanmış olduğu Kocaoğlanoğlu, İrioğlu, Uzunoğlu ve Tosunoğlu lakaplarından Tosunoğlu lakabının kullanan kişilerin tamamı Çobanlar Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir. Kocaoğlanoğlu lakabının Çığalanı ve Eskihisar, İrioğlu lakabının Timurhanlı ve Hasırcı, Uzunoğlu lakabının ise Çığalanı ve Çobanlar köylerinde kullanılmıştır.

1 defaya mahsus kullanılan Kıroğlanoğlu, Kabalıoğlu ve Akçaoğlu lakaplarının Salavatlı, Karaoğlanoğlu, Kabaoğlu ve Koloğlu lakaplarının Eskihisar, Karacaoğlu lakabının Malkoç, Karagözoğlu lakabının Kavaklı, Tombuloğlu lakabının Gündekler, Karagözlü lakabının İsabeyli, Sarıoğlanoğlu ve Gebeşoğlu lakabının ise Çobanlar, Bozoğlanoğlu lakabının ise Çığalanı köylerinde kullanıldığı belirlenmiştir.

2.2.5.6. Sosyal durum bildiren lakaplar

Sultanhisar köylerinde 12 farklı sosyal durum bildiren lakap tespit edilmiş olup bu lakapları kullanan 41 kişi bulunmaktadır. Bu lakaplar içerisinde en çok Emiroğlu lakabının kullanıldığı görülmektedir. Emiroğlu lakabını, Hacıoğlu, Sofuoğlu, Ayanoğlu, Hafızoğlu Dervişoğlu, Mollaoğlu, Suhteğlu, Veziroğlu, Hızıroğlu, Hacıoğlanoğlu ve Soyluoğlu lakapları izlemektedir.

Tablo 2.15. Sosyal Durum Bildiren Lakaplar

Ayanoğlu	Hacıoğlanoğlu	Hızıroğlu	Soyluoğlu
Dervişoğlu	Hacıoğlu	Mollaoğlu	Suhteoğlu
Emiroğlu	Hafızoğlu	Sofuoğlu	Veziroğlu

Emiroğlu lakabını kullanan 9 kişinin 6'si Eskihişar, 2'si Hasırcı, 1'i ise Malkoç köylerinde yaşamaktadır. 8 kişinin Hacıoğlu lakabını kullandığı belirlenmiş olup, bu kişilerin köy içerisindeki dağılımına bakıldığında 2'şer kişinin Diğer Malkoç, Kavaklı, Timurhanlı ve İsabeyli, 1 kişinin ise Salavatlı Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir.

Sofuoğlu lakabını kullanan kişilerin 4'ü Eskihişar, 1'i Hasırcı köylerinde kaydedilmiştir. Gündekler, Diğer Malkoç, Malkoç ve Çobanlar köylerinde Ayanoğlu lakabını kullanan 1'er kişinin yaşadığı görülmektedir.

Defterde 4 kişinin Hafızoğlu lakabını kullandığı tespit edilmiş olup bu kişilerin 2'si Kavaklı, 1'er kişinin Çığalanı ve Timurhanlı köylerinde yaşadığı belirtilmiştir.

3'er kişinin kullandığı Dervişoğlu ve Mollaoğlu lakaplarından Dervişoğlu lakabı Salavatlı, Kabaca ve Gündekler köylerinde, Mollaoğlu lakabı ise Timurhanlı, Eskihişar ve Çobanlar köylerinde kaydedilmiştir.

1 defa kullanılan Suhteoğlu ve Veziroğlu lakaplarının Salavatlı, Hacıoğlanoğlu lakabının Kavaklı, Hızıroğlu lakabının Diğer Malkoç, Soyluoğlu lakabının ise İsabeyli köylerinde yaşadığı tespit edilmiştir.

2.2.5.7. Kişi isminden gelen lakaplar

Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin aile büyüklerinin isimlerini zaman içerisinde lakap olarak kullandıkları belirlenmiştir. Köy genelinde 33 farklı kişi isminden gelen lakap belirlenmiş olup bu isimleri kullanan 233 kişi görülmektedir. 33 farklı lakap içerisinde 24 kişinin Ahmetoğlu, 22 kişinin Hüseyinoğlu, 20 kişinin Hasanoğlu, 19 kişinin Mehmetoğlu, 32 kişinin Alioğlu ve İbrahimioğlu, 26 kişinin Velioğlu ve Mustafaoğlu, 12 kişinin Yusufioğlu, 10 kişinin Haliloğlu, toplam 14 kişinin Osmanoğlu ve Bekiroğlu, 6 kişinin Süleymanoğlu, 20 kişinin Mahmutioğlu, Abdullahioğlu, İsaioğlu, Musaoğlu, Himmetoğlu, 3 kişinin İsmailioğlu, 12 kişinin Ömeroğlu, İlyasioğlu, Abdioğlu, Receboğlu, Mehmet

Alioğlu, Yunusoğlu, 8 kişinin ise Mestanoğlu, Abbasoğlu, Nasuhoğlu, Bilaloğlu, Yakupoğlu, Bayramoğlu, Eyüpoğlu ve Eminoğlu lakaplarının kullanıldıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 2.16. Kişi İsminden Gelen Lakaplar

Abbasoğlu	Bilaloğlu	İbrahimioğlu	Mestanoğlu	Süleymanoğlu
Abdioğlu	Eminoğlu	İlyasoğlu	Musaoğlu	Velioğlu
Abdullahoğlu	Eyüpoğlu	İsaoğlu	Mustafaoğlu	Yakupoğlu
Ahmetoğlu	Haliloğlu	İsmailoğlu	Nasuhoğlu	Yunusoğlu
Alioğlu	Hasanoğlu	Mahmutoğlu	Osmanoğlu	Yusufoğlu
Bayramoğlu	Himmetoğlu	Mehmet Alioğlu	Ömeroğlu	
Bekiroğlu	Hüseyinoğlu	Mehmetoğlu	Receboğlu	

24 kez kullanılan Ahmetoğlu lakabının köyler arasındaki dağılımına bakıldığında 6 kişinin Eskihişar, 5 kişinin Timurhanlı, 4 kişinin Kavaklı, 3'er kişinin Diğer Malkoç ve Çobanlar, 1'er kişinin ise Malkoç, Gündekler ve İsabeyli köylerinde yaşadığı belirlenmiştir.

Ahmetoğlu lakabından sonra köy genelinde en fazla kullanılan lakap olan Hüseyinoğlu lakabının 6 defa Kavaklı, 4 defa Salavatlı, 3'er defa Gündekler ve Çobanlar, 2'şer defa Timurhanlı ve Çığalanı, 1'er defa ise Malkoç ve İsabeyli köylerinde kullanılmıştır.

Hasanoğlu lakabını kullanan kişilerin 6'si Eskihişar, 4'ü Kavaklı, 3'ü İsabeyli, 2'si Kabaca, 5 kişi ise Salavatlı, Timurhanlı, Çığalanı, Gündekler ve Hasırcı köylerinde yaşadığı görülmektedir.

Mehmetoğlu lakabı kullanan kişilerin köyler içerisindeki dağılımına bakıldığında 4 kişinin Kavaklı, 3 kişinin Çığalanı, 2'şer kişisi Salavatlı, Kabaca, Eskihişar, Malkoç, 1'er kişinin ise Timurhanlı, Diğer Malkoç, Gündekler ve Hasırcı köylerinde yaşadığı kaydedilmiştir.

16 defa kullanılan Alioğlu ve İbrahimioğlu lakaplarından Alioğlu lakabının kullanıldığı köyler 4 defa ile Timurhanlı, 3'er defa ile Salavatlı, Malkoç ve İsabeyli, 2 defa ile Diğer Malkoç, 1 defa ile ise Çığalanı olarak belirlenmiştir. İbrahimioğlu lakabı kullanan 5 kişinin Kavaklı, 3 kişinin Eskihişar, 2'şer kişinin Salavatlı, Kabaca ve Timurhanlı, 1'er kişinin ise Malkoç ve Çobanlar köylerinde yaşamaktadır.

Sultanhisar köylerinde Velioğlu ve Mustafaoğlu lakaplarını kullanan 26 kişi kaydedilmiştir. Velioğlu lakabının 3 defa Diğer Malkoç, 2’şer defa Salavatlı, Eskihisar, Malkoç, Timurhanlı, 1’er defa ise Kavaklı ve İsabeyli köylerinde kullanıldığı görülmektedir. Mustafaoğlu lakabını kullanan kişilerin köyler arasındaki dağılımını bakıldığında 5 kişinin Çobanlar, 3’e kişinin Diğer Malkoç ve Kavaklı, 2 kişinin Eskihisar köylerinde yaşadığı kaydedilmiştir.

12 defa kullanılan Yusufioğlu lakabının, 4 defa Diğer Malkoç, 2’şer defa İsabeyli ve Çobanlar, 1’er defa ise Salavatlı, Eskihisar, Kavaklı ve Timurhanlı köylerindeki kişiler tarafından kullanıldığı belirlenmiştir. Halilioğlu lakabı ise 4 defa Eskihisar, 2’şer defa Salavatlı ve Kabaca, 1’er defa ise Diğer Malkoç ve İsabeyli köylerinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

14 defa kullanılan Osmanioğlu ve Bekiroğlu lakaplarından Osmanioğlu lakabını kullanan kişilerin 2’si Salavatlı, 2’si Eskihisar, diğer 3 kişi ise Timurhanlı, Çığalanı ve Gündekler köylerinde yaşamıştır. Bekiroğlu lakabı ise 3 defa Eskihisar, 2 defa Timurhanlı, 1’er defa ise Kabaca ve İsabeyli köylerinde yaşayan kişiler tarafından kullanılmıştır.

Süleymanoğlu lakabını kullanan kişilerden 2’si Çığalanı Köyü’nde 1’er kişi ise Malkoç, Kavaklı, Timurhanlı ve Çobanlar köylerinde yaşadığı belirlenmiştir.

5’er kişinin Mahmutoğlu, Abdullahoğlu, İsaioğlu, Musaoğlu ve Himmetoğlu lakaplarını kullandığı tespit edilmiştir. Mahmutoğlu lakabını kullanan kişilerden 2’si Salavatlı, 1’er kişinin ise Kabaca ve Kavaklı, Abdullahoğlu lakabını kullanan kişilerden 3’ü Çobanlar, 2’si ise Eskihisar, İsaioğlu lakabını kullanan kişilerden 4’ü Çobanlar, 1’i Eskihisar, Musaoğlu lakabını kullanan kişilerden 3’ü Kavaklı, 1’er kişi ise Malkoç ve Timurhanlı, Himmetoğlu lakabını kullanan kişilerin ise tamamı İsabeyli köylerinde yaşamaktadır.

3 kişinin İsmailioğlu lakabını kullandığı tespit edilmiş olup bu kişilerden 2’si Timurhanlı, 1’i ise Kavaklı Köyü’nde bulunmaktadır. Ömeroğlu, İlyasoğlu, Abdioğlu, Recepoğlu, Mehmet Alioğlu ve Yunusoğlu lakabını kullanan 2’şer kişi defterde belirlenmiştir. Ömeroğlu lakabını kullanan kişilerin Çığalanı ve Salavatlı, İlyasoğlu lakabını kullananların Kabaca ve Timurhanlı, Abdioğlu lakabını kullananların Timurhanlı ve Çobanlar, Receboğlu lakabını kullananların İsabeyli

ve Çığalanı, Mehmetoğlu lakabını kullananların Gündekler, Yunusoğlu lakabını kullanan kişilerinde İsabeyli köylerinde yaşadığı tespit edilmiştir.

Sultanhisar köylerinde bir defaya mahsus kişi isminden oluşan lakaplarında kullanıldığı belirlenmiştir. Bu lakaplardan, Mestanoğlu lakabı Eskihsar, Abbasoğlu ve Nasuhoğlu lakapları Malkoç, Bilaloğlu ve Yakuboğlu lakapları Kavaklı, Bayramoğlu lakabı Çığalanı, Eyüpoğlu lakabı İsabeyli, Eminioğlu lakabı ise Çobanlar köylerinde kullanılmıştır.

2.2.5.8. Çift lakaplar

Sultanhisar köylerinde yaşayan 32 kişinin, 25 farklı çift lakap kullandığı tespit edilmiştir. Köy genelinde en çok Çoban Alioğlu lakabının kullanıldığı görülmektedir. 3 kişinin Ali Beşeoğlu, 4 kişinin Hüseyin Beşeoğlu ve Tob Karaoğlu, 1'er kişinin ise Hüseyin Velioğlu, Hüseyin Şabboğlu, Koca Beyoğlu, Emir Yusufuğlu, Süleyman Hacıoğlu, Veli Hacıoğlu, Kör Hüseyinoğlu, Mehmet Beşeoğlu, Osman Efendioğlu, Hasan Çavuşoğlu, Dede Alioğlu, Hasan Beşeoğlu, Musa Beşeoğlu, Bayram Hasanoğlu, Halil Beşeoğlu, Hasan Kethüdaoğlu, Bekir Alioğlu, Salih Beşeoğlu, Yusuf Beşeoğlu, Yusuf Alioğlu ve Abdullah Kethüdaoğlu lakaplarının kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2.17. Çift Lakaplar

Abdullah Kethüdaoğlu	Dede Alioğlu	Hasan Kethüdaoğlu	Kör Hüseyinoğlu	Süleyman Hacıoğlu
Ali Beşeoğlu	Emir Yusufuğlu	Hüseyin Beşeoğlu	Mehmet Beşeoğlu	Tob Karaoğlu
Bayram Hasanoğlu	Halil Beşeoğlu	Hüseyin Şabboğlu	Musa Beşeoğlu	Veli Hacıoğlu
Bekir Alioğlu	Hasan Beşeoğlu	Hüseyin Velioğlu	Osman Efendioğlu	Yusuf Alioğlu
Çoban Alioğlu	Hasan Çavuşoğlu	Koca Beyoğlu	Salih Beşeoğlu	Yusuf Beşeoğlu

Çoban Alioğlu lakabını kullanan kişilerin Malkoç, Tob Karaoğlu lakabını kullanan kişilerin ise Eskihsar köylerinde yaşadığı görülmektedir. Ali Beşeoğlu lakabını kullanan kişilerden 2'si Malkoç, 1'i ise Diğer Malkoç köylerinde yaşadığı kaydedilmiştir. Hüseyin Beşeoğlu lakabını kullanan kişilerin ise Çobanlar ve Eskihsar köylerinde yaşadığı tespit edilmiştir.

1 defa kullanılan çift lakapların köyler arasındaki dağılımına bakıldığında Hüseyin Velioğlu, Hüseyin Şabboğlu, Koca Beyoğlu ve Emir Yusuf oğlu lakapları Salavatlı, Veli Hacıoğlu, Kör Hüseyinoğlu, Mehmet Beşeoğlu ve Osman Efendioğlu lakapları Eskişehir, Hasan Çavuşoğlu ve Dede Alioğlu lakapları Malkoç, Hasan Beşeoğlu lakabı Diğer Malkoç, Musa Beşeoğlu ve Bayram Hasanoğlu lakapları Çığalanı, Halil Beşeoğlu ve Hasan Kethüdaoğlu lakapları Gündekler, Bekir Alioğlu ve Salih Beşeoğlu lakapları İsabeyli, Yusuf Beşeoğlu ve Yusuf Alioğlu lakapları Çobanlar, Abdullah Kethüdaoğlu lakabı ise Hasırcı köylerinde kullanılmıştır.

2.2.5.9. Muhtelif lakaplar

Sultanhisar köylerinde herhangi bir kategoriye yerleştirilememiş lakapların incelenmiş olduğu bu grupta 34 farklı lakap bulunmaktadır. Bu lakapları kullanan 53 kişi tespit edilmiş olup en çok kullanılan lakabın İkiz Hasanoğlu olduğu belirlenmiştir. Onu 3'er kişiyle Dedeoğlu, Bostanoğlu, Toyanbaşoğlu ve Tumasoğlu lakapları izlemektedir. 1 defa kullanılan lakaplar içerisinde Kantaroğlu, Avcıoğlu, Devletlûoğlu, Kalem oğlu, Ömerzade, İkizoğlu, Mankırcıoğlu, Günoğlu, Fakçıoğlu, Kahramanoğlu, Çabutoğlu, Topbaşoğlu, Tabanoğlu, Havralıoğlu, Kızırılıoğlu, Mazioğlu, Bedeloğlu ve Kızılcıoğlu lakapları bulunmaktadır.

Tablo 2.18. Muhtelif Lakaplar

Alisioğlu	Dedeoğlu	İkizoğlu	Kuşoğlu	Tabanoğlu
Avcıoğlu	Devletlûoğlu	İvazoğlu	Mallıoğlu	Tepelioğlu
Babaoğlu	Evsanoğlu	Kahramanoğlu	Mankırcıoğlu	Topbaşoğlu
Bedeloğlu	Fakçıoğlu	Kalem oğlu	Mazioğlu	Toyanbaşoğlu
Bostanoğlu	Günoğlu	Kantaroğlu	Ömerzade	Tumasoğlu
Buhuroğlu	Havralıoğlu	Kızılcıoğlu	Seroşoğlu	Yavaşoğlu
Çabutoğlu	İkiz Hasanoğlu	Kızırılıoğlu	Somuncuoğlu	

İkiz Hasanoğlu lakabını kullanan kişilerin tamamı Malkoç Köyü'nde yaşadığı tespit edilmiştir. 3'er defa kullanılan Dedeoğlu, Bostanoğlu, Toyanbaşoğlu ve Tumasoğlu lakaplarından, Bostanoğlu lakabı Kavaklı, Toyanbaşoğlu lakabı Çığalanı, Tumasoğlu lakabı, Gündekler köylerinde kullanılmıştır. Dedeoğlu lakabını kullanan kişilerin 2'si Timurhanlı, 1'i ise Eskişehir köylerinde yaşamıştır.

2'ser defa kullanılan Babaoğlu, Mallıoğlu, İvazoğlu, Somuncuoğlu, Kuşoğlu, Buhuroğlu, Evsanoğlu, Seroşoğlu, Alisioğlu lakaplarından Babaoğlu lakabının Eskihsar Köyü'nde, Somuncuoğlu lakabının Malkoç Köyü'nde, Kuşoğlu lakabının Diğer Malkoç Köyü'nde, Evsanoğlu lakabının Kavaklı Köyü'nde, Seroşoğlu lakabının İsabeyli Köyü'nde, Alisioğlu lakabının Çobanlar Köyü'nde kullanıldığı belirlenmiştir. Mallıoğlu ve İvazoğlu lakaplarını kullanan kişilerin 2'si Malkoç, 2'si ise Kavaklı köylerinde bulunmaktadır. Timurhanlı ve Kavaklı köylerinde Buhuroğlu lakabını kullanan kişilerin yaşadığı belirlenmiştir.

1 defa kullanılan Kantaroğlu lakabı Salavatlı Köyü'nde, Avcıoğlu lakabı Eskihsar, Devletlıoğlu ve Kalemioğlu lakapları Malkoç, Ömerzade lakabı Diğer Malkoç, İkizoğlu, Mankırcıoğlu, Günoğlu, Fakçıoğlu, Tepelioğlu ve Kahramanoğlu lakapları Kavaklı, Çabutoğlu lakabı Timurhanlı, Topbaşoğlu lakabı Çığalanı, Tabanoğlu, Havralıoğlu, Kızırılıoğlu, Mazioğlu lakapları İsabeyli, Bedeloğlu lakabı Çobanlar, Kızılcıoğlu lakabı ise Hasırcı köylerinde kullanılmıştır.

2.2.6. Sultanhisar Köylerindeki Nüfusun Fiziksel Özellikleri

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defterinde Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin boy, sakal-bıyık, ten rengi ve engel durumları hakkında bilgiler bulunmaktadır. Kişilerin fiziki özellikleri arasında ilk olarak boy bilgileri verilmiştir. Köylerde en çok orta boylu kişiler tespit edilmiş olup onu sırasıyla uzun, kısa ve uzunca boylu kişiler izlemektedir. Boy bilgilerinden sonra kişilerin sakal-bıyık renkleri hakkında bilgiler bulunmaktadır. Köylerde tespit edilen sakal-bıyık eşkalleri incelendiğinde kır, kara, kumral, sarı ve ak sakallı kişiler görülmektedir. Defterde, alil, mecnun, pepeği, topal, yekçeşm gibi kişilerin engel durumları hakkında da bilgiler verilmiştir. Köylerde sakal-bıyığı yeni çıkan kişiler hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Bu kişiler müzellef sakallı, ter bıyıklı ve çar-ebrû olarak kaydedilmiştir.

2.2.6.1. Boy

Sultanhisar köylerinde yaşayan 996 kişinin boyu hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu kişilerin 525'i orta, 316'si uzun, 35'i kısa, 20'si ise uzunca boylu olarak kaydedilmiştir. Boy eşkalinin toplam nüfusu içerisindeki dağılımına

bakıldığında ise orta boyluların % 63, uzun boylular % 32, kısa boylular % 3, uzunca boylular ise % 2'sini kapsadığı görülmektedir.

Tablo 2.19. Sultanhisar Köylerinde Bulunan Kişilerin Boy Dağılımı

Boy Özellikler	Salavatlı	Kabaca	Eskihisar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalanı	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
Kısa Boylu	1	2	4	3	1	12	1	2	1	3	5	-
Orta Boylu	70	34	18	49	53	91	45	26	20	58	43	18
Uzun Boylu	36	14	47	28	20	46	27	10	7	41	23	8
Uzunca Boylu	4	-	5	3	-	1	-	3	3	1	-	-

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere köy genelinde boy özelliği bakımından en fazla orta boylu kişilerin bulunduğu tespit edilmiş olup bu kişilerin en fazla görüldüğü yerleşim yeri ise Kavaklı Köyü olarak belirlenmiştir. Onu sırasıyla Salavatlı, İsabeyli, Diğer Malkoç, Malkoç, Timurhanlı, Çobanlar, Kabaca, Çığalanı, Gündekler, Salavatlı ve Hasırcı köyleri izlemektedir.

Orta boylu kişilerden sonra köy genelinde uzun boylu kişilerin sayısı üstünlüğü görülmektedir. Uzun boylu kişilerin kendi içerisindeki dağılımına bakıldığında ise nüfusun % 15'inin Eskihisar ve Kavaklı, % 13'ünü İsabeyli, % 12'si Salavatlı, % 9'u Malkoç ve Timurhanlı, % 7'si Çobanlar, % 7'si Diğer Malkoç, % 5'i Kabaca, % 3'ü Çığalanı ve Hasırcı, % 2'si ise Gündekler köylerinde yaşamaktadır.

Kısa boylu kişilerin en çok tespit edildiği yerleşim yeri 12 kişiyle Kavaklı Köyüdür. Onu 5 kişiyle Çobanlar, 4 kişiyle Eskihisar, 3'er kişiyle Malkoç ve İsabeyli, 2'şer kişiyle Kabaca ve Çığalanı, 1'er kişiyle Salavatlı, Diğer Malkoç, Timurhanlı ve Gündekler köyleri takip etmektedir.

Köylerde sayısal bakımdan en az uzunca boylu kişiler tespit edilmiştir. Uzunca boylu kişilerin en çok görüldüğü yerleşim yeri Eskihisar, en az görüldüğü yerleşim yeri ise Kavaklı ve İsabeyli köyleri'dir.

2.2.6.2. Sakal-Bıyık

Defterde köylere yaşayan kişilerin fiziki özellikler içerisinde kişinin sakal-bıyık özellikleri verilmiştir. Buna göre defterde sakal şekli verilen 588 kişi tespit edilmiştir. Sakal dağılımına bakıldığında ise 179 kişi kır sakallı, 140 kişi kara sakallı, 117 kişi kumral sakallı, 48 kişi sarı sakallı, 45 kişi ak sakallı, 22 kişi köse kara sakallı, 16 kişi köse kumral sakallı, 7 kişi köse kır sakallı, 3'er kişi kırca ve köse sarı sakallı, 1'er kişi köse, köse ak, kumral kara, sarı köse, müzellef ve sarı müzellef sakallı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2.20. Sultanhisar Köylerinde Bulunan Kişilerin Sakal Dağılımı

Sakal Özelliği	Salavatlı	Kabaca	Eskihisar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalan	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
Ak Sakallı	2	1	14	4	3	7	3	-	2	6	2	1
Kara Sakallı	9	5	11	13	15	27	8	10	6	20	12	4
Kır Sakallı	17	12	31	16	12	24	15	6	6	22	11	7
Kırca Sakallı	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Köse Ak Sakallı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Köse Kara Sakallı	2	-	4	2	2	4	2	1	-	3	2	-
Köse Kır Sakallı	1	-	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-
Köse Kumral Sakallı	2	1	4	1	4	1	-	1	-	-	1	1
Köse Sakallı	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Köse Sarı Sakallı	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Kumral Kara Sakallı	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kumral Sakallı	5	5	20	14	9	16	4	4	6	12	18	4
Müzellef Sakallı	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarı Köse Sakallı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sarı Müzellef Sakallı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Sarı Sakallı	-	-	4	6	5	12	6	3	-	5	7	-

Yukarıdaki tabloda sakal rengi ve özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Köy genelinde en fazla görülen kır sakallı kişilerin Eskihisar Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir. Onu sırasıyla Kavaklı, İsabeyli, Salavatlı, Malkoç, Timurhanlı,

Kabaca, Diğer Malkoç Çobanlar, Hasırcı, Çığalanı ve Gündekler köyleri takip etmektedir.

Kara sakallı kişilerin en çok Kavaklı, en az ise Hasırcı köylerinde yaşadığı görülmektedir. Kara sakallılardan sonra kumral sakallı kişilerin sayısal üstünlüğü görülmektedir. Kumral sakallı kişilerin köyler arasındaki dağılımına bakıldığında en fazla kişi Eskihisar Köyü'nde, en az kişi ise Timurhanlı, Çığalanı ve Hasırcı köylerinde yaşamaktadır.

Sarı sakallı kişilerin 12'si Kavaklı, 7'si Çobanlar, 6'sı Timurhanlı ve Malkoç, 5'i Diğer Malkoç ve İsabeyli, 4'ü Eskihisar, 3'ü Çığalanı köylerinde yaşadığı belirlenmiştir. Köy genelinde bir kişide görülen sakal çeşitleri içerisinde köse ak sakallı kişinin Eskihisar, kumral kara sakallı kişinin Diğer Malkoç, müzellef sakallı kişinin Kabaca, sarı köse sakallı kişinin Timurhanlı, sarı müzellef sakallı kişinin Çığalanı Köyü'nde yaşadığı belirlenmiştir.

Sultanhisar Kazası'na bağlı köylerde yaşayan kişilerin bıyık özellikleri hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Buna göre defterde 55 kişinin sarı, 47 kişinin kara, 26 kişinin ise kumral bıyıklı olduğu görülmektedir.

Tablo 2.21. Sultanhisar'ın Köylerinde Bulunan Kişilerin Bıyık Dağılımı

Bıyık Özellği	Salavatlı	Kabaca	Eskihisar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalanı	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
Kara Bıyık	4	3	17	1	1	8	5	2	3	2	2	1
Kumral Bıyık	8	-	7	3	-	3	-	-	2	3	-	-
Sarı Bıyık	7	6	10	5	4	9	5	4	3	2	-	-

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere defterde bıyıklı olarak kaydedilen 128 kişinin en fazla görüldüğü yerleşim yeri 34 kişiyle Eskihisar, en az ise 1 kişiyle Hasırcı Köyü olarak tespit edilmiştir.

Kara sakallı kişilerin nüfus dağılımına bakıldığında % 35 ile Eskihisar, %17 ile Kavaklı, % 10 ile Timurhanlı, % 8 ile Salavatlı, % 6 ile Kabaca ve Gündekler, % 4 ile Çığalanı, İsabeyli ve Çobanlar, % 2 ile Malkoç, Diğer Malkoç ve Hasırcı köylerinde bulunmaktadır.

Kumral bıyıklı kişiler en çok Salavatlı Köyü'nde bulunmaktadır. Onu Eskihişar Köyü takip etmektedir. 3'er kişinin Malkoç, Kavaklı ve İsabeyli köylerinde, 2 kişinin ise İsabeyli Köyü'nde yaşadığı görülmektedir. Kabaca, Diğer Malkoç, Timurhanlı, Çığalanı, Çobanlar ve Hasırcı köylerinde kumral sakallı kişi veya kişilere rastlanmamıştır.

Sarı bıyıklı olarak kaydedilen 10 kişi Eskihişar, 9 kişi Kavaklı, 7 kişi Salavatlı, 6 kişi Kabaca, 5'er kişi Malkoç ve Timurhanlı, 4'er kişi Diğer Malkoç ve Çığalanı, 3 kişi Gündekler, 2 kişi ise İsabeyli köylerinde yaşamaktadır.

Defterde, sakal-bıyığı yeni yeni çıkmaya başlamış olan 302 kişi hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Bu kişilerden 180'i ter bıyıklı, 122'si şabb, 1'i çar-ebrû olarak kaydedilmiştir.

Tablo 2.22. Sultanhisar Köylerinde Şabb Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı

Yaş	Salavatlı	Kabaca	Eskihişar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalanı	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
12	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
14	2	1	3	1	1	4	6	4	2	2	1	1
15	3	3	6	3	4	2	3	-	3	3	3	2
16	2	-	4	3	-	9	2	1	-	1	-	-
17	2	1	-	1	2	-	1	-	1	1	2	-
18	1	2	4	-	1	3	-	-	-	-	2	1
19	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
20	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

Yukarıdaki tabloda şabb olarak kaydedilen kişilerin en çok 15 yaşında olduğu görülmektedir. Onu, 14 yaşındaki 28 kişi, 16 yaşındaki 22 kişi, 18 yaşındaki 14 kişi, 17 yaşındaki 11 kişi, 20 yaşındaki 3 kişi, 13 ve 19 yaşlarında 4 kişi, 1, 12, 22 ve 25 yaşlarındaki 1'er kişi şabb olarak kaydedilmiştir. Şabb olarak kaydedilen kişilerin en çok Kavaklı Köyü'nde yaşadığı görülmektedir. Kavaklı Köyü'nü Eskihişar, Timurhanlı, Salavatlı, İsabeyli, Çobanlar, Malkoç, Diğer Malkoç, Kabaca, Gündekler, Çığalanı, ve Hasırcı köyleri izlemektedir.

Tablo 2.23. Sultanhisar Köylerinde Ter Bıyıklı Olarak Kaydedilen Kişilerin Yaş Dağılımı

Yaş	Salavatlı	Kabaca	Eskihisar	Malkoç	Diğer Malkoç	Kavaklı	Timurhanlı	Çığalanı	Gündekler	İsabeyli	Çobanlar	Hasırcı
6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
15	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	
16	-	-	1	1	1	-	1	-	-	2	1	
17	3	-	-	1	1	2	-	-	2	2	1	1
18	1	1	3	3	3	5	6	2	2	7	1	1
19	1	2	6	-	3	2	2	2	-	-	-	1
20	6	2	6	2	2	10	5	-	2	1	2	
21	-	2	4	1	-	1	-	-	1	-	1	
22	4	1	4	1	1	6	-	1	1	3	1	2
23	1	-	-	1	1	2	-	-	-	2	3	
24	-	1	2	-	1	-	1	1	-	1	-	
25	-	1	1	-	-	-	1	-	-	2	1	1
27	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	
40	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
54	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
68	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere köyler içerisinde ter bıyıklı kişilerin en çok görüldüğü yerleşim yeri 31 kişiyle Eskihisar Köyü olarak belirlenmiştir. Eskihisar Köyü'nü 29 kişiyle Kavaklı Köyü, 20 kişiyle İsabeyli Köyü, 17 kişiyle Timurhanlı Köyü, 16 kişiyle Salavatlı Köyü, 14 kişiyle Diğer Malkoç Köyü, 11 kişiyle Çobanlar Köyü, 10'ar kişiyle Kabaca ve Malkoç köyleri, 9 kişiyle Gündekler, 7 kişiyle Çığalanı köyleri izlemektedir. Ter bıyıklı olarak kaydedilen kişilerin 38 kişi 20 yaşında, 36 kişi 18 yaşında, 25 kişi 22 yaşında, 19 kişi 19 yaşında, 13 kişi 17 yaşında, 10'ar kişi 21 ve 23 yaşında, 7'şer kişi 16, 24 ve 25 yaşlarında, 2'şer kişi 15, 27 ve 68 yaşlarında, 1'er kişi ise 6, 40 ve 54 yaşlarında olduğu tespit edilmiştir.

Defterde 20 yaşındaki “Mehmetoğlu Mehmet”¹²⁸ isimli kişinin çar-ebrû olarak kaydedilmiştir. Defterde gulam olarak kaydedilen kişilerden 3'ünün ten rengi zenci olarak belirtilmiştir.

¹²⁸Eskihisar Köyü, 104. hane, 236. numarada kaydedilmiştir.

2.2.6.3. Engel durumu

Defterde Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin fiziksel özellikleri arasında engel durumları da belirtilmiştir. Köy genelinde 9 kişinin engelli olduğu tespit edilmiş olup bunlardan 3'ünün yekçeşm 2'sini alil, 1'er kişinin mecnun, topal, pepeği ve bîzeben¹²⁹ olduğu belirlenmiştir.

Yekçeşm olarak kaydedilen 3 kişi Eskihisar, Diğer Malkoç ve Çobanlar köylerinde yaşamaktadır. Alil olarak kaydedilen kişilerin Malkoç, mecnun olarak tespit edilen kişi ise Diğer Malkoç Köyü'nde yaşamaktadır. Topal olarak kaydedilen kişi Kavaklı, pepeği olarak kaydedilen kişi Çığalanı, bîzeben olarak kaydedilen kişi ise İsabeyle Köyü'nde yaşadığı tespit edilmiştir.

2.2.7. Sultanhisar Mahallelerindeki Nüfus Hareketi

Defterde Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin doğum veya ölüm olayları hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Defterde aile büyüklerinin veya kişilerin başka yerleşim yerlerinden Sultanhisar köylerine geldikleri ve zamanla geldikleri yerleşim yerleri ile anılmaya başladıkları görülmektedir. Askerlik amacıyla köylerden belirli zaman aralığında ayrılan kişilerde nüfus hareketliğine neden olmuştur.

2.2.7.1. Yer değişikliği

Defterde Sultanhisar köylerine başka yerlerden geldiği tahmin edilen 6 kişi tespit edilmiştir. Bu kişilerin dağılımına bakıldığında Salavatlı Köyü'nde yaşayan 1 kişinin Buldan'dan, Eskihisar Köyü'nde oturan 1 kişinin İzmir'den, İsabeyle Köyü'nde ikamet eden 1 kişinin Ortaca'dan, 1'er kişinin ise Boyasın'dan, Yazırlı'dan ve Dalhıca'dan göç ettiği belirlenmiştir.

2.2.7.2. Askerler

Sultanhisar köylerinde yaşayan 40 kişinin askerlikle bağı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kişilerden 27'si mansurede, 13'ü ise redif olarak kaydedilmiştir. Köyler içerisindeki dağılımına bakıldığında askerlerden 10 kişinin Kavaklı, 6 kişinin Kabaca, 5'er kişinin Eskihisar ve Çobanlar, 4 kişinin Malkoç 3'er kişinin

¹²⁹Dilsiz

Salavatlı ve Diğer Malkoç, 2 kişinin Timurhanlı, 1'er kişinin Gündekler ve İsabeyli köylerinde askere gittiği tespit edilmiştir.

Kavaklı Köyü'nde asker olarak kaydedilen 10 kişiden 8'i mansurede, 2'si ise redif, Kabaca Köyü'ndeki 6 kişiden 4'ü mansurede, 2'si redif, Eskihisar ve Çobanlar köylerindeki 5'er kişiden 6'sı mansurede, 4'ü redif, Malkoç Köyü'ndeki 4 kişiden 2'si redif, 2'si mansurede, Salavatlı ve Diğer Malkoç köylerinde yaşayan 3'er kişiden 4'ü mansurede, 2'si ise redif, Timurhanlı Köyü'nde yaşayan 2 kişinin 2'si de mansurede, Gündekler Köyü'ndeki 1 kişi mansurede, İsabeyli Köyü'ndeki 1 kişi ise redif olarak kaydedilmiştir.

2.2.8. Sultanhisar Köylerindeki Meslekler

Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin geçimlerini sağlayabilmek amacıyla herhangi bir işle uğraştığı görülmektedir. Defterde çiftçilikle uğraşan kişiler belirtilmemiş olmalıdır ki bir kişi bile çiftçi olarak kaydedilmemiştir. Defterde belirlenen meslekler arasında kasap, demirci, kalyoncu, berber, çoban ve çulha meslekleriyle uğraşan kişilerin sayısı; tavilci, katırcı, değirmenci, kılavuz, çanakçı, deveci, sığırtmaç, sarbancılık meslekleriyle uğraşan kişilerin sayısından fazladır. Defterde belirlenen meslekler alt başlık altında görevliler, hizmetliler, nakliyeciler, giyim eşyası üretenler ve diğer meslekler olarak incelenmektedir.

2.2.8.1. Görevliler

Görevli denilince akıllara ilk olarak köyün idari işlerinden sorumlu olan muhtar gelmektedir. H. 1251/M. 1835-1836 yılında Sultanhisar köylerinde Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sâni unvanlarıyla kaydedilmiş 24 kişi tespit edilmiş olup bu kişilerden Muhtar-ı Sâni unvanıyla kayıtlı 2 kişinin ismi kırmızı mürekkeple çizilerek fevt yazılmıştır. H. 1256/M. 1840-1841 yılı defterinde de 24 kişinin kırmızı mürekkeple Muhtar-ı Evvel ve Muhtar-ı Sâni unvanıyla kaydedildiği görülmektedir.

Tablo 2.24. Sultanhisar Köylerindeki Muhtarların İsimleri

Köyler	H. 1251/M. 1835-1836		H. 1256/M. 1840-1841	
	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni	Muhtar-ı Evvel	Muhtar-ı Sâni
Salavatlı	Çiftçi Hevaca bin Hacı Hasan (fevt).	Ahmetoğlu Çiftçi Ali	İmamoğlu Mehmet bin Mustafa	Ahmetoğlu Ali
Kabaca	Mehmetoğlu Çiftçi Ali	Haliloğlu Çiftçi Hüseyin	Mehmetoğlu Ali bin Mehmet	Haliloğlu Hüseyin bin Halil
Eskihisar	Hasanoğlu Çiftçi Mustafa bin Osman	Kabasakaloğlu Çiftçi Hacı Mehmet bin İbrahim	Hasanoğlu Mustafa bin Osman	Kabasakaloğlu Hacı Mehmet bin İbrahim
Malkoç (Hacı Emir).	Devletlüoğlu Çiftçi Ahmet bin Mehmet	Molla Ahmet bin Ahmet	Devletlüoğlu Ahmet bin Mehmet	İmamoğlu Alim Efendi bin Mehmet
Diğer Malkoç (Hacı Mustafa).	Mustafa bin Hasan	Çiftçi Mehmet bin Hasan	İmamoğlu Süleyman bin Mustafa	Mehmet bin Hasan
Kavaklı	Mehmetoğlu Çiftçi Mustafa bin Mehmet	Keskinoğlu Çiftçi Hüseyin bin Mehmet	Hasanoğlu İbrahim bin Mustafa	Keskinoğlu Molla Hüseyin bin Mehmet
Timurhanlı	Hasanoğlu Molla Hasan	Mehmet Ali bin Ali	Mustafa bin Hasan	Alioğlu Hacı Mustafa bin Mehmet
Çığalanı	Hacı Süleymanoğlu Çiftçi Mehmet	Çakıroğlu Çiftçi Halil bin Mehmet (fevt).	Süleymanoğlu Mehmet bin Süleyman	Hafizoğlu Mustafa bin Halil
Gündekler	Değirmenci Mustafa bin Hüseyin	Ali Beyoğlu Çiftçi Mustafa	Mustafa beşe bin Hüseyin	Osmanoğlu Halil bin Osman
İsabeyli	Mustafa bin Ebubekir	İbrahimioğlu Mustafa	Mustafa bin Ebubekir	Himmetoğlu Mustafa bin Himmet
Çobanlar	Ahmet Efendizade Hatib Mustafa Efendi	Ali Beşeoğlu Katırcı Hacı Süleyman	Mustafa bin Hacı Ahmet	İsaoğlu Ahmet bin Mehmet
Hasırcı	Yahyaoğlu Çiftçi Abdullah	Çiftçi Mehmet	İsaoğlu Abdullah bin Mehmet	Mehmet bin Ebubekir

Defterde Sultanhisar köylerinde İmam-ı Karye unvanıyla kaydedilmiş toplam 24 kişi tespit edilmiş olup bu kişilerin 12'si H. 1251/M. 1835-1836 yılında, 12'si ise H. 1256/M. 1840-1841 yapılan sayımda kaydedildiği belirlenmiştir. H.

1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri kayıtlarında kırmızı mürekkeple yazılan 12 kişiden hariç 3 kişinin de siyah mürekkeple imamlık mesleğini icra ettiği görülmektedir. Bu kişilerin köyler arasındaki dağılımına bakıldığında Eskihisar, Gündekler ve Çobanlar köylerinde yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2.25. Sultanhisar Köylerindeki İmamların İsimleri

Köyler	1835-1836	1840-1841
	İmam-ı Karye	İmam-ı Karye
Salavatlı	İsa Efendi bin Mustafa	İsa Efendi Mehmet
Kabaca	Mustafa Efendi bin Mehmet (fevt).	Feyzullah bin Mustafa
Eskihisar	Ali Efendizade İmam Hacı Mehmet Efendi	Mustafa Efendi bin Mehmet
Malkoç	Salih Efendi bin Mehmet	İmamoğlu Mehmet Efendi bin Ahmet
Diğer Malkoç	Süleyman Efendi bin Mustafa	Ahmet Efendi bin Ali
Kavaklı	Abdullah Efendi bin Yunus	Abdullah Efendi bin Yunus
Timurhanlı	Mustafa Efendi bin Hacı Mehmet	Molla Hasan bin Hasan
Çığalanı	Süleyman Efendi bin Mehmet	Süleyman Efendi bin Mehmet
Gündekler	Ahmet Efendi bin Mustafa	Hafız Mehmet bin İbrahim
İsabeyli	Mustafa Efendi bin Ali	İmamoğlu Molla Mustafa bin Ali
Çobanlar	Ahmet Efendi bin Hüseyin	Hafız Ahmet Efendi bin Hüseyin
Hasırcı	Ahmet Efendi	Mestan Velioğlu Ahmet

Sultanhisar köylerinde muhtarlar ve imamlardan sonra müderrislerin görev yaptığı kaydedilmiştir. Müderris olarak kaydedilen 2 kişiden ilki 35 yaşındaki Mustafa Efendioğlu Ali Efendi,¹³⁰ ikincisi ise 56 yaşındaki Mehmetoğlu Mustafa Efendi¹³¹ olarak belirlenmiştir.

2.2.8.2. Hizmetliler

Sultanhisar Köyleri'nde 6 kişinin hizmetli görevinde bulunduğu bu kişilerden 1'inin cami veya medrese gibi kurumların hizmetinde, 5'ini ise başka bir kişinin hizmetinden sorumlu olduğu görülmektedir. Cami veya medrese

¹³⁰Kabaca Köyü, 35. hane, 85. numarada kaydedilmiştir.

¹³¹İsabeyli Köyü, 68. hane, 147. numarada kaydedilmiştir.

hizmetinden sorumlu olan kişi defterde “Kayyum Hafız Mehmet bin Ahmet”¹³² olarak kaydedilmiştir.

Defterde başka kişinin hizmetinde bulunan kişilerden 2’sinin Çığalanı, 1’er kişinin ise Diğer Malkoç, Hasırcı ve İsabeyli köylerinde yaşadığı görülmektedir. Bu kişilerin yaş aralığına bakıldığında en büyüğü 25, en küçüğü ise 12 yaşındadır.

2.2.8.3. Nakliyeciler

Sultanhisar köylerinde, katır ve deve vasıtasıyla bir yükün bir yerden başka bir yere ulaştırılması işiyle uğraşan 2 kişi tespit edilmiştir. Bu kişilerin nakliye işinde kullandıkları hayvanlar defterde kişi mesleği olarak belirtilmiştir. Buna göre katırcı olarak kaydedilen kişi 24 yaşındaki İbrahimioğlu Osman¹³³, deveci olarak kaydedilen kişi ise 55 yaşındaki Mehmetoğlu Veli’dir.¹³⁴

2.2.8.4. Giyim eşyaları üretenler

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri kayıtlarında giyim eşyası üreten 7 kişi belirlenmiş olup bu kişilerden 4’ü çulha, 3’ü ise terzi mesleğini icra etmektedir. Çulha mesleği ile uğraşan kişilerin 2’si ise Kavaklı, 2’si Timurhanlı köylerinde yaşamaktadır. Kavaklı Köyü’nde çulha mesleğini yapan kişilerden ilki 28 yaşındaki Ömeroğlu İbrahim,¹³⁵ ikincisi ise 61 yaşındaki Osmanoğlu Hüseyin’dir.¹³⁶ Timurhanlı Köyü’nde bu mesleği icra eden kişilerden yaşça büyük olanı 56 yaşındaki Ahmetoğlu Mehmet¹³⁷ iken küçük olanı ise 55 yaşındaki Süleymanoğlu Mehmet’tir.¹³⁸

Terzilik yapan 3 kişinin köyler içerisindeki dağılımı Salavatlı, Malkoç ve Kavaklı köyleri olarak tespit edilmiştir. Salavatlı Köyü’nde terzi olarak kaydedilen kişi 50 yaşındaki Hüseyinoğlu Hüseyin,¹³⁹ Malkoç Köyü’nde terzi olarak

¹³²Kavaklı Köyü, 66. hane, 155. numarada kaydedilmiştir.

¹³³Salavatlı Köyü, 6. hane, 138. numarada kaydedilmiştir.

¹³⁴İsabeyli Köyü, 23. hane, 48. numarada kaydedilmiştir.

¹³⁵Kavaklı Köyü, 55. hane, 128. numarada kaydedilmiştir.

¹³⁶Kavaklı Köyü, 72. hane, 168. numarada kaydedilmiştir.

¹³⁷Timurhanlı Köyü, 25. hane, 61. numarada kaydedilmiştir.

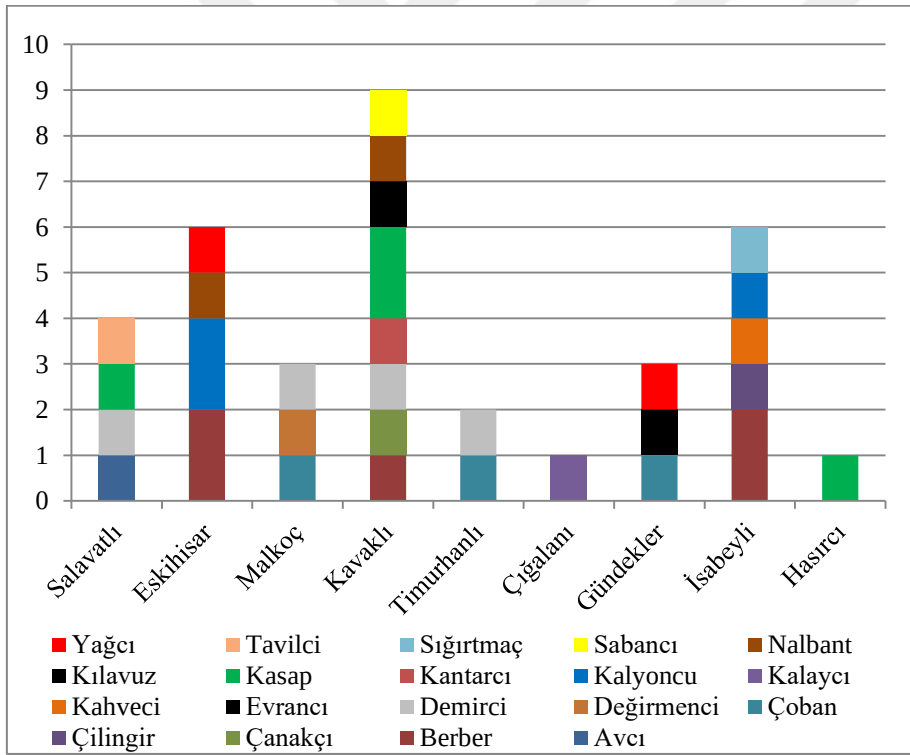
¹³⁸Timurhanlı Köyü, 43. hane, 89. numarada kaydedilmiştir.

¹³⁹Salavatlı Köyü, 25. hane, 62. numarada kaydedilmiştir.

kaydedilen kişi 39 yaşındaki Alioğlu Mehmet,¹⁴⁰ Kavaklı Köyü'nde ise 36 yaşındaki Hüseyinoğlu Mehmet terzi olarak kaydedilmiştir.¹⁴¹

2.2.8.5. Diğer meslekler

Sultanhisar köylerinde bu kategoriye ait 19 farklı meslek tespit edilmiş olup bu mesleklerle uğraşan 34 kişi bulunmaktadır. Bu meslekler arasında kasap, tavilci, demirci, kalyoncu, yağcı, berber, nalbant, değirmenci, çoban, kılavuz, kantarcı, çanakçı, evrancı,¹⁴² kahveci, sığırtmaç, avcı ve sabancı meslekleri görülmektedir.

Şekil 2.14. Sultanhisar Köylerinde Diğer Mesleklerle Uğraşan Kişilerin Dağılımı

Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere diğer meslek grupları içerisinde en çok meslekle uğraşan kişilerin Kavaklı Köyü'nde yaşadığı tespit edilmiştir. Onu 7 kişiyle İsabeyli, 4 Eskihisar, 3'er kişiyle Gündekler ve Salavatlı, 2'ser

¹⁴⁰ Malkoç Köyü, 4. hane, 10. numarada kaydedilmiştir.

¹⁴¹ Kavaklı Köyü, 82. hane 188. numarada kaydedilmiştir.

¹⁴² Çukur, siper kazan

kişiyle Timurhanlı ve Malkoç, 1 kişiyle Çığalanı köyleri izlemektedir. Meslek grupları içerisinde 5 kişinin berber, 4'er kişinin demirci ve kasap, 3'er kişinin kalyoncu ve çoban, 2'şer kişinin yağı ve nalbant, 1'er kişinin avcı, çanakçı, değirmenci, evrancı, kahveci, kantarcı, kılavuz, sabancı, sığırtmaç, tavlci, kalaycı ve çilingir olduğı belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Osmanlı Devleti, kuruluşundan itibaren ekonomik, idari ve askeri konularda yönetimi kolaylaştırabilmek ve vergi miktarını belirleyebilmek açısından tahrir adını verdiği sayımlar yapmaktaydı. Tahrir kayıtları, temel de arazi ile alakalı kayıtlar olduğundan nüfusa ilişkin bilgileri kısıtlıydı. Buna rağmen tahrir kayıtları nüfusa ilişkin verilerin ulaşılabilirdiği ilk kayıtlar olma özelliğine sahiptir. Tahrir defterleri, XVI. yüzyıla kadar muntazam bir şekilde yapılırken, bu yüzyılın sonlarında tımar sisteminin bozulmasıyla beraber önemini yitirmeye başlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin, modern anlamda ilk nüfus sayımı 1831 yılında yapılan sayımdır. II. Mahmut zamanında yapılan bu sayım askeri amaçlı yapıldığı için sadece erkek nüfusunu göstermekteydi. Bu sayımda görevli memurların farklı sayım teknik ve yöntemler izlemesi, bazı bölgelerde sayımın yapılmaması ve halkın yeni vergi korkusuyla bu sayıma katılmaması gibi nedenlerden dolayı bu sayım gerçek nüfus potansiyelini yansıtmaktan uzaktır.

XIX. yüzyılda ilk nüfus sayımı askeri amaçla yapılırken, ilerleyen yıllarda yapılan nüfus sayımlarının siyasi ve idari amaçlarla yapıldığı görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde yaşayan Gayrı Müslim nüfus zaman içerisinde Avrupalı devletlerin desteğiyle ayaklanmaya başlamış ve Osmanlı Devleti bu durum karşısında nüfus sayımlarına daha fazla önem vermek zorunda kalmıştır.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Atça ve Sultanhisar nüfus defterlerinde toplam 18 yerleşim yeri tespit edilmiştir. Bu yerleşim yerlerinde yaşayan kişilerin fiziksel özellikleri, aynı hanede yaşayan kişilerin akrabalık ilişkileri, yapmış oldukları meslekler, nüfusun yaş dağılımı ile askerlik durumları gibi bilgilere ulaşılmıştır.

H. 1251/M. 1835-1836 yılında Atça Kazası'nda 1.016 hane, bu hanelerde tahmini 4.702 kişi, H. 1256/M. 1840-1841 yılında ise bu kazada tahmini 4.558 kişinin 1.097 hanede yaşadığı tespit edilmiştir. Her iki defterde de en fazla nüfus Çelebioğlu Mahallesi'nde en az nüfus ise H. 1251/M. 1835-1836 yılı defterinde Hasırcı, H. 1256/M. 1840-1841 yılı defterinde ise Hasırcı ve Kılağuz köylerinde yaşamıştır.

Sultanhisar Kazası'nda ise H. 1251/M. 1835-1836 yılı kayıtlarında toplam 760 hane ve bu hanelerde yaşayan tahmini 3.730 kişi yaşamakta iken, H. 1256/M.

1840-1841 nüfus defterinde 857 hane ve bu hanelerde yaşayan tahmini 3.846 kişi belirlenmiştir. Her iki defter verileri karşılaştırıldığında en fazla nüfus Eskihisar, en az nüfus ise Hasırcı köylerinde bulunmaktadır. Temettuat Defteri verilerine göre XIX. yüzyılın ortalarında Sultanhisar Kazası'nda 4'ü mahalle, 10'u köy olmak üzere toplam 14 yerleşim yeri tespit edilmiş olup bu yerleşim yerlerinde tahmini 4.795 kişinin yaşadığı düşünülmektedir.

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defterinde Atça Kazası'nda akrabalık ilişkilerine bakıldığında 960 kişinin oğul, 141 kişinin kardeş, 68 kişinin yetim, 36 kişinin torun, 19 kişinin üveyoğul, 4 kişinin kayını, 3 kişinin yeğen, 3 kişinin üveykardeş, 1'er kişi ise damat ve üveybaba olarak kaydedilmiştir. Oğul, yetim, torun, kayın, üveyoğlu ile aynı hanede yaşayanlar en çok Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşadığı görülmektedir. Üveykardeşlerin tamamı ve üveybaba olarak yazılan kişinin Yağlıdere Köyü'nde, damat olarak kaydedilen kişi ise Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşadığı kayıtlarda tespit edilmiştir.

Sultanhisar Kazası'na ait H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus kayıtlarında ise 906 kişi oğul, 101 kişi kardeş, 17 kişi torun, 16 kişi üveyoğul, 13 kişi yetim, 1 kişi damat, 1 kişi kayın, 1 kişi üveykardeş olarak kaydedilmiştir. 906 oğulun en fazla görüldüğü yerleşim yeri 134 kişiyle Eskihisar, en az belirlendiği yerleşim yeri ise 23 kişiyle Hasırcı Köyü olmuştur. Defterde kaydedilen 101 kardeşten 21'i Eskihisar'da 1'i ise Çığalanı Köyü'nde bulunmaktadır. Diğer Malkoç Köyü'nde 7 kişinin torun olarak kaydedildiği tespit edilirken, Kabaca, Timurhanlı, Çığalanı, Gündekler, İsabeyli, Çobanlar köylerinde ve Sultanhisar Merkez Kazası'nda torun olarak kaydedilen kimseye rastlanmamıştır. Üveyoğul olarak kaydedilen kişiler Sultanhisar Merkez Kazası'nda ve Salavatlı, Eskihisar, Malkoç, Diğer Malkoç, Kavaklı ve İsabeyli köylerinde yaşamaktaydı.

Atça Kazası'nda H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defterinde kişilerin, boy, sakal-bıyık ve engel durumları hakkında bilgiler bulunmaktadır. Buna göre 746 kişi orta, 510 kişi uzun, 76 kişi kısa, 17 kişi uzunca boylu olarak kaydedilmiştir. Bütün boy eşkâllerinde Çelebioğlu Mahallesi'nde yaşayan kişilerin sayısal üstünlüğü belirlenmiştir.

Atça Kazası'nda sakal rengi ve özelliklerine bakıldığında kara sakallı kişilerin sayısal üstünlüğü görülmektedir. Kara sakallı kişileri, kırmızı, kumral, ak ve sarı sakallı kişiler takip etmektedir. Bıyık renklerine bakılacak olursa kaza

genelinde 80 kişinin kara, 28 kişinin sarı ve 115 kişinin kumral bıyıklı olduğu kaydedilmiştir. Kara bıyıklı kişilerin en fazla Çelebioğlu Mahallesi'nde, en az ise Uzunlar ve Kılağuz köylerinde yaşamaktadır. Sarı bıyıklı kişilerden 13'ü Çelebioğlu Mahallesi'nde oturmaktayken, Kılağuz Köyü'nde sarı bıyıklı kimse yaşamamaktadır.

Defterde engel durumları olanlar hakkında da bilgiler bulunmaktadır. Atça mahallelerinde yaşayan kişilerin, köylerde yaşayan kişilere sağlık problemlerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Atça kazalarında toplam 16 kişinin engelli olduğu tespit edilmiş olup, Yağlıdere Köyü'nde yaşayan kişilerden âmâ ve yekçeşm olarak kaydedilen kişiler hariç diğerleri Atça mahallelerinde yaşamaktadır.

H. 1256/M. 1840-1841 yılında Sultanhisar Kazası'nda yaşayan kişilerin fiziki özellikleri incelenmiştir. Defterde, 1.012 boy eşkali verilmiş olup boy eşkallerinin dağılımına bakıldığında 617 kişi orta, 323 kişi uzun, 47 kişi kısa ve 25 kişi uzunca boylu olduğu görülmektedir. Orta boylu kişiler en çok Kavaklı, en az ise Eskihisar ve Hasırcı köylerinde bulunmaktadır. Uzun boylu kişilerin 47'si Eskihisar Köyü'nde oturmaktadır. Onu 1 eksik ile Kavaklı Köyü'nde yaşayanlar izlemektedir, en az görüldükleri yerleşim yeri ise 8 kişiyle Hasırcı Köyü olmuştur. Kısa boylu kişiler daha çok kaza merkezinde yaşamaktayken, Hasırcı Köyü'nde uzun boylu kişi yaşamamaktadır. Uzunca boylu kişilerin Kaza Merkezi'nde ve Eskihisar Köyü'nde sayısal üstünlüğü gözlemlenirken, Kabaca, Diğer Malkoç, Timurhanlı, Çobanlar ve Hasırcı köylerinde bu eşkale uygun kimse bulunmamaktadır.

Sultanhisar Kazası'nda yaşayan kişilerin sakal eşkallerine bakıldığında 194 kişinin kır, 159 kişinin kumral, 155 kişinin kara, 53 kişinin sarı, 50 kişinin ak, 25 kişinin köse kara, 19 kişinin köse kumral, 9 kişinin köse kır, 4 kişinin köse, 3 kişinin kırca, 3 kişinin köse sarı, 3 kişinin müzellef, 1 kişinin köse ak, 1 kişinin kumral kara, 1 kişinin sarı köse ve 1 kişinin sarı müzellef sakallı olduğu kaydedilmiştir. Sakallı olan kişilerin en fazla yaşadığı yerleşim yeri Eskihisar ve Kavaklı, en az ise Hasırcı köyleri olarak kaydedilmiştir.

Kayıtlarda, 69 kişinin kara, 28 kişinin kumral, 58 kişinin sarı bıyıklı olduğu belirtilmiştir. Kara bıyıklı kişilerin 17'si Eskihisar, 9'u Merkez Kaza, 8'i Kavaklı, 5'i Timurhanlı, 4'ü Salavatlı, 3'ü Kabaca, 3'ü Gündekler, 2'ser kişi

İsabaylı, Çığalanı ve Çobanlar, 1'er kişi ise Malkoç, Diğer Malkoç ve Hasırcı köylerinde kayıtlıdır. Kumral bıyıklı kişilerin 8'i Salavatlı Köyü'nde bulunurken, Kabaca, Diğer Malkoç, Timurhanlı, Çığalanı, Çobanlar ve Hasırcı köylerinde bu bıyık eşkalinde kimse görülmemektedir. Eskihisar Köyü'nde 10, Kavaklı Köyü'nde ise 9 kişinin sarı bıyıklı olduğu tespit edilmiştir.

Sultanhisar Kazası'nda 10 kişinin engelli olduğu belirlenmiştir. Bu kişilerden 1'i Kaza Merkezi'nde, 9'u ise köylerde yaşamaktadır. Engel durumlarına bakıldığında 3 kişinin yekçeşm, 3 kişinin alil, 1'er kişinin ise mecnun, total, pepeği ve bîzeben olarak kaydedildiği görülmektedir.

Atça Kazası'nda yaşayan halkın meslek dağılımına bakıldığında büyük çoğunluğu mahallelerde yaşayan nüfusun işgal ettiği belirlenmektedir. Bu mesleklerle uğraşanların 143'ü mahallelerde, 37'si ise köylerde yaşamaktadır. H. 1256/M. 1840-1841 defterinde çiftçilikle uğraşan kimse kaydedilmemişken, H. 1251/M. 1835-1836 yılı defterinde ise çiftçilikle uğraşan kişilerin kaydedildiği görülmektedir.. H. 1256/M. 1840-1841 yılı defterinde Kılağuz Köyü'nde Muhtar-ı Sâni ve köy imamı olmadığı görülürken, H. 1251/M. 1835-1836 yılı defterinden de görevli muhtar ve imamın bulunduğu belirlenmiştir.

H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri verilerine göre,Sultanhisar Merkez Kazası'nda 32, köylerinde ise 87 kişinin herhangi bir meslekle uğraştığı görülmektedir. Mesleklerle uğraşan kişilerin köylerde daha fazla görülme nedeni muhtar ve imamlarında bu sayım içerisinde yer almasından kaynaklanmaktadır. Sultanhisar köylerinin tamamında muhtar ve imamlar deftere kaydedilmiştir. Her iki kazada da terzi, berber, demirci, kahveci, çulha, nalbant gibi mesleklerle uğraşan kişiler bulunmaktadır. Temettuat verilerine göre ise Sultanhisar Kazası'nda 562 kişinin tarım sektörüyle uğraştığı, 19 kişinin de berber, demirci, kasap, kahveci, ayakkabıcı, nalbant, dülger, çulha, eskici, devecilik, sarbancılık yaptığı belirlenmiştir. Temettuat defterinde bu mesleklerden başka kazada öküz, inek, koyun ve keçi yetiştiriciliği yapıldığı da tespit edilmiştir.

Atça ve Sultanhisar kazalarına ait H. 1256/M. 1840-1841 yılı nüfus defteri kayıtlarında baba ve kişi adlarından Mehmet, Mustafa ve Ali isimlerinin ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir. Atça mahallelerinde 556, köylerinde ise 286 kişinin Mehmet ismini kullandığı belirlenmiştir. Sultanhisar Kazası'nda ise Mehmet ismini kullanan toplam 675 kişi tespit edilmiş olup, bu ismi kullanan 67

kişi merkez kazada, 608 kişi ise köylerinde yaşamaktadır. Atça ve Sultanhisar köylerinde yaşayan kişilerin, mahalle ve merkez kazada yaşayan kişilere oranla daha fazla Mustafa ve Ali isimlerini kullanmışlardır.

Atça ve Sultanhisar kazalarında yaşayan nüfusun üç ayrı yaş grubundaki dağılımına bakıldığında en fazla 14-45, en az ise 46 ve üzeri yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir. Atça Kazası'nda yaşayan 2.279 erkek nüfusun yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında 1-13 yaş grubunda 784, 14-45 yaş grubunda 1.042, 46 ve üzeri yaş grubunda ise 452 kişinin bulunduğu tespit edilmiştir. Sultanhisar Kazası'nda oturan 1.923 kişinin ise 727'si 1-13, 864'ü 14-45, 329'u ise 46 ve üzeri yaş grubunda olduğu belirlenmiştir. Çobanlar Köyü'nde yaşayan 2, İsabeyli Köyü'nde yaşayan 1 kişinin yaşları deftere kaydedilmemiştir.

Nfs.d. 2982 ve 2983 kodlu defterlerde Atça Kazası'na ticaret amacıyla gelen Müslüman ve Gayrı Müslim nüfus hakkında kazaya geliş tarihleri ve eğer ayrılmışlarsa ayrılış tarihleri kaydedilmiştir. Her iki defterde de ticaret amacıyla gelen kişilerin nereden geldikleri belirtilirken, Gayrı Müslimlerin yapmış oldukları ticaret hakkında bir bilgi verilmemiştir.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Aydın Sancağı'nın doğu uzantısında yer alan iki önemli kazası Atça ve Sultanhisar'ın bu dönemdeki demografik özellikleri nüfus defterleri verileri baz alınarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Büyük Menderes Havzası'nda yer alan bu iki kazanın daha çok tarımsal üretimde gelişmesi beklenirken tam tersi bir şekilde defterlere yansıyan verilerden hareketle ana geçim kaynağını çarşı esnaf'ın oluşturduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Afyoncu, E (2003).. Türkiye’de Tahrir Defterlerine Dayalı Olarak Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bazı Görüşler. *TALİD*.(1).. S. 1, 267-286.
- Ahmed Lûtfi Efendi, (1999).. *Vak’aniüvis Ahmed Lûtfi Efendi Tarihi* (3)., (Çev. Yücel Demirel)., İstanbul: Tarih Vakfı Yapı Kredi Yayınları.
- Akdağ, M (1958).. Celâli Fetretü. *DTCF Dergisi*.(16).. S. 1-2, 53-107.
- Akın, H (1986).. *Aydinoğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akyol, İ. H (1940).. Tanzimat Devrinde Bizde Coğrafya ve Jeoloji. *Tanzimat I*. İstanbul: Maarif Matbası, 511-571.
- Algar, H (2005).. Molla. *DİA* (30)., 238-239.
- Anıkan Z (1988).. *XV-XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Atam, Ş (2013).. Osmanlı Devleti’nde Muhtarlık Teşkilatının Kurulması: Niğde Merkez Sancağı ve Bor Kazası Örneği / Establishment Of Mukhtarship Organization In The Ottoman Empire: The Example Of Niğde Sanjak And Bor District. *ZFWT*. Vol. 5. No.1, 291-310.
- Avcı, A. H (2004).. *Atçalı Kel Mehmet İsyanı Aydın İhtilâli 1829-1830*. İstanbul: E Yayınları.
- Aydın Vilayet Salnamesi, H. 1300/M. 1882-1883.
- Aydın Vilayet Salnamesi, H. 1308/M. 1890-1891.
- Aydın Vilayet Salnamesi, H. 1311/M. 1893-1894.
- Aydın, M (1990).. *Sultan II. Mahmud Döneminde Yapılan Nüfus Tahrirleri*. Sultan II. Mahmud ve Reformları Semineri, 28-30 Haziran 1989. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Merkezi, İstanbul, 81-106.

- Barkan Ö. L.-Meriçli, E (1988).. *Hüdavendigâr Livası Tahrir Defterleri I*. Ankara: TTK Yayınevi.
- Barkan, Ö. L (1940a).. Türkiye’de İmparatorluk Devirlerinin Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hâkana Mahsus İstatistik Defteri I. *İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Mecmuası* (II)., 20-59.
- Barkan, Ö. L (1940b).. Türkiye’de İmparatorluk Devirlerinin Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hâkana Mahsus İstatistik Defteri II. *İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Mecmuası* (II)., 214-247.
- Barkan, Ö. L (1979).. Avârız. *İA* (II)., İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Baykara, T (2013).. *Aydın-oğulları’nın İlk Devirlerine Ait Mülahazalar*. Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Tarih Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu I, 04-06 Kasım 2010 Bildiriler, Ankara, 33-40.
- Behar, C (1996).. Osmanlı İmparatorluğu’nun ve Türkiye’nin Nüfusu 1500-1927. *Tarihi İstatistikler Dizisi* (2).. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Bilgi, N (1999-2000).. Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları Hakkında. *Türk Yurdu*, (19-20).. S. 148-149, 117-124.
- Bingöl, S (2004).. *1829 İstanbul Nüfus Sayımı ve Tophane Kasabası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- BOA, Nüfus Defteri (Nfs.d.). 2980.
- BOA, Nüfus Defteri (Nfs.d.). 2981.
- BOA, Nüfus Defteri (Nfs.d.). 2982.
- BOA, Nüfus Defteri (Nfs.d.). 2983.
- BOA, Nüfus Defteri (Nfs.d.). 3051.
- BOA, Nüfus Defteri (Nfs.d.). 3052.
- Bozkurt, N (1997).. Hafız. *DİA* (15)., 74-78.

- Bozkurt, N (2007).. Nüfus. *DİA* (33), 293-294.
- Cevat, A (1313).. *Memâlik-i Osmâiyye'nin Tarih ve Coğrafya Lugati*. Mahmut Bey Matbaası.
- Çadircı, M (2007).. *Tanzimat Sürecinde Türkiye Ülke Yönetimi* (Der. Tülay Ercoşkun), İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Çadircı, M., Armağan, A. L., Bingöl, S. ve Koç B (2000).. *1830 Sayımında Ankara*. Ankara: Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Çavdar, T (1999).. Osmanlı Döneminde Nüfus Bilgileri. *Osmanlı Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, (IV), 551-557.
- Çiçek, K (1995).. Osmanlılar'dan Önce Akdeniz Dünyasında Yapılan Tahrirler Hakkında Bazı Gözlemler, *OTAM*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, S. 6, 51-89.
- Devellioğlu, F (2003).. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Duman, H (2000).. *Osmanlı Salnameleri ve Nevsâlleri*. Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı.
- Dündar, F (2000).. *Türkiye Nüfus Sayımlarında Azınlıklar*. İstanbul: Berdan Matbaası.
- Eldem, V (1994).. *Osmanlı İmparatorluğu'nun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik*. Ankara: TTK Yayınları.
- Emecen F. M (2012).. *İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Emecen, F (1989).. *XVI. Yüzyılda Manisa Kazası*. TTK Yayınları.
- Emecen, F (1991).. Aydın. *DİA* (4), 235-237.

- Erdoğru M. A. ve Bıyık. Ö (2015).. *T.T. 001 / I M. Numaralı Fatih Mehmed Devri Aydın İli Mufasssal Defteri (Metin ve İnceleme)*.. İzmir: İzmir Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Ergenç, Ö (1984).. Osmanlı Şehrindeki Mahalle nin İşlev ve Nitelikleri Üzerine. *Osmanlı Araştırmaları*. S. 4, İstanbul, 69-78.
- Ergenç, Ö (1995).. *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı, XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*. Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı.
- Ertaş, M. Y (2007).. *XVIII. Yüzyılda Bir Osmanlı Eşkiyası: Sarıbeyoğlu Mustafa*. Uluslararası Denizli ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildiriler I, Denizli, 399-411.
- George E. B (1987).., *Karia* (Çev. Burak Akgüç).., İstanbul: Cem Yayınları.
- Gökbel A (1964).. *Milli Mücadelede Aydın*. Aydın: Çoşkun Matbaası.
- Gökbel, A. ve Şölen, H (1936).. *Aydın İli Tarihi Eski Zamanlardan Yunan İşgaline Kadar* (1).., Aydın: Aydın Halkevi.
- Göyünç, N (1979).. Hane Deyimi Hakkında. *Tarih Dergisi*, S. 32, 331-348.
- Göyünç, N (1991).. *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*. Ankara: TTK Yayınları.
- Gül A.ve Gökçen, S (2010).. *Son Dönem Osmanlı Nüfusu ve Ecnebiler Meselesi*. Ankara: Cedit Neşriyat.
- Güran, T (2000).. 19. Yüzyıl Temettüat Tahrirleri. *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*. Ankara: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 75-94.
- Halaçoğlu, Y (2009).., *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*. (I-II-III).. Ankara: TTK Yayınları.
- <http://www.nuveforum.net/1730genelkulturn/68159nufussayimiosmanlilarilknufus-sayimlari/> (19.02.2017).
- <http://www.sultanhisar.bel.tr/ekonomi.html> (12. 02. 2017).

- Işın, E (2006).., Sohbet Mekânı Olarak Kahvehaneler. *Soframız Nur Hanemiz Namur Osmanlı Maddi Kültüründe Yemek ve Barınak*. S. Faroqhi, C. K. Neumann, (Ed.), (Çev. Zeynep Yelçe), Kitap Yayınevi, 229-238.
- İbn-ı Battûta Tancî (2000).. *İbn Battûta Seyahatnâmesi* (Çev. A. S. Akut). (1).. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İdil, V (1999).. *Nysa ve Akharaka*. İstanbul: Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı.
- İnalcık, H (1954).. *Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-i Arvanid*. Ankara: TTK Yayınları.
- İnalcık, H (1959). Osmanlılarda Raiyyet Rûsûmu. *Belleten*, (XXIII).. S. 92, 1959, 579-610.
- İnalcık, H (2004).. İmparatorluk ve Nüfusu. *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 13000-1600* (1).. H. İnalcık ve D. Ouataert, (Ed.), (Çev. Halil Berktaş), (2. Baskı), İstanbul: Eren Yayıncılık.
- İnalcık, H (2007).. *Fatih Devri Üzerine Tetikler ve Vesikalar*. Ankara: TTK Yayınları.
- İnalcık, H (2008a).. Osmanlı'da İstatistik Metodu Kullanıldı mı: Tahrîr Sistemi. *Doğu Batı Makaleler II*, Ankara: Doğu Batı Yayınları, 283-326.
- İnalcık, H (2008b).. Osmanlı Fetih Yöntemleri. *Doğu Batı Makaleler II*, Ankara: Doğu Batı Yayınları, 61-84.
- İnbaşı, M (2009).. *1570 (Hicrî 976). Tarihli Kayseri Tapu-Tahrir Defteri*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- İpşirli, M (2002).. Osmanlı Esas Yapısının Bozulması ve İslahat Çalışmaları Üzerine Bazı Gözlemler. *Türkler Ansiklopedisi* (IX).. Ankara, 1549-1563.
- İstanbul Atatürk Kitaplığı Harita Koleksiyonu, Aydın Vilayet Haritası, http://katalog.ibb.gov.tr/kutuphane2/haritalar/Hrt_000134.pdf (09.06.2017).

- Kahraman, S. A (2011).. *Evliya Çelebi, Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi; Kütahya, Manisa, İzmir, Antalya, Karaman, Adana, Hatay, Şam, Kudüs, Mekke, Medine*. 9. Kitap (1).. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kahraman, S. A., Dağlı, Y., Dankoff, R (2005).. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 306, Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa 462, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa 452 Numaralı Yazmaların Mukayeseli Transkripsiyonu-Dizini XI*. Kitap. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karal, E. Z (1997).. *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831* (2. Baskı), Ankara: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Karpat, K. H (2010).. *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, (Çev. Bahar Tırnakçı), (2. Baskı), İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kazıcı, Z (1978).. *Esnaf Teşkilatı (Ahîlik)*.. *Diyanet Dergisi* (XVII).. S. 3-4, 252-254.
- Kazıcı, Z (2003).. *Osmanlı'da Toplum Yapısı*. İstanbul: Bilge Yayınları.
- Kıvrak, K (2001).. *Atça'nın Tarihçesi ve Tarihi Eserleri*. Ayvalık: Şükran Matbaası.
- Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit (Tevrat ve İncil), (1969)..
- Köprülü, F (1976).. *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları.
- Köprülü, O. F (1992).. *Bey. DİA* (6), 11-12.
- Köprülü, O. F (1994).. *Efendi. DİA* (10), 455-456.
- Köse, M (2010).. *1927 Nüfus Sayımı ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kurat, A. N (1996).. *Çaka Bey*. Ankara: Türk Kültürünün Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Küçük, C (1993).. *Ceride Nezâreti. DİA (7)*., 409-410.
- Kütükoğlu, M. S (1983).. *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri*. İstanbul: Enderun Yayınları.
- Kütükoğlu, M. S (2010).. *XVI. Asırda Çeşme Kazasının Sosyal ve İktisâdî Yapısı*. Ankara: TTK Yayınları.
- Lowry, H (1981).. *Trabzon Şehrinin İslamlaşması ve Türkleşmesi 1461-1583*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Miroğlu, İ (1975).. *XVI. Yüzyılda Bayburd Sancağı*. İstanbul: Bayburt Kültür ve Yardımlaşma Derneği.
- Nagata Y (1997).. *Tarihte Âyânlar Karaosmanoğulları Üzerine Bir Deneme*. Ankara: TTK Yayınları.
- Nagata, Y (2001).. *Karaosmanoğulları. DİA.(24)*., 468-470.
- Ortaylı, İ (1974).. *Devenin Taşıma Maliyeti Eğrisi Üzerine Bir Deneme. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (28)*.. S. 1, 181-190.
- Ortaylı, İ (2002).. *Osmanlı Toplumunda Aile (5. Basım)*., İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ostrogorsky, G (2011).. *Bizans Devleti Tarihi*. Ankara: TTK Yayınları.
- Öz, M (2010).. *Tahrir. DİA.(39)*., 425-429.
- Özcan, A (1991).. *Asakir-i Mansure-i Muhammediyye. DİA (3)*., 457-458.
- Özkaya, Y (1994).. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Âyânlık*. Ankara: TTK Yayınları.
- Özkaynak K (1946).. *Efelerden Haber*. Aydın: C.H.P. Basımevi.
- Sahillioğlu, H (1991).. *Avârız. DİA (4)*., 108-109.
- Sami, Ş (2007).. *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

- Sarıbey, A (2006).. *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Aydın'da Yönetim*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sevim, A (2014).. *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*. Ankara: TTK Yayınları.
- Shaw, S. J (1978).. *The Ottoman Census System and Population 1831-1914, International Journal of Middle East Studies*. Vol 9. No 3, Cambridge University Press. 325-338.
- Strabon, (2009).. *Antik Anadolu Coğrafyası Geographika: Kitap XII-XIII-XIV*, (Çev. A. Pekman), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Sungur, M (1999).. XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Nüfus ve Nüfus Sayımları. *Osmanlı Ansiklopedisi* (IV).. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 558-565.
- Sümer, F (1988).. Ağa. *DİA* (1).., 451-452.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı (1995).. *166 Numaralı Muhâsebei Vilâyeti Anadolu Defteri* (937/1530).. (Yayın no: 27).. Ankara: BOA Yayınları.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı (2010).. *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, (Yayın no: 108).. Ankara: BOA Yayınları.
- Ubucını, M. A (1856).. *Letters On Turkey: An Account Of The Religious, Political, Social, And Commercial Condition Of The Ottoman Empire* (Çev.Lady Easthope), London.
- Uğur, A (2012).. Tarihsel Süreçte Aydın, G. Güneş, (Ed.), *Aydın Şehrinin Kuruluşu ve Gelişme Evreleri* (1-32).. Aydın: Aydın Belediyesi Kültür Yayınları.
- Uluçay, Ç (1944).. *XVII. Asırda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri*. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

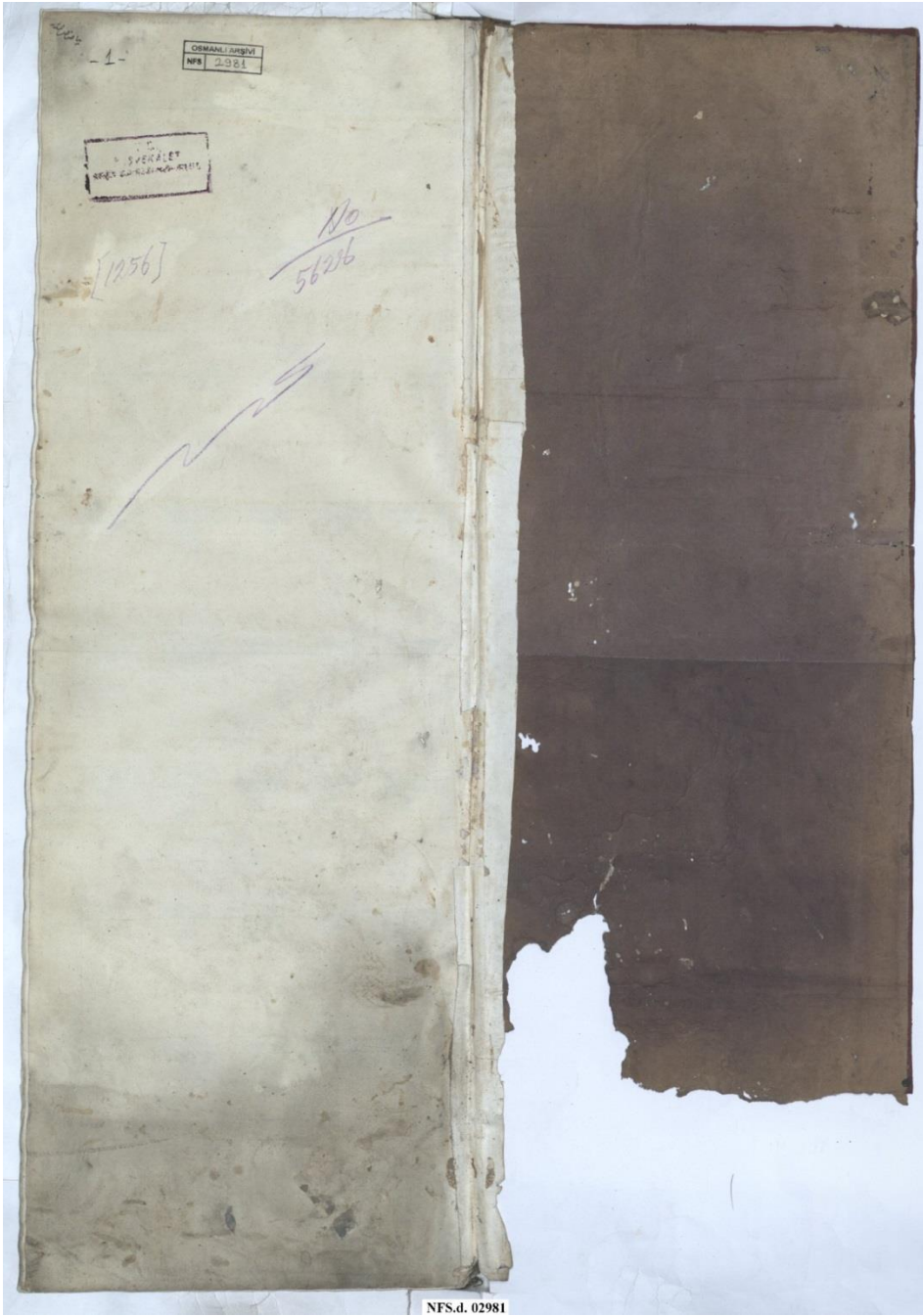
- Uzunçarşılı, İ. H (1988).. *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*. Ankara: TTK Yayınları.
- Ülker, N (1994).. XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda İzmir Şehri Tarihi I. *Ticaret Tarihi Araştırmaları*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Ünal, M. A (1989).. *XVI. Yüzyılda Harput Sancağı (1518-1566)*.. Ankara: TTK Yayınları.
- Üreten, H (2012a).. Aydın İl Tarihi. *Antiokheia (88-89)*.. Aydın: Aydın Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Üreten, H (2012b).. Aydın İl Tarihi. *Nysa (94-96)*.. Aydın: Aydın Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Varlık, M. Ç (1974).. *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*.. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Witteck, P (1999).. *Menteşe Beyliği* (Çev. O. Ş. Gökyay).. Ankara: TTK Yayınları.
- Yediyıldız, B (1985).. *Ordu Kazası Sosyal Tarihi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Yel, A. M. ve Küçükaşcı, M. S (2003).. Mahalle. *DİA* (27).., 323-326.
- Yurt Ansiklopedisi (1982).. *Aydın* (II).., Anadolu Yayıncılık.

EKLER

EK-1: H. 1256/M. 1840-1841 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defteri Kapağı

EK-2: H. 1256/M. 1840-1841 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defterinin İç Kapığı

EK-3: H. 1256/M. 1840-1841 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defterinin Son Sayfası

131

Handwritten entries in Ottoman Turkish script, organized in columns. Red ink is used for headings and numbers. The entries are organized in columns, with some rows having five entries and others having four. The script is a cursive Ottoman hand. The paper is aged and slightly discolored.

NFS.d. 02981

EK-4: H. 1251/M. 1835-1836 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defteri Kapağı

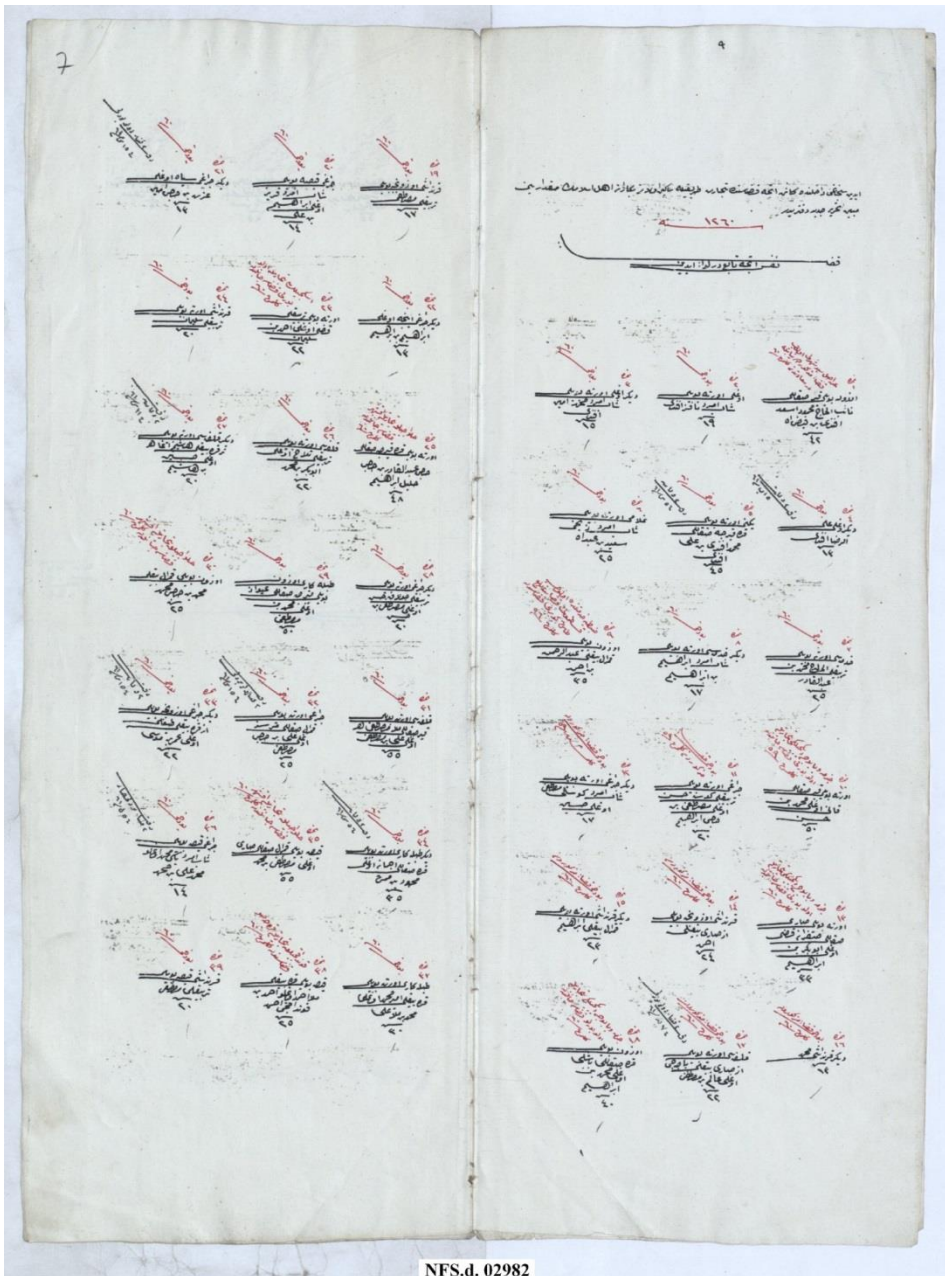
3

EK-6: H. 1251/M. 1835-1836 Atça ve Sultanhisar Kazası Müslüman Nüfus Defterinin Son Sayfası

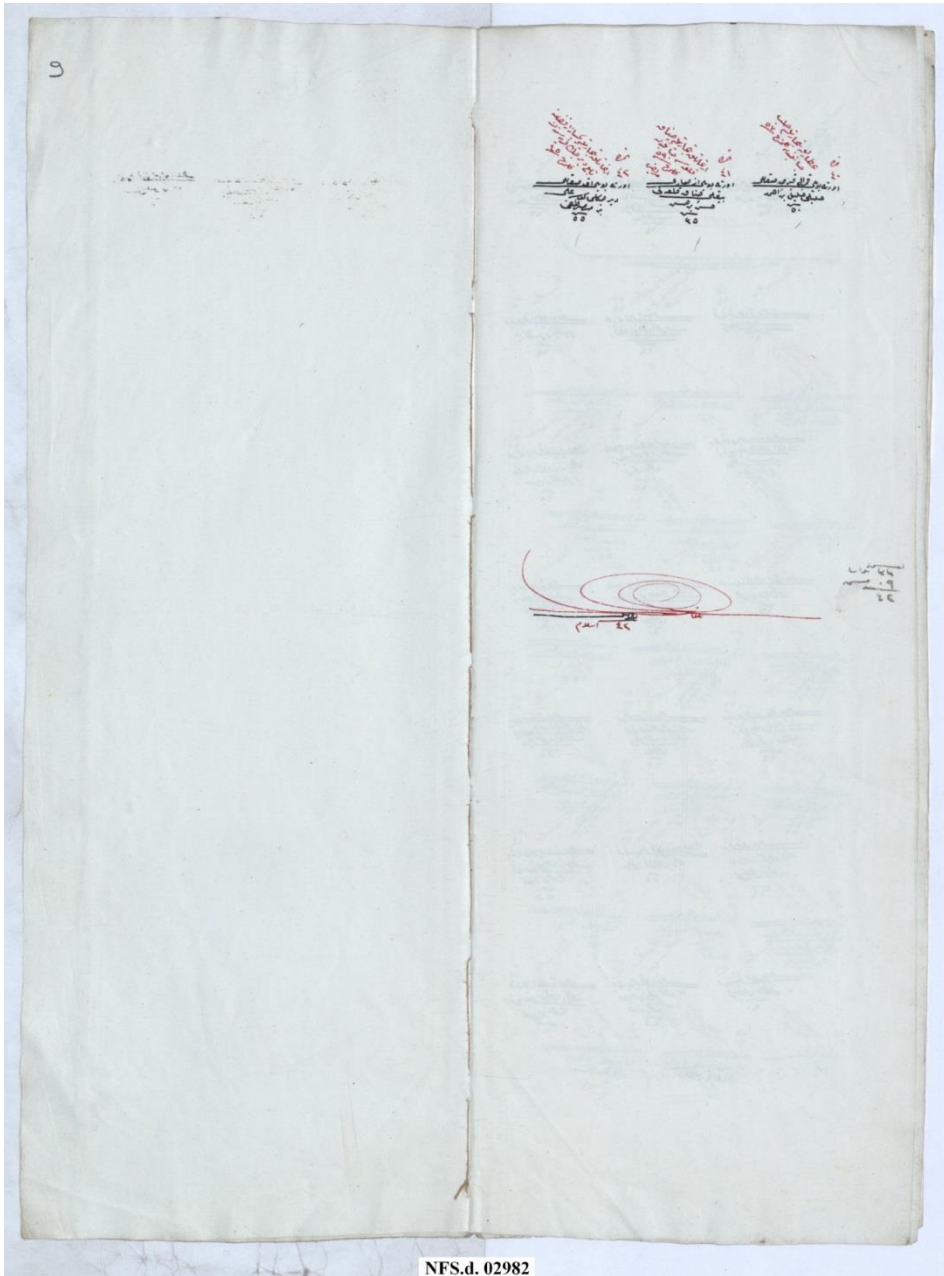
175

مردان	عزیز	مردان	عزیز
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	32
33	34	35	36
37	38	39	40
41	42	43	44
45	46	47	48
49	50	51	52
53	54	55	56
57	58	59	60
61	62	63	64
65	66	67	68
69	70	71	72
73	74	75	76
77	78	79	80
81	82	83	84
85	86	87	88
89	90	91	92
93	94	95	96
97	98	99	100
101	102	103	104
105	106	107	108
109	110	111	112
113	114	115	116
117	118	119	120
121	122	123	124
125	126	127	128
129	130	131	132
133	134	135	136
137	138	139	140
141	142	143	144
145	146	147	148
149	150	151	152
153	154	155	156
157	158	159	160
161	162	163	164
165	166	167	168
169	170	171	172
173	174	175	176
177	178	179	180
181	182	183	184
185	186	187	188
189	190	191	192
193	194	195	196
197	198	199	200
201	202	203	204
205	206	207	208
209	210	211	212
213	214	215	216
217	218	219	220
221	222	223	224
225	226	227	228
229	230	231	232
233	234	235	236
237	238	239	240
241	242	243	244
245	246	247	248
249	250	251	252
253	254	255	256
257	258	259	260
261	262	263	264
265	266	267	268
269	270	271	272
273	274	275	276
277	278	279	280
281	282	283	284
285	286	287	288
289	290	291	292
293	294	295	296
297	298	299	300
301	302	303	304
305	306	307	308
309	310	311	312
313	314	315	316
317	318	319	320
321	322	323	324
325	326	327	328
329	330	331	332
333	334	335	336
337	338	339	340
341	342	343	344
345	346	347	348
349	350	351	352
353	354	355	356
357	358	359	360
361	362	363	364
365	366	367	368
369	370	371	372
373	374	375	376
377	378	379	380
381	382	383	384
385	386	387	388
389	390	391	392
393	394	395	396
397	398	399	400
401	402	403	404
405	406	407	408
409	410	411	412
413	414	415	416
417	418	419	420
421	422	423	424
425	426	427	428
429	430	431	432
433	434	435	436
437	438	439	440
441	442	443	444
445	446	447	448
449	450	451	452
453	454	455	456
457	458	459	460
461	462	463	464
465	466	467	468
469	470	471	472
473	474	475	476
477	478	479	480
481	482	483	484
485	486	487	488
489	490	491	492
493	494	495	496
497	498	499	500
501	502	503	504
505	506	507	508
509	510	511	512
513	514	515	516
517	518	519	520
521	522	523	524
525	526	527	528
529	530	531	532
533	534	535	536
537	538	539	540
541	542	543	544
545	546	547	548
549	550	551	552
553	554	555	556
557	558	559	560
561	562	563	564
565	566	567	568
569	570	571	572
573	574	575	576
577	578	579	580
581	582	583	584
585	586	587	588
589	590	591	592
593	594	595	596
597	598	599	600
601	602	603	604
605	606	607	608
609	610	611	612
613	614	615	616
617	618	619	620
621	622	623	624
625	626	627	628
629	630	631	632
633	634	635	636
637	638	639	640
641	642	643	644
645	646	647	648
649	650	651	652
653	654	655	656
657	658	659	660
661	662	663	664
665	666	667	668
669	670	671	672
673	674	675	676
677	678	679	680
681	682	683	684
685	686	687	688
689	690	691	692
693	694	695	696
697	698	699	700
701	702	703	704
705	706	707	708
709	710	711	712
713	714	715	716
717	718	719	720
721	722	723	724
725	726	727	728
729	730	731	732
733	734	735	736
737	738	739	740
741	742	743	744
745	746	747	748
749	750	751	752
753	754	755	756
757	758	759	760
761	762	763	764
765	766	767	768
769	770	771	772
773	774	775	776
777	778	779	780
781	782	783	784
785	786	787	788
789	790	791	792
793	794	795	796
797	798	799	800
801	802	803	804
805	806	807	808
809	810	811	812
813	814	815	816
817	818	819	820
821	822	823	824
825	826	827	828
829	830	831	832
833	834	835	836
837	838	839	840
841	842	843	844
845	846	847	848
849	850	851	852
853	854	855	856
857	858	859	860
861	862	863	864
865	866	867	868
869	870	871	872
873	874	875	876
877	878	879	880
881	882	883	884
885	886	887	888
889	890	891	892
893	894	895	896
897	898	899	900
901	902	903	904
905	906	907	908
909	910	911	912
913	914	915	916
917	918	919	920
921	922	923	924
925	926	927	928
929	930	931	932
933	934	935	936
937	938	939	940
941	942	943	944
945	946	947	948
949	950	951	952
953	954	955	956
957	958	959	960
961	962	963	964
965	966	967	968
969	970	971	972
973	974	975	976
977	978	979	980
981	982	983	984
985	986	987	988
989	990	991	992
993	994	995	996
997	998	999	1000

NFS.d.03052

EK-8: H. 1260/M. 1844-1845 Yılı Atça Kazasına Gelen Müslüman Bekaran Nüfus
Defterinin Son Sayfası

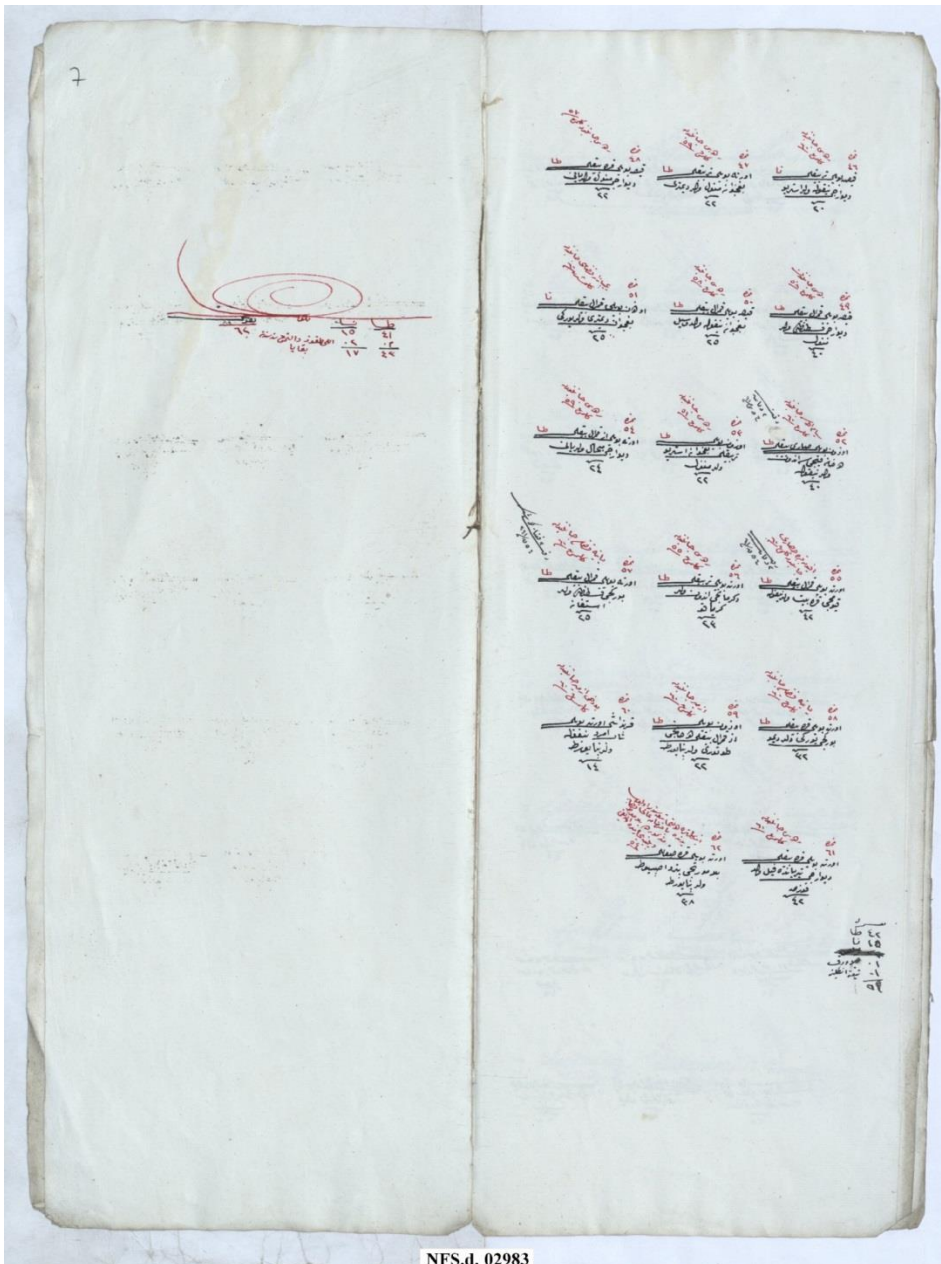

EK-9: H. 1260/M. 1844-1845 Yılı Atça Kazasına Gelen Yabancı Bekaran Nüfus Defterinin İlk Sayfası

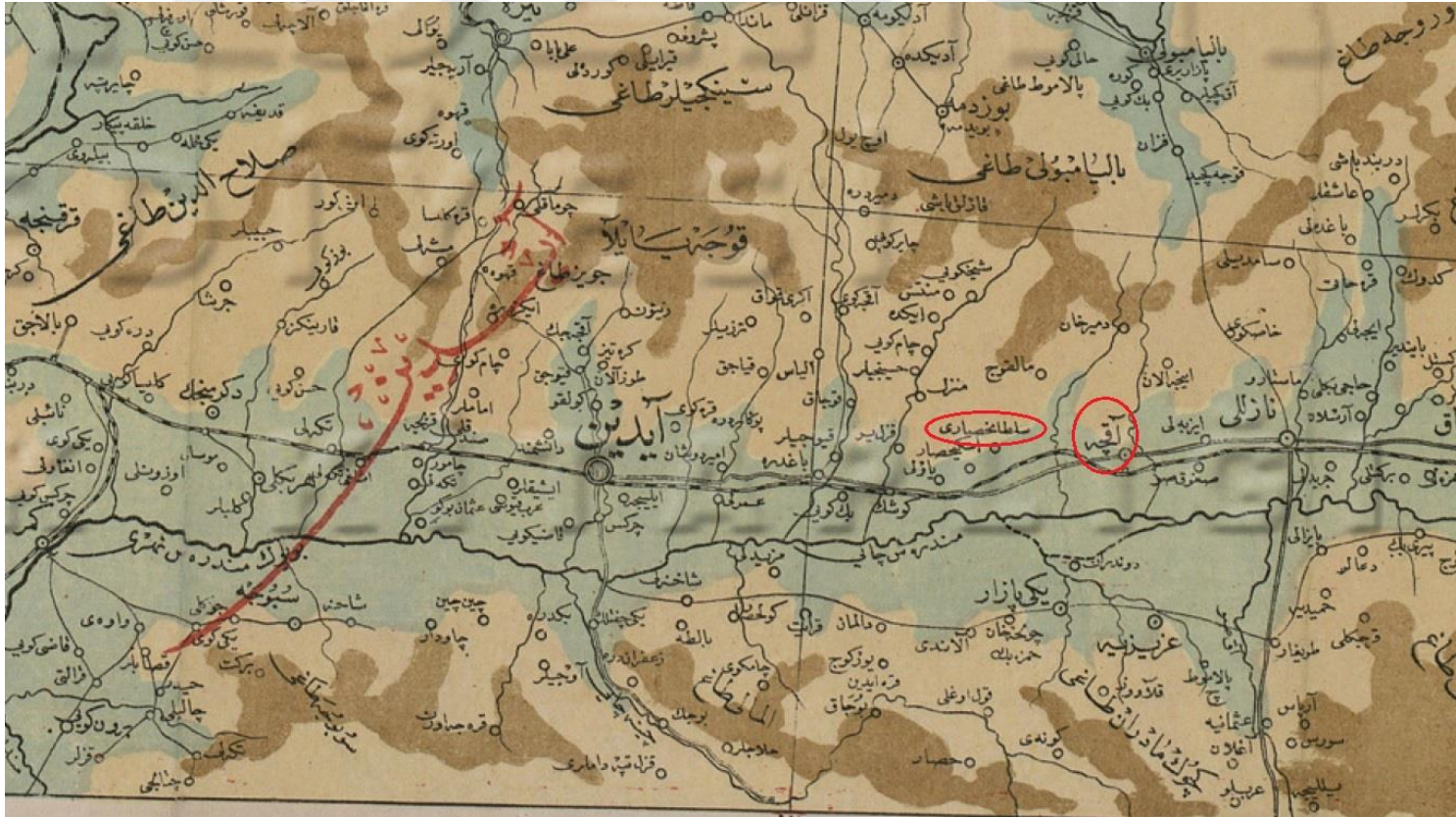

NFS.d. 02983

EK-10: H. 1260/M. 1844-1845 Yılı Atça Kazasına Gelen Yabancı Bekeran Nüfus Defterinin Son Sayfası

EK-11: Aydın Sancağı Haritasında Atça ve Sultanhisar'ın Coğrafi Konumu

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Yusuf GÜVEN

Doğum Yeri ve Tarihi : Fatsa 22.01.1992

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : Orta Seviyede İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Makaleler :

-SCI :

-Diğer :

Katıldığı Projeler :

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl :

İLETİŞİM

E-posta Adresi : Yusuf_guven52@hotmail.com

Telefon : 0507 938 51 09

Tarih : .../.../2017